

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

107496

TÜRKİYE MEYVE ÜRETİM YÖRELERİNİN BELİRLENMESİ
KONUSUNDA BİR DENEME

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

107496

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr.Ali YİĞİT

HAZIRLAYAN
Esen DURMUŞ

ELAZIĞ – 2001

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE MEYVE ÜRETİM YÖRELERİNİN BELİRLENMESİ
KONUSUNDA BİR DENEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

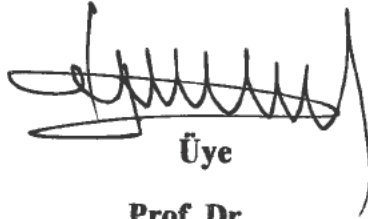
Bu tez 24/09/2001 tarihleri arasında aşağıdaki jüri tarafından oy birliği /oy-
çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Yrd.Doç.Dr.

Ali YİĞİT

Üye

Prof. Dr.

Hayati DOĞANAY

Üye

Yrd. Doç. Dr.

Harun TUNÇEL

Yukarıdaki jüri üyelerinin imzaları tasdik olunur.

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Prof.Dr. Ahmet BURAN

ÖNSÖZ

Tarımsal bölge sınırlarının tespiti insan topluluklarının içinde yaşadığı çevrenin şartları arasındaki ilişkileri göstermek bakımından önemlidir. Bu çalışmada Türkiye'nin Meyve Üretim Yöreleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tarımsal Bölge ayrımı ile ilgili yapılan çalışmaların eski döneme ait olduğu, günümüzde böyle bir ayrıma gidilmediği gözlenmiştir. Yapılan çalışmalar daha çok genel ölçekli olup, yerel ölçeğe inilmediği görülmüştür.

Tarımın ilkel metotlardan modern yöntemlere yöneldiği bir çok yeni ürünün üretimine başlandığı, tarım alanlarının hızla arttığı, yeni alanların tarıma kazandırıldığı günümüzde, böyle bir yöre ayrımına gitme yolunu seçtik.

Çalışmam süresince bana yol gösteren ve hiçbir yardımını esirgemeyen gerek literatür aşamasında, gerekse de, bilgisayar çalışmaları boyunca her konuda tezimde öncülük yapan danışman hocam Sayın Yrd.Doç.Dr.Ali YİĞİT'e öncelikle sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca gerek yüksek lisans eğitimim boyunca gerekse de tez aşamamda görüşlerinden sıkça yararlandığım, her konuda desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Sayın.Yrd.Doç.Dr.Harun TUNÇEL'e sonsuz teşekkür ederim.

Yine tez çalışmam boyunca hem dostluklarını hem de yardımlarını gördüğüm bölümümüz Öğr.Görevlileri Sayın Ayşe ÇAĞLIYAN ve Handan ARSLAN'a, araştırma görevlileri Sayın Döndü ÜÇEÇAM ve Veysel KUŞÇU'ya teşekkür ederim.

Maddi manevi her konuda desteğini gördüğüm kardeşim merhum Soner DURMUŞ'a çalışmam boyunca burada ismini saymakla bitiremeyeceğim çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının personellerine gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Esen DURMUŞ

2001

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türkiye'nin Meyve Üretim Yörelerinin Belirlenmesi Konusunda Bir Deneme

Esen DURMUŞ

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı

ELAZIĞ – 2001 , Sayfa : X-161

Bu çalışmada tarımsal bölge sınırlandırılmasında kullanılan çeşitli kriterlerin tesbiti ve bu konuda esas rolü oynayan başlıca unsurların tayini, bu unsurların ne şekilde gruplandırılmış olduklarını Türkiye’de ilçeler bazında meyve üretimine bağlı olarak ortaya koymaya çalışılmıştır,

Ülkemizde ve dünyada daha önce yapılmış çalışmalara da değinerek bu çalışmaların ışığı altında çalışmalar şekillendirildi. Böylece D.İ.E.’den 1992 – 1997 yıllarına ait altı yıllık ortalama üretim değerleri ile meyvelerin yetiştirme koşulları, ülkenin yüzey şekilleri ile iklim unsuru birlikte değerlendirilerek 36 meyvenin dağılışı haritaları oluşturulmuştur. Bu haritaların üst üste karşılaştırılması sonucunda 28 ayrı meyve üretim yöresi belirlenmiştir. Bu yöreler belirlenirken meyveciliğin yapılmadığı ya da çok az yapıldığı alanlarda kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Ülkemizin hemen her yerinde yapılan coğrafi etütlerle, bu alanların fiziki ve beşeri coğrafya koşulları büyük ölçüde incelenmesi sonucunda ülkenin topografik bir zenginliğe sahip olduğu, iç kısımların sanıldığı gibi yüksek ve engebeli alanlar özelliği göstermediği, bölge içinde meydana gelen topografik farklılıklar, yani ovalık alanlar, havza tabanları, depresyonlar ve yükseltinin azaldığı alanlar bölgelerin tek bir çizgide çizilmesinin mümkün olmadığını ve ülkemizde çeşitli kriterler ışığında farklı bölüm ve yörelerin belirlenmesi gerektiği gözlemlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER; Tarımsal bölge, Tarımsal yöre, Meyve üretim yöresi, Meyvecilik .

SUMMARY

Master Thesis

Esen DURMUŞ

An Essay on Defining the Fruit Producing Regions of Turkey.

Fırat University

The Institution of Social Sciences

The Department of Geography

2001, 161 page .

In this study, we tried to demonstrate the determination of some factors which are used in the definition of agricultural areas the determination of the main factors and how these have been grouped according to the production of fruit in the counties of Turkey.

We also talked about the studies made in our country and in the world and we shaped the study according to this. In this way the distribution maps of 36 kinds of fruit have been drawn by evaluating the average values of 6 years between 1992 and 1997 the growing conditions of fruit the surface shapes of the country and the climate factors, together. As a result of using all these maps, 28 different regions have been determined for the production of fruit. While determining these regions the areas where fruit is grown less or where fruit is never grown have been demonstrated.

As a result of the studies of the geographical analysis and geographical and physical examinations of nearly every part of our country, it was seen that the country was rich in shapes of the earth surface , and the exterior parts weren't so high as they were thought to be. By examining the differences in shapes of the earth surface, namely the grassy lands, river basins and the regions where the depressions and elevations decrease it was also seen that it wasn't possible to draw it in only one way.

THE KEY WORDS: Agricultural regions, Agricultural areas, fruit producing areas, fruit trade.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	I
ÖZET	II
SUMMARY	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
Tabloların Listesi.....	VIII
Şekillerin Listesi.....	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. AMAÇ.....	1
1.2. YÖNTEM.....	2
1.3. TARIM BÖLGELERİN TESBİTİ.....	3
1.4. TÜRKİYE'DEKİ TARIMSAL BÖLGE AYRIMLARI	6

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN MEYVE ÜRETİM DEĞERLERİ VE ALANLARI

2.1. TROPİK İKLİM MEYVELERİ	12
2.1.1. Muz :	12
2.2.SUPTROPİK İKLİM MEYVELERİ	15
2.2.1 TURUNÇGİLLER.....	15
2.2.1.1. Portakal	16
2.2.1.2. Mandalina	:19
2.2.1.3. Limon:	22
2.2.1.4. Altıntop.....	25
2.2.1.5. Turunç.....	28
2.2.1.6.Avakado.....	30
2.2.2. Trabzon Hurması	32
2.2.3. Yeni Dünya.....	35
2.2.4. Keçi Boynuzu	38

2.2.5. Zeytin	40
2.2.6. İncir	45
2.2.7. Kivi.....	49
2.3.ILIMAN İKLİM MEYVELERİ	51
2.3.1. Elma	51
2.3.2. Armut	57
2.3.3. Ayva.....	62
2.3.4. Şeftali	67
2.3.5. Kayısı	71
2.3.6. Zerdali	75
2.3.7. Erik.....	78
2.3.8. Kiraz.....	83
2.3.9. Vişne	87
2.3.10. Ceviz.....	91
2.3.11. Badem.....	97
2.3.12. Antep Fıstığı	102
2.3.13. Fındık	105
2.3.14. Nar.....	109
2.3.15. BAĞCILIK.....	113
2.3.15.1. Çekirdekli Üzüm	114
2.3.15.2. Çekirdeksiz Üzüm	119
2.3.16. Dut.....	122
2.3.17. Çilek	126
2.3.18. Muşmula.....	129
2.3.19. İğde.....	132
2.3.20. Kestane	135
2.3.21. Kızılcık	138
2.3.22. Ahududu	141

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN MEYVE ÜRETİM YÖRELERİ

3.1. KIYI BÖLGELERİ.....	143
3.1.1. Akdeniz Kıyıları.....	143
3.1.1.1. Akdeniz Kıyı Şeridi Meyve Üretim Yöresi.....	143
3.1.1.2. Menteşe Kıyıları Meyve Üretim Yöresi.....	144
3.1.1.3. Ege Kıyıları Meyve Üretim Yöresi.....	145
3.1.2. Karadeniz Kıyıları.....	145
3.1.2.1. Rize - Trabzon Meyve Üretim Yöresi.....	145
3.1.2.2. Giresun-Ordu Meyve Üretim Yöresi.....	145
3.1.2.3. Samsun-Sinop Meyve Üretim Yöresi.....	146
3.1.2.4. Kocaeli-Sinop Meyve Üretim Yöresi.....	146
3.2. GEÇİŞ KUŞAĞI.....	146
3.2.1. Akdeniz Geçiş Kuşağı.....	146
3.2.1.1. Kayseri-Niğde Meyve Üretim Yöresi.....	146
3.2.1.2. Göller Yöresi.....	147
3.2.1.3. İç Ege Meyve Üretim Yöresi.....	147
3.2.1.4. Güney Marmara Meyve Üretim Yöresi.....	147
3.2.1.5. G. Antep-Ş. Urfa Meyve Üretim Yöresi.....	148
3.2.1.6. Menteşe Meyve Üretim Yöresi.....	148
3.2.2. Karadeniz Geçiş Kuşağı.....	148
3.2.2.1. Çoruh-Yukarı Kelkit Oluğu Meyve Üretim Yöresi.....	148
3.2.2.2. Amasya-Tokat Meyve Üretim Yöresi.....	149
3.2.2.3. Bolu-Kastamonu Meyve Üretim Yöresi.....	149
3.3. İÇ BÖLGELER.....	149
3.3.1. İç Batı Anadolu Meyve Üretim Yöresi.....	149
3.3.2. İç Anadolu Kuzeyi Meyve Üretim Yöresi.....	150
3.3.3. Konya-Tuz Gölü Meyve Üretim Yöresi.....	150
3.3.4. İç Anadolu Doğusu Meyve Üretim Yöresi.....	150

3.3.5.Yukarı Fırat Meyve Üretim Yöresi	150
3.3.6.Erzincan Meyve Üretim Yöresi.....	151
3.3.7.Ergene Meyve Üretim Yöresi	151
3.3.8.Istranca Meyve Üretim Yöresi	151
3.4.DOĞU BÖLGELER.....	151
3.4.1.Doğu Anadolu Meyve Üretim Yöresi	151
3.4.2.İğdır Meyve Üretim Yöresi.....	152
3.4.3.Van Gölü Çevresi Meyve Üretim Yöresi	152
3.4.4.Bitlis-Hakkari Meyve Üretim Yöresi	152
3.4.5.Diyarbakır-Siverek Platosu Meyve Üretim Yöresi.....	152
3.4.6.Mardin Eşiği Güneyi Meyve Üretim Yöresi	153
SONUÇ	156
BİLİYOGRAFYA.....	158

Tabloların Listesi

Tablo 1, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Muz Üretimi.....	13
Tablo 2, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Portakal Üretimi.....	17
Tablo 3, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Mandalina Üretimi.....	20
Tablo 4, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Limon Üretimi.....	23
Tablo 5, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Altıntop Üretimi.....	26
Tablo 6, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Turunç Üretimi.....	28
Tablo 7, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Avakado Üretimi.....	30
Tablo 8, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Trabzon Hurması Üretimi.....	33
Tablo 9, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Yenidünya Üretimi.....	36
Tablo 10, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Keçiboynuzu Üretimi.....	38
Tablo 11, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Zeytin Üretimi.....	42
Tablo 12, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de İncir Üretimi.....	47
Tablo 13, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Kivi Üretimi.....	49
Tablo 14, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Elma Üretimi.....	53
Tablo 15, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Armut Üretimi.....	58
Tablo 16, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Ayva Üretimi.....	64
Tablo 17, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Şeftali Üretimi.....	69
Tablo 18, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Kayısı Üretimi.....	72
Tablo 19, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Zerdali Üretimi.....	76
Tablo 20, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Erik Üretimi.....	80
Tablo 21, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Kiraz Üretimi.....	84
Tablo 22, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Vişne Üretimi.....	88
Tablo 23, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Ceviz Üretimi.....	92
Tablo 24, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Badem Üretimi.....	99
Tablo 25, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Antepfıstığı Üretimi.....	103
Tablo 26, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Fındık Üretimi.....	107
Tablo 27, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Nar Üretimi.....	111
Tablo 28, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Çekirdekli Üzüm Üretimi.....	115
Tablo 29, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Çekirdeksiz Üzüm Üretimi.....	120

Tablo 30, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Dut Üretimi.	124
Tablo 31, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Çilek Üretimi.	127
Tablo 32, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Muşmula Üretimi.	130
Tablo 33, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de İğde Üretimi.	133
Tablo 34, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Kestane Üretimi.	136
Tablo 35, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Kızılcık Üretimi.	139
Tablo 36, 1992 – 1997 Yılları arasında Türkiye’de Ahududu Üretimi.	141

Şekillerin Listesi

Şekil 1. D.İ.E.’nin Türkiye’de Tarımsal Bölge Ayırımı	7
Şekil 2. Hamit Sadi Selen’in Türkiye’de Türkiye’de Tarımsal Bölge Ayırımı	8
Şekil 3. S.ERİNÇ-N.TUNÇDİLEK’in Türkiye’de Türkiye’de Tarımsal Bölge Ayırımı.	9
Şekil 4. Türkiye’de Muz Üretiminin Dağılışı	14
Şekil 5. Türkiye’de Portakal Üretiminin Dağılışı	18
Şekil 6. Türkiye’de Mandalina Üretiminin Dağılışı	21
Şekil 7. Türkiye’de Limon Üretiminin Dağılışı	24
Şekil 8. Türkiye’de Altıntop Üretiminin Dağılışı	27
Şekil 9. Türkiye’de Turunç Üretiminin Dağılışı	29
Şekil 10. Türkiye’de Avakado Üretiminin Dağılışı	31
Şekil 11. Türkiye’de Trabzon Hurması Üretiminin Dağılışı	34
Şekil 12. Türkiye’de Yeni dünya Üretiminin Dağılışı	37
Şekil 13. Türkiye’de Keçiboynuzu Üretiminin Dağılışı	39
Şekil 14. Türkiye’de Zeytin Üretiminin Dağılışı	44
Şekil 15. Türkiye’de İncir Üretiminin Dağılışı	48
Şekil 16. Türkiye’de Kivi Üretiminin Dağılışı	50
Şekil 17. Türkiye’de Elma Üretiminin Dağılışı	56
Şekil 18. Türkiye’de Armut Üretiminin Dağılışı	61
Şekil 19. Türkiye’de Ayva Üretiminin Dağılışı	66
Şekil 20. Türkiye’de Şeftali Üretiminin Dağılışı	70

Şekil 21. Türkiye’de Kayısı Üretiminin Dağılışı	74
Şekil 22. Türkiye’de Zerdali Üretiminin Dağılışı	77
Şekil 23. Türkiye’de Erik Üretiminin Dağılışı	82
Şekil 24. Türkiye’de Kiraz Üretiminin Dağılışı	86
Şekil 25. Türkiye’de Vişne Üretiminin Dağılışı	90
Şekil 26. Türkiye’de Ceviz Üretiminin Dağılışı	96
Şekil 27. Türkiye’de Badem Üretiminin Dağılışı	101
Şekil 28. Türkiye’de Antepfıstığı Üretiminin Dağılışı	104
Şekil 29. Türkiye’de Fındık Üretiminin Dağılışı	108
Şekil 30. Türkiye’de Nar Üretiminin Dağılışı	112
Şekil 31. Türkiye’de Çekirdekli Üzüm Üretiminin Dağılışı	118
Şekil 32. Türkiye’de Çekirdeksiz Üzüm Üretiminin Dağılışı	121
Şekil 33. Türkiye’de Dut Üretiminin Dağılışı	125
Şekil 34. Türkiye’de Çilek Üretiminin Dağılışı	128
Şekil 35. Türkiye’de Muşmula Üretiminin Dağılışı	131
Şekil 36. Türkiye’de İğde Üretiminin Dağılışı	134
Şekil 37. Türkiye’de Kestane Üretiminin Dağılışı	137
Şekil 38. Türkiye’de Kızılcık Üretiminin Dağılışı	140
Şekil 39. Türkiye’de Ahududu Üretiminin Dağılışı	142
Şekil 40. Türkiye’nin Meyve Üretim Yöreleri	154

GİRİŞ

1.1. AMAÇ

Bölgesel coğrafya sentezlerinde, yeryüzünün ayrı özellikler gösteren coğrafi birliklere ayrılması, farklı yönlerini ve birbirleri ile olan ilişkilerinin belirlenmesi esas alınmış ve böylece ansiklopedik coğrafi bilgi yığınları yerine, insan topluluklarının yaşayış biçimlerini ortaya koymak amaç edinilmiştir (YÜCEL, 1987). İşte bölgesel coğrafyanın asıl uğraşması gereken konu bu ünitelerin karakterlerinin belirlenmesi ve ünitelerin birbirinden nasıl ayırt edilebileceğini, yani iki ünite arasındaki sınırın nasıl belirleneceğini, daha doğrusu bu sınırların hangi faktörlere göre çizilmesi gerektiğini belirlemektir (YİĞİT, 1994).

Bu açıklamalardan hareketle tarımsal bölge sınırlandırılmasından kullanılan çeşitli kriterlerin tespiti ve bu konuda esas rolü oynayan başlıca unsurların tayini, bu unsurların ne şekilde gruplanmış olduklarını; Türkiye ölçeğinde meyve üretimine bağlı olarak ortaya koymayı amaçlandı.

İnsanların tükettikleri gıdaların çoğu doğrudan ya da dolaylı olarak tarımsal faaliyetlerden sağlanır. Tarımın temelleri dünyanın her tarafında çok öncelerden atılmıştır. Alman coğrafyacılarından RATZEL (1891), HAHN (1892) dünya tarım alanlarını tespitte çalışmışlardır. 1926'da BAKER tarımsal faaliyetlerin dağılımını Kuzey Amerika genelinde ele almıştır. HARSTHON ve DICKEN'de yine Kuzey Amerika ve Avrupa'nın tarım bölgelerini istatistiksel yollarla ele almışlardır. WHITTLESEY ise 1936'da Dünya tarım bölgelerini tespitte çalışmış 1953'de de çalışmasını yenilemiştir.

Avrupa ve Amerika'da yapılan bu çalışmalara karşın, ülkemizde ilk olarak Devlet İstatistik Enstitüsünün Tarımsal Yapı ve Üretim Bültenlerinde ülkemizi dokuz tarımsal bölgeye ayırmıştır. 1937 yılında HAMİT SADİ SELEN ülkemizi on tali kuşağa ayırmıştır. Son olarak da ERİNÇ ve TUNÇDİLEK 1952 yılında yayınladıkları çalışmalarla ülkemizi altı tarımsal bölge ve on dokuz tarımsal bölüme ayırmışlardır.

Günümüz koşulları incelendiğinde tarımsal bölge ayırımı ile ilgili yapılan tüm çalışmaların eski döneme ait olduğu, günümüzde böyle bir ayırma gidilmediği görülmektedir. Tarımın ilkel metotlardan modern metotlara yöneldiği bir çok yeni ürünün üretimine başlandığı tarım alanlarının günden güne arttığı bu dönemde bir bölge ayırımına gidilmemiştir.

Oysa ki ülkemizin hemen her alanında yapılan coğrafi etütlerle bu alanların fiziki ve beşeri coğrafya koşulları büyük ölçüde incelenmiştir. Ülkemizin topografik zenginliği göz önünde bulundurulduğunda iç kısımların hepsinde yüksek ve engebeli alanlar özelliği taşımadığı bilinmektedir. Bölge içinde yer yer meydana gelen topografik farklılıklar yani

ovalık alanlar, havza tabanları, depresyonlar ve yükseltinin azaldığı yerde iklimin elverişliliği birçok farklı bölüm ve yörelerin oluşmasını sağlamıştır.

Bu açıklamalardan hareketle tarımsal ürünlerin en iyi yetiştirme koşulu gösterdiği alanlarda ekilmesi, birim alanda daha fazla gelir elde edilmesi, ekonomik yöntemlerin ortaya konması ve dolayısıyla beslenme düzeyinin artması üretimle ilgili planlamaların daha sağlıklı yapılması gerekmektedir. Bunu yapmak için tarımsal bölgelerin yanında, bölge içinde ortaya çıkan mikro ünitelerin özelliklerinde iyi açıklanmasıyla mümkün olacaktır.

Bu amaçtan hareketle bir yöre ayrımı gerçekleştirmeye çalıştık. Bu yöre ayrımında meyveciliği kriter olarak aldık. Meyveciliği seçmemizdeki amaç meyvelerin çok yıllık bitkiler olması ve bir yörenin ikliminin doğal sonucu olarak şekillenmesidir. Ülkemizde üretilen meyvelerin yetiştirme koşulları incelenmiş, alansal dağılımlarını ilçeler bazında tespit edip Türkiye’de meyve yöreleri belirlemek konusunda bir deneme yapmak amaçlanmıştır.

1.2. YÖNTEM:

“Türkiye Meyve Üretim Yörelerinin Belirlenmesi Konusunda Bir Deneme” adlı çalışmamızı hazırlarken; çalışmamızın ilk aşamasında ayrıntılı bir literatür çalışması yapılmıştır. Literatür çalışmasında meyve üretimine bağlı olarak şekillendirilecek yöreler amaç edinildiğinden ilk olarak meyvecilik bilgisi üzerinde durulmuş bu konuda Tarım Bakanlığı’nın, tarımla ilgili kuruluşların bilgisayar ortamında İnternet sitelerinden meyvelerin tanıtım bilgileri, istatistiksel veriler elde edilmiştir. Bunun yanında, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi yayınları, ansiklopedik bilgilerde meyvecilik konusunda ayrıntılı olarak taranmıştır. Asıl hedef yöre sınırları belirleme olduğundan daha önce bu konuda yapılmış çalışmalar incelenmiş, bölgesel coğrafya sentezleri ele alınmış ve ayrıntılı bir incelemeye tabi tutulmuştur.

Çalışmamızın ikinci aşamasında ise tezin veri kaynağı olan Devlet İstatistik Enstitüsü’nden Türkiye’de ilçelere göre 1992-1997 yıllarını kapsayan tarım verileri bilgisayar kaydı olarak istenmiştir. Bilgisayar disketleri halinde temin edilen bu veriler üzerinde çalışmamız uzun ve yorucu olmuştur. Son derece düzensiz bir şekilde gelen bu veriler yıllar itibariyle tek tek ele alınıp düzenlenmiştir. Her yıl için ayrı ayrı düzenlenen bu istatistiksel veriler daha sonra meyve üretimleri esas alınarak ilçeler ölçeğinde ayrı ayrı her meyvenin dosyası yıllar itibariyle düzenlenmiştir. Her meyvenin altı yıllık üretimi tek dosyada bir araya getirilerek ortalamaları alınmıştır. Bu açıkladığımız işlemlerden sonra otuz altı ayrı meyve dosyası hazırlanmıştır.

Çalışmamızın üçüncü aşamasında düzenlenen meyve dosyaları tablolara dönüştürülmüş ve görsel hale getirmek için kartografik yöntemler kullanılarak ifade edilmeye çalışılmıştır. İlçeler esas alınarak düzenlenen veriler 1/1.800.000 ölçekli Türkiye

İdari Bölünüş Haritası, ilçe sınırları göz önüne alınarak altlık olarak kullanılmıştır. Bu işlem yapılırken İZBIRAK'ın Türkiye Jeomorfoloji Haritası ve bunun yanında Türkiye Fiziki Haritası kullanılarak meyve üretimine elverişli alanlar seçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca meyvelerin yetişme koşulları yani; sıcaklık, yağış, yükselti değerleri ve toprak özellikleri göz önünde bulunarak belirttiğimiz haritalara dağılışın daha gerçekçi bir şekilde yapılmasına özen gösterilmiştir.

Meyve üretim yörelerini belirlemek için yapılan dağılıştaki noktalama yöntemi kullanılmıştır. Nokta değeri ve büyüklüğü üretim miktarı ton cinsinden esas alınarak, her harita için ayrı ayrı ifade edilmiştir. Üretimin miktarına göre nokta büyüklüğü tayin edilmiştir. Noktalama yapılırken de üretim yapılan bölüm içindeki topografik farklılıklar yani; ovalar, vadi tabanları, alçak düzlükler ve bakı gibi faktörler göz önüne alınmıştır. Böylece her meyvenin ayrı bir dağılış haritası oluşturulmuştur. Haritaların hazırlanmasında kullanılan tabloları uzun listeler halinde değil de üretim miktarına göre yoğunluğu ifade edebilecek kısımları tez içerisinde yer almıştır. Her ürünün miktarı farklı olduğu için tablolarda bölünmeler farklı yer almıştır.

Erinç-Tunçdilek'in yaptığı tarımsal bölge tespiti benimsendiğinden yapılan dağılış haritalarında üretimin yoğun olduğu bölgeler tespit edilmiş ve üretimin hiç olmadığı alanlar belirlenerek meyve üretim yöreleri sınırlandırılmıştır. Böylece Türkiye'nin Meyve Üretim Yöreleri Haritası oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışma konumuzun son aşamasında ise literatür bilgileri ile dağılış haritaları karşılaştırılarak bir yoruma gidilmiştir.

1.3. TARIM BÖLGELERİNİN TESPİTİ

Tarımla ilgili değerler "tarım sayımları" ile elde edilir. Ancak bu tür sayımlar henüz dünyanın büyük bir bölümünde yapılamamaktadır. Bu nedenle dünyanın büyük bir bölümü için "Genel Sayımlar"da bulunan tarıma ilişkin bilgi ile yetinmek gerekmektedir. Bu bilgiler ise ayrıntılı sınıflandırmada pek yarar sağlamamaktadır. Eskiden beri gerek Avrupalı gerek Amerikalı coğrafyacılar yeryüzündeki tarım faaliyetlerinin bazı genel farklarını gözleyerek dünyayı bölgelere ayırmaya çalışmışlardır. Bu çalışmaların çoğunda iklim bölgelerinden hareket edilmiştir. Daha sonraları aynı iklim bölgesi içinde birbirinden tümüyle farklı tarım faaliyetlerinin var olduğunun gözlenmesi üzerine iklimden başka unsurlarında kullanılmaya başlandığı gözlenmiştir (TÜMERTEKİN-ÖZGÜÇ, 1995).

Tarımsal bölge karakterinin meydana gelmesinde birçok unsur rol oynar. Bunlar doğal bölge sınırlarını oluşturan; yapı, iklim, yeryüzü şekilleri olabileceği gibi beşeri unsurlardan nüfus yoğunluğu ve hakim ekonomik faaliyetin türü de olabilir.

Tarımsal faaliyetler çok genel olarak;

-Bitkisel üretimin egemen olduğu

-Hayvan yetiştirilmesi egemen olduğu

-Bitkisel üretimin ve hayvancılığın birlikte yer aldığı, şeklinde 3'e bölünebilir.

Tarım faaliyetlerinin dünya ölçüsünde belirlenmesinde ilk örnek 1926'da BAKER'in "Agricultural regions of North America"adlı çalışmasında dağılışı daha çok Kuzey Amerika ölçeğinde ele aldığını görüyoruz. Baker araştırmasında özellikle şu noktalara dikkati çekiyordu :

1-Tarımsal üretimde her şeyden önce doğal koşulların tekelindedir. Bu nedenle de ürün en kolay yetişebildiği yerde üretilir.

2-Yükte hafif, değerinde ağır olan tarımsal ürünler en uygun fiziksel koşulların bulunduğu ortamda yetişir ve uzak pazarlara sevk edilebilir. Buna karşılık değeri az ve taşınması güç olan ürünler ancak yerel talebi karşılayacak kadar yetiştirilir.

3-Bir bölgenin tarımsal özelliği üzerinde çeşitli ürünlerin mevsimlik işçi isteklerinin de büyük etkisi vardır.

4-Üretilen ürünün belirlenmesinde rotasyonla toprağın verimliliğini korumak, bitki hastalıklarına karşı önlem almak gerekir.

5-Nüfus çoğalıp verimli alanlar azalınca birim başına en çok verimi veren ürünler tercih edilir.

6-Çiftçi nüfus ve toplumun geleneksel beceri ve deneyimi de rol oynar.

Tarım bölgelerinin belirlenmesinde öteden beri daha çok istatistiksel esaslara dayanılmıştır.Örneğin "Corn Belt" Mısır Kuşağının belirlenmesinde mil kare başına düşen mısır verimi esas alınmıştır (TÜMERTEKİN-ÖZGÜÇ, 1995).

HARSTHORNE ve DICKEN'de Kuzey Amerika ve Avrupa'nın tarım bölgelerini yine aynı şekilde istatistiksel yolla, başka bir ifade ile üretimde egemen olan ürün esasına göre, belirlenmiştir.

Buraya kadar yapılan yerel çalışmalara karşılık WHITTLESEY Dünya Tarım Bölgelerini sınıflandırmıştır. WHITTLESEY'in sınıflandırılmasında iklim ziraat üzerinde geniş ölçüde etkili olmakla beraber bizzat ziraatın bir parçası değildir. Bu sebepten dolayıdır ki tarımsal bölge tiplerinin tespiti ve sınıflandırılmasından iklim ve iklimle alakalı zirai hususlar dikkate alınmamalıdır. Derwent Whittlesey 1936'da bu görüşü dünyaya tatbik etmiş ve aynı zamanda prensiplerinde açıklanmıştır. Ona göre kompleks olan tarım bölgelerinin tasnifi belirli hususlarda belirli etkileri olan beş ana kritere göre yapılmalıdır :

-Tarımsal ürün ve hayvan yetiştirme arasındaki bağıllık,

-Tarımsal ürün ve hayvan yetiştirmede kullanılan yöntemler,

-Tarım faaliyetlerine uygulanan işçi, sermaye ve organizasyondaki yoğunluk ve aynı zamanda bunların sonucunda alınan verim, üretim,

-Üretimin kullanılması (tüketilmesi, satışı ya da değiştirilmesi)

-İkamet ve tarımsal faaliyet için kullanılan şeylerin tümü

Whittlesey bu prensiplerden hareketle yeryüzünde on üç tarım bölgesi belirlemiştir.

1-Göçebe hayvancılık

2-Ticari hayvancılık, Ranch hayvancılık

3-İlkel geçim tarımı

4-Entansif geçim tarımı

5-Plantasyon ve çiftlik tarımı

6-Akdeniz tarımı

7-Akdeniz tarımı (bahçıvanlık egemen)

8-Akdeniz tarımı (dry farming ve otlaklar egemen)

9-Ticari tahıl tarımı

10-Ürün ve hayvancılığın birlikte yapıldığı tür (ticari)

11-Ürün ve hayvancılığın birlikte yapıldığı tür (geçim)

12-Mandırıcılık

13-Ticari bahçe ve meyve tarımı

Whittlesey'in çalışmasından esas olarak istatistik bilgi ve bölgesel çalışmaların eksikliğine bağlı olarak bazı hatalı yönler vardır. Öte yandan, çeşitli tarım türlerinin yer yer bölgesel farklılıklar yaratmış olması nedeniyle bazı hatalara düşülmüştür. Örneğin İç Anadolu Bölgesindeki tarım faaliyetlerini geçim tipi tahıl tarımı sınıfına katmak gibi. Çünkü bu alan Entansif ticari tarım alanı idi.

Whittlesey'in bu çalışmasına karşılık 1957'de Japon coğrafyacısı KAWACHI yeni bir yöntem üzerinde görüşler ileri sürmüşse de bu araştırma sonradan geliştirilmemiştir. Kawachi esas olarak:

a-Teknik yoğunluk

b-Üretimin amacı (ticari ya da geçim)

c-Üretimin türü kriterlerine dayanarak 22 tarım bölgesi belirlemiştir.

Çin Bilimler Akademisine bağlı Coğrafya Enstitüsünden GAO HUANCHANG ve YAO S.G "Çin'de Tarımsal Tiplerin Araştırılmasına Bir Başlangıç" olarak adlandırdıkları çalışmada, ülkede 12 tarımsal tip, dolayısıyla bölge, tespit etmişlerdir. Araştırmacılar önce üç hususu temel almışlardır. Fizyoekonomi, tarımın yapısal karakteri ve tarımsal ürünün

orientasyonu. Daha sonra idari sınırları da göz önüne alarak araziden yararlanma yapısı, ürün değeri, işçi yoğunluğu, ürün oranı ve doğal koşullara göre 12 tarım bölgesi belirlemişlerdir (TÜMERTEKİN-ÖZGÜÇ, 1995).

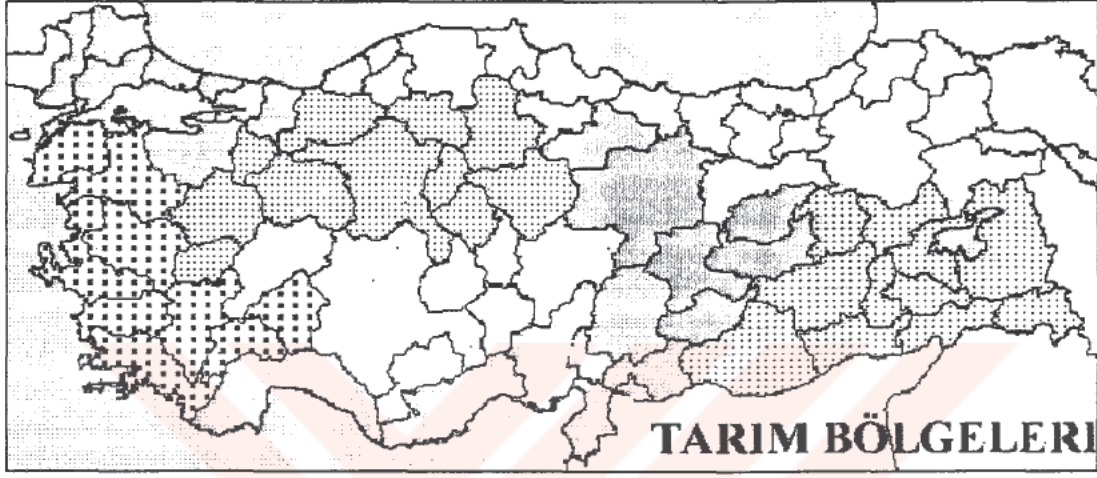
Daha kesin sınırlar çizebilmek amacıyla başvuru yöntemlerinden biri tarımsal bölge tiplerini, tarımsal ünitelerin gelirlerine göre gruplandırılmasıdır. GIBSON'un bu çalışmasında tarımsal ürünün gelirinin %50 veya daha çoğunun tahıldan karşılayan tarımsal yöreler " tahıl bölgesi"süt satışından elde eden "süt bölgesi", tütün ya da pamuktan elde eden bölgeler "tütün veya pamuk bölgesi"olarak isimlendirilir. Bu yöntemin uygulanması için öncelikle gelir kaynaklarına göre ayrı ayrı haritalar yapılır ve bunlar üzerinde iso-hatları çizilir. Sonuçlar tek bir harita üzerinde toplanır. Böylece belirli bölgeler ortaya çıkar. Buralarda sınırın nereden geçtiğini belirlemek için ölçeği büyütme ve daha ayrıntılı incelemeler yapmak gerekir. Bu gibi bölgelerin belirlenmesi insanların yaşadığı çevre şartları hakkında çok iyi sonuçlar vermektedir. Fakat bu gibi yöntemlere rağmen, bölgeler arasındaki sınırlar yine görecelidir. İtibarlık kriterlerine göre olduğu gibi, zaman unsuru da önemlidir. Bu metod ticari tarımın hakim olmadığı ve henüz tarımsal bünyesi oluşturulmamış sahalarda uygulamak imkansızdır (ERİNÇ, 1958).

Tarım faaliyetleri iklim bölgelerine göre de incelenebilir. Bu durumda tarım bölgeleri iklim bölgelerine uyarlanır. Bu ayırım sınıflandırmanın en genel olanıdır; başka bir ifadeyle tarım faaliyetlerinin en yaygın ortak özelliklerine göre yapılanıdır. Çünkü belirli iklim koşullarının var olduğu yerler bütünüyle aynı ekonomik faaliyetler, aynı yaşam koşulları sahne olmadığı gibi, aynı tarım faaliyetlerine de sahip olmayabilir. Her ekonomik faaliyette olduğu gibi doğal koşulların, özellikle iklimin çok önemli rolü olan tarımda beşeri koşullarının da payı büyüktür. Aynı fiziki koşullara sahip iki yer arasındaki tarım faaliyetleri ve onun yaratmış olduğu coğrafi görünümü ancak böyle açıklayabiliriz. Bununla birlikte iklim koşullarının özellikle tarım faaliyetlerinde geniş bir sınırlama, dolayısıyla tekdüzelik yarattığı da bir gerçektir (TÜMERTEKİN-ÖZGÜÇ, 1995).

1.4. TÜRKİYE'DEKİ TARIMSAL BÖLGE AYIRIMLARI

1-Ülkemizde Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan "Tarımsal Yapı ve Üretim"adlı yayınlarda Türkiye'nin dokuz "Tarımsal Bölgeye" ayrıldığını görmekteyiz. Bu bölgelerden bazıları komşu bulundukları denizlere göre Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz şeklinde isimlendirilmiş olup, iç kısımda kalan bölgelere Orta Kuzey, Orta Güney, Orta Doğu, Kuzeydoğu, Güneydoğu olarak isimlendirilmiştir. Bu taksimatın, coğrafi bölgelerimizin özelliklerine dikkat edilmeksizin sadece illeri gruplamak suretiyle yapıldığı açıkça görülmektedir. Bu nedenle coğrafi yönden önemli bir fikir edinilememektedir. Şöyle ki Güney Marmara Kıyıları'nın bir kısmı Marmara Bölgesi yerine Ege Bölgesi'ne verilmiş

bulunmakta Orta Karadeniz Bölümü'ndeki Amasya ilimiz ile Doğu Anadolu'daki Malatya ve Tunceli illeri birbiri ile tezat teşkil eden coğrafi özelliklere sahip oldukları halde aynı bölgede (Orta Doğu) yer almaları, yine bu bölgelendirme de Doğu Anadolu ile Güneydoğu Anadolu'nun relief farkına dayanan ayrılığı hesaba katılmamıştır. Bu itibarla daha doğru sonuçlar elde edebilmek için coğrafi bölgelerimizle tarım alanlarının dağılışı doğal özelliklerle ilişkilendirmek gerekir (ÖZÇAĞLAR, 1993).

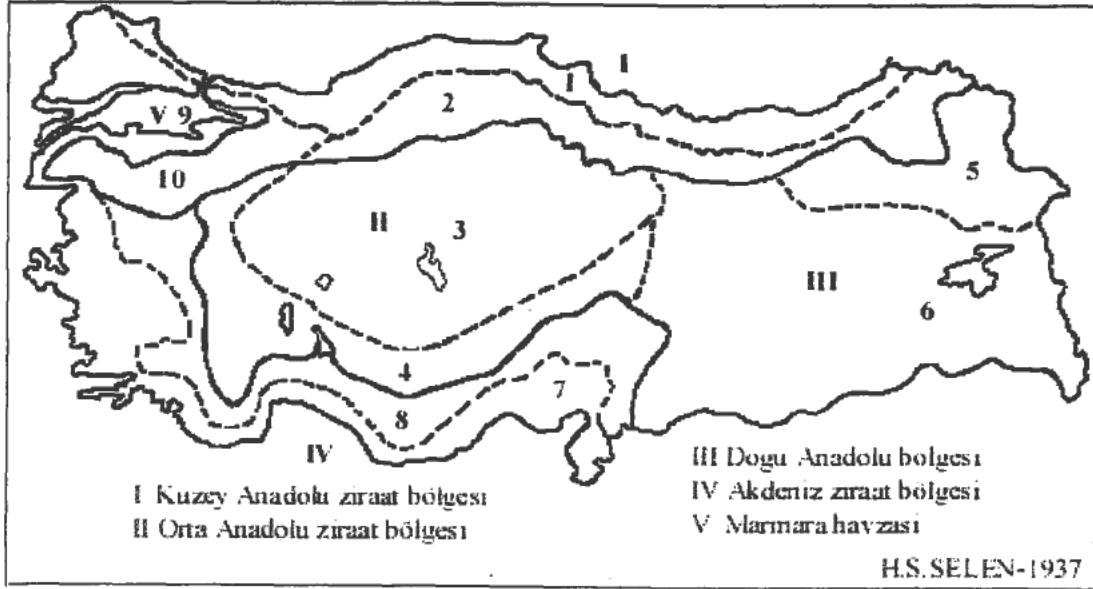

Şekil 1. D.İ.E.'nin Türkiye'nin Tarımsal Bölge Ayrımları Haritası.

2-Ülkemizde bir başka tarımsal bölge ayrımı 1937 yılındaki "İktisadi Türkiye"adlı eserinde HAMİT SADİ SELEN tarafından yapılmıştır. Selen'in yapmış olduğu tasnifte daha çok bölgede sürdürülen tarımsal faaliyetin türü ve şekli belirleyici etken olmuştur.

- Hakim ekonomik faaliyette bitkisel üretimin egemen olduğu
- Hakim ekonomik faaliyette hayvancılığın egemen olduğu
- Hem bitkisel üretimin hem de hayvancılık faaliyetinin birlikte yapıldığı türleri göz önüne almıştır.

Böylece Selen'in tasnifinde Türkiye Kuzey, Orta ve Doğu Anadolu ile Akdeniz ve Marmara ziraat bölgelerine ayrılmakta, bu bölgeler sahil ve iç kuşaklara bölümlenmekte, Orta Anadolu'da Merkez Yaylası, kenar bölgeler ve Doğu Anadolu'da Kars Erzurum, Güneydoğu yaylaları olmak üzere on tali kuşak tespit etmiştir(SELEN, 1937).

Şekil 2. Hamit Sadi SELEN'in Türkiye'nin Tarımsal Bölge Ayrımı Haritası.

3-ERİNÇ-TUNÇDİLEK, 1952 yılında yapmış oldukları "The Agricultral Regions of Turkey" adlı çalışmada şekerpancarı, tütün ve fındık gibi ürünlerin dağılışı haritaları oluşturulmuş, bu haritalar daha sonra süperempoze yöntemlerle üst üste çakıştırılmış ve ürünlerin gruplaşmaları ile ortaya çıkan bölgeler ayırt edilmiştir. Ana hatlarıyla homojen görünen bu bölgeler dahilinde de yer yer meydana çıkan bölge içi farklılıklara yönelik yöre ayırımına gidilmiştir.

Bu yöntemle elde edilen Türkiye Tarım Bölgeleri Haritası, ülkenin iklim ve yeryüzü şartlarının ana hatları ile bir paralellik göstermektedir. Bu durum bazı bölgelerimiz arasında mevcut topografya ve iklim farklılıklarının doğal bir sonucu olarak algılanmalıdır.

Gerçekte ürün çeşidi ve ürün grupları prensibinden hareket edildiği takdirde bütün yeryüzünde ayırt edilecek tarımsal bölgelerde ana hatları itibariyle bilhassa iklime ve ona bağlı vejetasyon bölgelerini göstermektedir. Topografya şekilleri dünya ölçüsündeki böyle bir bölgelendirmede ikinci planda kalmaktadır. Bu nedenle yeryüzünde tropikal, Subtropikal, ılıman, kurak ziraat bölgeleri gibi bölümlmeler elde edilmektedir.

Erinç ve Tunçdilek'in 1952 yılında belirlemiş oldukları Türkiye'nin tarımsal bölgelere ayırımına göre, Türkiye altı tarımsal bölgeye ayrılmıştır. Tarımsal bölgeleri gösteren harita ülkenin iklimi ve fizyografik özellikleri ile karşılıklı ilişki içindedir. Sınırlar özellikle keskin değişikliklerin oluşturduğu çizgilerden çok geçiş bölgelerini ifade eder. Bölgeler alfabetik sırayla ifade edilip, alt bölümlerde rakamlarla ifade edilmiştir.

Erinç ve Tunçdilek'in belirlediği Tarımsal Bölgeler ve alt bölümleri şöyledir;

A-İÇ ANADOLU BÖLGESİ

- A1- Merkezi Bölüm
- A2-Kayseri-Niğde Bölümü
- A3-Malatya-Elazığ Bölümü
- A4-Erzincan Bölümü
- A5-Kuzey Geçiş Kuşağı
- A6-Göller Bölgesi
- A7-Afyonkarahisar Yöresi
- A8-Kuzeybatı Geçiş Yöresi

B-DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

- B1-Kars-Erzurum Bölümü
- B2-Aras Vadisi Bölümü
- B3-Van-Tunceli Bölümü

C-KARADENİZ KIYILARI

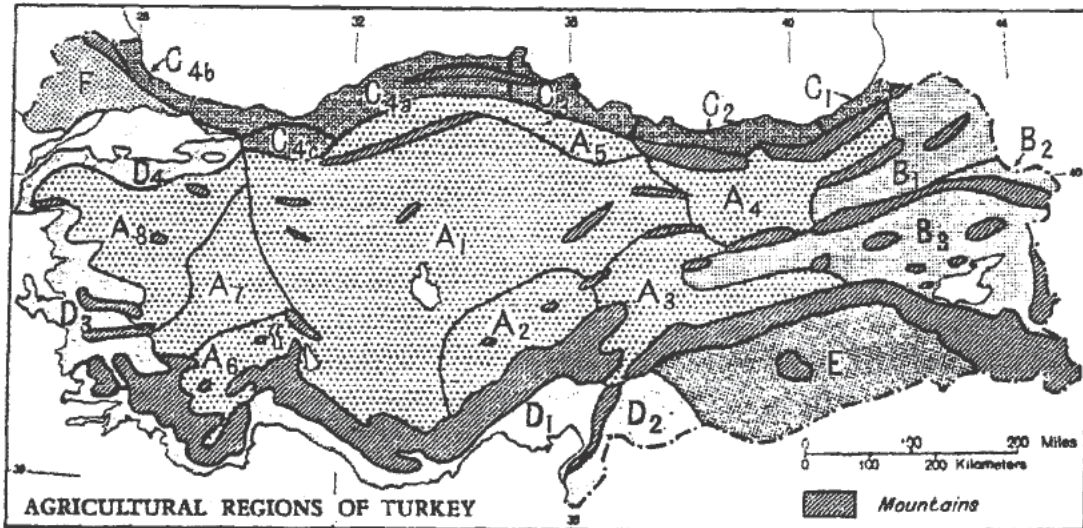
- C1-Rize Bölümü
- C2-Giresun-Ordu Bölümü
- C3-Samsun Bölümü
- C4-Batı Karadeniz Dağları Bölümü

D-AKDENİZ BÖLGESİ

- D1-Akdeniz Tarımı Bölümü
- D2-Gaziantep Bölümü
- D3-Ege Bölümü
- D4-Marmara Bölümü

E-GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

F-İÇ TRAKYA BÖLGESİ

Şekil 3. Erinç – Tunçdilek'in Türkiye'nin Tarımsal Bölge Ayrımı Haritası.

2. TÜRKİYE’İN MEYVE ÜRETİM DEĞERLERİ VE ALANLARI

Matematik konumu itibariyle Türkiye, tropik bahçe bitkileri dışında tüm meyve sebze ve asma türleri bakımından son derece elverişli bölgelerden birini oluşturmaktadır. Türkiye’de bir yandan sıcak ılıman ve soğuk ılıman iklim bölgelerinde yetişen meyve türlerini geniş bir çeşit zenginliğiyle yabani olarak ve kültüre alınmış halde yetiştirilirken, öte yandan Subtropikal ve Tropikal iklim bölgelerinden gelmiş meyve türleri de yer almış bulunmaktadır. Böylece ülkemizde hem yabani olarak hem de kültüre alınmış meyve türlerinin sayısı 75’in üzerindedir (AĞAOĞLU, 1987).

Ülkemizde görülen büyük tür zenginliğinin yanında yine büyük bir çeşit bolluğu ile karşılaşmaktayız. Bu çeşit bolluğu ana vatanı Anadolu olan meyvelerin, sebzelerin ve üzümün binlerce yıllık yetiştirilme devrelerinde tabii melezleşmeler ve seleksiyonlar sonucunda meydana gelmiş ve bunlara ilaveten diğer ülkelerden getirilen çeşitlerin yetiştirme materyaline katılmasıyla ortaya çıkmıştır. Böylece elmalarda çeşit sayısı 500’ü, armutlarda 600’ü, eriklerde 200’ü, şeftalilerde 100’ü ve üzümde 1200’ü aşmıştır (AĞAOĞLU, 1987).

Anadolu’da yapılan kazılarda öğrendiğimize göre, bundan 4-5 bin yıl önce Anadolu’da ileri bir bağcılık ve meyvecilik kültürü bulunmaktaydı. Anadolu sakinleri bir yandan kendi topraklarından yetişen meyve ve bağcılık çeşitlerini kültüre almışlar, bir yandan da buradan başka yerlere yaptıkları göçlerle bu ürünleri dünyanın bir çok yerine özellikle Avrupa’ya götürmüşlerdir (AĞAOĞLU, 1987).

Anadolu, bir çok meyve türünün ana vatanı ve bağ-bahçe kültürünün beşiğidir. Bugün yabanileri dağlarımızda, ırmak kenarlarında ve vadilerimizde yetişmekte olan elma, armut, ayva, muşmula üvez, erik, vişne, kızcık, kiraz, fındık, fıstık, badem, ceviz, kestane, zeytin, incir, nar, asma vs. kültür meyve türlerinin çıkış noktasıdır. Bu saydıklarımız, ıslah edilmiş kültür tiplerini bağlarımızda bahçelerimizde yetiştirdiğimiz meyve türlerini oluşturmaktadır. Bunlardan başka yine ana vatanı ülkemiz olan ve fakat, yabani durumlarında meyvelerinden ve ağaçlarından faydalandığımız türlerde vardır. Bunlar; alıç, kara hurma, geleboru, kuşburnu, böğürtlen, kara yemiş, iğde, keçiboynuzu, dağdağan, melengiç (sakız), battum (yabani fıstık), mahlep (idris) sumak, cehri v.s dir (AĞAOĞLU, 1987).

Orijini Anadolu olan meyve türleri şunlardır: ahududu, armut, alıç, ayva, ahlat, bektashi üzümü, böğürtlen, badem, battum, çilek, ceviz, çam fıstığı, siyah dut, elma, erik, fındık, fıstık (antep), geleboru, kestane, keçiboynuzu, kadın tuzluğu, kara yemiş, koca yemiş, kiraz, kızcık, kuşburnu, kuş üvezi, iğde, mürver, muşmula, melengiç, nar, sakız, sumak, ünnap, üvez üzüm, yemişen ve zeytin’dir (AĞAOĞLU, 1987).

Türkiye her yanı başka özelliklere sahip bağlarla, bahçelerle kaplıdır. Bir çok bağ, bahçe kültürünün beşiği olması çeşitli sebze ve meyvelerin özel üretim, üretim ve işletme yörelerinin meydana gelmesine neden olmuştur. Örneğin şeftali denince Bursa, kayısı Malatya, çekirdeksiz üzüm Manisa, incir Aydın, fıstık denince Antep-Urfa, nar denince Urfa, fındık da Giresun-Ordu akla gelmektedir. Dünya piyasalarında bu ürünler şehirleriyle birlikte birer kalite sembolü olarak anılırlar (AĞAOĞLU, 1987).

Tropikal iklim meyvelerini bu kuşağın dışında yetiştirmek çok güçtür. Bunun için seralar gibi özel koruma tesislerine ihtiyaç vardır. Anadolu genel anlamıyla Orta iklim kuşağında bulunmaktadır. Fakat yeryüzü şekillerinin çeşitliliği ve arızalı bir yapıya sahip olduğundan çok çeşitli iklim bölgeleri meydana gelmiştir. Bunlar içerisinde daha küçük alanları kapsayan “mikroklima sahalar” oluşmuştur. İşte bu mikroklima sahalarında Akdeniz sahil şeridinde bulunan Anamur ve Alanya’da hiçbir koruma tedbiri alınmadan muz yetiştiriciliği yapılmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Tropikal iklim meyveleri kış sıcaklığının 0 °C’ye düşmesi halinde bile hayatını sürdüremeyerek donarlar. Subtropikal iklim meyveleri 0 °C’nin altındaki sıcaklıklara bir ölçüde dayanabilmektedir. Turunçgil meyveleri -2 °C’de dondukları halde ağaçlar -10 °C’ye kadar dayanabilirler. Zeytin ve İncirler de -10 °C’ye kadar dayanabilirler. Ilıman iklim meyveleri daha düşük sıcaklıklara dayanabilirler. Elma ve armutlar dinlenme döneminde bulundukları kış aylarında kış sıcaklığının -30 °C’ye kadar düşmesinden zarar görmezler. Şeftali ise -20 °C’ye kadar dayanabilirler. Tropikal ve Subtropikal iklim meyveleri ılıman iklim bölgelerinde yetiştirilememesi gibi, ılıman iklim meyveleri de kışları ılık geçen Subtropikal iklim kuşağında yetiştirilemezler (ANAMERİÇ, 1986).

Meyvelerin yetiştirilmesinde iklim faktörü en önemli rolü oynar. Biz de tezimizde bu faktörü ele alarak meyveleri sıcaklık isteklerine göre şöyle sınıflandırılabiliriz

-Tropik iklim meyveleri :Muz

-Subtropikal iklim meyveleri: Turunçgiller, trabzon hurması, yeni dünya, zeytin, incir, keçi boynuzu, nar, kivi.

-Ilıman iklim meyveleri: Elma, armut, ayva, şeftali, kayısı, zerdali, erik, kiraz, vişne, badem, kestane, kızılçık, ceviz, çilek, iğde, üzüm, ahududu, dut, fındık, antep fıstığı, muşmula olmak üzere üç grupta toplanmıştır (ANAMERİÇ, 1986).

2.1. TROPİK İKLİM MEYVELERİ

2.1.1. MUZ

Musaceae familyasından muz, Güneydoğu Asya kökenlidir. Ana vatanı Güney Çin, Hindistan ve Hindistan'la Avustralya arasında kalan adalardır. Tropiklerde yaygın olarak yetiştirilen muz türleri ağaçsı görünüşlerine karşı gerçek odunsu bitkiler olmayıp dev otsu bitkilerdir. Yaprak saplarının üst üste kapanması ile oluşan 3-6 m yüksekliğinde yalancı gövdeleri vardır. İnsanlar tarafından ana vatanından çok uzaklara götürülmüş ve bugün Orta ve Güney Amerika özellikle Karaippler Denizi çevresindeki ülkeler ile Avrupa'nın güneyi ve bazı Afrika ülkelerinde muz ziraatı önem kazanmıştır. Günümüzde en geniş muz plantasyonları Orta ve Güney Amerika ülkeleriyle Afrika'nın özellikle batı kıyılarındaki ve Güneydoğu Asya'daki bazı ülkelerde yer almaktadır (AKOVA, 1997).

Muz bitkisi sıcak iklim bitkisidir. Sıcak bölgelerde Tropik İklim şartlarında yetişmektedir. İdeal olarak 30° Kuzey ve 30° Güney Enlemleri arasında yetiştirilmektedir. Ancak yer yer sınırlarını genişleterek Subtropik iklim şartlarının hakim olduğu alanlarda yer alan mikro klima sahalarda da yetiştirilir. Ülkemizde 36°- 37° Kuzey Enlemleri ve İsrail'de 34° Kuzey enleminde olduğu gibi (AKOVA, 1997).

Aylık 21°C'den az sıcaklıklar muz üretiminde bazı kısıtlamalara sebep olmuştur. Düşük sıcaklık değeri 15°C olabilir. Muz üretiminde ideal sıcaklık 26,6 °C - 27 °C dir. 15°C-16°C'nin altındaki sıcaklıklar bitkide gelişme geriliğine yol açar. Bitkide zararlanmalar ise sıcaklığın 2-3 °C 'ye düştüğü zamanlarda görülür. 0°C'de daha düşük sıcaklıklarda bitkinin toprak üstü bölümü tamamen ölmektedir. -4°C ve daha düşük sıcaklıklarda toprak altı gövdesi zarar görmektedir. Düşük sıcaklıklar gibi yüksek sıcaklıklarda muz gelişiminde etkili olmakta sıcaklık değeri 35°C'nin üstünde seyrettiğinde muz gelişimi engellenmektedir. Bunun yanında yüksek sıcaklık gibi nem oranı da yüksek olmamalı, nispi nemlilik %60 ve üzerinde olmalıdır (AĞAOĞLU, 1987).

Muz bitkisi sulama olmadan yıllık yağış 2500 mm olmalı ve yıl içine iyi dağılmalıdır. Yağış miktarının aylık 500 mm'nin altına düştüğü dönemlerde sulama ile su ihtiyacı karşılanmalıdır (AKOVA, 1997).

Ülkemizde muzun yetiştiği alanlarda yıllık yağışlar 600 mm ile 1000 mm arasında değişmekte olup yağışlar genellikle yılın ilk üç ayı ile son üç ayında yoğunlaşmıştır. Kurak aylarda su ihtiyacı sulama ile karşılanır (DOĞANAY, 1997).

Muz bitkisi her ne kadar orijini, fiziksel yapısı ve bileşimi çok değişik topraklarda yetişirse de en iyi yetiştiği ve en yüksek verimin elde edildiği topraklar alüvyal topraklardır.

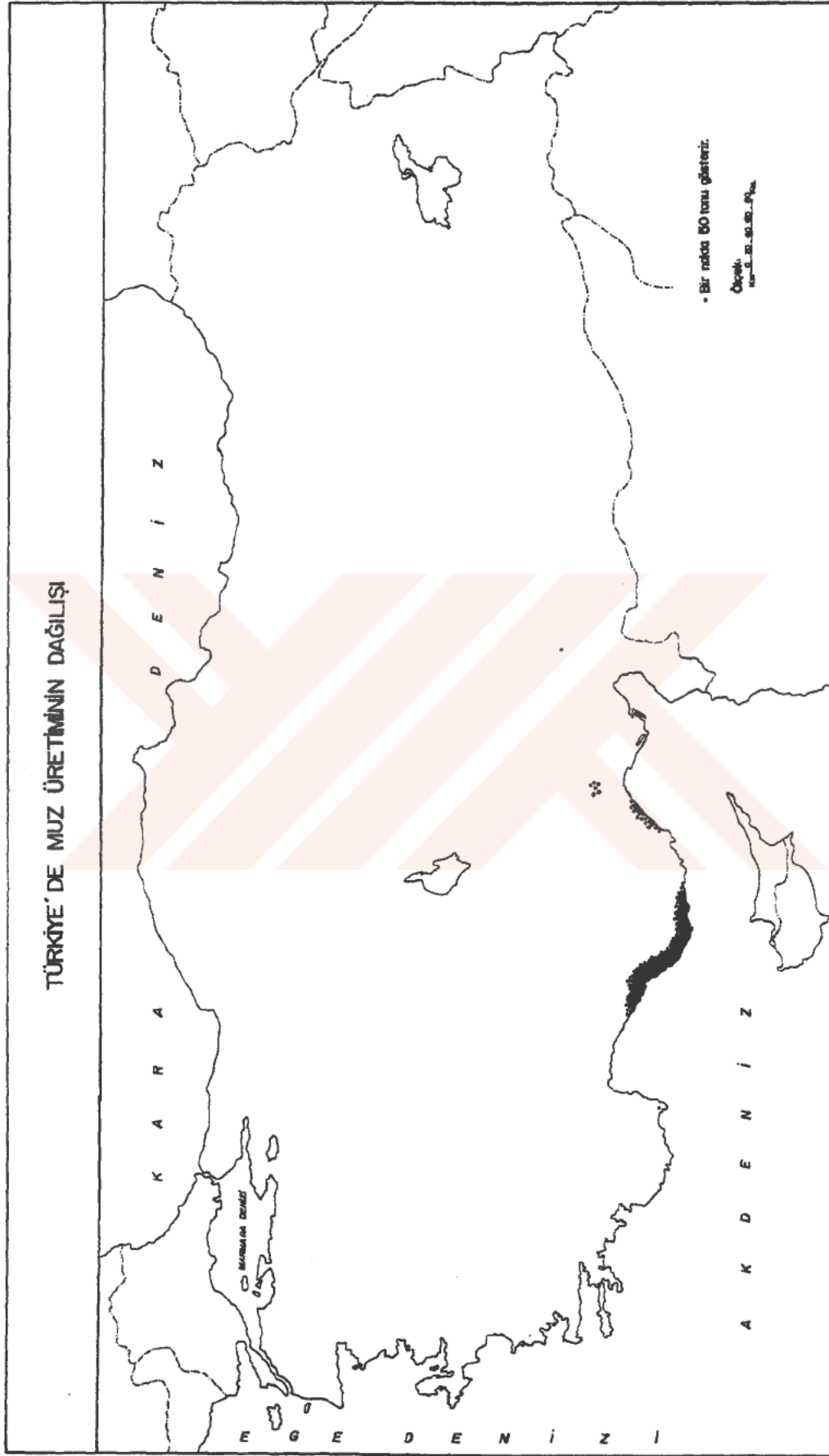
Akdeniz Bölgesinde muz için en elverişli yerler, hemen önü deniz, arkası birden bire dağ olacak, denizin, ılıman etkisini hissedecek ve dağlar ise sert kara rüzgarlarından garantili olarak onu koruyacak alanlarda yetişir (SARAÇOĞLU 1989) Bölgede Gazipaşa –Anamur hattında 100m'ye kadar ziraati yapılmaktadır .

Dünya muz üretimi 1992 – 1997 yılları arasında ki 6 yıllık ortalama değeri 57467577 tondur.En fazla üreten ülkeler Asya kıtasında Hindistan 7.900.000 ton, Filipinler 3.250.000 ton, Tayland 1.658.000 ton; orta Amerika da Costa Riko 1.932.000 ton, Mexico 1.700.000 ton; Güney Amerika da Brezilya 5.839.000 ton, Ekvator 4.715.000 tondur

Türkiye üretimi ise 27.307 tondur. En fazla muz üretimi ve alanı Alanya 11.786,ton Gazipaşa 7.013 tondur (Tablo,1). Bu miktarlar Türkiye Üretiminin %69 'una karşılık gelmektedir. Alanya %43, Gazipaşa %26, değerlerle Antalya ilinde toplanmıştır. İçel ilinde Anamur % 18, Bozyazı % 11, Erdemli ve Gülnar % 2. Belirtilen bu bölgelerde yani Erdemli yakınlarında Alanya batısına Alara çayı vadisine kadar olan kıyı kesiminin her yerinde de muz ziraatı bir elverişli yerden diğer elverişli yere sıçraya, sıçraya uzanır (Şekil,4).

İl	İlçe	Üretim
ANTALYA	ALANYA	11786
ANTALYA	GAZİPAŞA	7013
İÇEL	ANAMUR	5031
İÇEL	BOZYAZI	2450
İÇEL	ERDEMLİ	669
İÇEL	ÇAMLIYAYLA	327
ANTALYA	KUMLUCA	31
Toplam Üretim.		27307

Tablo 1.1992 – 1997 yılları arasında Türkiye'de muz üretimi . Kaynak : DİE

Şekil 4. Türkiye'de Muz Üretiminin Dağılışı .

2.2. SUBTROPİKAL İKLİM MEYVELERİ

2.2.1. TURUNÇGİLLER

Turunçgil terimi, portakal, mandalina, altıntop (greyfurt), turunç, limon ve ağaçkavunu (avakado) meyvesi kültür bitkilerinin genel adıdır. Bunlara narenciye de denir. Bu kültür bitkilerinin anayurdu Güneydoğu Asya ülkesidir. Bütün Tropikal iklim bölgeleri, bunların doğal yetiştirme bölgeleri olup bahçelerin sulanması kaydıyla, Subtropikal iklim bölgeleri yani Akdeniz İklim bölgelerinde de rahatlıkla yetiştirilmektedir. Turunçgiller genel olarak 15°-40° güney ve kuzey enlemleri arasındaki alanlarda yetiştirilirler. Bazı ekstrem durumlarda 45° kuzey enlemine kadar çıkabilmektedir. Ülkemizin Rize yöresi de turunçgillerin normal yetiştiricilik sınırlarının dışında kalmaktadır. Bu grup meyve bitkileri büyük coğrafya keşifleri sırasında, eski dünyanın akdeniz havzası kıyı ülkelerine ve yeni dünyalarda çeşitli bölgelere (ABD'de Florida, Washington eyaletleri, Yeni Zelanda, Avustralya ve G.Afrika Cumhuriyeti) yayılmışlardır. Bu ülkelerden biri de Türkiye'mizdir (DOĞANAY, 1994).

Turunçgil bitkilerinin yetişmesi için gerekli olan sıcaklık değerleri, Yurdumuzun Akdeniz kıyı bölgesi, Ege kıyılarında, Güney Marmara kıyılarında ve kısmen de Doğu ve Batı Karadeniz kıyıların çok dar yörelerinde bulunmaktadır .Çünkü bu kültür bitkilerinin bahçelerinin kurulacağı yerlerde, yıllık sıcaklık ortalamaları 10°C dolayında olmalı ve kış sıcaklık ortalamaları da, 0 °C'nin altına düşmemelidir . Yıllık yağış tutarının 1000-1200mm aşması gerekirse de bütün Akdeniz havzası ülkeleri ve ABD'nin Kaliforniya, Alabama, Washington eyaletlerinde olduğu gibi bu sorun, bahçelerin sulanması yoluyla kolayca çözümlenebilir. Karadeniz bölgesi bahçeleri hariç Türkiye turunçgil bahçeleri, hemen tamamı sulamalı tarım sistemi ile kurulmuştur (DOĞANAY, 1994).

Turunçgillerde nispi nemin %60-70 dolayında olması gerekir. Nispi nemin düşük olması kabuğun kalınlaşmasına, şeklinin bozulmasına ve renginin matlaşmasına, kalitenin düşmesine ve haziran dökümlerinin artmasına neden olur. Ayrıca yüksek nem de hastalıklara yol açmasından dolayı zararlıdır.

2.2.1.1. PORTAKAL

Turunçgiller familyasının en yaygın ağacı portakaldır. Portakal da bir Akdeniz iklimi bitkisidir. Portakal ağacının boyu 3-4 m'yi bulur. Kökleri toprak altında çok derinlere kadar iner. Yapraklarının bir yüzü parlak, kaygan, öbür yüzü tüylüdür. Portakal yaprağının bu özelliği yazın çok sıcak olunca bitkinin su kaybetmesini önler. Köklerin derinlere inmesi de çok su alabilmesini sağlar. Portakal ağacı kumlu, killi, serin topraklarda iyi yetişir. Bol gübre, iyi bakım ister. Fidanlar çekirdekten yetiştirilir. Mart aylarında bu fidanlara aşı yapılarak yeni ağaçlar elde edilir. Portakallar “çekirdekli” ve “çekirdeksiz” olmak üzere iki çeşide ayrılır. Türkiye’de yetişen çekirdeksiz portakalların en iyi cinsi “yafa portakalı”dır. En kaliteli portakal meyvesi Antalya ili bahçelerinde (Washington, yafa, Alanya dilimli, Valansia, Kan, Kıbrıs, Finike türleri gibi) sağlanır. Ülkemizin Akdeniz, Ege ve Karadeniz’in Doğu kıyılarında üretimi yapılmaktadır (YÜCEL,1980).

Dünya portakal üretimi 61912379 milyon tondur. Bu pay içinde Türkiye üretimi 843748 tondur. En fazla portakal üreten alanlar Kozan 98929 ton, Finike 80834 ton, Kumluca 83391 ton, Yüreğir 55027 tondur (Tablo,2). Dünyada en fazla üretilen alanlar ABD’de Florida ve Washington eyaletleri, Yeni Zelanda, Avustralya ve Güney Afrika Cumhuriyetidir.

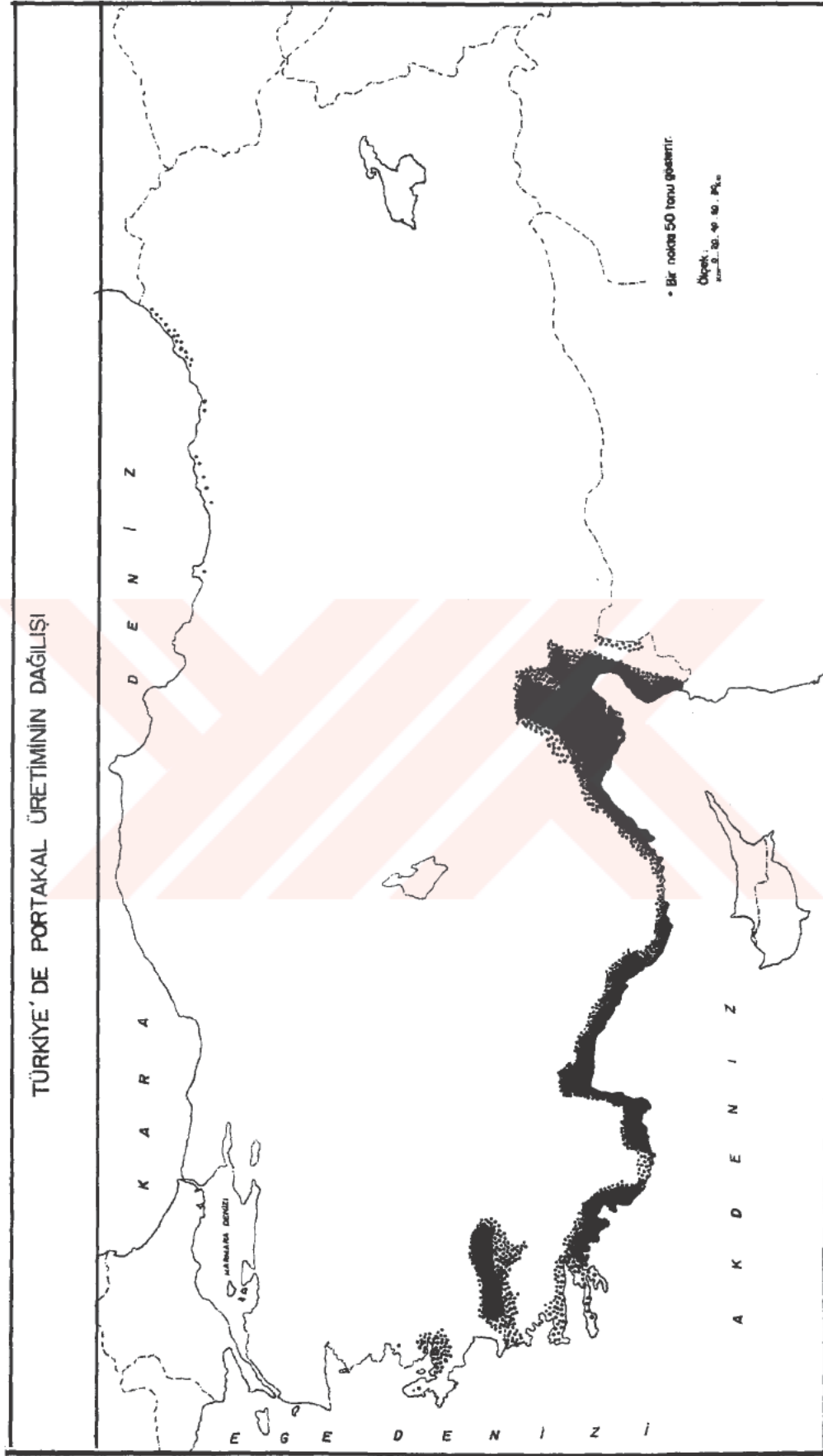
Portakal üretiminin coğrafi dağılışına gelince diğer Turunçgillerin üretiminde olduğu gibi ilk sırayı Akdeniz’in doğu kısmında yer alan ovalar ve vadi tabanları alır. Bu bağlamda üretimin %62’si İçel, Adana ve Hatay illerindeki ovalık alanlardan karşılanır. Portakal üretiminde batıdan doğuya doğru gidilerek Silifke Ovasından başlayan, kıyı şeridini takip edip Mersin Ovası ve Çukurova’da yoğunlaşan üretim, Dört Yol Ovasından sonra İskenderun Körfezinin bulunduğu ve Amanos Dağlarının bir set gibi uzandığı ovalık alanlardan karşılanır. Bu yoğun üretim alanından batıya doğru gidildikçe Anamur dolaylarında tekrar yoğunlaşan üretim Antalya kıyıları boyunca da yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu alanda, Türkiye’nin en kaliteli portakalları üretilmektedir. Toros sisteminde yer alan dağların çevrelediği bu ovalık alanlar Türkiye üretiminin % 31’lik bir payına karşılık gelir. Batıda Elmalı Dağları, Bey Dağları ve Yanartaş Dağları ile Kuzeyde Kuyucak ve Dedegöl Dağları ile doğuda Akçalı Dağlarının çevrelediği kıyı şeridinde Türkiye’nin en kaliteli portakalları üretilmektedir. Bu alanda en fazla üretim %10’luk payla Finike, % 10’luk payla Kumluca’ya ve %5’lik payla da Antalya Merkez ilçeye aittir. Bu alanda Finike portakalları çok ünlüdür. Görülüyor ki Akdeniz Bölgesinin Toros sistemi dağlarının gerisinde kalan kıyı kesimindeki alüviyal ovalar ve deltalarda Türkiye portakal üretiminin % 93’ü karşılanmaktadır. Bu alan içerisinde portakal türlerine de ismini veren dört yol portakalı, Alanya dilimli, Finike türleri de bu yoğun alan içinde üretiminin nedeni değerli olduğunun kanıtıdır.

Portakal üretiminin yoğunlaştığı 3. bölge Eşen Ovasından başlayarak Muğla, Gölge, Güre, Boncuk dağlarının güneyinde yer alan ovalık alanlar karşılar. Bu alanlarda ayrıca Menteşe Dağlarının güney kısımlarında üretim yapılmaktadır. Bu da Türkiye üretiminin %4'üne karşılık gelir.

Diğer alanlar da Aydın Dağları ile Menteşe Dağlarının arasında kalan Büyük Menderes depresyonu ile Artvin'den başlayıp Rize'ye doğru sıçraya sıçraya devam eden Doğu Karadeniz bölümünün doğusunda portakal üretiminin %3'ü üretilmektedir (Şekil,5).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ADANA	KOZAN	98929	İÇEL	SİLİFKE	1427
İÇEL	İÇEL	89573	OSMANİYE	SUMBAS	1382
ANTALYA	KUMLUCA	83391	ADANA	YUMARTALIK	1043
ANTALYA	FİNİKE	80834	ADANA	KARAIŞALI	902
HATAY	DÖRTYOL	59833	AYDIN	SÖKE	859
ADANA	YÜREĞİR	55027	AYDIN	AYDIN	809
HATAY	ERZİN	54920	AYDIN	BOZDOĞAN	799
ADANA	SEYHAN	40892	İÇEL	BOZYAZI	617
İÇEL	TARSUS	40000	MUĞLA	BODRUM	479
ANTALYA	ANTALYA	38334	AYDIN	İNCİRLİOVA	461
ANTALYA	ALANYA	18107	AYDIN	BUHARKENT	414
ADANA	KARATAŞ	17716	ADANA	CEYHAN	382
ANTALYA	KEMER	15935	İZMİR	MENDERES	364
HATAY	SAMANDAĞI	15152	İZMİR	İZMİR	351
İÇEL	ERDEMLİ	14363	AYDIN	KÖŞK	306
ANTALYA	KALE	12341	HATAY	KIRIKHAN	305
HATAY	İSKENDERUN	12143	MUĞLA	MİLAS	305
OSMANİYE	KADIRLI	10805	OSMANİYE	HASANBEYLİ	277
MUĞLA	KÖYCEĞİZ	9230	OSMANİYE	DÜZİÇİ	276
MUĞLA	ORTACA	8041	AYDIN	YENİPAZAR	275
ANTALYA	SERİK	6933	ADANA	İMAMOĞLU	234
AYDIN	SULTANHİSA	6818	İZMİR	GÜZELBAHÇE	198
AYDIN	NAZILLI	6382	İÇEL	AYDINCIK	194
MUĞLA	FETHİYE	6234	AYDIN	KOÇARLI	181
ANTALYA	MANAVGAT	5711	MUĞLA	DATÇA	170
MUĞLA	DALAMAN	4529	İZMİR	URLA	169
OSMANİYE	MERKEZ	4526	MUĞLA	MARMARİS	160
AYDIN	KUYUCAK	3571	RİZE	RİZE	143
İÇEL	ANAMUR	3069	HATAY	HASSA	134
HATAY	HATAY	1946	RİZE	ARDEŞEN	132
ANTALYA	GAZİPAŞA	1686	ANTALYA	KAŞ	114
MUĞLA	ULA	1591	ARTVİN	HOPA	102
Diğerleri Toplamı					1224
Toplam Üretim:					843748

Tablo 2..1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama portakal üretimi Kaynak : DİE

Şekil 5. Türkiye'de Portakal Üretiminin Dağılışı .

2.2.1.2. MANDALINA :

Turunçgillerden portakaldan daha küçük, koyu sarı ya da turuncu, kolay soyulabilen kabukları vardır. mersin mandalinası, bodrum mandalinası ve satsuma mandalinası ismiyle 3 türü yoğun olarak ülkemizde yetiştirilmektedir. İhracatımızda da en büyük payı satsuma türü mandalina almaktadır. Diğer turunçgillere oranla soğuğa daha dayanıklıdır. Turunçgiller içinde portakaldan sonra en yaygın olarak üretilen türdür. Akdeniz, Ege ve Doğu Karadeniz kıyılarında üretimi yapılmaktadır (DOĞANAY,1994).

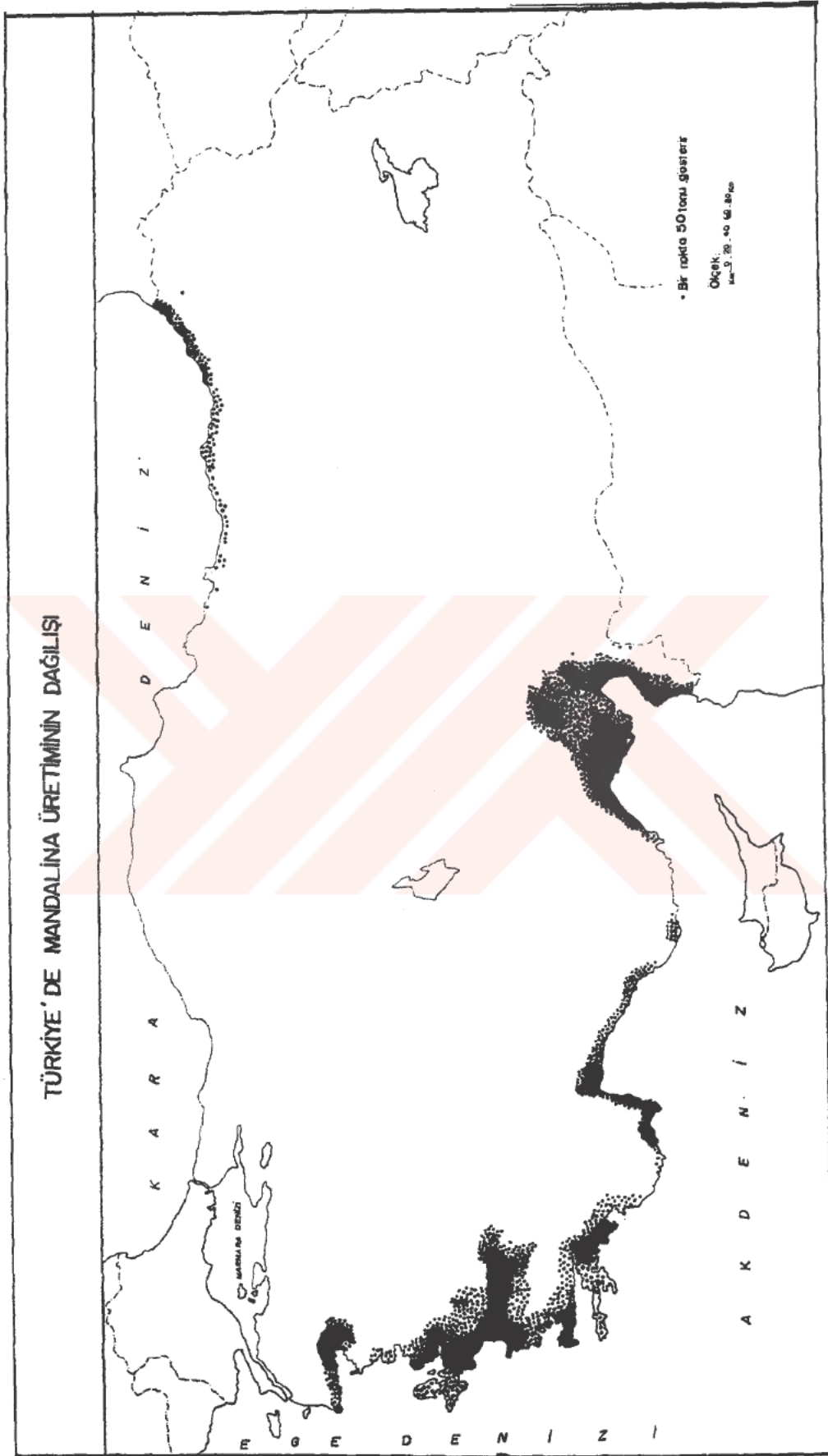
Dünya mandalina üretimi 16.378.693 milyon tondur. Bu pay içinde Türkiye üretimi 558.378 tondur. Ülkemizde en yoğun olarak mandalina üretimi İçel 64.000 ton, Yüreğir 100.835 ton, Menderes 311.828 ton, Seferihisar 311.925 ton, Tarsus 25.747 ton, Dört Yol 40.432 tondur (Tablo,3).

Mandalina üretiminin ülkemizdeki dağılışına gelince, birinci yoğun bölge Akdeniz kıyı kuşağında bulunan ovalık alanlardan oluşur. Bu alanlar batıda Silifke Ovasından başlayarak içine Mersin Ovası, Çukurova ve Dört Yol Ovasını içine alan kıyı şeridi, ve İskenderun körfezi ile Amanos Dağları arasında kalan ova ve depresyonlarda Türkiye üretiminin %57'lik bir kısmı karşılanır. Bu ovalar Toros sistemine bağlı dağlık alanlarla çevrelenmiştir. Bu dağların kıyı kesiminde mandalina bahçeleri kurulmuştur. Kıyıyı takiben batıya doğru gidildikçe Silifke Ovasından sonra üretim yapılmamaktadır. Anamur da yine tek tek yapılan üretim bu alandan sonra Alanya dan itibaren Antalya Ovasını da içine alıp Finike Ovasının batısına kadar yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu alan Türkiye üretiminin %3'ünü karşılar.

İkinci yoğun alanı Ege Bölgesinde bulunan Küçük Menderes, Büyük Menderes ve Gediz Ovaları karşılar. Bu alanlar Türkiye üretiminin %34'nü verir. Bu alanda özellikle İzmir ili ihracata yönelik Satsuma türü mandalina yetiştiriciliği bakımından büyük önem kazanmıştır. Bu alanda en yoğun yetiştirme bölgesi İzmir Merkez ilçe, Gümüşsuyu Merkez olmak üzere Bergama ve Kınık ilçeleri hariç İzmir İli ve Aydın ili önemli mandalina yetiştirme bölgesidir. Ege bölgesinde Muğla İlinden İzmir İlının kuzeyine kadar kıyı şeridi yer yer yoğun, yer yer de daha az yoğun olmak üzere tüm kıyıda üretime rastlanmaktadır. Bu alanın % 4'lük üretimle Balıkesir yöresi takip eder. Son üretim alanı ise Doğu Karadeniz'in Rize – Artvin kıyı kesimi karşılar Giresun–Ordu kıyısında üretim öbek öbek yapılmaktadır. Bu alan Türkiye üretiminin % 2'sini karşılar (Şekil,6).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ADANA	YÜREĞİR	100835	ARTVİN	HOPA	1318
İÇEL	İÇEL	64000	İZMİR	BAYINDIR	1305
HATAY	DÖRTYOL	40442	AYDIN	YENİPAZAR	1253
İZMİR	SEFERİHİSAR	31925	ANTALYA	ALANYA	1244
İZMİR	MENDERES	31828	MUĞLA	ULA	1140
HATAY	ERZİN	26573	ÇANAKKALE	AYVACIK	1098
İÇEL	TARSUS	25747	HATAY	HATAY	1091
MUĞLA	KÖYCEĞİZ	20477	MUĞLA	FETHİYE	1059
ADANA	SEYHAN	20119	RİZE	ARDEŞEN	841
İZMİR	İZMİR	13086	ANTALYA	SERİK	788
AYDIN	SÖKE	12032	AYDIN	BUHARKENT	750
ADANA	KARATAŞ	11403	MUĞLA	MİLAS	698
BALIKESİR	HAVRAN	10775	AYDIN	ÇİNE	693
MUĞLA	BODRUM	10184	ADANA	YUMARTALIK	665
ADANA	KOZAN	9337	OSMANİYE	MERKEZ	645
BALIKESİR	EDREMİT	8954	RİZE	DEREPAZARI	643
HATAY	İSKENDERUN	8537	İZMİR	URLA	639
AYDIN	KÖŞK	8286	RİZE	İYİDERE	561
AYDIN	SULTANHİSA	7577	AYDIN	KOÇARLI	513
AYDIN	AYDIN	6351	ANTALYA	MANAVGAT	476
HATAY	SAMANDAĞI	6146	MUĞLA	MARMARİS	463
ANTALYA	ANTALYA	6065	BALIKESİR	BURHANİYE	429
ANTALYA	KEMER	5546	RİZE	RİZE	423
OSMANİYE	KADIRLI	4937	İZMİR	TİRE	421
İZMİR	SELÇUK	4881	İZMİR	FOÇA	372
ANTALYA	FINİKE	4349	RİZE	PAZAR	352
İZMİR	NARLIDERE	3812	İZMİR	TORBALI	350
AYDIN	NAZİLLİ	3594	İZMİR	KARABURUN	336
İZMİR	BALÇOVA	3555	TRABZON	SÜRMENE	328
AYDIN	KUŞADASI	2646	TRABZON	BEŞİKDÜZÜ	326
AYDIN	BOZDOĞAN	2052	ARTVİN	ARHAVİ	318
AYDIN	İNCİRLİOVA	1990	TRABZON	OF	313
AYDIN	KUYUCAK	1888	İZMİR	BORNOVA	270
İZMİR	GÜZELBAHÇE	1800	İÇEL	ANAMUR	226
MUĞLA	DALAMAN	1773	MUĞLA	DATÇA	222
İÇEL	ERDEMLİ	1623	OSMANİYE	SUMBAS	210
MUĞLA	ORTACA	1606	TRABZON	AKÇAABAT	209
AYDIN	GERMENCİK	1556	AYDIN	KARPUZLU	200
ANTALYA	KUMLUCA	1533	Diğerleri Toplamı		3944
İZMİR	MENEMEN	1425	Toplam Üretim:		558378

Tablo 3..1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama mandalina üretimi Kaynak : DİE

Şekil 6. Türkiye'de Mandalina Üretiminin Dağılışı .

2.2.1.3. LİMON:

Turunçgillerde limon ağacı daha çok Akdeniz iklimi hüküm süren bölgelerde yetişir. Portakal ağacından daha kısadır yalnız 5 m.den yüksek limon ağaçlarına da rastlanmıştır. Cap bölgesi, Orta Amerika, Avustralya, Güney Asya'da yetiştirilir. Meyvesinden ve yaprağından yararlanılan bir turunçgil meyvesidir. Ülkemizin Akdeniz iklim karakterine uyum sağlamış Akdeniz, Ege kıyılarında, don tesirinden uzak bol güneşli, ılık ve yağışlı bölgelerin alüviyal ovalarında yetiştirilir soğuğa karşı diğer turunçgillerden daha hassastır.

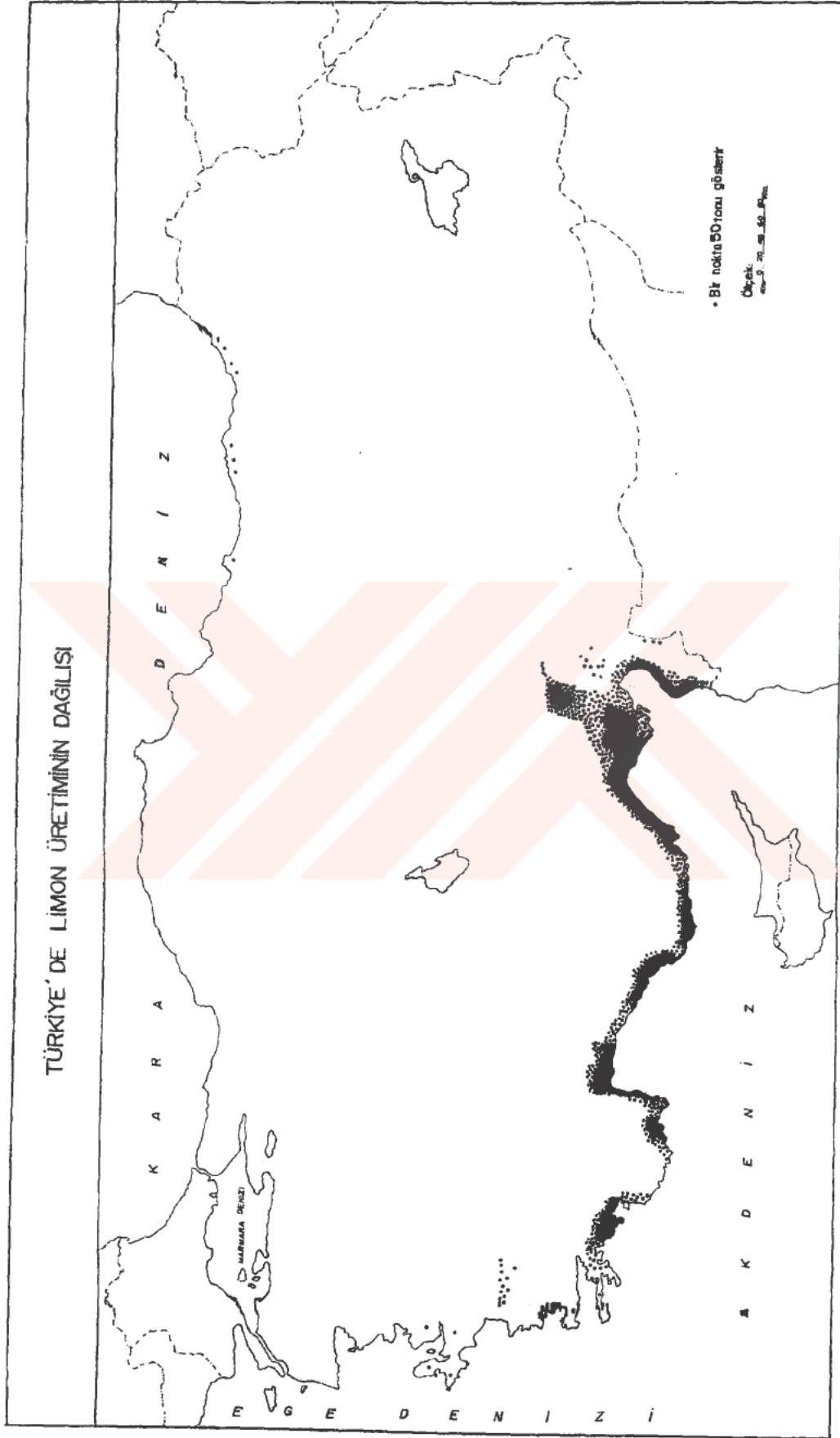
Dünya limon üretimi 8.993.338 milyon tondur. Türkiye üretimi 403.197 tondur. En fazla limon üretilen merkezler Erdemli 177.457 ton, İçel Merkez ilçe 55.456 ton, Silifke 29.652 ton, Yüreğir 27.329 tondur (Tablo,4).

Limon üretimi dağılışı yönünden portakal ve mandalinadan sonra üçüncü sırada yer alır. Ülkemizin en kaliteli limonları Mersin Ovası, Erdemli kıyı şeridinde yetişmektedir. Bu alan tek başına Türkiye üretiminin % 73'ünü karşılar. Bolkar Dağlarının güney yamaçlarında kıyı çizgisinde 0-500 m. yükseltiler arasında Türkiye'nin en kaliteli limonları yetiştirilir. Bu limonların önemli bir kısmı ihraç edilir. Bu alanın devamı niteliğinde Çukurova'ya doğru yoğunluk devam etmekte, Aladağ ve Dilbek Dağlarının bulunduğu kenar kısımlara kadar kıyıdan itibaren önce yoğunluk devam etmekte sonra yavaş yavaş azalmalar görülmektedir. Bu alan Türkiye üretiminin % 13'üne karşılık gelir. Bu alandan Dört Yol Ovasına gidildikçe azalan üretim Amanos Dağlarının batı yamaçlarının sınırlandığı kıyı kesiminde yine kendini hissettirmektedir. Bu alan üretimin %1'ine karşılık gelmektedir. Akdeniz kıyıları boyunca İçel, Adana, Hatay illerinin bulunduğu delta ve alüviyal ovalarda geniş limon bahçelerine rastlanmakta ve bu alanlar toplam Türkiye üretiminin % 87'sini karşılar.

Silifke Ovasından batıya gidildikçe Akdeniz kıyı şeridinin ova ve delta alanlarında yer yer yoğun bir şekilde limon üretimi yapılmaktadır. Antalya ilinin ova ve vadi tabanlarında üretim yapılmakta, Finike Ovasında yoğun bir şekilde yapılan üretim Türkiye üretiminin % 8'ini karşılık gelmektedir. Yine bu kıyı şeridinde Muğla iline ait Eşen Ovasının batısından başlayarak Dalaman Çayı vadisinde üretim yoğunlaşmaktadır. Gölge Dağları ile kıyı şeridi arasında kalan ovalarda üretim seyrekleşmeye başlamıştır. Son olarak da Büyük Menderes Vadisinde limon üretimi yapılmaktadır. Geriye kalan % 5'lik üretim bu alanlardan karşılanmaktadır. Ege bölgesi ve Doğu Karadeniz bölgesi kıyılarında da limon bahçeleri kurulmuştur (Şekil,7)

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
İÇEL	ERDEMLİ	177457	İÇEL	GÜLNAR	131
İÇEL	İÇEL	55456	MUĞLA	DATÇA	130
İÇEL	SİLİFKE	29602	AYDIN	AYDIN	121
ADANA	YÜREĞİR	27359	AYDIN	NAZİLLİ	118
İÇEL	TARSUS	23049	İZMİR	URLA	110
ANTALYA	ALANYA	16741	ANTALYA	KAŞ	104
ADANA	SEYHAN	15357	HATAY	KIRIKHAN	87
HATAY	İSKENDERUN	10526	AYDIN	KUYUCAK	83
ADANA	KOZAN	5677	OSMANİYE	OSMANİYE	81
MUĞLA	ORTACA	5365	ADANA	CEYHAN	67
ANTALYA	ANTALYA	5026	OSMANİYE	DÜZİÇİ	58
ANTALYA	FİNİKE	4479	ADANA	KARAIŞALI	51
İÇEL	ANAMUR	3049	MUĞLA	MİLAS	45
MUĞLA	DALAMAN	2750	İZMİR	ÇEŞME	42
İÇEL	BOZYAZI	2659	İZMİR	KARABURUN	41
ANTALYA	KEMER	2493	İZMİR	MENDERES	35
ANTALYA	SERİK	2306	MUĞLA	MARMARİS	34
HATAY	SAMANDAĞI	2137	HATAY	BELEN	27
ADANA	KARATAŞ	2006	AYDIN	ÇİNE	27
ANTALYA	KUMLUCA	1186	İZMİR	MENEMEN	27
İÇEL	AYDINCIK	1178	AYDIN	KOÇARLI	24
MUĞLA	FETHİYE	913	RİZE	RİZE	23
ADANA	YUMARTALIK	592	İÇEL	ÇAMLIYAYLA	23
ANTALYA	GAZİPAŞA	590	AYDIN	İNCİRLİOVA	20
ANTALYA	MANAVGAT	508	HATAY	HASSA	16
ANTALYA	KALE	475	ANTALYA	GÜNDOĞMUŞ	15
HATAY	HATAY	431	AYDIN	KÖŞK	14
HATAY	ERZİN	413	İZMİR	TORBALI	13
MUĞLA	KÖYCEĞİZ	353	AYDIN	KARPUZLU	13
MUĞLA	BODRUM	301	AYDIN	SULTANHİSA	11
OSMANİYE	KADIRLI	287	İZMİR	SELÇUK	11
HATAY	DÖRTYOL	276	AYDIN	YENİHİSAR	10
MUĞLA	ULA	276	RİZE	PAZAR	10
AYDIN	SÖKE	216	Diğerleri Toplamı		92
Toplam Üretim					403197

Tablo 4..1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama limon üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 7. Türkiye'de Limon Üretiminin Dağılışı .

2.2.1.4. ALTINTOP(GREYFURT)

Turunçgillerden ekşi, acımtırak, lezzetli bir meyvedir. Portakaldan çok daha iri kanarya sarısı rengindedir. Anayurdunun Antiller olduğu sanılmaktadır. 19.yy.da Avrupa'ya taşınmıştır. Cumhuriyet Devrinden itibaren yurdumuzda da yetiştirilmeye başlandı. Diğer Turunçgiller kadar üretimi yapılmamaktadır. Yüksek sıcaklıklara diğer Turunçgillere nazaran daha dayanıklıdır. 52° C sıcaklığa kadar dayanabildiği gözlenmiştir (AĞAOĞLU, 1987).

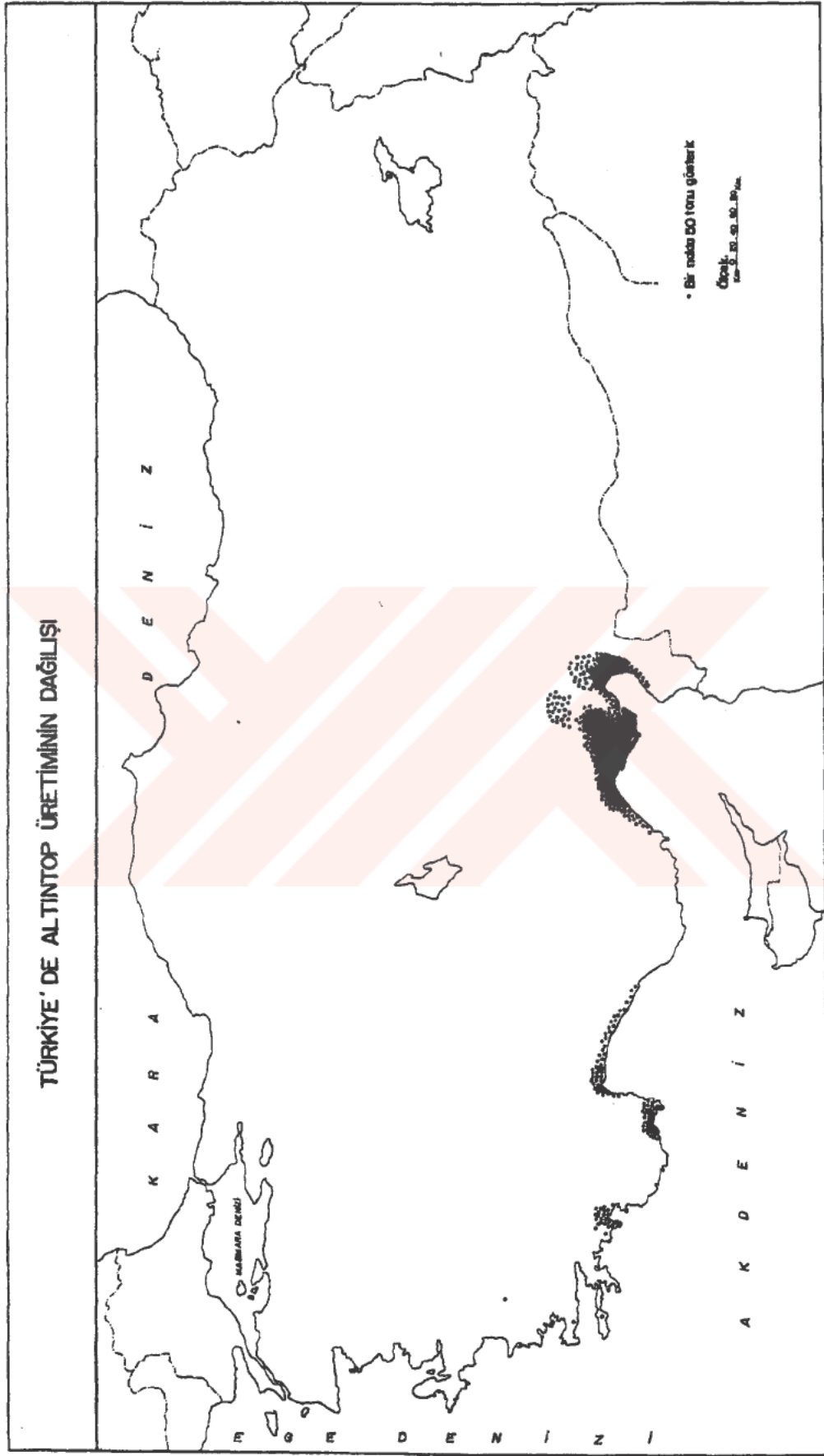
Dünya altıntop üretimi 5.173.637 tondur. Türkiye altıntop üretimi 57.112 tondur. En fazla üretimin yapıldığı merkezler Yüreğir 23.269 ton, Erzin 18.415 tondur (Tablo,5).

1992 – 1997 yılı DİE'nin verilerinden yararlanarak çıkardığımız ortalama değerlere göre altıntop üretiminin coğrafi dağılışı % 51'lik payla Çukurova ilk sırada yer alır. Çukurova içinde de Yüreğir ilçesi % 40'lık bir değerle ilk sıradadır .Bu alanın hemen Güneydoğusunda Dörtöl Ovası % 21'lik bir değerle Çukurova'yı izlemektedir. Dörtöl Ovasına doğru giderek azalan üretim Dörtöl Ovasında tekrar artmaya başlamış ve güneye doğru Amanos Dağlarının batı eteklerine doğru üretim sarkmıştır. Yine Çukurova'nın batısında da Mersin Ovasına doğru üretim yapılmaktadır. Merkez ilçe ve Tarsus'ta yoğun olan üretim Silifke Ovasına doğru gittikçe azalmaya başlar. Üretim bu noktada sona erer.Bu alan Türkiye üretiminin % 15'ini karşılar. Çukurova, Mersin ve Dörtöl Ovalar zincirinin ,üretimi Türkiye üretiminin % 87'sine karşılık gelmektedir. Akdeniz kıyı şeridinin Antalya Körfezine karşılık gelen alüviyal ovalarında, Fenike Ovasında ve Dalaman çayı vadisinde üretime grup grup rastlanmaktadır. Üretimin geri kalan % 13'ü, bu alanlardan karşılanmaktadır (Şekil,8).

Altıntop üretimi portakal, mandalina ve limon üretimi kadar yoğun ve ekonomik anlamda yapılmamaktadır. Bu ürünün üretimi bir önem arz etmediği gibi pazarları da sınırlıdır (DOĞANAY, 1994).

İlçe	Üretim	ilçe	Üretim
YÜREĞİR	23.269	SERİK	56
ERZİN	8.415	ORTACA	56
İÇEL	7.757	ANAMUR	44
DÖRTYOL	3.593	KÖYCEĞİZ	40
TARSUS	3.201	YUMARTALIK	32
KARATAŞ	2.542	DATÇA	32
SEYHAN	2.177	FETHİYE	26
KOZAN	1.148	İMAMOĞLU	24
FİNİKE	982	DÜZİÇİ	23
ANTALYA	838	HASANBEYLİ	18
DALAMAN	786	HATAY	18
İSKENDERUN	498	SÖKE	13
ERDEMLİ	492	NAZİLLİ	12
KUMLUCA	461	MİLAS	6
KADIRLI	322	SAMANDAĞI	5
MANAVGAT	275	ULA	5
ALANYA	209	AYDIN	4
BODRUM	79	TOPRAKKALE	3
SİLİFKE	69	Toplam Üretim	57.112

Tablo 5..1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama altıntop üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 8. Türkiye'de Altıntop Üretiminin Dağılışı .

2.2.1.5. TURUNÇ

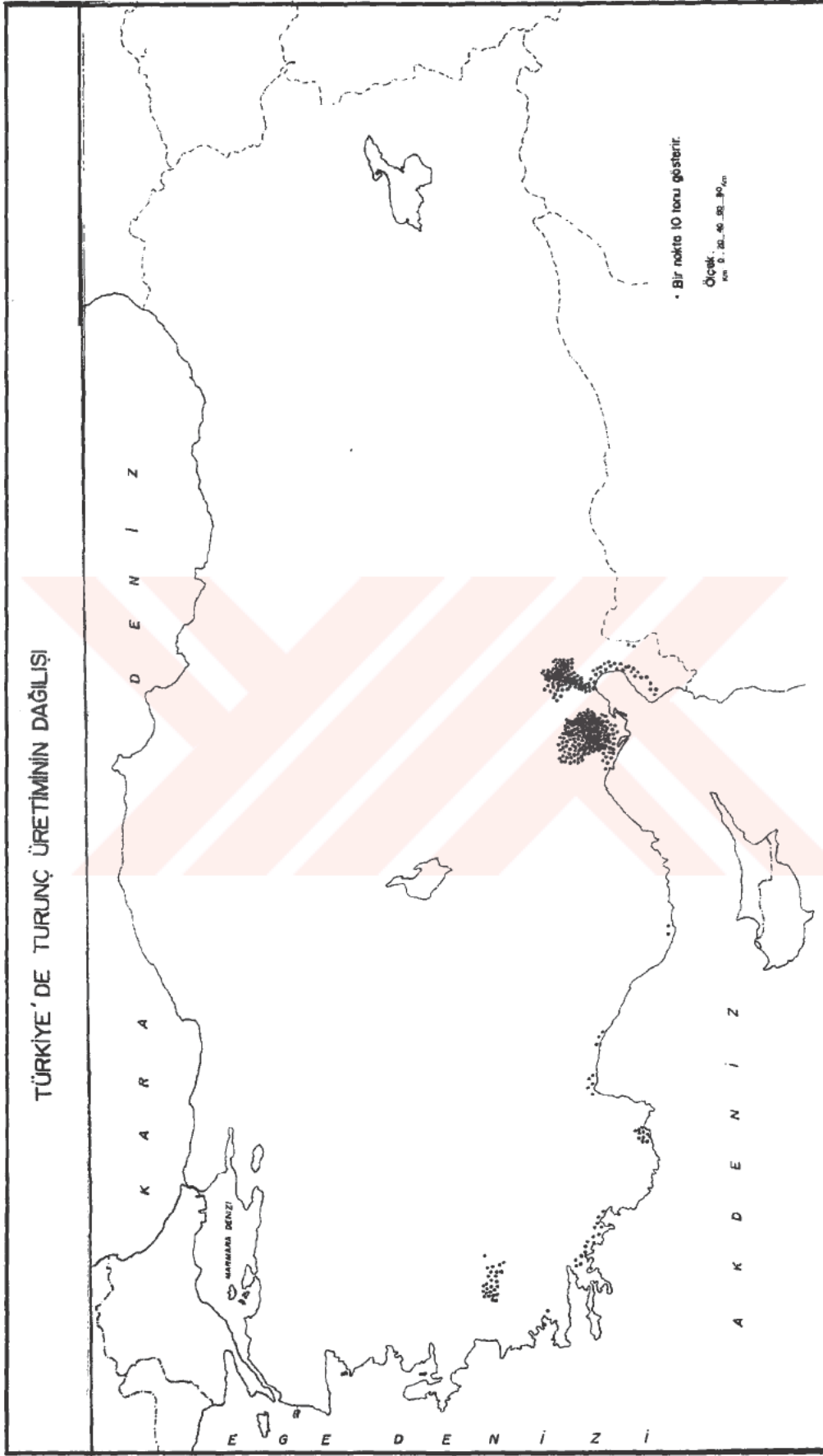
Portakalı andırır, meyveler veren bir ağaçtır. Portakaldan daha iri, lezzetli ve daha buruk mayhoşça bir tadı vardır. Ülkemizde Akdeniz, Ege ve Karadeniz'in doğu kesimlerinde daha çok limon, portakal, mandalina gibi aşılacak ağaçlara anaçlık etmesi için yetiştirildiğinden meyvelerinin üretimi pek önemli değildir.

Türkiye toplam üretimi 3.737 tondur, en fazla üretilen alanlar Yüreğir 1.161 ton, Kadirli 705 ton, Seyhan 562 ton ile Adana iline bağlı ilçelerdir (Tablo,6).

Turunç üretiminin coğrafi dağılışına gelince Çukurova toplam üretiminin % 76'sını karşılamaktadır. Çukurova' da da üretim her yerde aynı yoğunlukta yapılmamaktadır. Daha öncede belirttiğimiz gibi diğer turunçgil ağaçlarına anaçlık yaptığından meyve üretimi yoğun değildir. Yüreğir ilçesi % 31, Kadirli % 19, Seyhan % 15, Karaisalı, Kozan ve Karataş % 11'lik değerlerle üretim yapmaktadırlar. Çukurova'nın doğusunda Dört Yol Ovasından İskenderun körfezinin bulunduğu ve Amanos Dağlarıyla sınırlanan ovalık alanlarda üretimin %7'si yapılmaktadır. Diğer Akdeniz kıyı şeridinde yer alan ovalık ve delta alanlarında Antalya Ovası, Eşen Ovası, Finike Ovası, Muğla Ovasında üretimin %10'u yapılmaktadır. Geriye kalan %7'lik kısım ise Aydın Dağları ile Menteşe Dağları arasında yer alan Büyük Menderes Ovasında karşılanmaktadır (Şekil,9).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ADANA	YÜREĞİR	1161	ANTALYA	MANAVGAT	31
OSMANİYE	KADIRLI	705	MUĞLA	DALAMAN	28
ADANA	SEYHAN	562	ADANA	KOZAN	25
ADANA	KARAIŞALI	270	HATAY	MERKEZ	24
AYDIN	MERKEZ	130	İÇEL	ANAMUR	22
ADANA	KARATAŞ	112	HATAY	KIRIKHAN	22
HATAY	DÖRTYOL	112	MUĞLA	ORTACA	21
ANTALYA	FİNİKE	98	MUĞLA	FETHİYE	21
HATAY	BELEN	58	AYDIN	BOZDOĞAN	20
İÇEL	TARSUS	52	AYDIN	YENİPAZAR	17
AYDIN	NAZİLLİ	49	AYDIN	KARACASU	16
MUĞLA	KÖYCEĞİZ	44	AYDIN	SULTANHİSAR	12
ANTALYA	MERKEZ	39			
HATAY	SAMANDAĞI	34		Digerleri Toplamı	24
MUĞLA	ULA	33		Toplam üretim:	3737

Tablo 6..1992 – 1997 yılları arasında Türkiye'de ortalama turunç üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 9. Türkiye'de Turunç Üretiminin Dağılışı .

2.2.1.6. AVAKADO (AĞAÇ KAVUNU)

Ağaç kavunu, Hint armudu da denir. Defnegillerden bir ağacın meyvesidir. Amerika kökenli olan bu ağaç daha çok Florida ve Kaliforniya’da yetişir aynı iklim koşullarından olan İtalya, İspanya, Yunanistan gibi bazı Akdeniz ülkelerinde denendiyse de yetiştirilememiştir. Ülkemizin Antalya yöresinde yeni üretimi yapılan bir meyvedir. 1995’den sonra istatistikleri üretime girmiştir. Çekirdeklerinden mürekkep elde edilir.

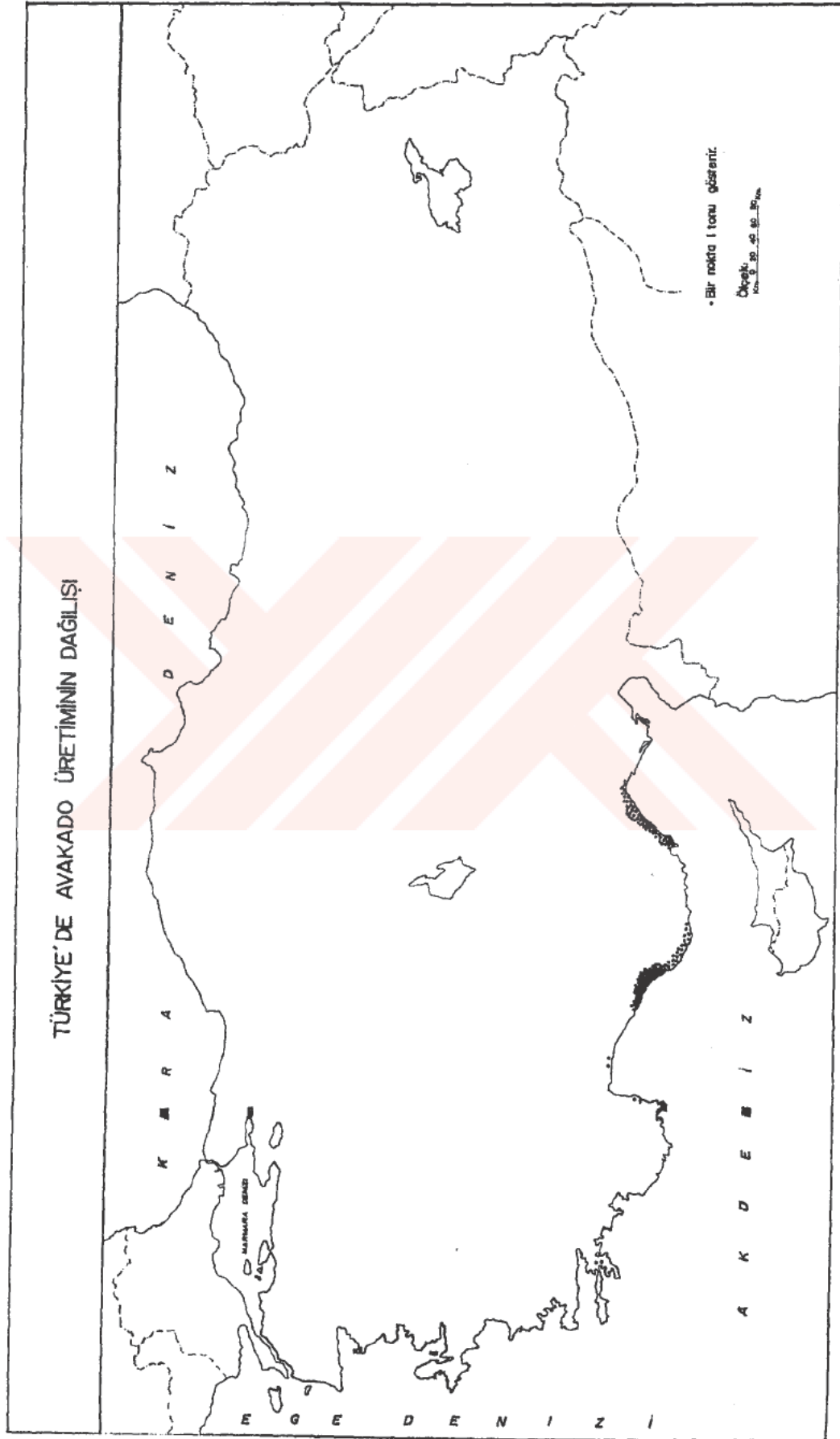
Türkiye toplam üretimi 177 tondur. En fazla üretim yapılan alanlar Alanya 90 ton, Erdemli 53 ton ve Antalya Merkez ilçe 15 tondur (Tablo,7).

Meksika ve Guatemala diye 2 türü vardır . Sıcak iklimlerde başarıyla gelişir. $-4^{\circ}C$ ’ye kadar dayanma süresi vardır . Donlardan korunaklı alanlarda yetiştirilmesi gerekir. Hasat için genellikle kabuk renginin koyulaşması beklenir. Kıyıdağ itibaren 0-500 m. yükseltiye kadar üretimi yapılabilir (KÜTEVİN, 1990).

Ülkemizdeki coğrafi dağılışıma gelince 1995–1997 yıllarına ait ortalama değerlerde Avakado üretiminin yoğunlaştığı ilk alan Toros sistemine bağlı Akçalı Dağlarının çevrelediği Akdeniz kıyı şeridinde 0-500 m. Yükselti aralarında karşımıza çıkar. Alanya ilçesinin bulunduğu kesimde üretimim % 53’ ü karşılanır. Yine bu alandan daha doğuya gidildikçe Silifke Ovasından Mersin Ovasına doğru olan kıyı şeridinde üretimin % 44’lük bir kısmı karşılanır. Bu alanda da Erdemli ilçesi % 30’luk bir üretim payı sergiler . Geriye kalan % 5’lik üretim ise Dörtöl Ovası ile Muğla ilinin kıyı kesimlerinden karşılanır (Şekil,10).

İl	İlçe	Üretim
ANTALYA	ALANYA	90
İÇEL	ERDEMLİ	53
İÇEL	MERKEZ	15
HATAY	DÖRTYOL	8
İÇEL	ANAMUR	5
MUĞLA	MARMARİS	2
ANTALYA	SERİK	2
ANTALYA	KEMER	2
Toplam Üretim		177

Tablo 7..1995 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama avakado üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 10. Türkiye'de Avakado Üretiminin Dağılışı .

2.2.2. TRABZON HURMASI

Abanozgiller familyasındandır. Portakal iriliğinde turuncu kabuklu buruk meyveler veren bir bitkidir. Ağaç ve ağaççıklar halinde 150 kadar çeşidi vardır. Daha çok sıcak iklimli yerlerde yetişir, hurma ağacının -18°C'ye kadar soğuklara dirençli olması çöl ikliminde bile gelişmesine olanak sağlamıştır. Drenajlı olması kaydı ile oldukça değişik topraklarda gelişebilir (KÜTEVİN, 1990).

Trabzon hurması Akdeniz bölgesinde geniş bir alana yayılmış olmakla beraber üretim merkezi olan iller bölgenin doğusunda yer almaktadır . Bu alanda düzenli bahçeler şeklinde yetiştirilmektedir. Ülkemizde ticari olarak yetiştirilen çeşitleri çoğu buruk bir tada sahiptir.

Türkiye toplam üretimi 9.884 tondur. En fazla üretilen yerler Hatay Merkez ilçe 2.887 ton, Samandağ 837 ton, Ünye 608 tondur (Tablo,8).

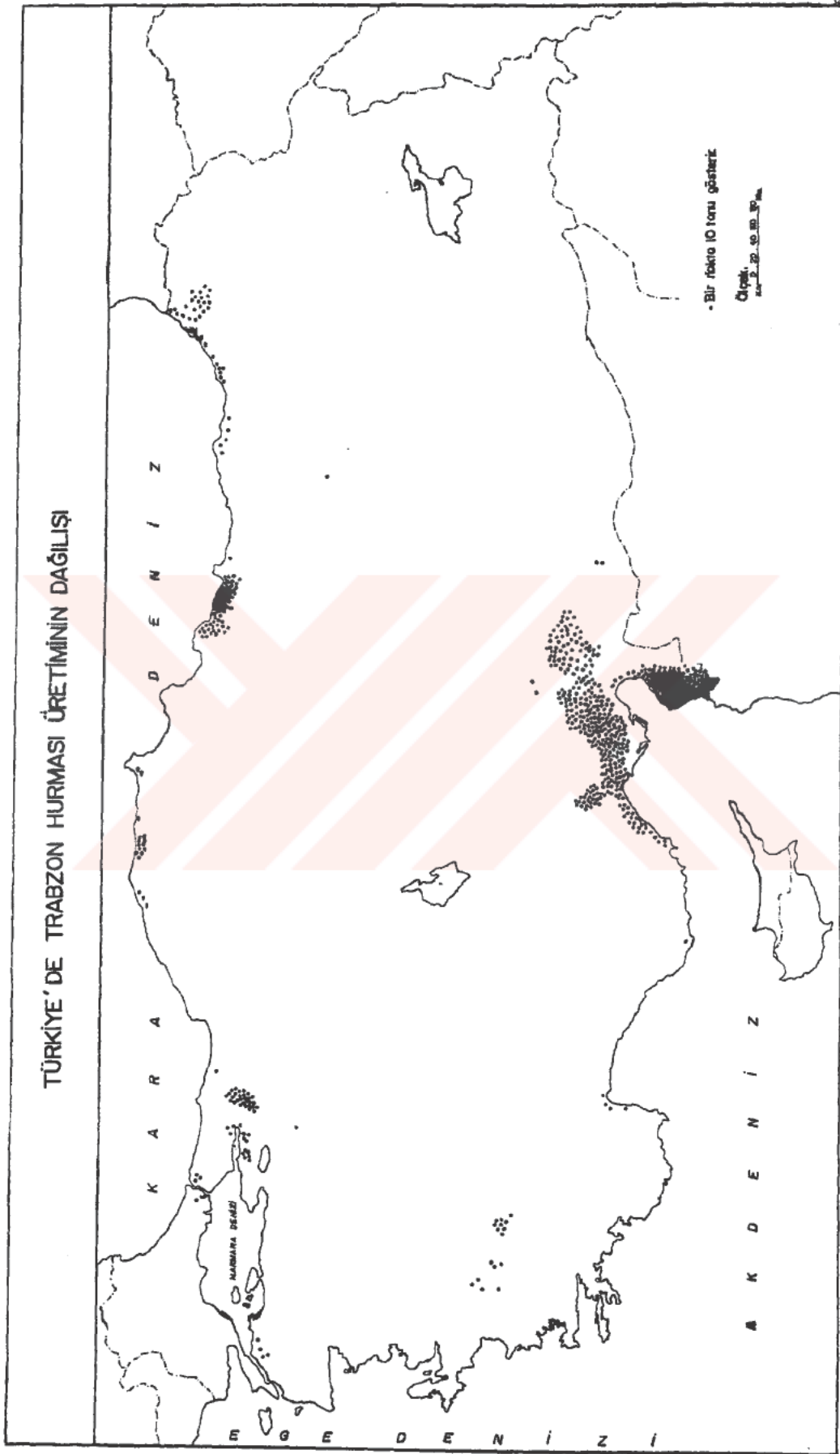
Trabzon hurmasının coğrafi dağılışına gelince üretimde ilk sırayı Amanos Dağlarının bir set gibi doğusunda uzandığı İskenderun körfezi çevresi ve kıyı kuşağında bulunan ovalık alanlar ve vadi tabanları alır. En güneyde Yayladağ ilçesinden başlayıp Dört Yol Ovasına kadar uzanan ve kıyıda 150–200 m. İçerilere kadar sarkan ovalık alanlar % 48'lik bir payla üretimde ilk sırayı alır. Hatay ili içinde de Merkez ilçe % 29'luk bir payla en çok üretim yapılan alana karşılı gelir. Bu alanı % 8 ile Samandağ ilçesi izler. Kuzeye doğru Çukurova'da üretimin % 14'ü karşılır. Çukurova'da üretim güneybatı–kuzeydoğu yönünde bir uzanış göstermektedir. Kıyı kesimde üretime rastlanmamıştır. Çukurova'dan Mersin Ovasına doğru uzanış Silifke Ovasına kadar seyrek olarak devam etmiş bu alanda üretim sona ermiştir. Gülnar ilçesini de içine alan üretim Türkiye üretiminin % 8'ine karşılık gelmektedir.

Üretimin yoğunlaştığı diğer bir alan da Çarşamba Ovasında başlayarak Ordu ilini içine alan Doğu Karadeniz kıyılarındaki ovalık ve delta alanlarında yapılmakta, bu alandan doğuya doğru gidildikçe azalan üretim Trabzon civarında yeniden başlayıp Rize ve Artvin'in doğusuna kadar uzanmaktadır. Doğu Karadeniz sahillerinde üretimin %20'si karşılanmaktadır. Yine Orta Karadeniz bölümünde Küre Dağları ile kıyı kesimi arasında üretim bir alanda diğerine sıçraya sıçraya yapılmaktadır.

Adapazarı Ovası ve İzmit Körfezi çevresinde de Trabzon hurması üretimi yapılmakta, Büyük menderes oluğu ve Antalya Ovasında %5'lik bir üretim göze çarpmaktadır. Kahramanmaraş Ovasında %5'lik bir üretim vardır. İç bölgelerde önemsiz de olsa yer yer üretimi görülmektedir (Şekil,11).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
HATAY	HATAY	2887	KASTAMONU	CİDE	28
HATAY	SAMANDAĞI	837	ARTVİN	ARHAVİ	27
ORDU	ÜNYE	608	İSTANBUL	BEYKOZ	26
HATAY	BELEN	475	RİZE	FINDIKLI	22
HATAY	YAYLADAĞI	362	ARTVİN	ARDANUÇ	21
ADANA	YÜREĞİR	356	AYDIN	KUYUCAK	21
ADANA	KOZAN	323	GAZİANTEP	NİZİP	20
ADANA	SEYHAN	313	ORDU	ÇATALPINAR	19
İÇEL	TARSUS	295	HATAY	DÖRTYOL	19
İÇEL	ÇAMLIYAYLA	289	K.MARAŞ	PAZARCIK	17
K.MARAŞ	K.MARAŞ	280	ÇANAKKALE	LAPSEKİ	16
İÇEL	ERDEMLİ	230	SİNOP	ERFELEK	16
SAKARYA	SAPANCA	211	SAKARYA	GEYVE	16
SAMSUN	TERME	151	DENİZLİ	HONAZ	15
HATAY	İSKENDERUN	137	ORDU	İKİZCE	15
K.MARAŞ	ANDIRIN	125	AYDIN	NAZİLLİ	14
KASTAMONU	İNEBOLU	116	GAZİANTEP	İSLAHİYE	13
ARTVİN	ARTVİN	110	ARTVİN	YUSUFELİ	13
İÇEL	İÇEL	97	AYDIN	SULTANHİSA	13
OSMANİYE	KADIRLI	92	ADANA	FEKE	12
OSMANİYE	BAHÇE	77	RİZE	DEREPAZARI	12
DENİZLİ	SARAYKÖY	70	OSMANİYE	MERKEZ	11
OSMANİYE	SUMBAS	61	ORDU	ÇAMAŞ	11
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	59	RİZE	İYİDERE	10
ADANA	KARAIŞALI	53	İÇEL	ANAMUR	10
ORDU	FATSA	51	RİZE	PAZAR	10
ADANA	İMAMOĞLU	49	İSTANBUL	ÜMRANIYE	8
ADANA	CEYHAN	46	BİLECİK	BİLECİK	8
SAMSUN	SALIPAZARI	44	ADANA	SAİMBEYLİ	8
KOCAELİ	GÖLCÜK	44	OSMANİYE	HASANBEYLİ	8
RİZE	RİZE	42	ARTVİN	BORÇKA	8
HATAY	ALTINÖZÜ	42	RİZE	ÇAYELİ	7
KOCAELİ	KOCAELİ	41	SAKARYA	KOCAALI	7
İÇEL	SİLİFKE	38	RİZE	ARDEŞEN	6
ARTVİN	HOPA	36	ARTVİN	MURGUL	6
SAKARYA	SAKARYA	36	DENİZLİ	DENİZLİ	6
BOLU	AKÇAKOCA	36	KASTAMONU	ÇATALZEYTİN	6
ANTALYA	ANTALYA	34	ANTALYA	KEMER	6
İZMİR	ÖDEMİŞ	33	ERZİNCAN	KEMALİYE	5
ORDU	KUMRU	32	ORDU	ORDU	5
ORDU	ÇAYBAŞI	32	SAKARYA	HENDEK	5
OSMANİYE	DÜZİÇİ	32	Diğerleri Toplamı		53
K.MARAŞ	TÜRKOĞLU	31	Toplam Üretim:		9884

Tablo 8.. 1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama Trabzon hurması üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 11. Türkiye'de Trabzon Hurması Üretimimin Dağılışı .

2.2.3. YENİ DÜNYA

Gülgiller familyasından bir ağaçtır. Bu ağacın erik büyüklüğünde, iri çekirdekli, sarı renkli mayhoş meyvesidir. Malta eriği ismi ile de bilinir. Ana yurdunun doğu Çin tarafları olduğu sanılmakta, oradan Fransa'ya doğru getirilmiş ve kısa süre sonra Akdeniz ülkelerinde üretilmeye başlanmıştır. Yabani halde iken bodur bir çalı görünümündedir. Ancak kültüre edilmiş çeşitleri 6-10 metreye kadar yükselip piramidal bir görünüm halini alır. Yeni dünya Çin grubundan olanlar ve Japon grubundan olanlar diye iki kısma ayrılır (MAĞDEN, 1951).

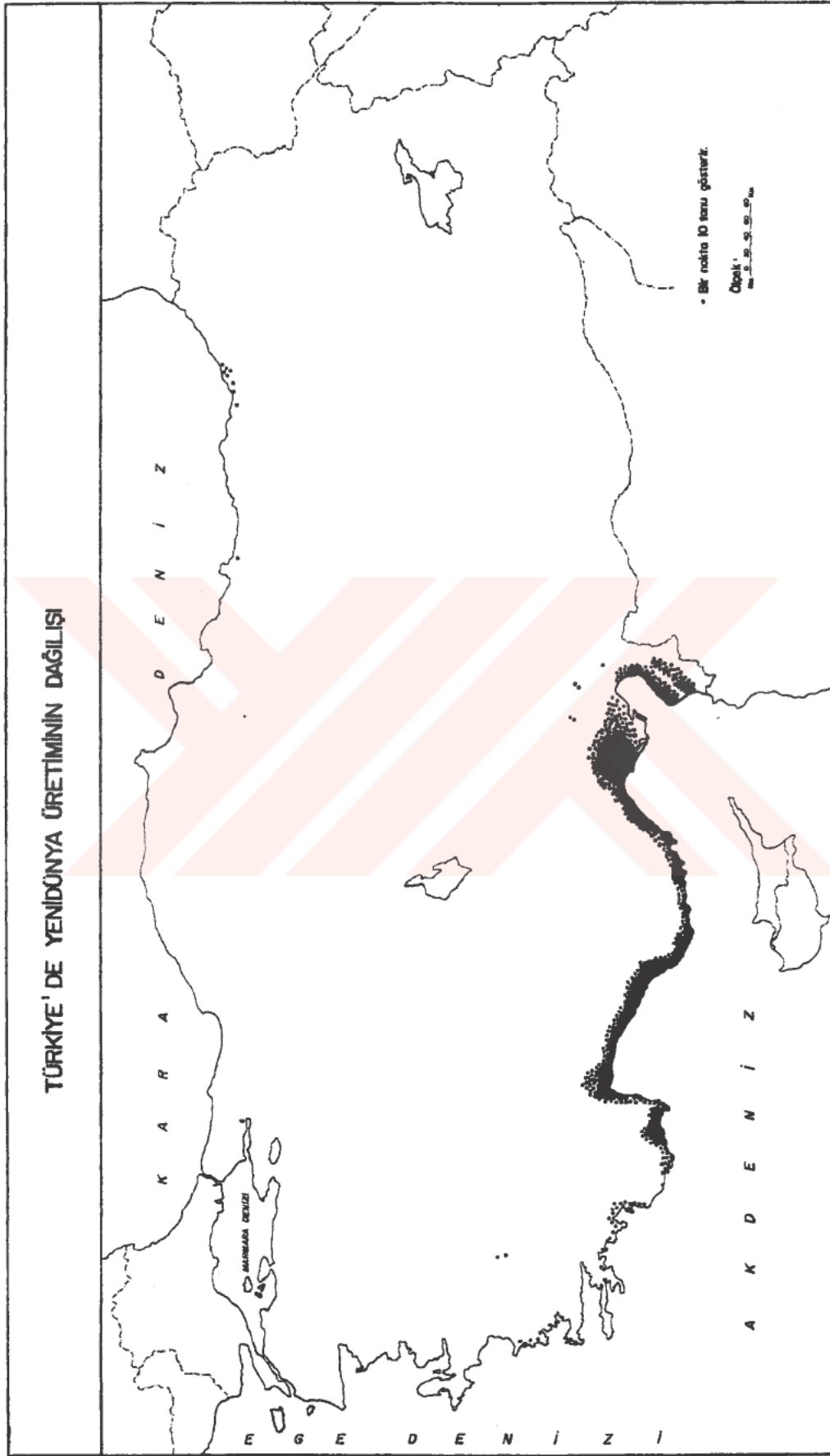
Sıcak ve nemli iklimleri seven bir meyvedir. Kışlık dinlenme devresinde iken -12 °C'ye kadar dayanabildiği gözlenmiştir. En iyi yetiştirme ortamı Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü alanlar olduğu söylenebilir. Tınlı, derin, iyice işlenmiş organik maddelerce zengin topraklarda yetişir. En büyük tehlikesi ilkbaharda sıcak havaya aldanıp çiçek açmasıdır. Donlarda meyve yanar. Kasıma doğru çiçeklenmeye başlar ve hasat mevsimi nisan, mayıs ve haziran aylarındadır (MAĞDEN, 1951).

Türkiye toplam üretimi 12647 tondur. En fazla üretim yapılan yerler. Alanya 5016 ton, Antalya Merkez ilçe 1340 ton, Gülnar 1130 ton, Erdemli 984 tondur (Tablo,9).

Türkiye'de ki yeni dünya üretiminin dağılışına gelince esas yayılış alanı Akdeniz kıyı şerididir. Üretimin en yoğunlaştığı alan Antalya ilinin bulunduğu sahil şeridinde yapılmaktadır. Burada Anamur'dan başlayarak batıya doğru kıyı şeridini takip eden Antalya Ovasını da içine alan ve oradan Finike Ovasında yoğunlaşıp Eşen Ovasında üretimi son bulan alüviyal ovaları kapsar. Bu yörede Türkiye üretiminin %57'si karşılanmaktadır. Alanya tek başına üretimin % 40'ını verir. Bu alanın doğusunda % 36'lık payla İçel ve Adana illerinin içinde bulunduğu ova ve vadi tabanları izler. Çukurova'nın batısına kadar yoğun bir şekilde yapılan üretim İçel'de % 29, Adana'da %7'lik bir paya karşılık gelir. Dört yol Ovasında biten üretim İskenderun körfezi civarında tekrar yoğunlaşmıştır. Hatay ve Muğla illerinde ki üretim geri kalan % 7'lik payı karşılar (Şekil,12).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ANTALYA	ALANYA	5016	OSMANİYE	SUMBAS	18
ANTALYA	ANTALYA	1340	AYDIN	SÖKE	18
İÇEL	GÜLNAR	1130	HATAY	DÖRTYOL	17
İÇEL	ERDEMLİ	984	AYDIN	KUYUCAK	16
İÇEL	TARSUS	842	KOCAELİ	KOCAELİ	12
ANTALYA	FİNİKE	455	MUĞLA	KÖYCEĞİZ	12
ADANA	YÜREĞİR	311	ANTALYA	KEMER	11
ADANA	SEYHAN	279	TRABZON	VAKFIKEBİR	11
HATAY	İSKENDERUN	272	HATAY	ERZİN	9
ADANA	KARAIŞALI	207	MUĞLA	DALAMAN	9
İÇEL	İÇEL	155	ADANA	ALADAĞ	9
İÇEL	ANAMUR	129	RİZE	ÇAYELİ	8
ANTALYA	GAZİPAŞA	115	AYDIN	SULTANHİSA	8
İÇEL	BOZYAZI	110	MUĞLA	MİLAS	7
HATAY	HATAY	104	ARTVİN	HOPA	6
İÇEL	SİLİFKE	102	ORDU	ORDU	6
İÇEL	ÇAMLIYAYLA	95	OSMANİYE	OSMANİYE	6
ANTALYA	MANAVGAT	83	MUĞLA	MARMARİS	5
ANTALYA	KUMLUCA	82	MUĞLA	DATÇA	4
HATAY	SAMANDAĞI	78	HATAY	HASSA	3
İÇEL	AYDINCIK	72	TRABZON	TRABZON	3
HATAY	BELEN	65	K.MARAŞ	TÜRKÖĞLU	3
ANTALYA	SERİK	63	TRABZON	ÇARŞIBAŞI	3
İÇEL	MUT	55	TRABZON	AKÇAABAT	3
ANTALYA	KALE	53	TRABZON	HAYRAT	3
RİZE	RİZE	49	HATAY	ALTINÖZÜ	2
MUĞLA	FETHİYE	45	TRABZON	SÜRMENE	2
OSMANİYE	KADIRLI	38	ARTVİN	ARTVİN	2
MUĞLA	BODRUM	33	OSMANİYE	TOPRAKKALE	2
HATAY	KIRIKHAN	28	ORDU	TOPRAKKALE	1
AYDIN	NAZİLLİ	21	TRABZON	BEŞİKDÜZÜ	1
MUĞLA	ORTACA	20			
Toplam üretim					12647

Tablo 9..1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama yeni dünya üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 12. Türkiye'de Yenedünya Üretiminin Dağılışı .

2.2.4.KEÇİ BOYNUZU

Baklagillerden bir ağacın ve meyvesinin adıdır. Kuzeydoğu Akdeniz menşeli kserofit yapıda dikenli ve küçük yapraklı akasyalara benzeyen bir ağaçtır. Yaz aylarında dalları üzerinde sarkan ve boynuzları andıran meyvelerin içinde yassı, zarif, cilalı çekirdekleri ve ballı bölümler vardır. Boyu 12 m.yi bulur. Meyvesi şekerleme olarak yendiği gibi % 30–40 oranında balı alınır. Özel sıhhi şurupların imali için ihraç olunur (HAYAT ANSİKLOPEDİSİ, 4. CİLT).

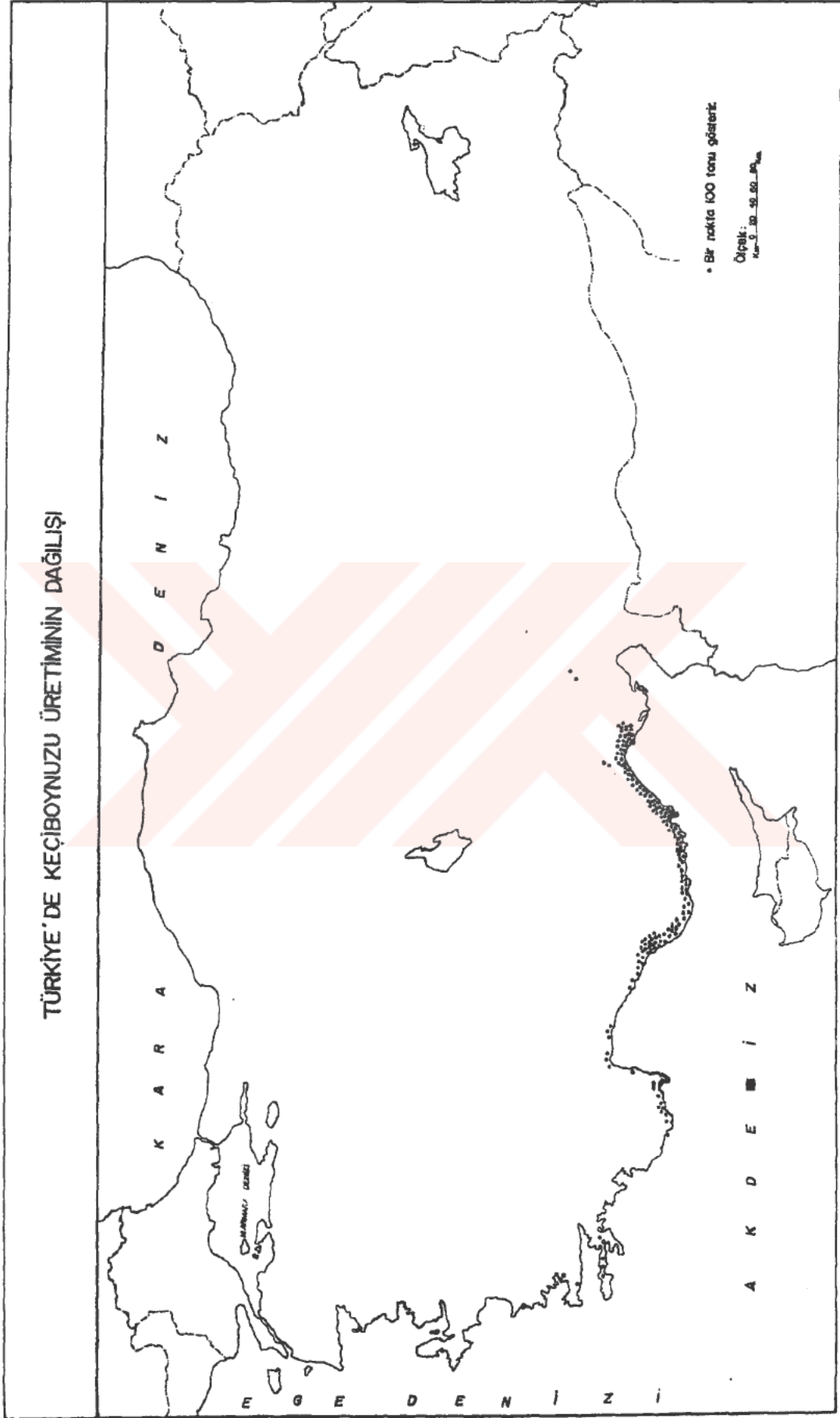
Türkiye toplam üretimini 14.570 tondur. En fazla üretim yapılan merkezler Alanya 2.222 ton, Silifke 3.888 ton, Erdemli 966 ton, Gazipaşa 785 ton, Anamur 761 tondur (Tablo,10).

Keçiboynuzu üretiminin coğrafi dağılışıma gelince üretimde ilk sırayı % 63'lük payla Çukurova'nın batısında Mersin Ovasından başlayarak kıyı şeridini takip eden ovalık alanlardan karşılanır. Bu alan içerisinde Silifke Ovası % 17'lik bir payla ilk sırayı alır. Tarsus ilçesi % 14'lük bir paya sahipken diğer kıyı alanında % 22'lik bir üretim alanı karşımıza çıkar. Bu alanda Merkez ilçeden Gazipaşa' ya kadar kesintisiz bir üretim göze çarpar. İkinci üretim alanı Gazipaşa ve Alanya'ya kadar devam etmekte buradan sonra kesintiye uğrar ve Fenike Ovasında tekrar başlayıp Kale ve Kaş ilçelerinde yapılmaktadır.Antalya çevresine dahil olan bu bölgede Türkiye üretiminin % 31'lik bir payı karşılanır. Bu alan içinde % 15'lik payla Alanya ilçesi ilk sıradadır. Geri kalan üretimin %4'ü Manavgat çayı vadisinde karşılanır.

Keçiboynuzu üretiminin % 96'lık payı Akdeniz kıyı şeridinde vadi ve ovalardan karşılanmaktadır (Şekil,13).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
İÇEL	SİLİFKE	3888	ANTALYA	MANAVGAT	141
ANTALYA	ALANYA	2222	İÇEL	GÜLNAR	134
İÇEL	TARSUS	2122	MUĞLA	BODRUM	115
İÇEL	ERDEMLİ	966	ANTALYA	KEMER	108
ANTALYA	GAZİPAŞA	785	ANTALYA	KUMLUCA	101
İÇEL	ANAMUR	761	ANTALYA	KAŞ	64
ANTALYA	KALE	538	MUĞLA	MARMARİS	54
İÇEL	BOZYAZI	484	MUĞLA	MİLAS	32
İÇEL	MERKEZ	383	MUĞLA	FETHİYE	25
ANTALYA	MERKEZ	315	ANTALYA	GÜNDOĞMUŞ	24
MUĞLA	DATÇA	290	ANTALYA	FİNİKE	21
İÇEL	AYDINCIK	282	ADANA	KARAIŞALI	21
ANTALYA	SERİK	272	BURDUR	BUCAK	14
ADANA	KOZAN	202	MUĞLA	ORTACA	7
İÇEL	ÇAMLIYAYLA	197	Toplam Üretim		14570

Tablo 10..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama keçi boynuzu üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 13. Türkiye'de Keçiyoynuzu Üretimimin Dağılışı .

2.2.5. ZEYTİN

Anayurdu Doğu Akdeniz kıyı bölgeleridir. Akdeniz ikliminin tanıtıcı tipik bir bitkisidir. Boyu yaklaşık olarak 2-10 m ye kadar çıkabilir. Zeytin yetiştiriciliği için en uygun ekoloji 30° -45° enlem dereceleri arasında kalan kuşaktır. Her ne kadar Akdeniz kıyılarında yaygın olarak yetişiyor görünse de bir yandan Karadeniz sahillerimize öte yandan da Güneydoğu Anadolu'nun güney kesimlerinde yetiştirilmektedir. Öyleyse Batı Avrupa okyanus iklimi özelliklerini taşıyan her mevsimi az veya çok yağışlı Karadeniz ve ayrıca Güneydoğu Anadolu bölgelerinde Akdeniz iklimi özelliğinin görüldüğü mikro klima alanlarında yetişir (YÜCEL 1987).

Günlük sıcaklığın -19 °C ye kadar düştüğü yaz yağışlarının ortalamasının 3, 1 mm ile 248 mm arasında değiştiği Akdeniz iklim bölgesi ile bu iklimin Orta kuşak okyanus etkisiyle (Karadeniz Bölgesi) ve Güneydoğu Anadolu'da ki gibi de, Suriye'nin kışın bozkır, yazın çöl havasıyla bozulduğu her yerde hayatının hiçbir tehlikeye maruz kalmadan sürdürebilir. Bundan hareketle sadece Akdeniz Bölgesinin değil bozulmuş Akdeniz ikliminin de karakteristik ürünüdür (YÜCEL 1987).

600-700 mm yağış alan yerlerde hem yağlık hem de sofralık; 800-1000 mm yağış alan yerlerde ise sadece sofralık olarak yetiştirilir. —7 °C ye kadar dayanıklı olduğu halde kış sıcaklıklarına, -5-6°C sıcaklıklara sıkça düştüğü yerlerde üretim risklidir. Zeytin çeşitlerine göre büyük ölçüde değişmekle beraber önemli sayılabilecek düzeyde bir soğuklanma isteğine sahip olması, bu meyve türünün tropik iklim kuşağında yetiştiriciliğini sınırlamaktadır. İyi su tutan topraklarda yıllık yağışın 200 mm hatta altında olduğu yörelerde bile ürün alınır da, yıllık yağışın 400 mm den düşük olduğu yerlerde zeytin yabancılığı yetiştirmemektedir. Özellikle ilkbahar donlarının görüldüğü kuzeye dönük alanlarda bahçeler 200-250 m'yi aşamazlar. Dağların güneye bakan yamaçlarında bu sınır 30- 40 °C sıcaklıklara rahatlıkla dayanabilir. Çiçek açma meyve verme dönemi sayılan Haziran- Temmuz ayları dışında yüksek sıcaklıklar aşırı yaz kuraklığından etkilenmeyen zeytin ağaçlarının sınırını kış soğuklukları çizer (YÜCEL 1989).

Zeytin yetiştiriciliğinde İspanya, İtalya, Türkiye, Tunus, Fas, Portekiz, Suriye gibi ülkeler ilk sırayı alır.

Türkiye toplam üretimi 915.253 bin tondur (1992-1997 yılları arasındaki ortalama değerlere göre). En fazla zeytin üretilen alanlar Ege Bölgesi kıyılarında yer alan vadi ve ovalar ile Akdeniz kıyı şeridinde bulunan alanlar ve Güney Marmara bölümü kıyılarında yapılmaktadır. En fazla üretim yapılan merkezler Edremit 47974 ton, Milas 47262 ton, Ayvalık 32648 ton, Akhisar 30730 ton, Bayındır 26546 ton, Ayvacık 25443 ton, Kuşadası

23480 ton, Gemlik 21383 tonluk üretimlerle en fazla zeytincilik yapılan merkezlerdir (Tablo.11).

Zeytin ağacının en iyi yetiştirme şartlarını bulduğu Büyük Menderes ve Küçük Menderes vadileri ile Gediz Vadisini içine alan Ege Bölgesinde zeytin ağacı bu vadilerden 250 km içerilere kadar girebilmektedir. Bu alanda güneyde Gökova Körfezi kıyılarından yoğun olarak başlayan üretim Büyük Menderes Ovası, Küçük menderes Ovası, Gediz Ovası, Akhisar Ovasını içine alan Ege Bölgesi Kıyılarından Edremit Körfezine kadar Türkiye üretiminin %50 sini karşılamaktadır.

Marmara Bölgesinde zeytinlikler engebeli arazilerde sahile yakın yer almaktadır. Edremit Körfezi kıyılarında başlayan üretim kıyı şeridini takip eden Çanakkale Boğazının doğusuna doğru seyrekleşmekte, Erdek Körfezi civarında kesintiye uğrayıp Bandırma Körfezi doğusunda yine yoğun bir üretim alanı karşımıza çıkar. Bursa Ovası, İnegöl Ovası, Yenişehir Ovası ile Pamukova ve İzmit Körfezi kuzeyine kadar dar kıyı şeridinde üretim alanları karşımıza çıkmaktadır. Bu alan Türkiye üretiminin % 33'ünü karşılar.

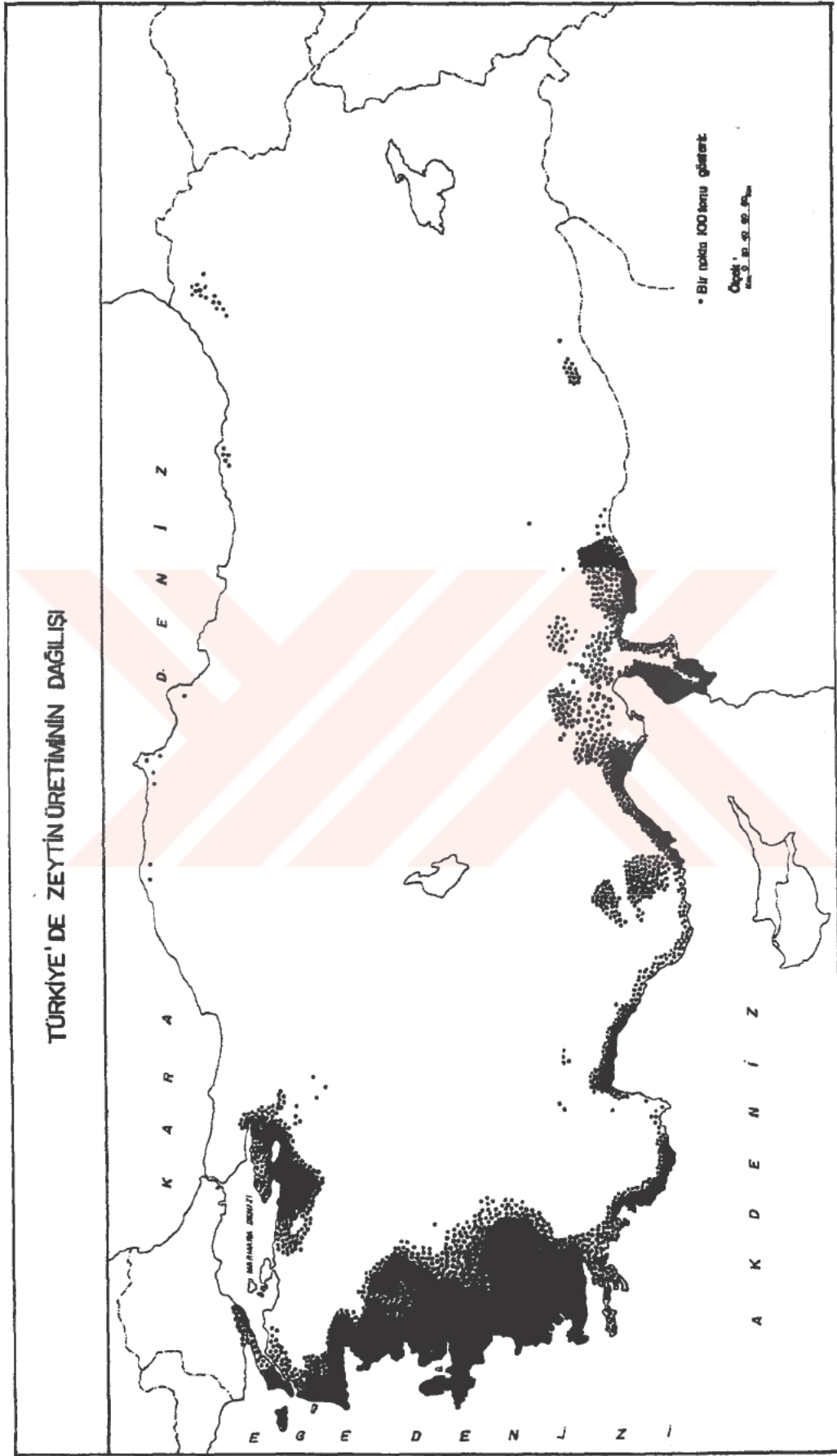
Akdeniz Bölgesinde Toros Dağ sistemiyle Akdeniz arasında dar bir şerit halinde uzanan bölgede diğer tarımsal ürünlerin baskısı altında kalarak istenilen gelişmeyi gösterememiştir. Toros eteklerinde Silifke Ovasında zeytinlikler 850 m' ye kadar tırmandığı görülmüştür. Bu alanda Türkiye üretiminin % 12'si karşılanmaktadır. Üretimin en yoğunlaştığı kesim Hatay civarında Akdeniz kıyı çizgisiyle Amanos Dağları arasında kalan ovalık kesim ile Amik Ovası boyunca Gaziantep platosuna doğru uzanan alanda karşımıza çıkar.

Geriye kalan üretim ise Gaziantep Platosunda ve yer yer Karadeniz kıyıları ile iç kesimlerde karşımıza çıkmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kendine özel bir görünüş içinde bulunan zeytinlikler, genellikle yaşlanan bağ alanları sökülerek yerine zeytin ağacı dikilmektedir. Bölgenin en belirgin zeytinci ilçeleri Kilis 100 km, Nizip 160 km, denizden içeride 700 m yüksekliktedir. Karadeniz zeytin yetiştiriciliği yönünden ekstrem koşullara sahip olan bölgede ağaçlar kuzeyi kapalı sahile yakın korunaklı kısımlara sokulmuş bulunmaktadır (Şekil,14) (YÜCEL 1990).

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim
BALIKESİR	EDREMIT	47974 İZMİR	DİKİLİ	3700
MUĞLA	MİLAS	47262 MUĞLA	DALAMAN	3596
BALIKESİR	BURHANIYE	36789 HATAY	İSKENDERUN	3105
BALIKESİR	AYVALIK	32648 AYDIN	GERMENCİK	3010
MANİSA	AKHISAR	30730 İZMİR	MENEMEN	2981
İZMİR	BAYINDIR	26546 ANTALYA	SERİK	2872
BALIKESİR	GÖMEÇ	25803 KARAMAN	MERKEZ	2854
ÇANAKKALE	AYVACIK	25443 HATAY	YAYLADAĞI	2563
AYDIN	KUŞADASI	23480 AYDIN	BOZDOĞAN	2467
BURSA	GEMLİK	21383 İZMİR	BEYDAĞ	2436
AYDIN	BUHARKENT	19998 BURSA	MERKEZ	2415
AYDIN	ÇİNE	19946 İÇEL	MERKEZ	2289
AYDIN	KARACASU	18589 İZMİR	KINIK	2259
HATAY	ALTINÖZÜ	18063 MANİSA	ALAŞEHİR	2130
ÇANAKKALE	EZİNE	17909 BURSA	KARACABEY	2104
BALIKESİR	HAVRAN	16588 YALOVA	ARMUTLU	2092
İZMİR	TORBALI	16301 TEKİRDAĞ	ŞARKÖY	2090
GAZİANTEP	NİZİP	15266 ADANA	KARAIŞALI	1990
BURSA	İZNİK	13259 MUĞLA	DATÇA	1966
BURSA	ORHANGAZİ	13120 MUĞLA	KÖYCEĞİZ	1917
İZMİR	BERGAMA	12993 K.MARAŞ	MERKEZ	1902
BURSA	MUDANYA	11641 MUĞLA	MERKEZ	1748
AYDIN	MERKEZ	11431 MANİSA	SALİHLİ	1621
AYDIN	NAZİLLİ	11266 İZMİR	FOÇA	1599
MANİSA	KIRKAĞAÇ	11237 MUĞLA	ORTACA	1595
İZMİR	KEMALPAŞA	11119 HATAY	HASSA	1562
HATAY	MERKEZ	10999 İÇEL	ERDEMLİ	1535
İÇEL	TARSUS	10938 HATAY	BELEN	1530
AYDIN	KÖŞK	10861 DENİZLİ	SARAYKÖY	1432
İÇEL	MUT	10158 GAZİANTEP	MERKEZ	1432
AYDIN	KUYUCAK	10152 MANİSA	TURGUTLU	1384
İZMİR	URLA	9988 ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	1365
AYDIN	SÖKE	9362 ANTALYA	KALE	1308
MUĞLA	YATAĞAN	9163 MARDİN	DERİK	1273
AYDIN	İNCİRLİOVA	8967 ANTALYA	GAZİPAŞA	1192
ANTALYA	MERKEZ	8085 ANTALYA	ALANYA	1182
AYDIN	KOÇARLI	7716 ÇANAKKALE	MERKEZ	1176
İZMİR	MENDERES	7687 ÇANAKKALE	GELİBOLU	1150
MUĞLA	FETHİYE	7426 ÇANAKKALE	LAPSEKİ	1134
İZMİR	TİRE	7360 ADANA	YÜREĞİR	1102
KİLİS	MERKEZ	6782 MUĞLA	ULA	1090
ÇANAKKALE	ECEABAT	6646 OSMANİYE	MERKEZ	1083
MUĞLA	BODRUM	6511 BALIKESİR	MARMARA	982
MANİSA	MERKEZ	6342 ARTVİN	MERKEZ	806
MANİSA	SOMA	6281 ADANA	CEYHAN	780
İÇEL	SİLİFKE	6034 BURSA	M.KEMALPAŞA	757
BALIKESİR	ERDEK	5743 ADANA	KADIRLI	742

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim
MANİSA	SARUHANLI	5601 İZMİR	KIRAZ	736
AYDIN	DİDİM(YENİHİSAR	5570 SAKARYA	GEYVE	726
ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	5251 HATAY	KIRIKHAN	701
İZMİR	KARABURUN	5110 İÇEL	BOZYAZI	655
AYDIN	KARPUZLU	4977 HATAY	ERZİN	640
ANTALYA	KAŞ	4828 MANİSA	AHMETLİ	615
BALIKESİR	BANDIRMA	4672 İÇEL	ANAMUR	597
AYDIN	SULTANHİSA	4567 BİLECİK	OSMANELİ	592
İZMİR	MERKEZ	4428 MUĞLA	MARMARİS	591
İZMİR	ALİAĞA	4288 GAZİANTEP	İSLAHİYE	533
İZMİR	SELÇUK	4250 İZMİR	ÇEŞME	529
İZMİR	SEFERİHİSAR	4215 İÇEL	GÜLNAR	527
HATAY	SAMANDAĞI	4201 TRABZON	AKÇAABAT	526
İZMİR	ÖDEMiŞ	4173 KOCAELİ	KARAMÜRSEL	513
ADANA	KOZAN	4049		
ANTALYA	MANAVGAT	3946	Diğer Toplamlar:	12520
AYDIN	YENİPAZAR	3786	Toplam Üretim:	915253

Tablo 11..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama zeytin üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 14. Türkiye'de Zeytin Üretiminin Dağılışı .

2.2.6. İNCİR

Ana vatanı Anadolu'dur. Dünya da 22 ° ve 48° kuzey enlemleri arasında yetiştirilir. Türkiye ile birlikte Hindistan, Afganistan, Yunanistan, Yugoslavya, İspanya, İtalya, Portekiz, Cezayir, Mısır ve Kaliforniya' da yetiştirilmektedir.

Yurdumuzun hemen bütün kıyı boylarında ve iç bölgelerin alçak vadilerinde incir bitkisine rastlanır. İlkbahar donları görülmeyen, kış sıcaklık ortalamaları 5-6 °C'den az olmayan bölgelerde incir bahçeleri kurulabilir. Kış sıcaklığının -9 °C'den aşağı düştüğü yerlerde ekonomik anlamda incir yetiştiriciliği yapılamaz. Çünkü bu sıcaklıkta genç sürgünler zarar görmektedir. Sıcaklığın -13, -14 °C'ye düştüğü durumlarda ise toprak üstü organları tümüyle donmaktadır. Temmuz – Eylül dönemi, kurutmalık mevsimi olduğundan bu devrede sıcak ve kurak bir hava ister (AĞAOĞLU 1987).

Yıllık yağış tutarı 600-700 mm den az olmamalıdır. İlkbahar donlarının görüldüğü ve yağışların 800-1000 mm yi aştığı yerlerde sofralık yaş meyve üretilir. Güneşli gün sayısının oldukça fazla olması gerekir. Özellikle incirin olgunlaşma döneminde güneş ışığına fazlaca ihtiyaç duymaktadır. Sıcaklığın 40 °C'den fazla olduğu yerlerde ağaçların kabuklarının yandığı gözlenmektedir. Yağışların yaz mevsiminde olduğu veya Temmuz Ağustos aylarında incirlerin kurumaması engellemekte ve çürütmesine neden olmaktadır (ÖZVEREN 1939). Bu da şunu ifade ediyor ki yağışların 550 mm den az olduğu yerlerde sulamaya ihtiyaç duymaktadır. Incirin yetiştirme şartları sıcak ve kurak bir yazın, ılık ve bol yağmurlu bir kışın varlığını kabul eder. Incir kumlu, killi ve humuslu topraklarda iyi netice verir (YÜCEL 1980).

Incirin ana vatanlarından biri olan Türkiye'nin büyük bir kısmında ekolojik koşullar incir yetiştiriciliğine çok uygun bulunmaktadır. Bu nedenledir ki incir Hopa'dan başlayıp Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz sahili boyunca İskenderun'a kadar tüm kıyı şeridinde yayılmış bulunmaktadır. Bazı kesimlerde nehir kenarları ve vadileri izleyerek 100-150 km içlere kadar yayılan incir, kurağa dayanımı nedeniyle Güneydoğu Anadolu'nun da önemli meyve türleri arasında yer alır. Anadolu'nun iç kısımlarında bazı mikroklimalarda az da olsa incir yetiştirebilmektedir. Incirin dünya toplam üretimi 1135105 tondur.

Türkiye toplam üretimi 273.180 tondur. En fazla üretim yapılan alanlar Germencik 43936 ton, Nazilli 41310 ton, Kuyucak 18516 ton, Tire 16689 ton Ödemiş 14403 ton, Köşk 14254 tondur (Tablo12).

Türkiye'de incirin en önemli üretim alanı, Ege Bölgesinde Aydın Dağları ile Menteşe Dağları arasında kalan Büyük Menderes Ovası ile yine Aydın Dağları'nın kuzeyinde ve Boz Dağların güneyinde yer alan Küçük Menderes Ovalarıdır. Bu alan Türkiye üretiminin % 80'ine karşılık gelir. Aydın ili Türkiye üretiminin % 63'ünü tek başına karşılar.

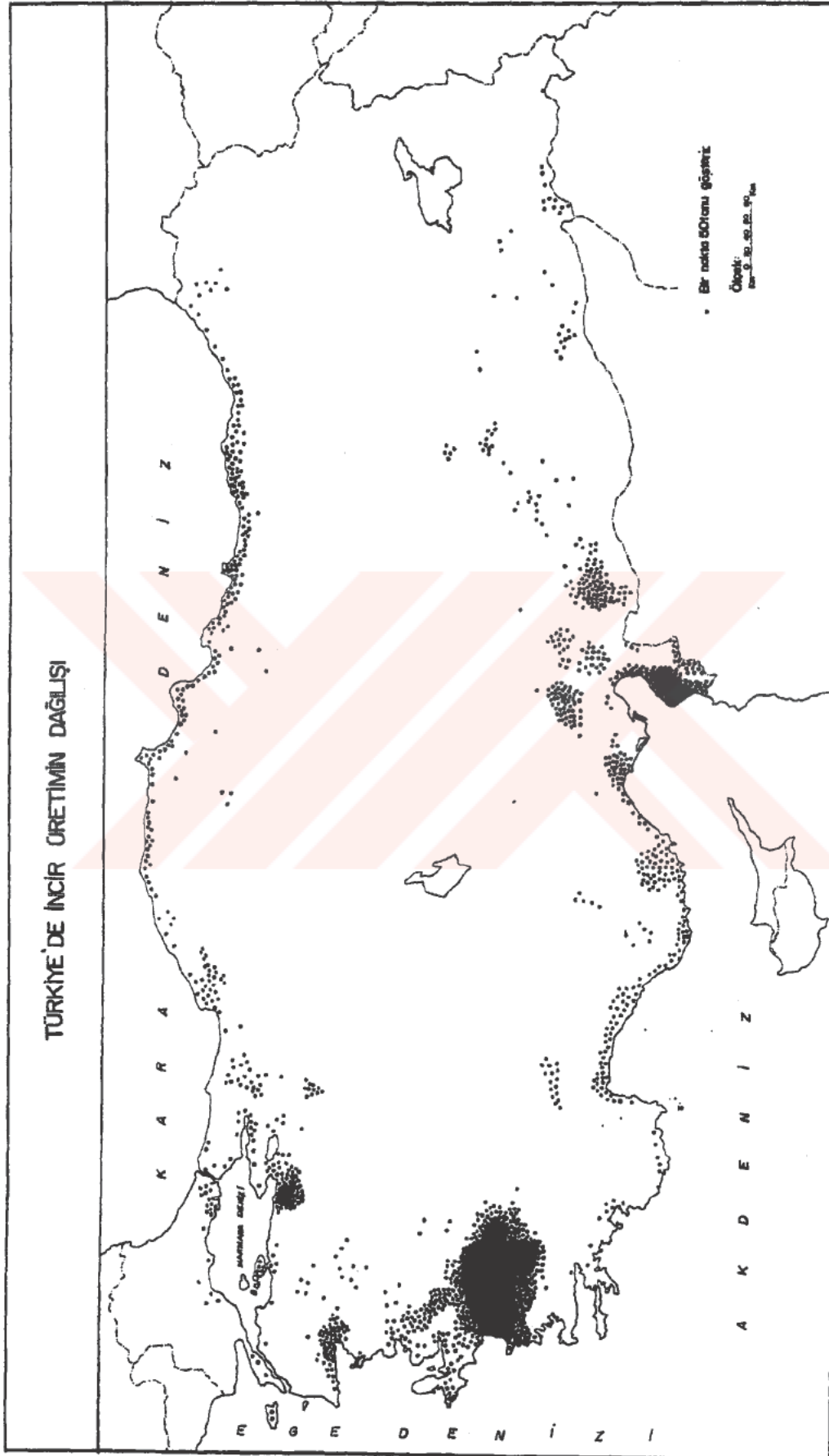
Bu alan kurutmalık incir üretimi için en uygun ekolojik koşullara sahip bulunmaktadır. Dünyanın en kaliteli kuru inciri bu bölgede elde edilir. Özellikle kurutma mevsimi olan ağustos ayında düşük olan nispi nem ve 38 –40 °C'yi bulan yüksek sıcaklık incirleri kolay ve bozulmadan kurumasını sağlar (DOKUZOĞUZ 1990).

Diğer kıyı şeridimizde de yoğunlaşan üretim Ege Bölgesindeki kadar yoğun olmamakla beraber, Amanos Dağları ile kıyı şeridi arasında kalan ovalık alanda % 3'lük bir üretim görülmektedir. Akdeniz kıyı şeridinde bulunan diğer alanlarda Mersin Ovasında % 2'lik bir üretim Çukurovada % 1'lik, Antalya'da % 1'lik bir üretimle Akdeniz Bölgesi kıyı kesiminde % 6'lık bir üretim söz konusudur. Karadeniz'de Hopa'dan başlayıp Düzce Ovasına kadar devam eden üretim Türkiye üretiminin % 10'una karşılık gelir. Geri kalan üretim ise Marmara Bölgesinde Balıkesir-Çanakkale civarında bulunan alanlarda % 2, ayrıca iç bölgelerde Elbistan-Palu oluğunda % 1'lik bir üretim göze çarpmaktadır. Yine iç bölgelerdeki ırmak kenarlarında ve vadi boylarında incir üretimi görülmektedir. Fakat sadece yerel ihtiyacı karşılayacak bir üretim yapılmaktadır (Şekil,15).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
AYDIN	GERMENCİK	43935	KİLİS	MERKEZ	401
AYDIN	NAZİLLİ	41310	İÇEL	SİLİFKE	386
AYDIN	KUYUCAK	18516	AYDIN	YENİPAZAR	381
İZMİR	TİRE	16689	ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	374
İZMİR	ÖDEMiŞ	14403	SAMSUN	TERME	372
AYDIN	KÖŞK	14254	ANTALYA	GÜNDOĞMUŞ	370
AYDIN	BOZDOĞAN	13847	ŞIRNAK	CİZRE	370
AYDIN	SULTANHİSAR	13589	İSTANBUL	K.ÇEKMECE	369
AYDIN	MERKEZ	8872	DİYARBAKIR	ÇÜNGÜŞ	364
AYDIN	İNCİRLİOVA	6165	OSMANİYE	MERKEZ	360
AYDIN	BUHARKENT	6075	TRABZON	VAKFIKEBİR	358
İZMİR	BEYDAĞ	4423	ÇANAKKALE	AYVACIK	346
GAZİANTEP	MERKEZ	2942	BURDUR	BUCAK	345
HATAY	MERKEZ	2885	GAZİANTEP	NİZİP	340
İZMİR	KIRAZ	2829	İÇEL	GÜLNAR	340
BURSA	MERKEZ	2733	DENİZLİ	SARAYKÖY	333
ADANA	KOZAN	2404	BALIKESİR	ERDEK	325
İZMİR	SELÇUK	2141	GİRESUN	BULANCAK	312
MANİSA	MERKEZ	1619	ORDU	MERKEZ	309
İÇEL	TARSUS	1604	TRABZON	AKÇAABAT	299
BALIKESİR	EDREMİT	1569	MANİSA	SALİHLİ	298
İÇEL	MUT	1386	ANTALYA	SERİK	295
AYDIN	KOÇARLI	1264	MUĞLA	BODRUM	286
İZMİR	TORBALI	1242	SAMSUN	BAFRA	284
HATAY	ALTINÖZÜ	1228	SAMSUN	TEKKEKÖY	276
HATAY	SAMANDAĞI	1129	MUĞLA	FETHİYE	271
BURSA	MUDANYA	960	GİRESUN	GÖRELE	267
HATAY	İSKENDERUN	959	ELAZIĞ	MERKEZ	264
AYDIN	SÖKE	938	HATAY	YAYLADAĞI	260
AYDIN	KUŞADASI	902	İÇEL	ERDEMLİ	253
ANTALYA	MERKEZ	849	ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	253
MANİSA	TURGUTLU	834	OSMANİYE	BAHÇE	241
ORDU	PERŞEMBE	821	SAMSUN	MERKEZ	241
İZMİR	BAYINDIR	784	ANTALYA	ALANYA	239
BALIKESİR	HAVRAN	672	ISPARTA	SÜTÇÜLER	233
AYDIN	KARACASU	667	MARDİN	MERKEZ	233
İÇEL	ANAMUR	658	SINOP	GERZE	227
ANTALYA	MANAVGAT	618	SAKARYA	SAPANCA	226
BİLECİK	İNHİSAR	557	KASTAMONU	İNEBOLU	225
ZONGULDAK	DEVREK	523	İZMİR	BERGAMA	224
K.MARAŞ	MERKEZ	519	ADANA	KADIRLI	221
ZONGULDAK	EREĞLİ	458	İZMİR	ÇEŞME	218
SAMSUN	ALAÇAM	442	SINOP	MERKEZ	213
ORDU	ÜNYE	431	Diğer Toplamlar:		18310
BURSA	GEMLİK	423	Toplam Üretim:		273180

Tablo 12..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama incir üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 15. Türkiye'de İncir Üretiminin Dağılışı .

2.2.7. KİVİ

Günlük sıcaklık farkının az olduğu yağmurun ve nemin fazla olduğu bölgeleri tercih etmiştir. Anayurdu Asya'nın güney kesimidir. Amerika'nın Kaliforniya sahillerinde tutunan kivi, Akdeniz iklimine kolay uyum sağlamıştır. Kurak iklimlerde yetişmeyen kivi, baharda uyarılmak için yeterli soğukluk ister. Bitki – 12 °C'ye kadar dayanabilir. Kivi meyvesi baharı ılık geçen, sonbaharı soğuk olmayan, sıcak yaz ikliminde kolay yetişir ve verimli olur. Subtropikal bitkilerin geniş çapta, başta Akdeniz Bölgemiz olmak üzere öteki mikroklima alanlarda deneme ve yetiştirilmeye alınmaları şarttır (KÜTEVİN, 1990).

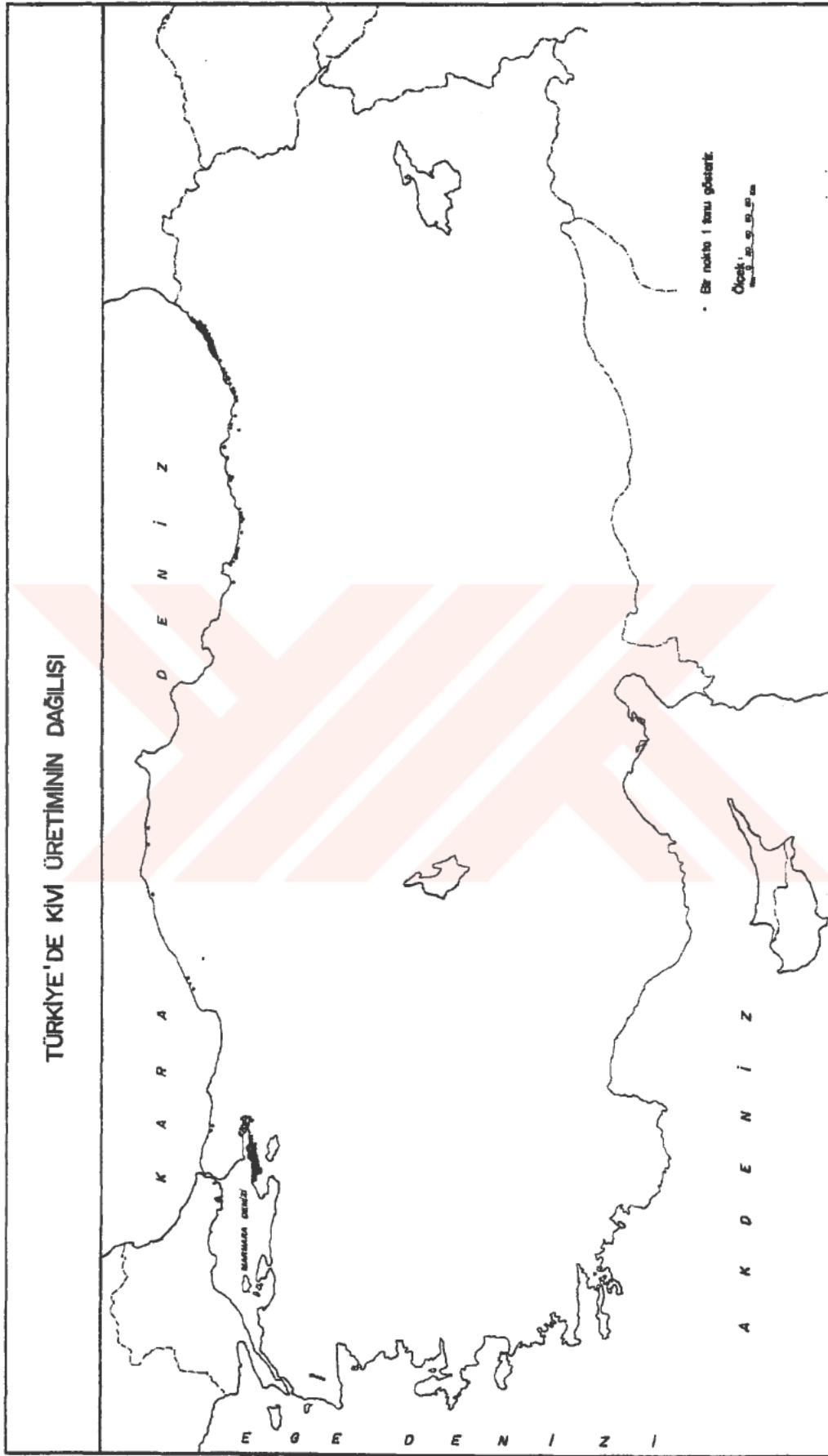
Türkiye toplam üretimi 149 tondur. En fazla üretilen merkezler Ardeşen'de 23 ton, Altınova 22 ton, Yalova 21 ton, Kocaeli 14 ton ve Pazar 10 tondur (Tablo13).

Kivi üretiminin coğrafi dağılışıma gelince ilk sırayı % 30'luk payla Rize ili almaktadır. Doğu Karadeniz kıyı bölgesinde yapılan üretim Ardeşen Ovasında % 17'ye karşılık gelir. Rize'den Trabzon' a doğru bu sahil şeridini takip ettiğimizde, Trabzon' da % 4'lük bir pay göze çarpar. Trabzon'dan Giresun'a doğru sıçraya sıçraya devam eden üretim Giresun'da Türkiye ortalamasının % 5'ine karşılık gelir. Bu alanda Perşembe'den Gülyalı'ya kadar devam eden üretim % 5'i karşılar. Doğu Karadeniz sahillerinde Türkiye üretiminin % 44'ü karşılanır.

Üretimin yoğunlaştığı ikinci alan ise İzmit Körfezi çevresinde Samanlı Dağlarının kuzey yamacı boyunca uzanan Altınova–Yalova civarıdır. Bu alanda Türkiye üretiminin % 29'u karşılanmaktadır. Bu alanın kuzeydoğusunda Adapazarı Ovası batısında Türkiye kivi üretiminin % 10'u karşılanır. Geri kalan üretim ise diğer alanlardan sağlanır (Şekil, 16).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
RİZE	ARDEŞEN	23	ORDU	PERŞEMBE	2
YALOVA	ALTINOVA	22	TRABZON	TRABZON	2
YALOVA	YALOVA	21	ÇANAKKALE	LAPSEKİ	1
KOCAELİ	KOCAELİ	14	İSTANBUL	ÜMRANİYE	1
RİZE	PAZAR	10	KASTAMONU	ABANA	1
ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	5	KASTAMONU	BOZKURT	1
RİZE	RİZE	5	KASTAMONU	CİDE	1
RİZE	FINDIKLI	5	ORDU	ULUBEY	1
MUĞLA	MARMARİS	4	RİZE	İYİDERE	1
ORDU	ORDU	4	SAKARYA	SAPANCA	1
GİRESUN	GÖRELE	3	TRABZON	AKÇAABAT	1
GİRESUN	GİRESUN	3	TRABZON	ARSİN	1
KASTAMONU	İNEBOLU	2	TRABZON	MAÇKA	1
ARTVİN	ARHAVİ	2	TRABZON	OF	1
GİRESUN	KEŞAP	2	ZONGULDAK	ZONGULDAK	1
İSTANBUL	BEYKOZ	2	ZONGULDAK	ALAPLI	1
Toplam Üretim:					149

Tablo13..1992 –1997 yılları arasında Türkiye'de ortalama kivi üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 16. Türkiye'de Kivi Üretimimin Dağılışı .

2.3. İLİMAN İKLİM MEYVELERİ

2.3.1. ELMA

Gülgiller familyasından olan elmanın dünyada 6.500 çeşidi vardır. Ülkemizde elma çeşidi sayısı 460'ı bulmaktadır. Elmanın ana vatanlarından Anadolu ve Kuzey Kafkasya olduğu sanılmaktadır. Anadolu ve Kafkasya'da 900 – 1200 m. Kadar yükseldiği görülmektedir. ABD, Fransa, İtalya, Almanya, Kanada, İngiltere ve Yeni Zellanda önemli elma üreten ülkelerdir (İZBIRAK, 1990).

Soğuk ılıman iklim meyvesidir. Kış mevsiminde gövde ve ana dalları $-35, -40^{\circ}\text{C}$ ye kadar, yaşlı dalları ise -20°C ye kadar dayanabilir. Çiçek tomurcukları da kapalı durumda iken düşük sıcaklıklara dayanıklıdır. Ancak ilkbaharda gelişmenin başlaması ile çiçek tomurcuklarının soğuğa karşı dayanımı hızla azalır. Tomurcuklar aşılardan önceki devrede -9°C , -3°C ye açılmış halde -23°C ve küçük meyveler ise -1°C ye kadar dayanabilir (AĞAOĞLU, 1987).

Elma 8°C de çiçek açmaya başlar. Periyodik olarak çiçek açtığında ilkbahar donlarından fazla zarar görmez. Yaz döneminde yüksek sıcaklıklardan hoşlanmaz. Gelişme döneminde en uygun sıcaklık $13-18^{\circ}\text{C}$ dir. Soğuklanma isteği 7°C 'nin altındadır. 2300 – 2700 saattir (AĞAOĞLU, 1987).

Ayrıca nispi nem de önemlidir. Nispi nemin düşük olması meyve dökümüne neden olur. Nemli bölgelerde az derin kumlu topraklarda iyi yetişirken, kurak bölgelerde alttaki sert tabakanın parçalanması gerekir. Köklerin oldukça derine gitmesi gerekir. Bu nedenle toprağın köklerinin en az 1, 5 m. derinlere inmesine olanak verilmelidir. Elmanın sıcak iklimlerde yetişmesini sınırlandıran faktör dinlenmesidir (YÜCEL, 1980).

Elma soğuklara çok dayandığından Türkiye'nin birçok yerinde yetişir. Karadeniz kıyılarımızın bazı yerleri dışında elma ağacı hemen her alanda yetişir. Ticaret maksadı ile yetiştirilmesi istenen elma çeşitleri ise amasya, ferik, golden, hüyemez, kırmızı, delicious, demir, janathan, gravenstein olmuştur (KÜTEVİN, 1990).

Türkiye toplam üretimi 2.128.006 tondur. Ayrıca Japonya, Güney Afrika, Almanya, Fransa, İran gibi ülkelerde de üretimi yapılmaktadır. Ülkemizde en fazla üretimi yapılan alanlar Karaman Merkez ilçe 273.302 ton, Egridir 120.101 ton, Elmalı 113.768 ton, Niğde Merkez ilçe 98.632 tondur (Tablo 14).

Türkiye'de elma üretiminin dağılışına gelince genel olarak Akdeniz bölgesinin kıyı şeridinin hemen gerisinde uzanan Toros sistemine bağlı dağların kuzey yamaçları üretimin en yoğun olduğu alanlara karşılık gelir. Üretimin en yoğunlaştığı yöre Orta Toroslar'ın kuzeye bakan yamaçları boyuncadır. Bu yörede üretim adeta güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda uzanan iç bölgeler ovalar zincirini takip eder. Akdeniz kıyısında 500 – 700 m.

yükseltelerde başlayan üretim iç kesimlere gidildikçe yoğunlaşarak artmaktadır. Şöyle ki kıyı kesimlerde % 2'lilik üretim hemen gerisinde ki Karaman' da % 14' e çıkmıştır. Bu alandan Konya Ovasına doğru devam eden üretim burada % 4'e karşılık gelmekte, Niğde' de % 12, Kayseri'de % 1, Nevşehir'de % 1 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hat Türkiye üretiminin % 35'ini karşılar. Bu alandan daha kuzeye gidildikçe üretim ya durmakta ya da gruplaşarak dağılmaktadır.

Yoğunluğun olduğu ikinci yöre Batı Toroslar'ın kuzey yamaçlarına karşılık gelir . Bu alanda kıyıdan itibaren Elmalı Dağlarından başlayan üretim, Elmalı polyesinde oldukça yoğunlaşmış Korkuteli' de üretim yoğunlaşarak devam etmiştir. Kuzeydoğuya doğru üretim Tefenni Ovası, Çivril Ovası, Sandıklı Ovasında yoğunlaşmıştır. Göller bölgesine karşılık gelen bu polye alanları elma üretimi için en elverişli alanlar olarak görülmektedir. Bu alanda Isparta'da % 15, Elmalı ve Korkuteli polyelerinde % 9, Afyon'da % 2 ve Burdur' da % 1 'lik değerlerle üretim yapılmaktadır. Bu yöre Türkiye toplam üretiminin % 27'sini karşılar. Genel olarak Orta ve Batı Toroslar'da görülen üretim toplam üretimin % 62'sine karşılık gelir.

Güney Marmara Bölgesinde bulunan Bursa Ovası, İnegöl Ovası, Pamukova, Adapazarı Ovası ve Samanlı Dağlarını kuzeyindeki alanlar toplam üretimin % 4'ünün verir.

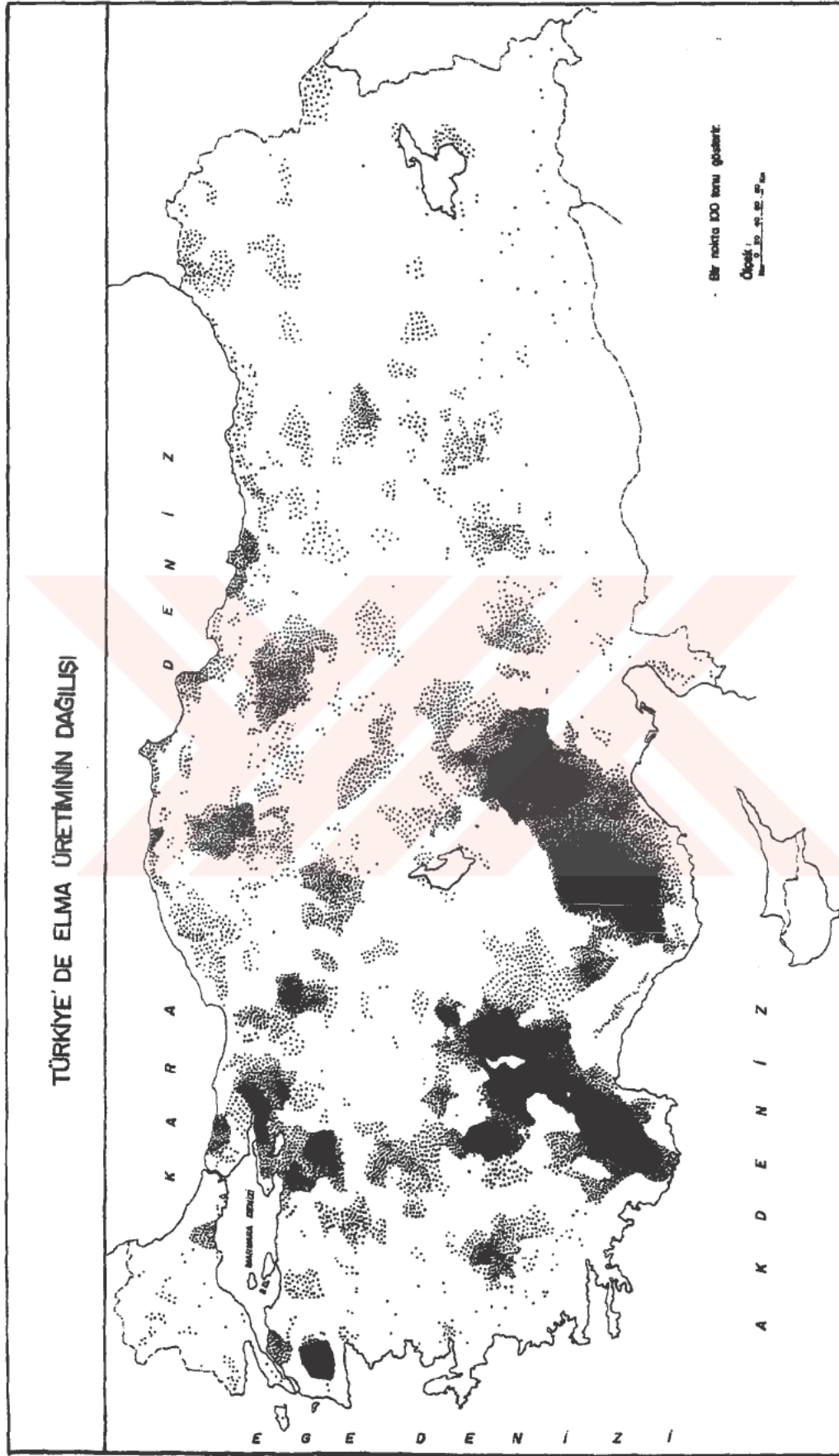
Ülkemizin ticari olarak da önemli elmasıyla ün kazanan Amasya' da toplam üretiminin ancak % 2'si üretilir. Haritada görüldüğü gibi elma yetiştirme koşulu itibari ile ülkenin Doğu Anadolu bölgesinin kuzey kesimi ile Güneydoğu Anadolu bölgesinin batı yarısı hariç hemen her bölgede az yada çok üretimi yapılan bir meyvedir. Kıyı kesimlerde ve bazı ovalık alanlarda elma yerine daha ekonomik ürünler tercih edildiğinden üretim bu alanlarda önemsizdir. Elma üretiminde Akdeniz ile İç Anadolu arasındaki geçiş kuşağı ilk sırada yer almaktadır (Şekil,17).

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim
KARAMAN	MERKEZ	273302 AYDIN	KARACASU	2723
ISPARTA	EĞİRDİR	120101 BURDUR	YEŞİLOVA	2678
ANTALYA	ELMALI	113768 ÇANKIRI	ILGAZ	2569
NİĞDE	MERKEZ	98632 AMASYA	TAŞOVA	2534
DENİZLİ	ÇİVRİL	80258 MANİSA	ALAŞEHİR	2530
ISPARTA	GELENDOST	73974 GÜMÜŞHANE	MERKEZ	2525
NİĞDE	BOR	67548 K.MARAŞ	MERKEZ	2489
ANTALYA	KORKUTELİ	60659 KONYA	YALIHÜYÜK	2459
ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	47250 IĞDIR	MERKEZ	2440
NİĞDE	ULUKIŞLA	44192 ARTVİN	BORÇKA	2415
NİĞDE	ÇAMARDI	38376 KAYSERİ	BÜNYAN	2388
KONYA	EREĞLİ	36770 ANKARA	ELMADAĞ	2360
ISPARTA	YALVAÇ	35214 DENİZLİ	ÇAL	2331
BURSA	İNEGÖL	21114 YOZGAT	SARIKAYA	2301
BOLU	SEBEN	20958 MANİSA	DEMİRCİ	2246
ISPARTA	MERKEZ	19781 BURSA	YENİŞEHİR	2215
ISPARTA	ULUBORLU	19543 NEVŞEHİR	AVANOS	2203
İÇEL	MERKEZ	17851 ZONGULDAK	DEVREK	2181
KOCAELİ	GÖLCÜK	17053 ÇORUM	İSKİLİP	2175
KAYSERİ	YAHYALI	16994 KONYA	HÜYÜK	2162
KASTAMONU	TOSYA	16657 ELAZIĞ	SİVRİCE	2131
YALOVA	MERKEZ	16156 ÇORUM	MERKEZ	2108
AFYON	SULTANDAĞI	15140 SİNOP	BOYABAT	2098
ISPARTA	SENİRKENT	14484 BURSA	GÜRSU	2090
SAKARYA	GEYVE	14160 KARABÜK	MERKEZ	2079
K.MARAŞ	GÖKSUN	13640 KAYSERİ	PINARBAŞI	2027
AMASYA	MERKEZ	13610 ERZURUM	OLTU	1996
KASTAMONU	MERKEZ	12596 KASTAMONU	TAŞKÖPRÜ	1987
İÇEL	MUT	12142 KAYSERİ	MELİKGAZİ	1959
ISPARTA	AKSU	11907 UŞAK	MERKEZ	1940
ANTALYA	KAŞ	11876 KONYA	BEYŞEHİR	1932
BURDUR	BUCAK	10590 KARABÜK	SAFRANBOLU	1923
KONYA	BOZKIR	10398 SAMSUN	MERKEZ	1874
ISPARTA	KEÇİBORLU	10262 BURDUR	KEMER	1835
TOKAT	MERKEZ	10113 YOZGAT	ŞEFAATLİ	1832
KONYA	AHIRLI	9250 GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	1823
KARAMAN	AYRANCI	9183 AMASYA	SULUOVA	1821
KÜTAHYA	GEDİZ	9062 TOKAT	ZİLE	1806
AFYON	MERKEZ	9045 ARTVİN	ŞAVŞAT	1806
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	8770 ORDU	ÜNYE	1805
MUĞLA	FETHİYE	8759 SAKARYA	TARAKLI	1803
KONYA	AKŞEHİR	8166 SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	1785
ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	8073 KASTAMONU	CİDE	1784
SAKARYA	SAPANCA	8061 KONYA	KARATAY	1758
ERZİNCAN	MERKEZ	7885 BURDUR	GÖLHİSAR	1747
NİĞDE	ALTUNHİSAR	7806 AYDIN	BOZDOĞAN	1728
BURSA	ORHANGAZİ	7733 KARAMAN	SARIVELİLER	1718

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim
İSTANBUL	ŞİLE	7678 KONYA	SEYDİŞEHİR	1695
KARAMAN	BAŞYAYLA	7637 BARTIN	ULUS	1693
BURSA	KESTEL	7252 AMASYA	MERZİFON	1670
AFYON	SİNANPAŞA	7170 ANTALYA	GAZİPAŞA	1665
ISPARTA	ATABEY	6942 TOKAT	PAZAR	1534
YALOVA	ALTINOVA	6867 ANKARA	POLATLI	1531
ANKARA	KALECİK	6822 BURSA	MERKEZ	1527
İÇEL	SİLİFKE	6734 VAN	MERKEZ	1523
İZMİR	KIRAZ	6531 K.MARAŞ	AFŞİN	1520
ANKARA	ÇUBUK	6447 ADANA	TUFANBEYLİ	1482
KÜTAHYA	EMET	6403 ANKARA	Ş.KOÇHİSAR	1477
İÇEL	ERDEMLİ	6384 KÜTAHYA	SİMAV	1468
KARAMAN	ERMENEK	6249 KONYA	SELÇUKLU	1450
DENİZLİ	ÇAMELİ	6222 KONYA	ÇUMRA	1444
AKSARAY	MERKEZ	6021 BOLU	GÖYNÜK	1441
YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	5933 SAMSUN	HAVZA	1435
BALIKESİR	DURSUNBEY	5913 KOCAELİ	KANDIRA	1433
NEVŞEHİR	ÜRGÜP	5910 KAYSERİ	SARIZ	1423
ANTALYA	MERKEZ	5590 TOKAT	ERBAA	1414
ISPARTA	GÖNEN	5564 ZONGULDAK	EREĞLİ	1407
BURSA	KELES	5496 KAYSERİ	FELAHİYE	1398
KAYSERİ	YEŞİLHİSAR	5356 ISPARTA	YENİŞARBADEMLİ	1387
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	5344 KÜTAHYA	MERKEZ	1386
ADANA	POZANTI	5278 ORDU	ULUBEY	1379
BOLU	DÜZCE	5185 NEVŞEHİR	ACIGÖL	1376
İÇEL	GÜLNAR	4817 ESKİŞEHİR	MİHALIÇCIK	1368
MALATYA	DOĞANŞEHİR	4804 ANKARA	KAZAN	1357
SAKARYA	MERKEZ	4760 TOKAT	NİKSAR	1347
AYDIN	NAZİLLİ	4652 ERZURUM	TORTUM	1345
KAYSERİ	MERKEZ	4367 NEVŞEHİR	HACİBEKTAŞ	1337
ELAZIĞ	MERKEZ	4348 KÜTAHYA	TAVŞANLI	1324
BOLU	MUDURNU	4289 KONYA	DOĞANHİSAR	1316
AFYON	ÇAY	4273 ANKARA	BEYPAZARI	1314
MALATYA	AKÇADAĞ	4268 SİNOP	MERKEZ	1306
UŞAK	SİVASLI	4184 KONYA	HALKAPINAR	1283
BURDUR	TEFENNİ	4171 ÇANKIRI	ELDİVAN	1280
KIRŞEHİR	MERKEZ	3906 SİVAS	ŞARKIŞLA	1239
ÇANKIRI	MERKEZ	3877 SİVAS	ZARA	1238
BALIKESİR	GÖNEN	3870 ÇORUM	BAYAT	1235
KOCAELİ	MERKEZ	3858 ANKARA	MERKEZ	1221
SAMSUN	BAFRA	3826 KONYA	HADİM	1218
AKSARAY	ORTAKÖY	3705 TOKAT	TURHAL	1207
AFYON	DİNAR	3677 ORDU	FATSA	1191
KASTAMONU	İNEBOLU	3617 YOZGAT	BOĞAZLIYAN	1167
ANKARA	NALLIHAN	3565 ARTVİN	YUSUFELİ	1155
YOZGAT	YERKÖY	3534 GİRESUN	DERELİ	1138
ORDU	MERKEZ	3504 SAMSUN	ONDOKUZ MAYIS	1115

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim	
NİĞDE	ÇİFTLİK	3496	BOLU	MERKEZ	1110
YOZGAT	MERKEZ	3405	GÜMÜŞHANE	ŞİRAN	1108
KONYA	MERAM	3307	YOZGAT	YENİFAKILI	1093
BURSA	İZNİK	3307	BURSA	MUDANYA	1085
KAYSERİ	DEVELİ	3281	GİRESUN	KEŞAP	1075
ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	3266	GİRESUN	TİREBOLU	1072
AYDIN	SULTANHİSA	3258	ÇORUM	KARGI	1062
ISPARTA	SÜTÇÜLER	3245	KIRŞEHİR	KAMAN	1058
ANTALYA	KUMLUCA	3168	AFYON	EMİRDAĞ	1055
BARTIN	MERKEZ	3066	KARABÜK	ESKİPAZAR	1055
İSTANBUL	ÇATALCA	3052	SİVAS	YILDIZELİ	1044
KONYA	ILGIN	3037	AYDIN	BUHARKENT	1034
ANKARA	KIZILCAHAMAM	3037	İÇEL	TARSUS	1031
ÇANAKKALE	MERKEZ	3037	NEVŞEHİR	MERKEZ	1030
SİVAS	MERKEZ	2959	KARS	KAĞIZMAN	1025
AYDIN	KUYUCAK	2944	AYDIN	ÇİNE	1025
BURSA	M.KEMALPAŞA	2920	YOZGAT	ÇAYIRALAN	1023
BURDUR	MERKEZ	2918	BURDUR	AĞLASUN	1018
KAYSERİ	KOCAŞINAN	2882	KASTAMONU	DOĞANYURT	1012
UŞAK	BANAZ	2790	TRABZON	MAÇKA	1011
SİVAS	GÜRÜN	2751	BİLECİK	GÖLPAZARI	1005
Diğer Değerlerin Toplamı				166107	
Toplam üretim:				2128006	

Tablo 14..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama elma üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 17. Türkiye'de Elma Üretimimin Dağılışı .

2.3.2. ARMUT

Gülgiller familyasından bir meyve ağacıdır. Armudun ana yurdu Anadolu, Kafkasya ve Orta Asya' dır. Anadolu' dan Etiler zamanından itibaren armut yetiştirilmiştir. Ülkemizde 600'e yakın armut türü bulunmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Ilıman iklim meyvesidir. Elmaya göre soğuğa dayanımı daha düşüktür. Gövde ve yaşlı dallar -25°C ve -30°C ye kadar dayanabilir. Buna karşılık açılmış çiçekler $-2,2^{\circ}\text{C}$, küçük meyveler ise $-1,1^{\circ}\text{C}$ ye dayanabilirler. Çiçeklenme döneminde fazla sis ve nemden zarar görür (AĞAOĞLU, 1987).

Armut gelişme döneminde elmaya göre daha yüksek bir sıcaklık toplamı ve daha düşük nispi nem ister. Soğuklanma isteği 1000–2300 saattir. Armut kil – kum ve kireci yeterli derin ve sıcak topraklarda elmadan daha iyi netice verir. İri meyve elde edebilmek için derin, sıcak, ince organik maddece zengin alüvyonlu topraklarda yetiştirilmesi gerekir (MAĞDEN, 1951).

Armut ağacının yüksekliği 8–10 m. kadar yüksekliktedir. Yerli çeşitlerimizden bazıları ankara, mustabey, akçi, türkyemez, destebasan, dalkırar (MAĞDEN, 1951).

Armut aşısı ile yetiştirilir. Anaç olarak tohumdan çıkmış yabani armut, ahlat, ayva, alıç kullanılır (YÜCEL, 1980).

Armut üretimi giderek gelişen meyvecilik faaliyetlerinden biridir. Özellikle İç Anadolu, Ege Bölgesi ve Güney Marmara bölümünde yaygın meyve bahçeleri kurulmuştur. Toplam Türkiye üretimi 417.374 tondur. En fazla armut üretilen merkezler Korkuteli 30.397 ton, Bursa Merkez ilçe 10.170 ton, Gürsu 19.504 ton, Sapanca 10.372 ton, Kestel 9.140 tondur (Tablo15).

Armut üretiminin dağılışına baktığımız zaman üretimin en yoğun olduğu alan Güney Marmara bölümünde bulunan ovalardır. Bursa Ovasında başlayan üretim kuzeydoğuya gidildikçe nispeten seyrekleşmekte Adapazarı Ovasında tekrar yoğunlaşmaya başlar. İzmit Körfezi çevresi yoğunluğun olduğu bir diğer alan olarak belirmiştir. Bu alan Türkiye üretiminin % 20'sine karşılık gelir. Bu alandan Karadeniz bölgesine doğru gidildikçe üretim azalmaya başlar. Yine aynı şekilde Balıkesir Ovasına doğru üretim seyrekleşir.

Üretimin yoğun olarak yapıldığı ikinci alan Akdeniz bölgesinde Batı Toroslar üzerinde bulunan Elmalı ve Korkuteli polyelerinden Göller Yöresine doğru Burdur ve Isparta illerinin bulunduğu karstik polye ovalarıdır. Bu alan Türkiye üretiminin % 15'ine karşılık gelir. Bu alandan kuzeye gidildikçe Eğridir Gölünün kuzeyinde Türkiye üretiminin % 6' sı karşılanır. Kızılırmak vadisinde, Ankara civarında Türkiye üretiminin % 6'sı karşılanır. Ege bölgesinde depresyon ovalarında Akhisar, Büyük Menderes ve Küçük Menderes Ovalarında Türkiye üretiminin % 8'i üretilir.

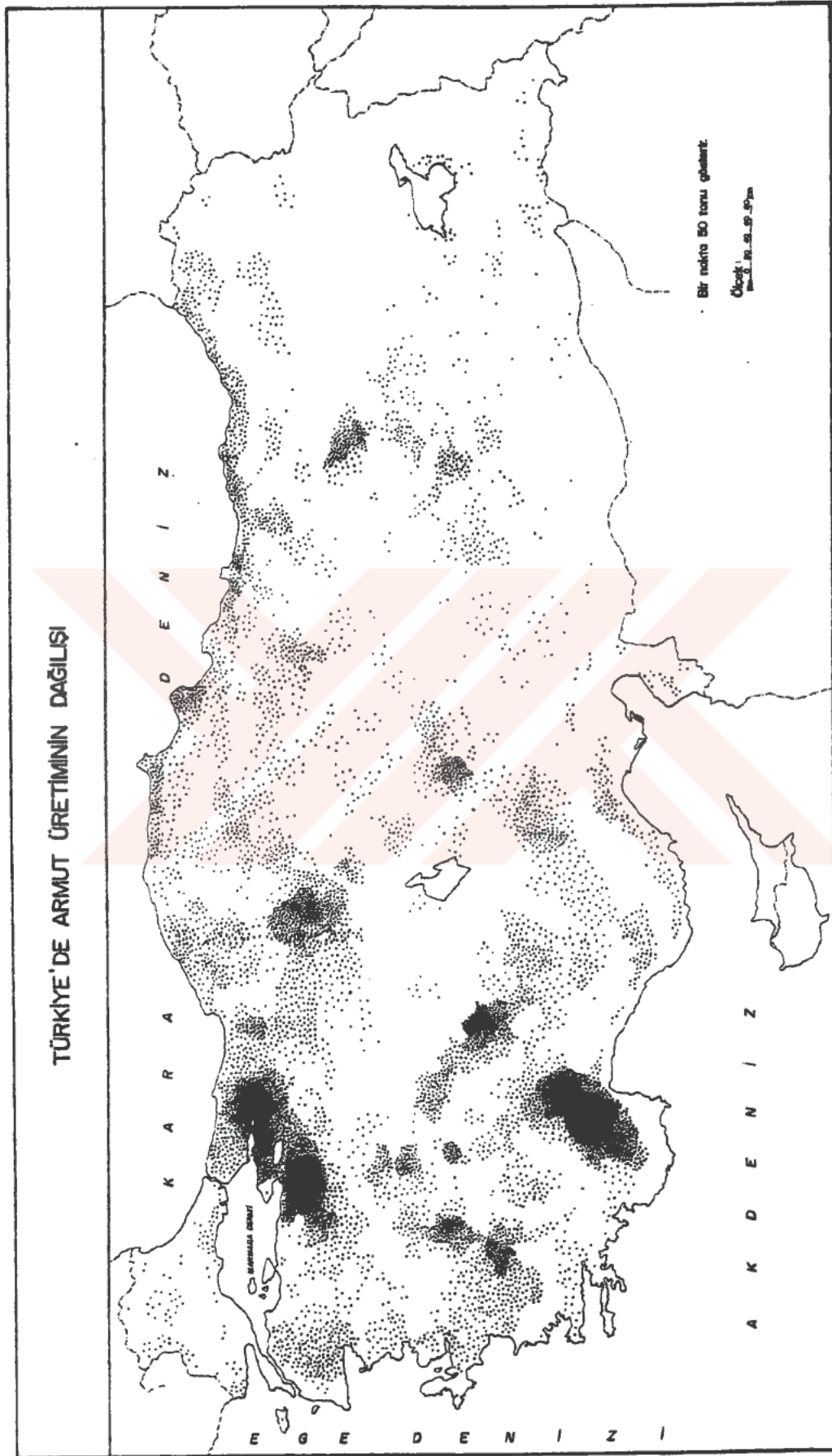
Üretimin geri kalan kısmı ise Karadeniz kıyılarında ve iç bölgelerde üretilmektedir fakat belirgin bir yoğunluk göze çarpmamaktadır. Diğer meyvelerde olduğu gibi armut üretiminde de Erzurum–Kars bölümü, Tuz Gölü’nün batısı ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde ekonomik anlamda bir üretim yapılmamaktadır (Şekil,18).

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim
ANTALYA	KORKUTELİ	30.391 KONYA	HÜYÜK	779
BURSA	GÜRSU	19.504 AYDIN	ÇİNE	773
BÜRDUR	BUCAK	10.759 ORDU	ÜNYE	761
SAKARYA	SAPANCA	10.372 KASTAMONU	İNEBOLU	752
BURSA	MERKEZ	10.170 GİRESUN	KEŞAP	752
BURSA	KESTEL	9.140 BOLU	KIBRISCIK	747
ANKARA	ÇUBUK	8.598 BALIKESİR	DURSUNBEY	719
ANTALYA	ELMALI	6.662 KONYA	SEYDİŞEHİR	715
KONYA	AKŞEHİR	6.296 SAMSUN	ONDOKUZ MAYIS	707
KOCAELİ	GÖLCÜK	5.951 ELAZIĞ	SIVRICE	701
ERZİNCAN	MERKEZ	5.618 ANKARA	GÜDÜL	700
MANİSA	KULA	4.784 KONYA	ILGIN	696
KONYA	EREĞLİ	4.446 İZMİR	BERGAMA	690
ANKARA	KIZILCAHAMAM	4.357 DENİZLİ	MERKEZ	686
BURSA	İNEGÖL	4.301 İÇEL	ERDEMLİ	678
NEVŞEHİR	ÜRGÜP	4.210 KONYA	KARATAY	677
BURDUR	MERKEZ	3.385 AYDIN	KARPUZLU	668
KOCAELİ	MERKEZ	3.298 ÇANAKKALE	BİGA	667
TOKAT	MERKEZ	3.013 SİNOP	TÜRKELİ	664
KARAMAN	MERKEZ	2.935 ŞIRNAK	MERKEZ	659
KÜTAHYA	EMET	2.864 AMASYA	TAŞOVA	651
SAMSUN	BAFRA	2.734 İZMİR	SEFERİHİSAR	625
YALOVA	MERKEZ	2.667 ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	621
AFYON	MERKEZ	2.647 KARABÜK	ESKİPAZAR	617
YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	2.392 AYDIN	KARACASU	603
BURSA	M.KEMALPAŞA	2.261 NEVŞEHİR	MERKEZ	602
ELAZIĞ	MERKEZ	2.246 ANKARA	AYAŞ	596
KÜTAHYA	GEDİZ	2.172 TOKAT	TURHAL	588
NİĞDE	BOR	2.144 ADANA	TUFANBEYLİ	580
ANKARA	NALLIHAN	2.121 SİNOP	MERKEZ	578
KONYA	MERAM	2.066 ORDU	AKKUŞ	575
KONYA	AHIRLI	1.973 GİRESUN	GÖRELE	568
KONYA	BEYŞEHİR	1.960 BURDUR	ÇELTİKÇİ	566
AYDIN	NAZİLLİ	1.960 KONYA	ÇUMRA	563
BARTIN	MERKEZ	1.941 ANTALYA	KAŞ	563
KASTAMONU	TOSYA	1.937 KONYA	YALIHÜYÜK	562
BURSA	YENİŞEHİR	1.936 SİVAS	MERKEZ	561
ISPARTA	YALVAÇ	1.917 ARTVİN	BORÇKA	558
MANİSA	ALAŞEHİR	1.871 NİĞDE	MERKEZ	557
ZONGULDAK	DEVREK	1.863 DİYARBAKIR	ÇERMİK	554

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
UŞAK	SİVASLI	1.820	BOLU	GÖYNÜK	553
ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	1.797	MANİSA	SARIGÖL	547
BOLU	DÜZCE	1.781	BALIKESİR	BURHANİYE	544
ÇANKIRI	MERKEZ	1.742	SAMSUN	SALIPAZARI	544
MALATYA	AKÇADAĞ	1.709	BOLU	MENGEN	542
İSTANBUL	ŞİLE	1.648	ERZURUM	TORTUM	539
BURSA	İZNİK	1.633	MALATYA	DOĞANŞEHİR	530
MANİSA	DEMİRCİ	1.607	BİLECİK	GÖLPAZARI	529
BOLU	MUDURNU	1.573	İZMİR	KEMALPAŞA	528
SİNOP	ERFELEK	1.478	EDİRNE	ENEZ	526
AFYON	SİNANPAŞA	1.459	KARABÜK	YENİCE	523
KAYSERİ	MERKEZ	1.426	DENİZLİ	SERİNHİSAR	518
BALIKESİR	EDREMIT	1.418	KÜTAHYA	MERKEZ	516
ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	1.409	BİLECİK	PAZARYERİ	512
ORDU	MERKEZ	1.386	SAKARYA	GEYVE	508
ANKARA	MERKEZ	1.377	ORDU	ÇAYBAŞI	505
KIRIKKALE	MERKEZ	1.351	ARTVİN	ARDANUÇ	505
YALOVA	ALTINOVA	1.327	SİVAS	KOYULHİSAR	503
KARABÜK	MERKEZ	1.311	KARABÜK	SAFRANBOLU	493
KARAMAN	ERMENEK	1.289	DENİZLİ	ACIPAYAM	490
İZMİR	MERKEZ	1.259	TOKAT	PAZAR	489
AYDIN	BOZDOĞAN	1.229	AKSARAY	MERKEZ	485
İÇEL	MERKEZ	1.205	KARAMAN	BAŞYAYLA	485
KIRŞEHİR	MERKEZ	1.203	KÜTAHYA	SİMAV	482
AMASYA	MERKEZ	1.188	ANTALYA	ALANYA	478
ANKARA	KALECİK	1.172	İZMİR	KİRAZ	475
ÇORUM	KARGI	1.130	AYDIN	MERKEZ	474
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	1.125	ARTVİN	MERKEZ	473
KARABÜK	EFLANİ	1.098	BİNGÖL	KİĞİ	471
ANKARA	KAZAN	1.079	KARS	KAĞIZMAN	464
SAKARYA	MERKEZ	1.076	SAMSUN	ALAÇAM	464
AFYON	SULTANDAĞI	1.059	K.MARAŞ	GÖKSUN	464
KONYA	BOZKIR	1.058	AFYON	DİNAR	461
ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	1.055	TRABZON	ÇARŞIBAŞI	461
ANKARA	ELMADAĞ	1.054	KIRIKKALE	KESKİN	459
BURSA	ORHANGAZI	1.035	İZMİR	TORBALI	459
SİNOP	BOYABAT	1.012	İZMİR	MENDERES	457
SAMSUN	MERKEZ	1.009	DENİZLİ	KALE	457
KASTAMONU	MERKEZ	1.004	ÇANKIRI	ILGAZ	455
BOLU	SEBEN	997	GİRESUN	TİREBOLU	454
KONYA	SELÇUKLU	991	UŞAK	EŞME	450
GİRESUN	DERELİ	980	ZONGULDAK	MERKEZ	444
DENİZLİ	ÇİVRİL	974	KARAMAN	KAZIMKARABEKİR	443
ORDU	FATSA	973	ISPARTA	EĞİRDİR	443
İZMİR	TİRE	948	KASTAMONU	AZDAVAY	443
ANKARA	POLATLI	947	YOZGAT	YERKÖY	439
BARTIN	ULUS	940	MALATYA	ARAPKİR	437

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
TRABZON	VAKFIKEBİR	937	ÇANKIRI	ELDİVAN	437
ÇORUM	MERKEZ	933	ELAZIĞ	KARAKOÇAN	434
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	931	ORDU	AYBASTI	429
NİĞDE	ULUKIŞLA	925	YOZGAT	MERKEZ	427
GÜMÜŞHANE	MERKEZ	919	MALATYA	MERKEZ	426
GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	911	AFYON	DAZKIRI	426
SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	902	ÇANKIRI	YAPRAKLI	423
TUNCELİ	PERTEK	899	KIRŞEHİR	KAMAN	419
MUĞLA	FETHİYE	871	ÇANAKKALE	ÇAN	418
ÇORUM	İSKİLİP	866	İZMİR	BAYINDIR	414
İSTANBUL	ÇATALCA	853	SİNOP	DURAĞAN	408
ANKARA	BEYPAZARI	849	BURDUR	GÖLHİSAR	408
TUNCELİ	MERKEZ	848	ELAZIĞ	KEBAN	408
ANTALYA	MERKEZ	823	SİVAS	SUŞEHİRİ	408
ARTVİN	ŞAVŞAT	807	İÇEL	SİLİFKE	407
ERZURUM	OLTU	791	ÇANAKKALE	GELİBOLU	407
ISPARTA	MERKEZ	788	MALATYA	YAZIHAN	400
İÇEL	TARSUS	787	Diğer Toplamlar:		80.638
NEVŞEHİR	AVANOS	786	Toplam Üretim:		417.374

Tablo 15..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama armut üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 18. Türkiye'de Armut Üretiminin Dağılışı .

2.3.3. AYVA

Gülğiller familyasından bir bitkidir. Ana yurdunun Kafkasya ve İran olduğu sanılmaktadır. Türkiye ; Fransa ve İtalya' da kendiliğinden yetiştiği görülmektedir. Yerden 3- 4 m. Kadar yükselir, ocak şeklinde büyür, güney memleketlerde daha da gelişebilir. Çoğu kez gövdesi boğumlu düğümlü ve eğri dalları ise gövdesinden uzaklaşmış durumdadır. Kökleri fazla derine gitmez. Ayvanın kültür çeşitleri şeker gevrek, yalı ayvası, altın ayvası, ekmek ayvası, limon ayvası, misket ayvası, havan ayvası vs. türleri vardır (YÜCEL, 1980)

Ayva için en uygun iklim ılıman deniz iklimidir. Almanya ve Fransa' da yetiştirildiği görülmüştür. Kış soğuklarına dayanımı armudunkine yakındır. Çiçekler yeni sürgünlerin ucunda olduğundan ilkbahar geç donlarından zararlaşma olasılıkları daha düşüktür.

Adi ayvalar soğuk ve donlara dayanıklıdır. Yine bu ayvaları sıcağa dayanma kabiliyeti yüzündendir ki İspanya, Güney Fransa, Tunus, Cezayir ve Türkiye' de yetiştiriciliği yapılmaktadır. Sürekli ve etkili rüzgar alan yöreler ayva yetiştiriciliği için elverişli değildir. Daha çok kuytu, bucak, denizden esen sis tutmayan vadilerde, dere ve su kenarlarında iyi yetişir (MAĞDEN, 1951).

Kışın -30°C ye kadar dayanır. Çiçekleri -2,2 °C den zarar görmeye başlar. Ayvanın hemen her çeşit toprakta yetiştiğini görüyoruz. Yalnız su tutan ağır topraklarda ve kireçli topraklarda iyi sonuç vermez. Kumlu, killi ve tınlı topraklarda iyi sonuç verir (MAĞDEN, 1951).

Daha çok çelik ve daldırma yoluyla üretilir. Hasat için ayvanın kendine has sarı rengini alması ve soğukların vurması beklenir (KÜTEVİN, 1990).

1992 ve 1997 yılları arasında ki ortalama Türkiye toplam üretimi 83.707 tondur. En fazla üretim yapılan merkezler Geyve 5.036 ton, Pamuk Ova 2.210 ton, Osmaneli 2.793 ton, Kocaeli Merkez ilçe 2.652 ton, Ankara - Kalecik 1.784 tondur (Tablo.16).

Ayva üretiminin coğrafi dağılışına genel olarak baktığımızda, üretimin yoğun olduğu alanlar ülkemizin batı tarafları ile kuzey bölgelerimize karşılık gelir. Ayva üretiminin en yoğun olduğu alan doğuda Akçalı ve Bala Dağları ile güneyde Uludağ, Çatçat Dağları ve Sündiken Dağları eteklerinin batısında Marmara denizi kuzeyinde de Karadeniz'le çevrili ovalar ve vadi tabanlarına karşılık gelir. Bu yörelerde Sakarya Ovası ve Pamukova % 12'lik üretimle ilk sırada yer alır. Bu alanlardan güneye doğru ilerledikçe Samanlı Dağlarının kuzeyinde bulunan ovalık alanlarda İzmit körfezine kadar uzanan bölümde Türkiye üretiminin % 5'i karşılanır. Daha güneyde Bursa, Yenişehir ve İnegöl Ovalarında üretimin % 8'i yapılır. Sakarya nehrinin oluşturduğu vadi tabanlarında, Bilecik civarında % 6'lık bir üretim vardır. Adapazarı Ovasının kuzeyinde yer alan Kocaeli yarımadasına karşılık gelen İstanbul çevresinde Türkiye üretiminin % 2'si karşılanır. Yukarıda bahsettiğimiz bu alan

içersinde Türkiye toplam üretiminin % 35'ni karşılanır. Bu yoğun alandan batıya doğru Balıkesir Ovası civarında üretim azalmakta, Çanakkale Ovası ve çevresinde % 4'lük bir üretim göze çarpmaktadır.

Bakırçay havzasında üretim azalmakta, Gediz Ovası civarında ve İzmit körfezi çevresi yine üretimin yoğun olduğu alanlara karşılık gelir. Büyük Menderes, Küçük Menderes Ovalarında Menteşe dağlık yöresine kadar Türkiye üretiminin % 9'u üretilir. En güneyde Akdeniz bölgesinde Korkuteli ve Elmalı polyelerinde ayva üretiminin % 10'u üretilir. Trakya'da üretimin % 4'ü karşılanır.

Kızılıрмаğın geçtiği vadi tabanlarında Elmalı Dağlarından başlayıp, Köroğlu Dağlarına kadar uzanan vadi boyunca Türkiye üretiminin % 6'sı üretilir. Bu alanın kuzeydoğusunda Çorum, Amasya ve Zile Ovalarında Türkiye üretiminin % 4'ü yapılır.

Geriye kalan üretim ise Karadeniz sahilleri boyunca, İç Anadolu bölgesinin kuzey kesimi ve batısı ayrıca Güneydoğu Toroslar'da seyrek olarak karşılanır. Yine Erzurum – Kars bölümü, Van bölümü, Hakkari dağlık yöresi, Güneydoğu Anadolu' da üretim yok denecek kadar az, bazı yerlerde hiç göze çarpmamaktadır. Diğer meyvelerde ilk sıraları alan Akdeniz kıyı şeridinde ayva üretimi ekonomik anlamda pek yapılmamaktadır (Şekil,19).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
SAKARYA	GEYVE	5036	BALIKESİR	GÖNEN	188
ANTALYA	KORKUTELİ	4248	BURSA	YENİŞEHİR	185
BİLECİK	OSMANELİ	2793	KAYSERİ	MERKEZ	183
KOCAELİ	MERKEZ	2652	KARAMAN	ERMENEK	182
SAKARYA	PAMUKOVA	2210	İSTANBUL	ŞİLE	179
ANKARA	KALECİK	1784	DENİZLİ	ÇAL	179
AMASYA	MERKEZ	1643	ANKARA	ÇAMLIDERE	176
BURSA	GÜRSU	1475	İZMİR	TORBALI	174
YOZGAT	ŞEFAATLİ	1356	BURSA	ORHANGAZİ	172
SAKARYA	TARAKLI	1136	İZMİR	TİRE	168
BURSA	İZNİK	1117	ARTVİN	YUSUFELİ	168
SAKARYA	MERKEZ	1059	BALIKESİR	MERKEZ	166
İZMİR	MERKEZ	1050	ANKARA	GÜDÜL	165
YOZGAT	YERKÖY	1024	MUĞLA	ULA	163
BURSA	KESTEL	907	SAMSUN	ALAÇAM	163
BURSA	MERKEZ	854	ŞIRNAK	MERKEZ	163
BİLECİK	MERKEZ	838	KONYA	AKŞEHİR	162
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	821	BALIKESİR	BURHANİYE	161
ANKARA	ELMADAĞ	804	ANKARA	MERKEZ	159
İZMİR	BORNOVA	802	ÇANAKKALE	ÇAN	159
ANTALYA	ELMALI	749	ERZİNCAN	MERKEZ	158
BOLU	DÜZCE	743	BALIKESİR	DURSUNBEY	157
İÇEL	MERKEZ	742	MANİSA	GÖRDES	157
MANİSA	ALAŞEHİR	742	ZONGULDAK	EREĞLİ	157
BİLECİK	İNHİSAR	736	AFYON	SULTANDAĞI	154
MANİSA	DEMİRCİ	703	ÇORUM	OĞUZLAR	153
ÇANKIRI	MERKEZ	531	İSTANBUL	GAZİOSMANPAŞA	152
ÇORUM	İSKİLİP	526	ARTVİN	BORÇKA	152
KOCAELİ	GÖLCÜK	523	İZMİR	ÖDEMİŞ	148
ÇORUM	MERKEZ	473	ÇANKIRI	ESKİPAZAR	148
AYDIN	BOZDOĞAN	463	ANKARA	Ş.KOÇHİSAR	145
BURSA	GEMLİK	459	AMASYA	SULUOVA	144
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	451	ÇORUM	OSMANCIK	142
ELAZIĞ	MERKEZ	438	YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	142
KARABÜK	SAFRANBOLU	434	İSTANBUL	ÇATALCA	142
NEVŞEHİR	ÜRGÜP	414	İZMİR	URLA	141
BURDUR	MERKEZ	414	AMASYA	TAŞOVA	140
BALIKESİR	HAVRAN	402	YALOVA	MERKEZ	140
ANKARA	NALLIHAN	394	MANİSA	AKHİSAR	138
ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	392	KARAMAN	MERKEZ	138
SAMSUN	ÇARŞAMBA	382	KONYA	BEYŞEHİR	136
BOLU	GÖYNÜK	374	KARABÜK	ESKİPAZAR	134
DENİZLİ	ÇİVRİL	374	BURSA	ORHANELİ	134
ÇANAKKALE	AYVACIK	372	ÇANKIRI	YAPRAKLI	133
BİLECİK	SÖĞÜT	369	ISPARTA	GELENDOST	132
İZMİR	KIRAZ	360	DENİZLİ	HONAZ	131
AFYON	MERKEZ	316	AYDIN	SÖKE	130

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
BURSA	İNEGÖL	313	TRABZON	AKÇAABAT	130
ISPARTA	ULUBORLU	302	BOLU	MUDURNU	129
KARABÜK	MERKEZ	295	İZMİR	BERGAMA	128
YALOVA	ALTINOVA	291	SAMSUN	BAFRA	128
ERZURUM	OLTU	288	SAMSUN	TERME	128
MUĞLA	FETHİYE	284	ÇANAKKALE	BİGA	127
DENİZLİ	KALE	283	ZONGULDAK	DEVREK	126
SİNOP	BOYABAT	277	ARTVİN	ŞAVŞAT	125
AFYON	SİNANPAŞA	270	İZMİR	KINIK	125
KIRIKKALE	MERKEZ	267	ANTALYA	ALANYA	124
ŞIRNAK	ULUDERE	258	EDİRNE	UZUNKÖPRÜ	124
TEKİRDAĞ	MERKEZ	255	SAMSUN	MERKEZ	124
BURSA	MUDANYA	250	KARABÜK	YENİCE	122
ORDU	ÜNYE	248	KONYA	ILGIN	119
YOZGAT	MERKEZ	248	ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	119
KIRŞEHİR	MERKEZ	241	TOKAT	MERKEZ	119
ISPARTA	KEÇİBORLU	238	BURDUR	GÖLHİSAR	117
SAKARYA	SAPANCA	237	İÇEL	AYDINCIK	117
AYDIN	MERKEZ	236	İÇEL	ÇAMLIYAYLA	116
ÇORUM	BAYAT	228	BURSA	M.KEMALPAŞA	115
KIRIKKALE	KESKİN	226	İZMİR	KEMALPAŞA	115
AFYON	DAZKIRI	225	AYDIN	SULTANHİSA	114
MANİSA	SALİHLİ	225	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	114
ARTVİN	ARDANUÇ	225	ÇORUM	KARGI	112
SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	223	KIRKLARELİ	BABAESKİ	112
İSTANBUL	ÜMRANIYE	222	ESKİŞEHİR	MERKEZ	109
AYDIN	ÇİNE	222	MANİSA	KIRKAĞAÇ	108
ANKARA	AYAŞ	219	KÜTAHYA	TAVŞANLI	107
ESKİŞEHİR	MİHALGAZI	217	SAKARYA	HENDEK	105
KÜTAHYA	GEDİZ	208	TUNCELİ	PERTEK	105
BARTIN	ULUS	207	KIRKLARELİ	MERKEZ	102
KÜTAHYA	EMET	204	İZMİR	MENEMEN	101
AYDIN	NAZİLLİ	204	HATAY	MERKEZ	101
KÜTAHYA	SİMAV	203	EDİRNE	MERKEZ	100
ANKARA	POLATLI	200	ANKARA	SİNCAN	100
UŞAK	MERKEZ	196	ÇANAKKALE	MERKEZ	100
UŞAK	SİVASLI	193	BİLECİK	YENİPAZAR	100
ARTVİN	MERKEZ	192			
AMASYA	MERZİFON	192			
BİLECİK	GÖLPAZARI	191			
			DİĞER TOPLAMLAR:		15.766
			TOPLAM ÜRETİM		83707

Tablo 16..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama ayva üretimi .Kaynak : DİE

2.3.4. ŞEFTALİ

Gülğiller familyasındandır. Ana vatanı Kuzey Çin olduğu sanılmaktadır. Şeftali dünya meyve üretiminde elmadan sonra gelir. Başlıca üretim ülkeleri ABD, İtalya, Fransa, Çin, Japonya'dır.

Şeftali bir ılıman iklim meyvesi olmasına karşın değişik iklim şartlarına uyum sağlayabilir. Şeftali 2 °C de uyanır. 5-6 °C çiçeklenir ve 20 °C de meyveleri olgunlaşır. 3-5m kadar yükselir. Kışın -18 °C ve -20 °C'lerde yıllık sürgünler ve bunlar üzerindeki gözler zarar görürken, -25 °C gövdenin bile donduğu görülmektedir. Kaysıya benzer şekilde erken çiçek açtığı için ilkbahar geç donlarından sık sık zarar görür. Çiçeklenme öncesinde tomurcuklar -6,7 °C ve -5 °C'ye dayandıkları halde, çiçekler -3,1 °C'de donmaktadır. Çeşitler arasında kış dinlenme isteği açısından önemli farklar vardır. Soğuklanma istekleri 250-1150 saat arasında değişir (AĞAOĞLU, 1987).

Şeftalinin en fazla suya ihtiyacı büyüme zamanındadır. Yıllık yağış miktarı 600-700mm'yi bulan bölgelerde, yağmurun dağılışı aylara bölünmelidir. Bahardan yaz sonuna kadar 150-200 mm'nin belirli bir şekilde aralıklı olarak düşmesi lazımdır. Şeftalide su eksikliği çiçek açımını hızlandırır, meyve dökümüne neden olur ve meyvelerin olgunluk zamanlarını geciktirir (MAĞDEN, 1951).

Şeftali yetiştirilmesine en uygun topraklar alüviyal topraklardır. Bilhassa üst tabakası, milli, çakıllı topraklarda iyi sonuç verir. Şeftali bahçeleri soğuk rüzgar tutmayan, bol güneşli vadilerde, ovalarda kurulmalıdır (KÜTEVİN, 1990).

Taban suyu ve toprak derinliği en az 2 m. olmalıdır. Eğim ve yükselti değerleri fazla olmamalıdır (YÜCEL, 1980).

Dünya şeftali üretimi 11.019.000 tondur. En fazla üretim yapan ülkeler Çin 2.996.000 ton, İtalya 1.558.000 ton, ABD 1.430.000 ton, İspanya 925.000 ton, Yunanistan 588.000 tondur.

Türkiye toplam üretimi ise 365.404 tondur. Türkiye'de en fazla şeftali üreten merkezler ise İçel Merkez ilçe 45.703 ton, Bursa Merkez ilçe 39.907 ton, Kestel 14.724 ton, Sultanhisar 14.510 ton, Lapseki 11.067 tondur (Tablo,17).

Şeftali üretiminin coğrafi dağılışına gelince üretiminin en yoğun olduğu alan Güney Marmara bölümünde bulunan ovalar ve vadi tabanlarıdır. Bu alanda adeta ülkenin meyvecilik bölgesini oluşturan Bursa, Yenişehir, İnegöl Ovaları % 21'lik payla üretimde ilk sırada yer alırlar. Bu ovalar Uludağ'ın kuzeyinde yer alırlar. Bu bölümün kuzeyinde Pamukovaya doğru üretim gittikçe artmakta kuzeydoğuda bulunan Adapazarı Ovası üretimin yoğun olduğu bir diğer alana karşılık gelir. Bu üçgende yoğun üretimli bir diğer alan ise Yalova civarıdır. İzmit körfezi boyunca yoğun üretim alanı devam eder. Sündiken

Dağlarından sonra üretim kesintiye uğrar. Çatçat Dağlarına doğru gittikçe azalan üretim güneybatıda ki Balıkesir Ovasına doğru tekrar yoğunluk kazanır. Üretim daha da batıya gidildikçe daha da seyrekleşir. Kaz Dağlarının kuzey batısına doğru Çanakkale ve Ezine Ovalarında tekrar yoğunluk kazanır. Görüldüğü gibi Güney Marmara bölümüne ait olan ova basmakları ve vadi tabanlarında yoğunlaşan şeftali üretimi Türkiye toplam üretiminin % 41'ine karşılık gelir.

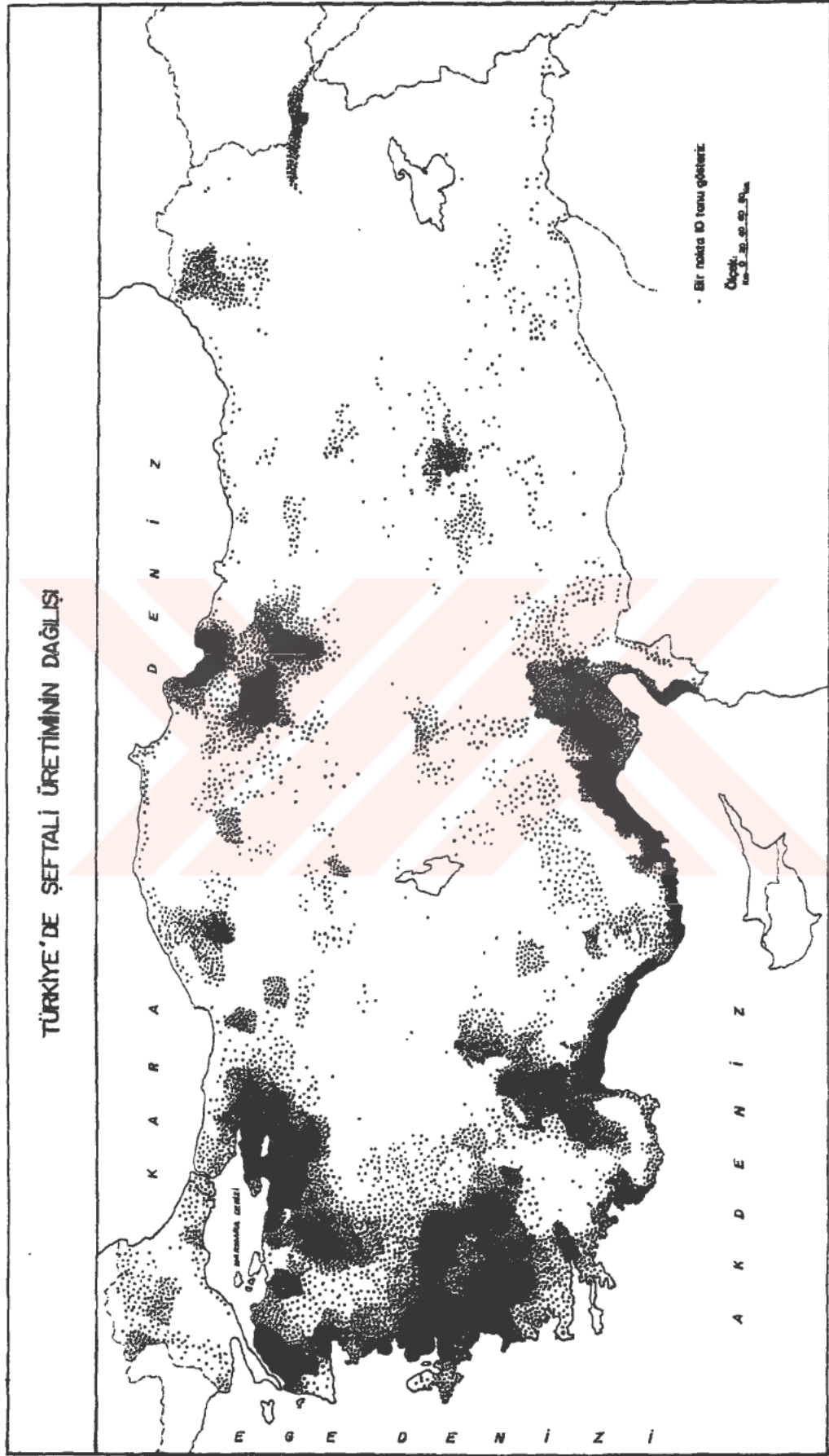
Üretimde ikinci yoğun bölgeyi Akdeniz kıyıları boyunca uzanan alüviyal ovalar ve vadi tabanları oluşturur. Bu alanda üretim Çukurova boyunca batıya doğru Anamur'a kadar yoğun bir şekilde devam etmekte, Akçalı Dağları civarında bu yoğunluk azalmakta Alanya'dan Antalya Ovasına kadar yine yoğun bir şekilde devam eder. Kıyı çizgisinden Beydağları ve Elmalı Dağlarıyla kesintiye uğrayan üretim Elmalı polyesinden, Katrancık Dağları güneydoğusunda bulunan Bozova boyunca Barla Dağı ve Sultan Dağları güneyine kadar uzanmaktadır. Bu alandaki üretim % 18 ile Mersin Ovasından Anamur'a kadar olan ovalık kuşakta, % 4 ile Çukurova, % 4 ile Antalya Ovası ve çevresi, % 1'lik üretim ile Dört Yol Ovası ve İskenderun Körfezi çevresi, % 1'lik üretim Elmalı polyesinden karşılanmaktadır. Türkiye üretiminin % 29' u buralardan karşılanmaktadır.

Şeftali üretiminin yoğunlaştığı üçüncü alan ise Güney Marmara bölümünden güneye doğru uzanan asıl Ege bölümünü oluşturan depresyon ovalarıdır. Bu alanda Güney Marmara bölümünde devam eden üretim Kozak Dağları ile Yunt Dağları arasında kalan Bakırçay havzası ile kıyı şeridinde bulunan alüviyal ovalarda görülen üretimler güneye doğru gidildikçe Akhisar Ovasında yoğunluk kazanmış, bu ovanın uzantısını oluşturan Gediz Ovasında devam etmiştir. Ayrıca Bozdağlar ile güneyde Aydın Dağları arasında uzanan Küçük Menderes Ovasında üretim yoğun olarak göze çarpar. Büyük Menderes Ovasında üretim görülmekte fakat diğer alanlar kadar yoğun değildir. Muğla Ovasından Eşen Ovasına kadar uzanan kıyı şeridinde üretim yer yer yapılmaktadır. İkinci yoğun bölgeyi oluşturan bu alanda Gediz Ovası ve İzmir civarında % 9'luk üretim, Akhisar Ovasında % 3'e düşmüş, Küçük Menderes Ovasında % 8' yükselmiş, Denizli'nin Küçük Menderes Ovasına sokulmuş kesiminde % 1'lik üretim yapılmaktadır. Muğla'da % 1'lik üretim görülmektedir. Bu alanlar toplam Türkiye üretiminin % 22' sine karşılık gelir.

Yoğunluk bakımından dördüncü bölgeyi ise Orta Karadeniz bölümünde Çarşamba ve Bafra Ovasında başlayıp Canik Dağları ile kesintiye uğrayan alandan Merzifon, Erbaa, Tokat ve Niksar Ovaları boyunca uzanan alanlar karşılar. Bu alandaki üretim Türkiye toplam üretiminin % 6'sını vermektedir (Şekil,20). Elma üretiminde olduğu gibi şeftali üretimi de Doğu Anadolu'nun kuzeydoğusunda ve Güneydoğu Toroslar yöresi hariç diğer alanlarında üretime rastlanmamaktadır. Ayrıca Güneydoğunun bir bölümünde ve İç Batı Anadolu da üretim yapılmamaktadır.

İl	İlçe	Üretim İl	İlçe	Üretim
İÇEL	MERKEZ	45703 BURDUR	MERKEZ	1476
BURSA	MERKEZ	39907 BURSA	MUDANYA	1389
BURSA	KESTEL	14724 HATAY	SAMANDAĞI	1358
AYDIN	SULTANHİSA	14510 IĞDIR	MERKEZ	1340
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	11067 YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	1291
İÇEL	ERDEMLİ	9817 BURSA	M.KEMALPAŞA	1274
BURSA	GÜRSU	7641 ELAZIĞ	MERKEZ	1257
KOCAELİ	GÖLCÜK	7614 MANİSA	TURGUTLU	1220
ADANA	SEYHAN	6767 ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	1174
AYDIN	KUŞADASI	6673 AYDIN	BOZDOĞAN	1154
AMASYA	MERKEZ	6668 OSMANİYE	KADIRLI	1127
BALIKESİR	KEPSUT	6634 ANTALYA	SERİK	1079
İZMİR	SELÇUK	6269 İÇEL	GÜLNAR	1009
MANİSA	SALİHLİ	6057 YALOVA	MERKEZ	1002
İZMİR	MENEMEN	6037 İZMİR	MERKEZ	1002
TOKAT	MERKEZ	5214 İZMİR	BAYINDIR	946
BURSA	İZNİK	5118 AYDIN	ÇİNE	906
İZMİR	TORBALI	5058 KARABÜK	MERKEZ	900
İÇEL	TARSUS	4847 BALIKESİR	EDREMİT	888
İZMİR	KEMALPAŞA	4789 AYDIN	NAZİLLİ	881
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	4762 ANTALYA	ALANYA	863
ANTALYA	MERKEZ	4729 BURSA	GEMLİK	841
SAMSUN	MERKEZ	4338 AMASYA	SULUOVA	786
İZMİR	TİRE	4019 AYDIN	KÖŞK	780
YALOVA	ALTINOVA	3517 İÇEL	ANAMUR	772
BURSA	İNEGÖL	3228 AYDIN	SÖKE	750
SAMSUN	ÇARŞAMBA	2529 ADANA	CEYHAN	715
ANTALYA	KORKUTELİ	2424 TOKAT	NİKSAR	712
ANTALYA	MANAVGAT	2298 ANTALYA	ELMALI	711
İÇEL	SİLİFKE	2213 DENİZLİ	SARAYKÖY	696
ADANA	YÜREĞİR	2137 ADANA	İMAMOĞLU	685
BALIKESİR	GÖNEN	2131 BALIKESİR	SUSURLUK	676
BURDUR	BUCAK	2077 MUĞLA	ULA	653
İÇEL	ÇAMLIYAYLA	2050 ISPARTA	EĞİRDİR	637
AYDIN	MERKEZ	2013 İZMİR	DİKİLİ	602
ADANA	KOZAN	1983 İZMİR	ÖDEMİŞ	602
BURSA	ORHANGAZI	1958 KARAMAN	MERKEZ	589
MUĞLA	FETHİYE	1837 ISPARTA	YALVAÇ	576
MANİSA	KULA	1837 İZMİR	BERGAMA	569
ÇANAKKALE	MERKEZ	1802 BOLU	DÜZCE	562
BİLECİK	OSMANELİ	1792 KARAMAN	ERMENEK	562
SAKARYA	PAMUKOVA	1768 KASTAMONU	TOSYA	559
MANİSA	MERKEZ	1625 Diğer Toplam:		46053
BURSA	YENİŞEHİR	1606 Toplam Üretim:		365404

Tablo 17..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama şeftali üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 20. Türkiye'de Şeftali Üretiminin Dağılışı .

2.3.5. KAYISI

Eski kaynaklardan Çin ve Kuzey Afrika sahilleri olarak tahmin edilen anayurdu, günümüzde yaygın olan bir görüşle Türkistan ile Çin arasındaki bölgeler olarak kabul görmüştür (MAĞDEN, 1951).

Gülgillerden bir ağacın ve meyvesinin adıdır. Akdeniz dolaylarından 7-8 m. kadar yükselir. Kışları nispeten soğuk, yazları sıcak ve kurak yerlerde yetişir. Meyvelerin yüksek kaliteli olmaları için nispi nemin düşük olması gerekir. Isı değişikliklerinde zarar görür. Havanın kararlı geçmesine ihtiyaç vardır. Aksi halde çil ve zarnk hastalıklarına kolaylıkla yakalanır. Kış soğukluklarına şeftaliden fazla dayanır, gövdesi - 20 °C ve 25 °C'lere kadar dayanabilir. İlkbahar geç donlarından çok sık zarar görür. Şiddetli sağanaklar çiçeklenme döneminde döllemeyi aksatır. Kaysılar genellikle 7 °C' in altında 37,5 günlük bir soğuklanma isteğine sahiptirler (AĞAOĞLU, 1987).

Kayısı düz yada eğimli açık alanlara dikilmelidir. Sulama ile verim çoğaltılabilir. En çok kumlu, tınlı toprakları sever. Volkanik topraklarda ve humusça zengin topraklarda iyi sonuç verir. Toprak derinliği 2 m.den taban suyu derinliği 3 m.den az olmamalıdır (YÜCEL, 1980).

TSE'nin saptadığı kayısı çeşitleri şekerpare, tokaloğlu, şam, imrahor, ethembey, karacabey, mektep, royal ve daha birçok çeşidi bulunur. Kayısı aşılansmak suretiyle yetiştirilir. Anaçları zerdali, erik ve bademdir. Hasat mevsimi haziran sonu ile temmuz ayıdır (KÜTEVİN, 1990).

Kayısı üretiminin toplam Türkiye üretimi 1992-1997 yılları arasında ortalama üretimi 235.506 tondur. Bu üretimde en fazla pay Elbistan-Palu oluğu diye adlandırdığımız Malatya - Elazığ yöresine aittir. En fazla üretim yapılan merkezler Darende 30.078 ton, Akçadağ 27.386 ton, Battalgazi 15.056 ton, Malatya Merkez ilçe 10.718 ton, Hekimhan 12.673 ton, İçel'in Mut ilçesi 22.542 ton, Elazığ ili Baskil ilçesi 5.268 ton, Iğdır Merkez ilçe 5.293 tondur (Tablo,18).

Kayısı üretiminin coğrafi dağılışına gelince üretimin % 60'ı Elbistan - Palu oluğuna karşılık gelen Malatya Ovası, Elazığ Ovaları, Elbistan çevresi ve Gürün çevresinden sağlanır. Ülkenin kayısı merkezi olarak da bilinen Malatya ve çevresi tek başına Türkiye üretiminin % 50' sine karşılık gelir. Elazığ Ovasında % 4, Gürün % 2, Elbistan' da üretimin % 2'sini karşılar. Bu alanın dışına gidildikçe azalan üretim Tunceli Ovasında % 1'i bulur. Kuzeydoğuya doğru azalan üretim Erzincan Ovası ve Üzümlü civarında Türkiye üretiminin % 3'üne karşılık gelir. Aşkale-Iğdır oluğunda üretimin % 5'i karşılanır.

Üretimin yoğunlaştığı ikinci alan Akdeniz bölgesinde Mersin Ovasından başlayarak Bolkar Dağlarının kuzey eteklerini takip ederek İç Anadolu' ya sarkan plato ve ovalık

alanlarda karşımıza çıkar. Mersin Ovasında özellikle Mut ilçesi civarında Türkiye üretiminin % 9'u karşılanır. Konya'da % 2, Nevşehir % 1, Aksaray' da % 1'lik üretimler yapılır. İç Anadolu ile Akdeniz geçiş kuşağı Türkiye toplam üretiminde % 4'lük bir paya sahiptir.

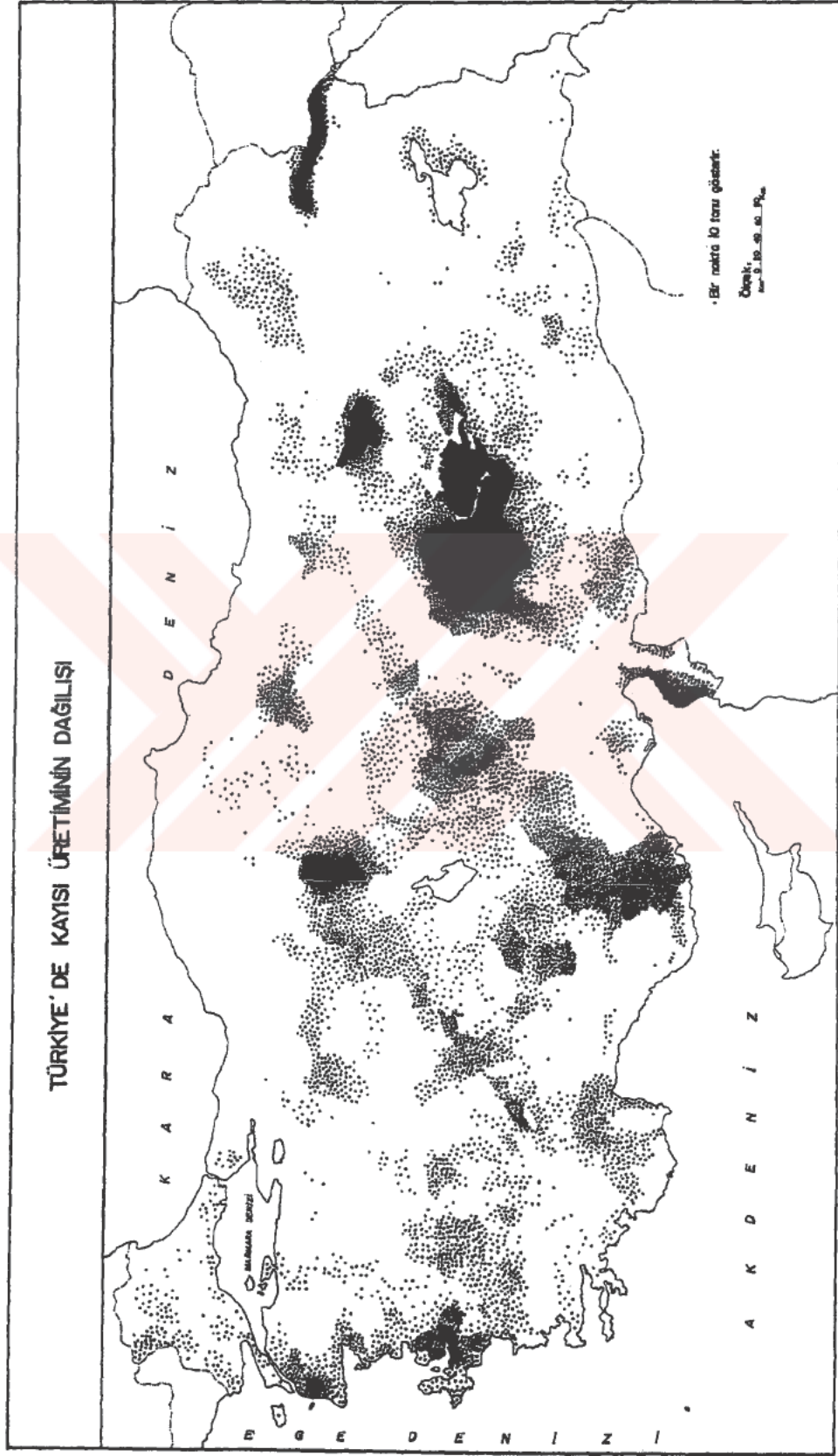
Üçüncü yoğun bölgeyi Güre Dağı, Kara Güney Dağı ve Kızıl Dağ üçgeninde uzanan Kızılırmak vadisine karşılık gelen Ankara civarında Türkiye üretiminin % 4' ü karşılanır.

Kaysı üretiminin yoğunlaştığı dördüncü alan ise Ege bölgesinde yer alan Gediz Ovası ile Büyük Menderes Vadisinde Türkiye üretiminin % 2'si karşılanır. Kaysı üretimi Karadeniz kıyıları, Erzurum-Kars bölümü ile Hakkari bölümü hariç az veya çok diğer alanlarda karşımıza çıkar. Bu bölümlerden kıyı bölgelerimiz ekonomik önemi daha yüksek ürünler tercih ettiğinden üretimine ağırlık verilmemiştir (Şekil,21).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
MALATYA	DARENDE	30078	KIRŞEHİR	MERKEZ	501
MALATYA	AKÇADAĞ	27386	ÇANAKKALE	MERKEZ	499
İÇEL	MUT	22542	İZMİR	MENDERES	494
MALATYA	BATTALGAZİ	15056	NEVŞEHİR	ÜRGÜP	489
MALATYA	HEKİMHAN	12673	ISPARTA	KEÇİBORLU	458
MALATYA	MERKEZ	10718	MANİSA	SALİHLİ	450
MALATYA	KULUNCAK	7897	K.MARAŞ	MERKEZ	438
MALATYA	YAZIHAN	7816	İZMİR	MERKEZ	437
MALATYA	DOĞANŞEHİR	6590	İĞDIR	ARALIK	431
MALATYA	PÖTÜRGE	5604	HATAY	MERKEZ	429
MALATYA	DOĞANYOL	5337	ANKARA	MERKEZ	419
İĞDIR	MERKEZ	5293	SİVAS	KOYULHISAR	418
ELAZIĞ	BASKİL	5268	MUĞLA	FETHİYE	401
MALATYA	KALE	5252	İZMİR	KEMALPAŞA	399
K.MARAŞ	ELBİSTAN	3866	NİĞDE	ULUKIŞLA	392
MALATYA	YEŞİLYURT	3825	SİVAS	MERKEZ	375
ERZİNCAN	MERKEZ	3563	ADİYAMAN	MERKEZ	369
ELAZIĞ	MERKEZ	3466	MARDİN	SAVUR	362
SİVAS	GÜRÜN	3400	KONYA	ÇELTİK	355
ANKARA	KALECİK	2879	ANKARA	ELMADAĞ	348
KARS	KAĞIZMAN	2817	ERZURUM	İSPİR	340
HATAY	İSKENDERUN	2580	KONYA	HÜYÜK	318
ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	2246	NEVŞEHİR	GÜLŞEHİR	314
KIRIKKALE	MERKEZ	2055	ANKARA	Ş.KOÇHISAR	309
KARAMAN	MERKEZ	2019	DİYARBAKIR	ÇERMİK	308
İÇEL	GÜLNAR	1805	KAYSERİ	HACILAR	307
KAYSERİ	MERKEZ	1750	MALATYA	ARAPKİR	305
MALATYA	ARGUVAN	1547	ARTVİN	YUSUFELİ	302
ANTALYA	KORKUTELİ	1434	ÇANAKKALE	AYVACIK	299
KARAMAN	AYRANCI	1380	ADANA	SEYHAN	291
ELAZIĞ	SIVRICE	1230	BURDUR	MERKEZ	284

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
KONYA	EREĞLİ	1202	BALIKESİR	BURHANİYE	278
ANKARA	POLATLI	1197	ESKİŞEHİR	MERKEZ	275
İÇEL	SİLİFKE	1186	HATAY	DÖRTYOL	267
AMASYA	MERKEZ	1146	NEVŞEHİR	HACİBEKTAŞ	266
KAYSERİ	YEŞİLHİSAR	1065	EDİRNE	MERKEZ	264
İĞDIR	KARAKOYUNL	1039	NEVŞEHİR	MERKEZ	264
KONYA	SELÇUKLU	972	KONYA	KARAPINAR	263
K.MARAŞ	EKİNOZÜ	971	ERZURUM	OLTU	259
ELAZIĞ	KEBAN	945	ANTALYA	ELMALI	258
SİVAS	DİVRİĞİ	938	TUNCELİ	PERTEK	253
KONYA	MERAM	895	ERZURUM	TORTUM	253
İZMİR	MENEMEN	850	SİVAS	ŞARKIŞLA	246
NEVŞEHİR	AVANOS	819	YOZGAT	MERKEZ	245
ÇANAKKALE	EZİNE	753	AMASYA	GÖYNÜCEK	244
AKSARAY	MERKEZ	737	AKSARAY	GÜLAĞAÇ	241
GAZİANTEP	MERKEZ	734	MANİSA	SARIGÖL	238
ANKARA	HAYMANA	706	KONYA	KULU	237
ELAZIĞ	PALU	697	MANİSA	ALAŞEHİR	231
HATAY	SAMANDAĞI	690	DİYARBAKIR	ERGANİ	229
GAZİANTEP	NİZİP	684	ESKİŞEHİR	MİHALGAZI	227
ANTALYA	MERKEZ	633	ADİYAMAN	GÖLBAŞI	225
NİĞDE	BOR	610	ANKARA	EVREN	225
SİVAS	GEMEREK	603	BİNGÖL	MERKEZ	222
NİĞDE	MERKEZ	584	HATAY	KIRIKHAN	217
İĞDIR	TUZLUCA	576	K.MARAŞ	PAZARCIK	217
UŞAK	MERKEZ	565	İZMİR	KİRAZ	216
ISPARTA	YALVAÇ	560	ANKARA	ÇUBUK	214
KONYA	AKÖREN	558	KAYSERİ	BÜNYAN	207
AFYON	SULTANDAĞI	556	MANİSA	KULA	200
ANKARA	NALLIHAN	548	İZMİR	BORNOVA	200
ELAZIĞ	KOVANCILAR	546			
K.MARAŞ	AFŞİN	535			
KAYSERİ	YAHYALI	521	Diğer Toplamlar:		25727
AFYON	ÇAY	516	Toplam Üretim:		235506

Tablo 18..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama kayısı üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 21. Türkiye'de Kayısı Üretiminin Dağılışı

2.3.6. ZERDALİ

Gülgiller familyasından kayısıya benzer, meyveler veren bir ağacın ve meyvesinin adıdır. Meyveleri kayısıdan daha küçük ve ekşicedir. Kurak bölgelerde ve kumlu topraklarda kolaylıkla yetişir. Sıcağa kayısıdan daha dayanıklıdır. Çoğu bölgelerde kayısıya anaç olarak yetiştirilir ve aşılınmak sureti ile kayısı yetiştiriciliği yapılır.

1992–1997 yılları arasında ki ortalama Türkiye üretimi 49.928 tondur. Üretimin en fazla yapıldığı merkezler Erzincan Merkez ilçe 9.454 ton, Üzümlü 3.879 ton, Kayseri Merkez ilçe 6.122 ton, Gürün 1.423 tonluk üretimlerle ilk sırayı alır (Tablo,19).

Zerdali üretiminin coğrafi dağılışına gelince üretimde ilk sırayı Erzincan Ovası ve Üzümlü alır. Kuzeyde Otlukbeli Dağları, doğuda Mürüd Dağları, güneyde Munzur ve Mercan Dağları ile çevrili bu alan Türkiye toplam üretiminin % 27' sini karşılar. Bu alanın kuzeyinde Yeşilırmak vadisi boyunca % 1'lik üretim yapılır.

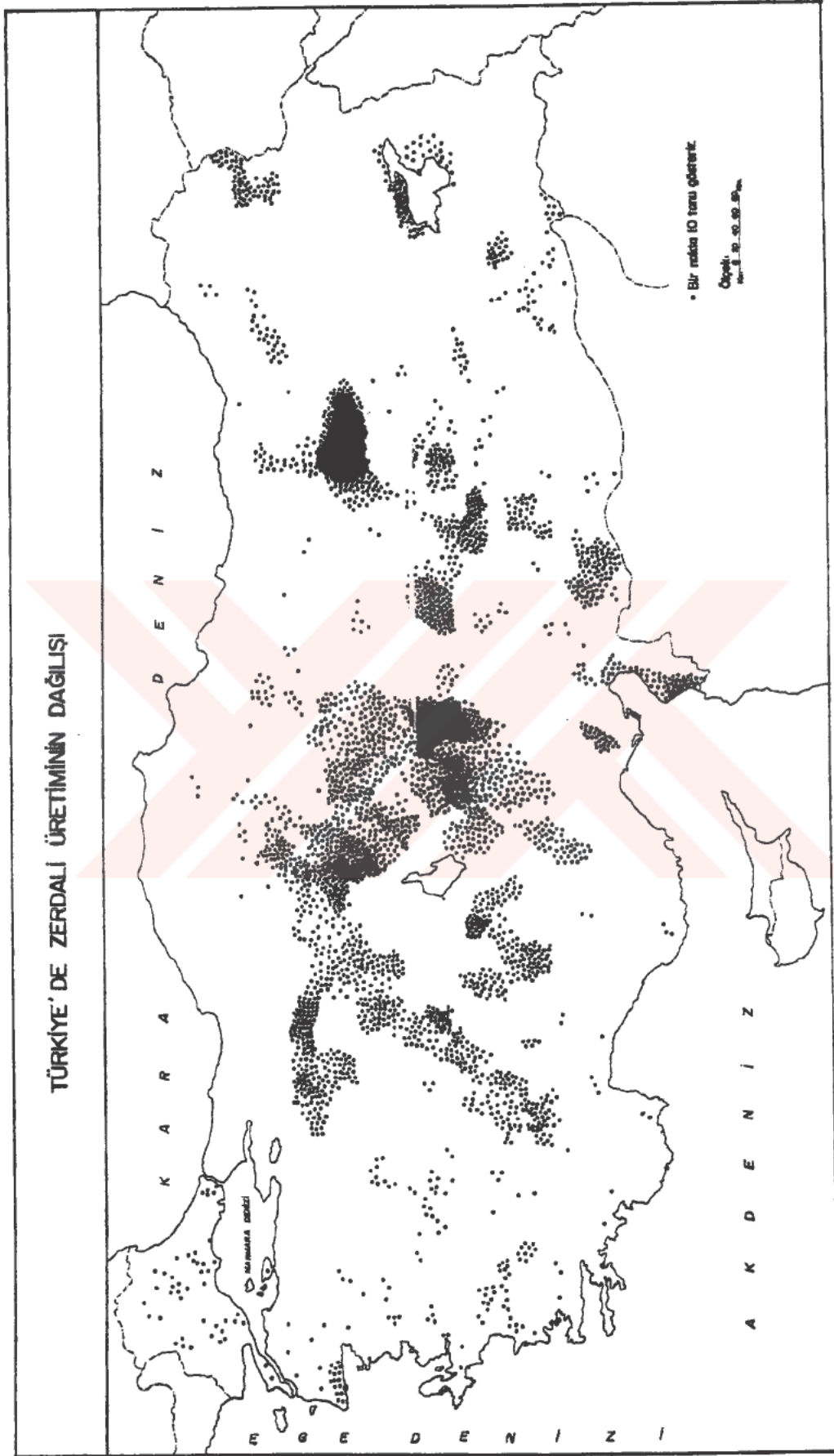
İkinci yoğun alanı Kayseri Ovasının da içinde yer aldığı İç Anadolu bölgesi karşılar. Kayseri Ovasında % 15, Nevşehir % 4, Niğde % 1 olan üretim değerleri ile Türkiye üretiminin % 20 'sini karşılar. Zerdalinin yoğunlaştığı bu alan volkanik arazi yönünden zengin bir alana karşılık gelir.

Bir diğer yoğun bölge Kızılırmak vadisi boyunca karşımıza çıkar. Bu alanda Ankara' da % 5, Kırıkkale' de % 4, Yozgat' da % 5, Kırşehir % 2, Çankırı % 1'lik değerlerle Türkiye toplam üretiminin % 17 'sini karşılar.

Ülkemizde ekonomik olarak kayısıdan sonra düşünülen zerdali üretimi kıyı kesimlerimiz ve Erzurum–Kars bölümü, Hakkari bölümü ve Urfa platosunun bulunduğu kesim hariç genellikle iç bölgelerde yoğun olarak üretilen bir meyvedir. Şöyle ki kayısı üretiminde Türkiye toplamının % 60'ına karşılık gelen Elbistan–Palu oluğunda zerdali üretimi yalnızca % 6'lık bir değer ifade eder. Yetime koşulları kayısı ile aynı olan zerdalinin daha çok anaç olarak kullanıldığını kayısı üretiminin daha ekonomik olarak önem kazandığını ifade edebiliriz (Şekil,22).

İl	ilçe	üretim	İl	ilçe	üretim
ERZİNCAN	MERKEZ	9454	NİĞDE	MERKEZ	200
KAYSERİ	MERKEZ	6122	MALATYA	AKÇADAĞ	196
ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	3879	KONYA	SELÇUKLU	193
SİVAS	GÜRÜN	1423	NEVŞEHİR	HACIBEKTAŞ	188
KAYSERİ	DEVELİ	948	YOZGAT	SORGUN	181
ANKARA	NALLIHAN	762	ÇANAKKALE	AYVACIK	179
KARAMAN	MERKEZ	762	YOZGAT	ÇANDIR	173
KIRIKKALE	YAHŞIHAN	756	MALATYA	YAZIHAN	171
KIRIKKALE	MERKEZ	737	ESKİŞEHİR	MERKEZ	162
ANKARA	POLATLI	734	NİĞDE	BOR	161
YOZGAT	MERKEZ	651	YOZGAT	BOĞAZLIYAN	157
ESKİŞEHİR	SİVRİHİSAR	601	GÜMÜŞHANE	TORUL	157
GAZİANTEP	NİZİP	461	ANKARA	ÇUBUK	153
MALATYA	MERKEZ	448	AKSARAY	GÜLAĞAÇ	151
ANKARA	ELMADAĞ	446	ERZİNCAN	İLİÇ	147
BİTLİS	ADİLCEVAZ	426	KIRŞEHİR	KAMAN	146
NEVŞEHİR	ÜRGÜP	425	KAYSERİ	YEŞİLHİSAR	135
AKSARAY	MERKEZ	415	KAYSERİ	HACILAR	133
KONYA	MERAM	408	ISPARTA	ATABEY	131
GAZİANTEP	MERKEZ	407	AFYON	DİNAR	128
KIRŞEHİR	MERKEZ	406	KONYA	EREĞLİ	126
KIRIKKALE	DELİCE	390	KAYSERİ	İNCESU	121
ÇANKIRI	MERKEZ	383	ANKARA	AYAŞ	119
ANKARA	KALECİK	372	ERZURUM	İSPİR	119
AFYON	SULTANDAĞI	361	NEVŞEHİR	GÜLŞEHİR	118
KONYA	ILGIN	352	SİİRT	MERKEZ	117
NEVŞEHİR	MERKEZ	347	TUNCELİ	PERTEK	117
NEVŞEHİR	GÜLŞEHİR	329	ISPARTA	YALVAÇ	116
KONYA	ALTINEKİN	323	YOZGAT	YENİFAKILI	115
ELAZIĞ	MERKEZ	312	HATAY	MERKEZ	114
BURDUR	MERKEZ	303	KIRŞEHİR	ÇİÇEKDAĞI	113
BİLECİK	İNHİSAR	303	KONYA	KARATAY	112
HATAY	SAMANDAĞI	288	BİLECİK	PAZARYERİ	110
NEVŞEHİR	ACIGÖL	281	YOZGAT	ÇEKEREK	108
YOZGAT	ÇAYIRALAN	267	VAN	MERKEZ	105
ADIYAMAN	MERKEZ	248	KIRŞEHİR	AKPINAR	104
AFYON	EMİRDAĞ	244	GAZİANTEP	OĞUZELİ	101
KARAMAN	AYRANCI	243	YOZGAT	ŞEFAATLİ	100
YOZGAT	SARIKAYA	238			
ADANA	SEYHAN	234			
AFYON	ÇAY	216	Diğer Toplamalar:		7745
YOZGAT	YERKÖY	211	Toplam üretim:		49928

Tablo 19..1992 -1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama zerdali üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 22. Türkiye’de Zerdali Üretiminin Dağılışı.

2.3.7. ERİK

Gülgiller familyasındandır. Cinsine göre dikenli yada dikensiz olanları vardır. 6–9 m.ye kadar boy atabilen erik ağaçları dünyanın hemen her yerinde yetişir. Kimi çeşitlerinin ana vatanı Avrupa, kiminin Kafkasya ve Anadolu, kiminin de Asya ve Amerika olan erik çeşitleri vardır (MAĞDEN,1951).

Subtropik ile soğuk ılıman iklim kuşağı arasındaki alanlarda yetişebilen yani farklı iklim şartlarına adaptasyon yeteneği yüksek bir meyve türüdür. Erik çiçekleri, kayısı ve şeftaliden geç çiçek açtıklarından bu iki türe göre ilkbahar geç donlarından daha az etkilenirler.

Eriklerde gövde –20 °C ile –25 °C'ye kadar dayanabilmektedir. Çiçeklenme sırasında sıcaklığın –5° C ' ye düşmesi halinde zarar görmektedir. Kış soğuklanma ihtiyacı 25–41 gün arasında değişir. Erikler daha çok ılıman iklim şartlarını sever, yıllık yağışı 700 mm.yi bulan ekolojilerde sulanmadan yetiştirilebilir (AĞAOĞLU, 1987).

Güneyi açık vadiler, ovalar, az eğimli etekler erik üretimine elverişlidir. Çok dik ve rüzgar olmayan her yerde,dikilebilir (YÜCEL, 1980).

Toprak açısından pek seçici değildir. Besin maddelerince zengin olan derin topraklarda daha iyi sonuç verir.

Ülkemizde yetişen başlıca erik türleri ; mürüdüm, üryani, damar, albayrak, göynük, hakimhane, can gibi yerli erik türlerimiz vardır. Eriğin hasat mevsimi haziran, temmuz aylarıdır (KÜTEVİN, 1990).

Türkiye toplam erik üretimi 195.423 tondur. En fazla üretim yapılan merkezler İnegöl 5.263 ton, Bursa Merkez ilçe 2.008 ton, Hatay Merkez ilçe 10.174 ton, Samandağı 5.133 ton, İçel Mut ilçesi 3.554 tondur (Tablo,20).

Erik üretiminin yoğunlaştığı birinci alan Güney Marmara bölümünün doğusunda bulunan ova ve vadi tabanlarıdır. Bu alanda özellikle Bursa, İnegöl ve Yenişehir Ovalarının bulunduğu yerler üretimin en yoğun olduğu kesimdir. Bu alandan kuzeye gidildikçe devam eden üretim Samanlı Dağlarının kuzeyinde Altınova, Gölcük civarında tekrar yoğunluk kazanmıştır. Adapazarı Ovasına doğrudan üretimin sürdüğünü Akçakoca–Bolu Dağları civarında hafif kesintiye uğrayan üretim Batı Karadeniz bölümünde Düzce Ovasından Zonguldak civarlarına doğru yer yer yapılmaktadır. Bahsettiğimiz bu alanlarda Bursa Ovası ve çevresinde % 8'lik üretim, İzmit'de % 4, Sakarya'da % 2, Yalova, Altınova civarında % 1'lik üretim yapılmaktadır. Bu üretim alanından kuzeydoğuya doğru Bolu Düzce Ovası civarında % 3, Zonguldak civarında % 3'lük üretimler yapılmaktadır. Bu alanlar Türkiye toplam üretiminin % 21'ine karşılık gelir.

Üretimin yoğunlaştığı ikinci alan Amanos Dağlarının doğusunda bulunan Amik Ovası civarındır. Türkiye üretiminin % 9'u karşılanmaktadır. Çukurova'nın batı yakası ve Mersin Ovasından Silifke Ovasına uzanan alanda Türkiye üretiminin % 8'i karşılanır. Bu alanlardan batıya gidildikçe yer yer azalmalar, bitip tekrar başlayan üretimler göze çarpmaktadır. Ege bölgesinde Büyük Menderes Ovasında ve Gediz Ovası ile Bakırçay havzasında Türkiye üretiminin % 9'u karşılanır. Küçük Menderes Ovasında % 3'lük üretim Gediz depresyonunda % 4'lük üretim yapılır.

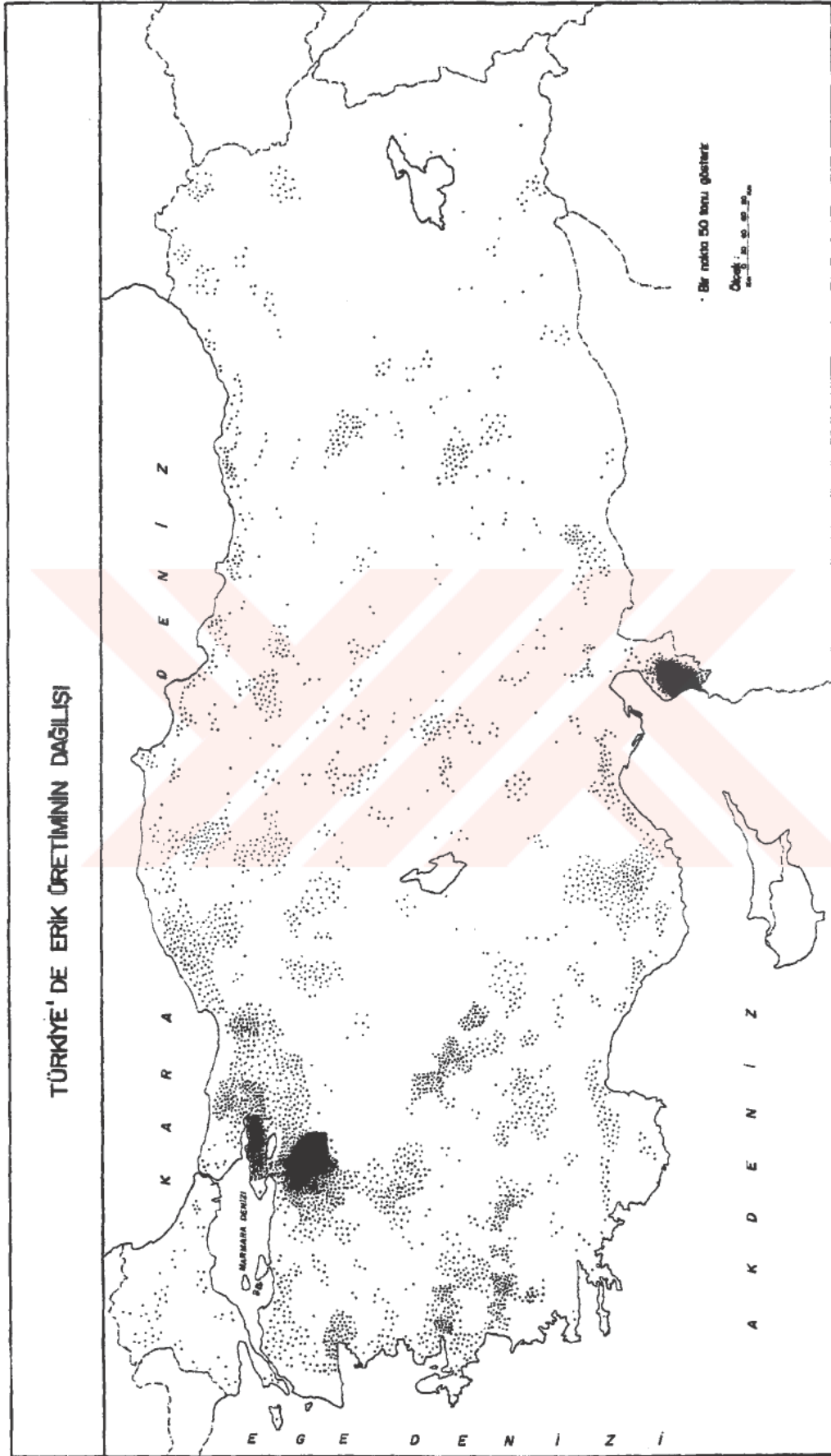
Küre ve Ilgaz Dağları arasında uzanan vadilerde Kastamonu civarında Türkiye üretiminin % 3'ü, Trabzon'a kadar uzanan kıyı kuşağında üretimin % 4'ü karşılanır. Kızılırmak vadisinde, Ankara civarında % 2'si, Yeşilırmak vadisinde Amasya Ovasında % 1'i karşılanır. Simav ve Uysal Dağları arasında üretimin % 3'ü karşılanır. Akşehir Ovasında % 3, Sincan, Şuhut, Sandıklı Ovasının bulunduğu göller yöresinde üretimin % 4'ü karşılanır.

Erik üretiminin coğrafi dağılışı elma üretiminde olduğu gibi Türkiye geneline yayılmıştır. Erzurum-Kars bölümü, Hakkari bölümü, Tuz Gölü batısı ve Van çevresi hariç diğer alanlara grup grup yayılmıştır. Diğer meyveler gibi belli bir üretim bölgesi seçmek mümkün olmamıştır. Farklı iklim tiplerine adaptasyon yeteneğinin yüksek olmasından kaynaklanan bir dağılışı çizilmiştir. Tüm Türkiye'ye üretim % 1'lik değerlerle dağılmıştır (Şekil,23).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
HATAY	MERKEZ	10174	SAKARYA	HENDEK	471
BURSA	İNEGÖL	5263	GAZİANTEP	MERKEZ	463
HATAY	SAMANDAĞI	5133	İÇEL	ANAMUR	460
İÇEL	MUT	3554	HATAY	YAYLADAĞI	446
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	3329	KONYA	HÜYÜK	444
BURSA	KESTEL	3114	SİVAS	YILDIZELİ	439
KASTAMONU	MERKEZ	2903	KÜTAHYA	MERKEZ	437
BOLU	DÜZCE	2831	İZMİR	KEMALPAŞA	423
KARAMAN	MERKEZ	2615	KÜTAHYA	EMET	416
AFYON	SULTANDAĞI	2549	KARABÜK	YENİCE	409
AYDIN	MERKEZ	2408	SAKARYA	TARAKLI	398
KÜTAHYA	SİMAV	2269	KONYA	ILGIN	391
ADANA	SEYHAN	2082	KARABÜK	ESKİPAZAR	390
BURSA	MERKEZ	2008	ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	389
AFYON	MERKEZ	1940	DİYARBAKIR	ÇERMİK	385
AMASYA	MERKEZ	1919	SİNOP	BOYABAT	383
SAKARYA	SAPANCA	1759	AYDIN	BUHARKENT	382
ERZİNCAN	MERKEZ	1749	BURDUR	YEŞİLOVA	377
ANKARA	BEYPAZARI	1701	ÇANKIRI	YAPRAKLI	376
KONYA	AKŞEHİR	1689	KASTAMONU	AZDAVAY	375
KOCAELİ	GÖLCÜK	1675	KOCAELİ	GEBZE	374
MANİSA	TURGUTLU	1597	AFYON	DAZKIRI	373
ÇANKIRI	MERKEZ	1525	AYDIN	KUYUCAK	366
YALOVA	ALTINOVA	1507	OSMANİYE	KADIRLI	366
DENİZLİ	SARAYKÖY	1414	ANKARA	ELMADAĞ	361
BALIKESİR	EDREMİT	1390	ISPARTA	KEÇİBORLU	361
KÜTAHYA	GEDİZ	1375	KONYA	BEYŞEHİR	357
BOLU	GÖYNÜK	1207	HATAY	KIRIKHAN	356
KOCAELİ	MERKEZ	1201	ARTVİN	ŞAVŞAT	354
KARABÜK	MERKEZ	1175	SAMSUN	ÇARŞAMBA	353
İÇEL	TARSUS	1159	KONYA	EREĞLİ	352
İZMİR	ÖDEMİŞ	1124	BALIKESİR	MANYAS	346
BARTIN	MERKEZ	1106	BURSA	BÜYÜKORHAN	345
BURSA	GÜRSU	1057	MANİSA	MERKEZ	344
KOCAELİ	KANDIRA	963	SİVAS	KOYULHISAR	342
İZMİR	MERKEZ	930	İZMİR	DİKİLİ	341
BALIKESİR	HAVRAN	927	ERZURUM	TORTUM	340
ZONGULDAK	EREĞLİ	881	ANKARA	ÇUBUK	336
AYDIN	İNCİRLİOVA	872	KONYA	KULU	333
ANTALYA	MERKEZ	871	SAMSUN	MERKEZ	332
TOKAT	MERKEZ	865	İSTANBUL	ÜMRANİYE	331
SİVAS	MERKEZ	847	KÜTAHYA	TAVŞANLI	331
ŞANLIURFA	HALFETİ	840	YOZGAT	YERKÖY	328
ISPARTA	MERKEZ	833	ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	327
YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	820	ISPARTA	GELENDOST	323
BOLU	MUDURNU	809	SİVAS	ZARA	320
BURSA	İZNİK	803	ÇANAKKALE	AYVACIK	320

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ELAZIĞ	MERKEZ	800	İZMİR	BEYDAĞ	317
ANTALYA	KORKUTELİ	790	İZMİR	KINIK	315
BARTIN	ULUS	784	GAZİANTEP	OĞUZELİ	313
BALIKESİR	GÖNEN	764	İÇEL	GÜLNAR	309
MANİSA	SALİHLİ	760	GİRESUN	GÖRELE	307
BURDUR	MERKEZ	759	KASTAMONU	DEVREKANİ	305
ARDAHAN	ÇILDIR	749	İÇEL	ÇAMLIYAYLA	298
MUĞLA	FETHİYE	736	AKSARAY	MERKEZ	298
ANTALYA	ALANYA	733	SAKARYA	GEYVE	295
ANTALYA	ELMALI	721	BİLECİK	OSMANELİ	295
KARAMAN	ERMENEK	717	ARTVİN	MERKEZ	294
KARS	KAĞIZMAN	714	AYDIN	ÇİNE	292
BURSA	YENİŞEHİR	707	KÜTAHYA	PAZARLAR	291
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	691	ANKARA	SİNCAN	286
GAZİANTEP	NİZİP	685	AFYON	BAŞMAKCI	286
BURSA	ORHANELİ	661	HATAY	BELN	282
İZMİR	MENDERES	655	YOZGAT	SARIKAYA	279
İZMİR	MENEMEN	652	BALIKESİR	İVRİNDİ	278
ELAZIĞ	SİVRİCE	635	İZMİR	KIRAZ	278
DENİZLİ	MERKEZ	628	NİĞDE	MERKEZ	277
İÇEL	SİLİFKE	623	OSMANİYE	MERKEZ	276
MANİSA	DEMİRCİ	621	HATAY	İSKENDERUN	272
ZONGULDAK	DEVREK	619	ÇANKIRI	ELDİVAN	270
ÇANKIRI	ILGAZ	600	KASTAMONU	TOSYA	269
YOZGAT	MERKEZ	598	KIRIKKALE	DELİCE	269
SAKARYA	MERKEZ	597	İZMİR	SEFERİHİSAR	268
KAYSERİ	MERKEZ	591	TRABZON	VAKFIKEBİR	268
ÇANAKKALE	BİGA	587	BİLECİK	İNHİSAR	265
AYDIN	NAZİLLİ	583	SİNOP	ERFELEK	265
YALOVA	MERKEZ	571	AYDIN	BOZDOĞAN	265
ANKARA	KIZILCAHAMAM	570	SİNOP	MERKEZ	264
BİLECİK	MERKEZ	569	KIRŞEHİR	MERKEZ	264
İÇEL	ERDEMLİ	564	BALIKESİR	MERKEZ	261
ZONGULDAK	ÇAYCUMA	550	BURDUR	BUCAK	260
YOZGAT	ŞEFAATLİ	544	KONYA	DEREBUCAK	259
BURSA	ORHANGAZİ	527	BURSA	KELES	257
ISPARTA	YALVAÇ	522	EDİRNE	HAVSA	256
ISPARTA	AKSU	519	MARDİN	MERKEZ	256
KARABÜK	SAFRANBOLU	503	ESKİŞEHİR	SİVRİHİSAR	255
BİLECİK	GÖLPAZARI	500	ÇORUM	MERKEZ	252
İÇEL	MERKEZ	492	ANTALYA	MANAVGAT	251
BALIKESİR	BURHANİYE	486			
SAMSUN	ALAÇAM	483			
BALIKESİR	DURSUNBEY	482			
ÇANAKKALE	ÇAN	480			
			Diğer Toplam:		47315
			Toplam Üretim:		195423

Tablo 20..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama erik üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 23. Türkiye'de Erik Üretiminin Dağılışı .

2.3.8. KİRAZ

Gülgiller familyasındandır. Ana vatanı Anadolu ve Kafkasya'dır. Vişneye göre kışları daha az soğuk yazları ise daha az sıcak ve nemli yörelere daha iyi adapte olmaktadır. Özellikle kışın sıcaklığın sık sık -20°C 'nin altına düştüğü alanlarda yetiştiriciliği başarılı olmaktadır. Kayısı ve bademden daha geç çiçek açmasına karşın ilkbahar geç donlarından sık sık zarar görmektedir. Kiraz yetiştirmede en önemli faktör sıcaklıktır. Aşırı yüksek ve düşük sıcaklıklara dayanamazlar. Çiçeklenme döneminde -20°C de donarlar (ÜLKÜMEN, 1950).

Yağışın yıl içinde yayılması en uygun olanıdır. 600 mm. yağış alan yerlerde sulanmadan yetiştirilebilir. Kış dinlenme isteği 42–71 gün arasındadır. Çiçeklenme ve meyve verme döneminde yağın yağmur meyvelerin çatlamasına yol açabilir (AĞAOĞLU, 1987).

Diğer meyvelere göre hava değişikliğine karşı oldukça duyarlıdır. İyi direne edilebilmiş havalanabilen düzenli olarak sulanabilen topraklar kiraz için en uygun topraklardır. Taban suyunun yüzlek olduğu sahalarda meyveler iyi gelişemez, zayıf olur (YÜCEL, 1980).

Değerli kiraz çeşitleri ; altıparmak, beyaz, sultani, turfanda, karakırdır, napolyon vs.dir (MAĞDEN, 1951).

Türkiye toplam üretimi 180.420 tondur. En fazla üretilen alanlar Amasya Merkez ilçe 10.179 ton, Sultandağ 7.045 ton, Gölcük 6.940 ton, Manisa Merkez ilçe 6.107 ton, Kemalpaşa 5.484 tondur (Tablo,21).

Kiraz üretiminin dağılışına gelince vişne kadar soğuğa dayanıklı olmadığı için daha çok Karadeniz kıyı şeridi ile Kocaeli yarımadası ve Güney Marmara bölümü ile bazı iç bölge ova ve vadi tabanlarında üretim yapılmaktadır.

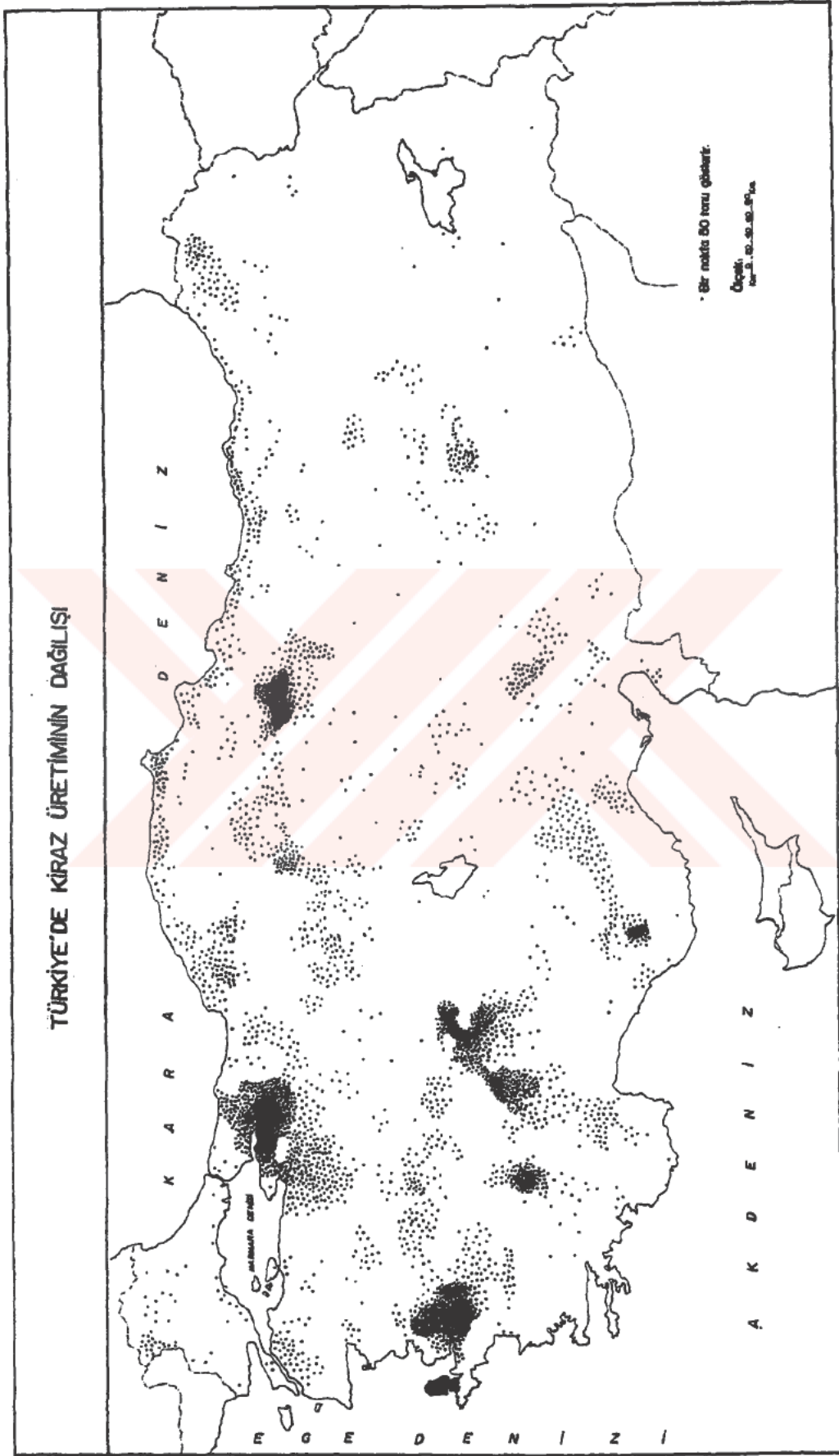
Erzurum–Kars bölümü ile Van Gölü çevresi, Hakkari bölümü ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde üretim yapılmamaktadır.

Üretimin en yoğun olduğu alan Bursa Ovasında Kocaeli yarımadasına doğru giden ovalık alanlara karşılık gelir. Bu alanda İzmit Körfezi çevresi % 9, Bursa Ovası % 6, Adapazarı Ovası % 4'lük üretimlerle Türkiye üretiminin % 19'unu karşılar. Bu alanı Akhisar Ovası ve Gediz çevresi izler. Burası Türkiye üretiminin % 15'ine karşılık gelmektedir. Göller yöresi ve çevresi de Türkiye üretiminin % 15'ini üretmektedir.

Yoğunlaşmanın göze çarptığı bir diğer alan ise Orta Karadeniz bölümü ile İç Anadolu' nun kuzeyinde bir geçiş sahası olan Tokat Ovası ve çevresi ile Amasya Ovası'dır. Bu yörede üretimin % 10'u karşılanmaktadır (Şekil,24).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
AMASYA	MERKEZ	10179	İZMİR	BUCA	434
AFYON	SULTANDAĞI	7045	ANKARA	ÇUBUK	432
KOCAELİ	GÖLCÜK	6940	ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	427
MANİSA	MERKEZ	6107	AFYON	ÇAY	426
İZMİR	KEMALPAŞA	5484	ESKİŞEHİR	MERKEZ	426
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	4217	BİLECİK	GÖLPAZARI	418
DENİZLİ	HONAZ	4100	TOKAT	PAZAR	414
SAKARYA	SAPANCA	3623	ANKARA	NALLIHAN	411
KOCAELİ	MERKEZ	3419	ORDU	ÜNYE	403
İZMİR	KARABURUN	3419	SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	390
SAKARYA	GEYVE	3228	GİRESUN	DERELİ	386
KONYA	AKŞEHİR	3142	ISPARTA	GELENDOST	373
ISPARTA	ULUBORLU	2485	İZMİR	BAYINDIR	371
MANİSA	TURGUTLU	2401	ANKARA	KIZILCAHAMAM	371
BURSA	İNEGÖL	1942	GİRESUN	GÖRELE	370
ANTALYA	KORKUTELİ	1850	AYDIN	NAZİLLİ	365
ADANA	SAIMBEYLİ	1772	İZMİR	KINIK	361
ARTVİN	ŞAŞAT	1722	TRABZON	VAKFIKEBİR	354
BURSA	İZNİK	1689	K.MARAŞ	ANDIRIN	351
TOKAT	MERKEZ	1608	SAMSUN	BAFRA	347
KARAMAN	BAŞYAYLA	1588	BALIKESİR	HAVRAN	343
KOCAELİ	KANDIRA	1563	MALATYA	YEŞİLYURT	339
MANİSA	DEMİRCİ	1505	KÜTAHYA	PAZARLAR	334
ÇANKIRI	ELDIVAN	1436	ANTALYA	ALANYA	332
ELAZIĞ	MERKEZ	1432	BOLU	GÖYNÜK	322
ZONGULDAK	DEVREK	1288	ÇORUM	MERKEZ	321
ISPARTA	MERKEZ	1284	İZMİR	KIRAZ	315
YALOVA	ALTINOVA	1272	ARTVİN	ARDANUÇ	314
KONYA	EREĞLİ	1244	GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	311
KARAMAN	AYRANCI	1178	GİRESUN	BULANCAK	310
KASTAMONU	TOSYA	1178	OSMANİYE	HASANBEYLİ	302
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	1125	ZONGULDAK	MERKEZ	300
BURSA	MERKEZ	1065	KASTAMONU	CİDE	299
KARABÜK	MERKEZ	1018	BURSA	GEMLİK	299
ISPARTA	YALVAÇ	982	ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	298
K.MARAŞ	MERKEZ	932	AMASYA	TAŞOVA	295
EDİRNE	MERKEZ	930	AMASYA	MERZİFON	281
ELAZIĞ	SİVRİCE	905	KIRKLARELİ	MERKEZ	281
ÇANKIRI	MERKEZ	866	KASTAMONU	BOZKURT	280
KARAMAN	MERKEZ	811	AMASYA	SULUOVA	278
UŞAK	BANAZ	788	UŞAK	MERKEZ	275
AFYON	MERKEZ	770	KÜTAHYA	SİMAV	275
BURSA	KESTEL	740	KONYA	DOĞANHİSAR	274
BURSA	ORHANELİ	724	BİLECİK	OSMANELİ	274
SİNOP	ERFELEK	706	KONYA	MERAM	273
İÇEL	MERKEZ	706	SAMSUN	ALAÇAM	272

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
KÜTAHYA	GEDİZ	699	İZMİR	MERKEZ	272
NİĞDE	ULUKIŞLA	682	ORDU	PERŞEMBE	270
ANKARA	AYAŞ	669	MANİSA	SELENDİ	266
KONYA	HADİM	660	BURSA	ORHANGAZİ	260
İZMİR	ÖDEMİŞ	655	UŞAK	SİVASLI	259
KOCAELİ	GEBZE	640	SAMSUN	TERME	258
İZMİR	BORNOVA	636	TUNCELİ	PERTEK	255
ISPARTA	SENİRKENT	630	BALIKESİR	GÖNEN	252
KASTAMONU	İNEBOLU	625	KÜTAHYA	MERKEZ	252
ARTVİN	YUSUFELİ	612	BURDUR	BUCAK	252
BURDUR	MERKEZ	590	KONYA	HÜYÜK	249
ÇORUM	İSKİLİP	582	OSMANİYE	KADIRLI	248
ANKARA	BEYPAZARI	580	ISPARTA	SÜTÇÜLER	248
BURSA	KELES	575	BALIKESİR	DURSUNBEY	247
KÜTAHYA	ŞAPHANE	574	ANKARA	SİNCAN	245
KONYA	HALKAPINAR	563	BOLU	DÜZCE	245
BARTIN	ULUS	559	GAZİANTEP	MERKEZ	245
ANKARA	KALECİK	556	ÇANAKKALE	MERKEZ	240
AFYON	SİNANPAŞA	552	İÇEL	MUT	240
YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	547	KIRIKKALE	MERKEZ	238
ISPARTA	KEÇİBORLU	547	KARABÜK	YENİCE	237
KARAMAN	ERMENEK	540	BURDUR	AĞLASUN	235
YALOVA	MERKEZ	533	MANİSA	SALİHLİ	232
ANKARA	POLATLI	531	AYDIN	KÖŞK	228
MANİSA	GÖRDES	517	MARDİN	MERKEZ	226
TOKAT	ZİLE	504	DENİZLİ	ÇİVRİL	219
İÇEL	ÇAMLIYAYLA	499	GİRESUN	MERKEZ	217
MANİSA	ALAŞEHİR	498	AYDIN	MERKEZ	217
SAKARYA	MERKEZ	492	TEKİRDAĞ	MERKEZ	216
İZMİR	MENEMEN	489	AFYON	BAŞMAKCI	215
ARTVİN	MERKEZ	485	ÇORUM	KARGI	215
ISPARTA	ATABEY	482	NİĞDE	BOR	212
ERZİNCAN	MERKEZ	476	KONYA	BEYŞEHİR	210
DENİZLİ	ÇAL	474	MANİSA	SARIGÖL	208
SİNOP	TÜRKELİ	473	ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	208
ZONGULDAK	EREĞLİ	467	TOKAT	TURHAL	205
BURSA	MUDANYA	465	ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	205
SAMSUN	MERKEZ	464	ERZURUM	OLTU	203
BOLU	MUDURNU	454			
KIRŞEHİR	MERKEZ	437	Diğer Toplam		30005
BALIKESİR	BİGADİÇ	435	Toplam Üretim		180420

Şekil 24. Türkiye'de Kiraz Üretiminin Dağılışı

2.3.9. VIŞNE

Gülğiller familyasından kiraz biçiminde meyveler veren bir ağaç ve bunun meyvesidir. Daha çok kışları soğuk, yazları sıcak geçen alanlara iyi adapte olmuştur. Kış soğuklarına karşı oldukça dayanıklıdır. Kirazdan daha geç çiçeklendiklerinden ilkbahar geç donlarından zarar görme olasılıkları düşüktür. Soğuklanma istekleri 42–50 gün olmasına karşın ‘Mont Monareney’ çeşidinin soğuklanma isteği 110 gündür. Yıllık yağışın 400 mm. Dolayında olan yörelerde bile sulanmadan yetiştirilebilir (AĞAOĞLU, 1987).

Yer bakımından seçiciliği yoktur. Ova, vadi, yayla, fazla dik olmayan yamaçlarda yetişebilir. En çok tınlı toprağı sever. Taban suyu derinliği 1,5 m den fazla olmamalıdır. Vişnelerin odunsu kısımları –40 ° C soğuğa kadar dayanabilir (YÜCEL, 1980).

Standart vişne çeşitleri ; kütahya vişnesi, macar vişnesi, mont monareney vişnesi, şadtenmorel vişnesi (YÜCEL, 1980).

Türkiye toplam üretimi 99.553 tondur. En çok üretilen merkezler Çubuk 12.976 ton, Sinanpaşa 5.589 ton, Sultandağ 3.995 ton, Akşehir 3.995 tondur (Tablo,22).

Vişne üretiminin coğrafi dağılışına baktığımızda genel olarak kıyı bölgelerimiz ile Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinin doğu kesiminde üretime pek rastlanmamaktadır. Üretim daha çok iç bölgelerde yoğun olarak da İç Anadolu Bölgesinde yapılmaktadır.

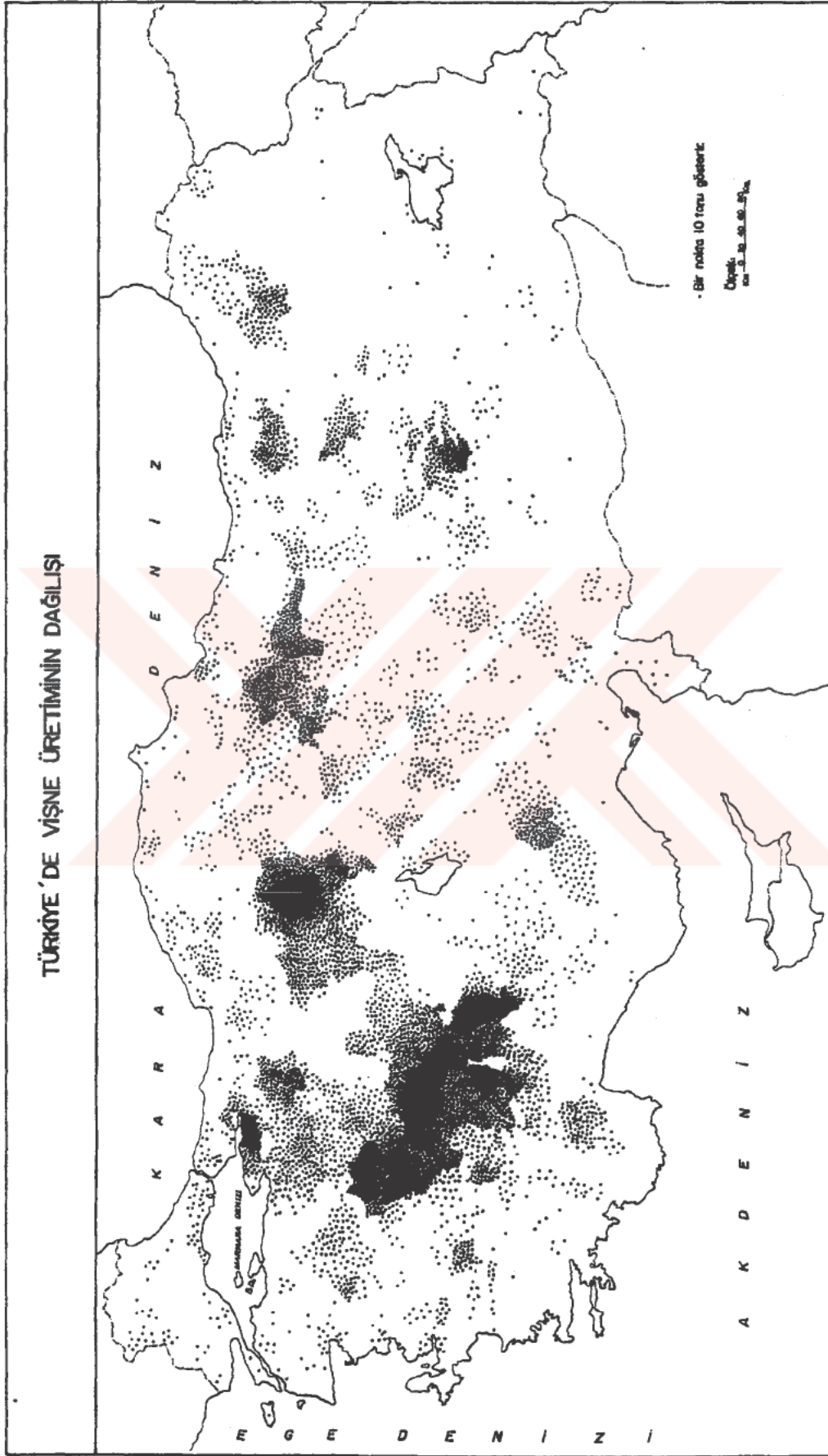
Vişne ağacı soğuğa, kırağıya, rüzgara ve hava değişikliklerine oldukça dayanıklıdır. Yoğun olarak üretilen alanlar Karadeniz ve batı geçit bölgelerimizdir. Harita da en yoğun olarak karşımıza İç Anadolu bölgesi ile Ege bölgesinin iç batı Anadolu bölümü arasında kalan bölge yani geçiş sahası çıkar. Bu alanda Gölleler Yöresinde özellikle Akşehir gölünün batı alanı ile Beyşehir gölünün kuzey alanında başlayan üretim Akşehir Ovası, kuzeyde Türkmen Dağları ile Çatçat Dağları batısında Alaçam, Simav ve Uysal Dağları ile güneyinde Söğüt, Katrancı, Kuyucak ve Dedegöl Dağları ile doğusunda Sivrihisar, Bozdağlar, Aladağlar ve Erenler Dağları arasında kalan ovalık ve plato sahalarında yoğun üretim vardır. Bu alan Türkiye ortalamasının % 43 ‘üne karşılık gelir.

Üretimin yoğunlaştığı ikinci alan ise Kızılırmak vadisi boyunca İdris Dağları ve Baldaç Dağları arasında kalır. Bu alandaki üretim Türkiye üretiminin % 18’ine karşılık gelmektedir. Üretimin kümeleştiği bir diğer alan ise Amasya, Tokat, Zile ve Niksar Ovalarının bulunduğu Orta Karadeniz bölgesi ile İç Anadolu bölgesi arasında ki geçiş bölgesinde Türkiye toplam üretiminin % 6’sı üretilmektedir. İç bölgelerimizde Güneydoğu Anadolu hariç hemen her alana az veya çok dağılmıştır (Şekil,25).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ANKARA	ÇUBUK	12976	SİVAS	MERKEZ	203
AFYON	SİNANPAŞA	5589	BURSA	ORHANELİ	202
AFYON	SULTANDAĞI	3995	BALIKESİR	ŞAĞAŞTEPE	202
KONYA	AKŞEHİR	3995	BURSA	YENİŞEHİR	196
AFYON	MERKEZ	3385	YOZGAT	KADIŞEHİRİ	196
KÜTAHYA	EMET	2204	TOKAT	TURHAL	194
TOKAT	MERKEZ	1903	KIRIKKALE	ÇELEBİ	193
UŞAK	BANAZ	1866	NEVŞEHİR	AVANOS	192
AFYON	ÇAY	1864	UŞAK	KARAHALLI	191
KÜTAHYA	GEDİZ	1600	BALIKESİR	KEPSUT	189
AFYON	DİNAR	1581	BURSA	KESTEL	185
KÜTAHYA	ŞAPHANE	1346	ÇANKIRI	ORTA	185
KONYA	EREĞLİ	1251	YOZGAT	MERKEZ	185
AMASYA	MERKEZ	1243	ARTVİN	YUSUFELİ	184
ANKARA	POLATLI	1159	KAYSERİ	MERKEZ	183
AFYON	ÇOBANLAR	1089	ISPARTA	KEÇİBORLU	181
AFYON	ŞUHUT	1015	MALATYA	ARAPKİR	180
KÜTAHYA	PAZARLAR	953	KARS	KAĞIZMAN	180
ANKARA	BEYPAZARI	877	BURSA	İZNİK	179
ELAZIĞ	MERKEZ	811	YOZGAT	ÇEKEREK	176
AFYON	EMİRDAĞ	798	YOZGAT	AYDINCIK	171
ISPARTA	YALVAÇ	795	BOLU	DÜZCE	170
ISPARTA	SENİRKENT	792	KÜTAHYA	DUMLUPINAR	167
ANTALYA	KORKUTELİ	759	ANKARA	KIZILCAHAMAM	159
AFYON	SANDIKLI	730	SAMSUN	MERKEZ	159
KONYA	HÜYÜK	722	AFYON	BAŞMAKCI	156
ERZİNCAN	MERKEZ	630	BİLECİK	PAZARYERİ	156
ERZURUM	TORTUM	598	ISPARTA	ATABEY	154
KONYA	DOĞANHİSAR	592	BİNGÖL	KİĞİ	152
ISPARTA	MERKEZ	578	ÇORUM	MERKEZ	151
GÜMÜŞHANE	MERKEZ	555	KASTAMONU	TOSYA	150
ELAZIĞ	SİVRİCE	554	ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	149
KÜTAHYA	MERKEZ	551	AMASYA	SULUOVA	148
ANKARA	KALECİK	550	TUNCELİ	PERTEK	147
GÜMÜŞHANE	TORUL	511	KÜTAHYA	DOMANIÇ	143
UŞAK	MERKEZ	511	KONYA	KARATAY	141
KOCAELİ	GÖLCÜK	505	KARAMAN	AYRANCI	140
TOKAT	ZİLE	472	NİĞDE	MERKEZ	138
KÜTAHYA	SİMAV	456	MALATYA	AKÇADAĞ	135
KIRIKKALE	MERKEZ	440	MANİSA	DEMİRCİ	134
ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	432	BİLECİK	BOZÜYÜK	133
BİLECİK	YENİPAZAR	408	KARABÜK	MERKEZ	132
BURSA	İNEGÖL	396	ÇANKIRI	MERKEZ	132
KARAMAN	MERKEZ	394	KONYA	BEYŞEHİR	132
ISPARTA	GELENDOST	392	ISPARTA	EĞİRDİR	132
ANKARA	AYAŞ	380	BURSA	MERKEZ	130
ANKARA	ELMADAĞ	375	BALIKESİR	MERKEZ	128

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ERZURUM	İSPİR	366	KONYA	ÇUMRA	125
AFYON	KIZILÖREN	357	SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	124
BİLECİK	GÖLPAZARI	357	ARDAHAN	ÇILDIR	123
UŞAK	SİVASLI	352	ÇANKIRI	ELDİVAN	123
ESKİŞEHİR	SİVRİHİSAR	343	ANKARA	AKYURT	122
SİVAS	KOYULHİSAR	340	BURDUR	AĞLASUN	120
SAKARYA	TARAKLI	337	ANKARA	MERKEZ	116
DENİZLİ	ÇAL	330	İZMİR	KEMALPAŞA	116
ESKİŞEHİR	MAHMUDIYE	328	KASTAMONU	MERKEZ	114
KONYA	MERAM	320	NİĞDE	ULUKIŞLA	114
AFYON	BOLVADİN	311	AFYON	DAZKIRI	113
KOCAELİ	KARAMÜRSEL	308	ANKARA	KAZAN	113
AFYON	İHSANİYE	302	AFYON	HOCALAR	113
KÜTAHYA	TAVŞANLI	301	GAZİANTEP	MERKEZ	111
KIRŞEHİR	MERKEZ	294	BOLU	MERKEZ	110
SAKARYA	GEYVE	283	ANTALYA	ELMALI	109
ISPARTA	ULUBORLU	278	ANKARA	SİNCAN	108
BURSA	KELES	264	SİVAS	GÜRÜN	105
BURDUR	MERKEZ	263	NİĞDE	BOR	104
AFYON	İSCEHİSAR	253	DENİZLİ	ÇAMELİ	103
K.MARAŞ	MERKEZ	241	ERZURUM	OLTU	103
DENİZLİ	ÇİVRİL	238	NEVŞEHİR	HACIBEKTAŞ	102
BALIKESİR	DURSUNBEY	235	ANKARA	NALLIHAN	102
KOCAELİ	MERKEZ	234	ANKARA	GÜDÜL	102
ZONGULDAK	DEVREK	234	ELAZIĞ	BASKIL	101
K.MARAŞ	AFŞİN	225	BARTIN	MERKEZ	99
ESKİŞEHİR	MERKEZ	217	YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	96
TOKAT	ALMUS	214	KAYSERİ	YAHYALI	95
KONYA	ILGIN	213	ELAZIĞ	KOVANCILAR	94
ÇANKIRI	ŞABANÖZÜ	212	MANİSA	MERKEZ	94
SİVAS	ZARA	210	ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	91
KÜTAHYA	ALTINTAŞ	210	ÇORUM	BAYAT	89
İZMİR	KIRAZ	207	KAYSERİ	DEVELİ	88
SİVAS	YILDIZELİ	207	DİYARBAKIR	ERGANİ	88
Diğer Toplam:					13261
Toplam Üretim					99553

Tablo 22..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama vişne üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 25. Türkiye'de Vişne Üretiminin Dağılışı .

2.3.10. CEVİZ

Cevizgiller familyasındandır. Uzun ömürlü kalın gövdeli bir ağaçtır. Ana yurdu Orta Anadolu ile Hazar Denizi çevresidir. Ceviz buralardan Yunanistan, İtalya, Fransa ve İngiltere' ye yayılmış oradan da Güney Amerika' ya geçmiştir. Fakat en değerli cevizler yurdumuzda ve İngiltere' de yetişmektedir. Serin ve nemli topraklarda 20–30 metre boy atabilir ve 400–500 yıl yaşayabilir. Farklı iklim şartlarına adaptasyon yeteneği yüksek olmakla birlikte ılıman iklim kuşağının, karasal iklime sahip olan kesimlerinde yetiştirilmektedir. Ceviz ağaçları –25 °C' ye kadar kış soğukluklarına dayanabilmektedir. Ancak dişi çiçekleri ilk sürgünlerin ucunda olduğu için ilkbahar geç donlarına karşı oldukça duyarlıdır. Bazı yöreler de sonbahar erken donları da zarar verir (AĞAOĞLU, 1987).

Ceviz yumuşak ve nemli toraklardan, ılık yerlerden hoşlanır. Daha çok yamaçları, tepeleri ve yaylaları sever. Başka meyvelerin yetişmediği sulanmayan tepe, bayır ve kıraçlar ceviz dikilerek değerlendirilir. Killi ve humuslu topraklardan başka her toprakta yetişir. Önemli ceviz çeşitleri ; ağustos cevizi, niksar cevizi, uzun cevizdir (YÜCEL.1980).

Türkiye toplam üretimi 116.637 tondur. En fazla üretilen merkezler Mutki 2.403 ton, Kahramanmaraş'a Merkez 2.187 ton, Tosya 1.827 ton, Ermenek 1.735 tondur, Tortum 1.135 ton (Tablo,23).

Farklı iklim şartlarına yeteneği fazla olduğu için ülkemizin Erzurum–Kars bölümünün bir kısmı ve Tuz Gölünün batısında bulunan alanlar hariç hemen her yerde yetişmektedir.

Genel olarak üretimin yoğun olduğu alanlar Batı Karadeniz bölümü ile Orta Karadeniz bölümüne karşılık gelmektedir. En batıda Bolu' dan başlamak üzere Karabük, Zonguldak civarında ve Kastamonu ile Sinop'u içine alan alanda Türkiye üretiminin % 15'i üretilmektedir.

İkinci yoğun alan Güney Marmara bölümünde Bursa Ovasında başlayan üretim Bilecik Ovası ve çevresini de içine alarak Adapazarı Ovası ve İzmit Körfezi çevresinde Bolu Düzce Ovasına kadar yoğun şekilde devam eder. Bu alanda Türkiye üretiminin % 10'u üretilir. Ege bölgesinde Gediz Ovası, Büyük Menderes vadisi ve Küçük Menderes vadisine karşılık gelen alanda Türkiye üretiminin % 10'u karşılanmaktadır. Erzurum–Kars bölümü ile Artvin civarında Türkiye üretiminin % 7'si karşılanır. Doğu Anadolu bölgesinde Güneydoğu Toroslar'ın kuzeyinde uzanan ovalık alanlarda Türkiye üretiminin % 12'si karşılanır. Amasya ve Tokat Ovalarında Karadeniz bölümüne giden alanlarda Türkiye üretiminin % 10' u karşılanır. Geri kalan üretim ise iç bölgelere dağılmıştır (Şekil,26).

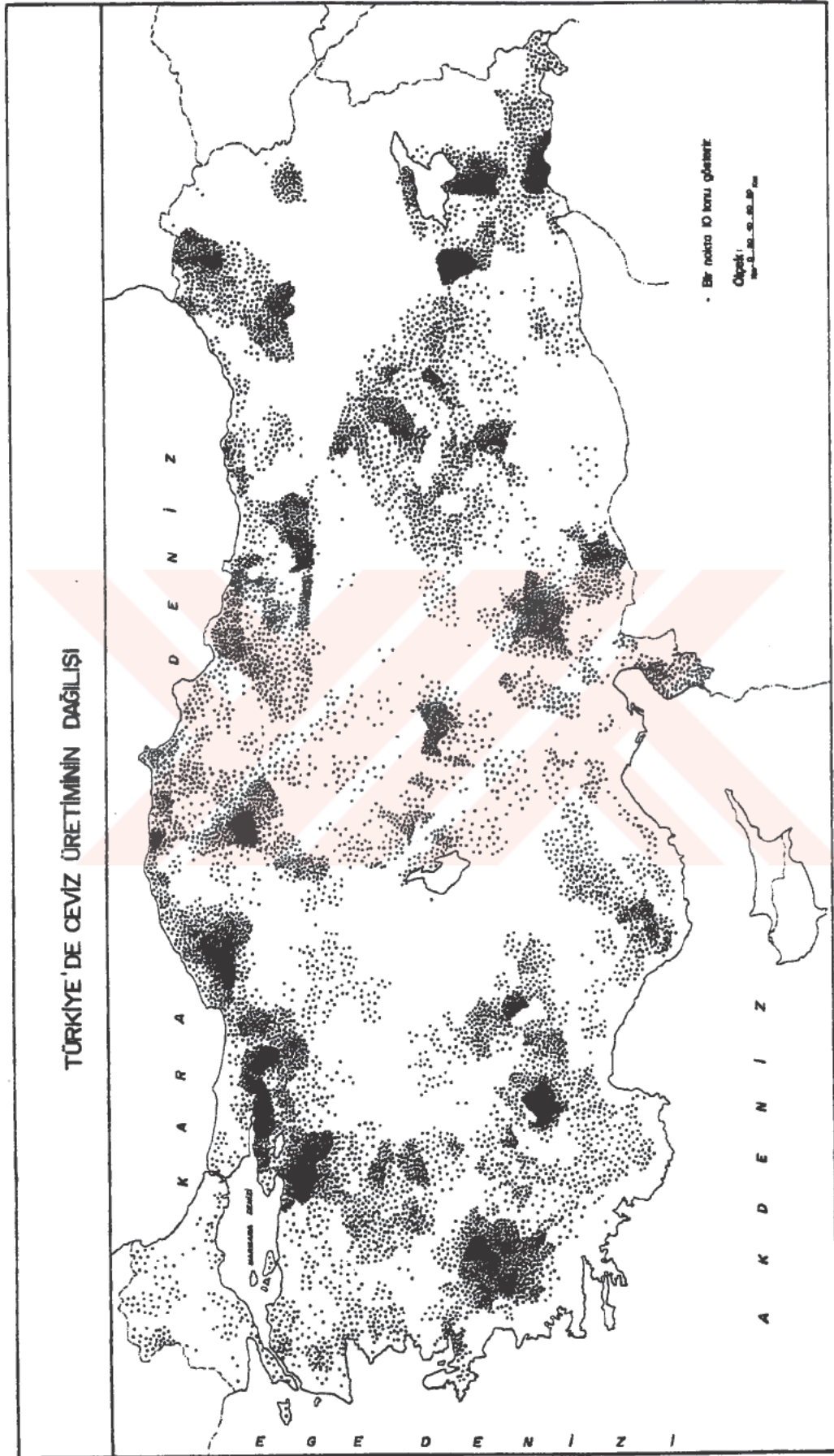
İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
BİTLİS	MUTKİ	2403	K.MARAŞ	PAZARCIK	217
K.MARAŞ	MERKEZ	2187	BİLECİK	OSMANELİ	215
KASTAMONU	TOSYA	1827	SİNOP	DURAĞAN	215
ŞIRNAK	ULUDERE	1826	DENİZLİ	ACIPAYAM	213
KARAMAN	ERMENEK	1735	ORDU	AYBASTI	209
BURDUR	MERKEZ	1485	ADANA	SAİMBEYLİ	208
ZONGULDAK	DEVREK	1381	KIRŞEHİR	KAMAN	206
SİVAS	KOYULHISAR	1157	KÜTAHYA	TAVŞANLI	204
ERZURUM	TORTUM	1135	SAKARYA	TARAKLI	204
SAKARYA	AKYAZI	1133	ÇANKIRI	ELDİVAN	204
VAN	BAHÇESARAY	1073	YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	203
İZMİR	KIRAZ	1037	KIRIKKALE	KESKİN	203
KAYSERİ	MERKEZ	1004	MANİSA	SARIGÖL	200
BİTLİS	HIZAN	931	BURSA	BÜYÜKORHAN	200
GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	888	MALATYA	YAZIHAN	199
KARAMAN	MERKEZ	847	SİİRT	PERVARI	199
GAZİANTEP	NİZİP	843	AYDIN	KÖŞK	196
ARTVİN	ŞAVŞAT	835	EDİRNE	MERKEZ	194
BURSA	MERKEZ	810	ORDU	ULUBEY	194
KONYA	HÜYÜK	795	SİİRT	ERUH	193
KARABÜK	MERKEZ	794	TOKAT	ERBAA	193
ARTVİN	ARDANUÇ	773	KAYSERİ	KOCASİNAN	191
KARS	KAĞIZMAN	760	BİNGÖL	MERKEZ	191
BOLU	DÜZCE	755	İZMİR	BAYINDIR	190
BURSA	İNEGÖL	750	SİNOP	AYANCIK	190
AYDIN	BOZDOĞAN	748	NEVŞEHİR	HACİBEKTAŞ	189
ERZURUM	İSPİR	733	ANKARA	NALLIHAN	189
SAKARYA	SAPANCA	723	ADANA	FEKE	188
TOKAT	ALMUS	697	ISPARTA	KEÇİBORLU	188
VAN	GEVAŞ	680	ORDU	ÜNYE	187
GAZİANTEP	MERKEZ	678	SİNOP	MERKEZ	187
VAN	ÇATAK	666	AYDIN	KUYUCAK	183
TOKAT	NİKSAR	660	İÇEL	MUT	183
BOLU	GÖYNÜK	659	ELAZIĞ	KEBAN	182
ISPARTA	SÜTÇÜLER	634	ERZİNCAN	KEMALİYE	182
ANKARA	KALECİK	630	BURDUR	ÇELTİKÇİ	179
ERZİNCAN	MERKEZ	617	TUNCELİ	HOZAT	179
DİYARBAKIR	ÇERMİK	609	KOCAELİ	KARAMÜRSEL	177
İZMİR	TİRE	597	KONYA	HALKAPINAR	177
KIRŞEHİR	MERKEZ	592	DİYARBAKIR	MERKEZ	176
BALIKESİR	DURUNBEY	590	ANTALYA	ALANYA	175
KÜTAHYA	EMET	589	ANTALYA	GÜNDOĞMUŞ	174
KÜTAHYA	GEDİZ	587	BURDUR	AĞLASUN	173
KASTAMONU	MERKEZ	581	YOZGAT	MERKEZ	171
HAKKARİ	MERKEZ	575	ANKARA	BEYPAZARI	170
ARTVİN	YUSUFELİ	562	ELAZIĞ	KARAKOÇAN	169
TUNCELİ	MERKEZ	559	BURSA	ORHANGAZI	168

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
MANİSA	DEMİRCİ	556	İÇEL	GÜLNAR	167
SAKARYA	MERKEZ	541	ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	167
BURSA	YENİŞEHİR	532	BURDUR	GÖLHİSAR	167
MALATYA	HEKİMHAN	532	KASTAMONU	DEVREKANİ	165
ZONGULDAK	EREĞLİ	532	ADANA	KOZAN	164
KOCAELİ	GÖLCÜK	528	HAKKARİ	ÇUKURCA	164
BİNGÖL	GENÇ	526	HATAY	BELEN	164
K.MARAŞ	ÇAĞLIYANCERİT	525	DENİZLİ	ÇAL	164
AYDIN	MERKEZ	519	KAYSERİ	BÜNYAN	164
ÇORUM	İSKİLİP	510	ERZURUM	OLTU	162
ELAZIĞ	PALU	500	DİYARBAKIR	LİCE	160
DİYARBAKIR	KULP	482	TOKAT	ZİLE	160
AMASYA	MERKEZ	480	İÇEL	ÇAMLIYAYLA	154
ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	470	BOLU	YİĞİLCİ	154
BOLU	MUDURNU	459	KASTAMONU	ARAÇ	153
AMASYA	TAŞOVA	453	BURSA	KELES	153
TUNCELİ	PÜLÜMÜR	450	ERZURUM	UZUNDERE	153
SİNOP	BOYABAT	448	MANİSA	TURGUTLU	152
ARTVİN	MERKEZ	445	ISPARTA	EĞİRDİR	151
ISPARTA	YALVAÇ	435	BİTLİS	AHLAT	151
KONYA	BEYŞEHİR	433	HATAY	HASSA	150
HAKKARİ	ŞEMDİNLİ	414	ISPARTA	ATABEY	150
ANTALYA	KORKUTELİ	412	NEVŞEHİR	ÜRGÜP	150
TUNCELİ	NAZİMİYE	411	ÇORUM	OĞUZLAR	148
SAMSUN	ÇARŞAMBA	402	SAMSUN	BAFRA	148
SİVAS	GÜRÜN	402	DENİZLİ	KALE	147
KONYA	AKŞEHİR	400	İZMİR	KEMALPAŞA	146
SİNOP	TÜRKELİ	399	ŞIRNAK	CİZRE	146
MALATYA	ARAPKİR	395	HATAY	ALTINÖZÜ	146
ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	387	ERZURUM	OLUR	145
ÇANKIRI	MERKEZ	387	SİNOP	GERZE	145
SİİRT	ŞİRVAN	386	AYDIN	KARPUZLU	144
BURSA	KESTEL	383	ANTALYA	ELMALI	143
KOCAELİ	MERKEZ	381	ARTVİN	BORÇKA	142
KONYA	MERAM	374	BURSA	GEMLİK	142
ŞIRNAK	BEYTÜŞŞEBAP	358	K.MARAŞ	GÖKSUN	142
BİTLİS	ADİLCEVAZ	353	KÜTAHYA	PAZARLAR	141
MANİSA	ALAŞEHİR	353	DENİZLİ	BOZKURT	141
İZMİR	BERGAMA	351	ESKİŞEHİR	SİVRİHİSAR	141
AYDIN	NAZİLLİ	346	SİVAS	SUŞEHİRİ	138
DİYARBAKIR	ÇÜNGÜŞ	346	GİRESUN	GÖRELE	138
GÜMÜŞHANE	MERKEZ	346	TOKAT	PAZAR	137
BARTIN	ULUS	345	ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	137
ZONGULDAK	ÇAYCUMA	325	KASTAMONU	KÜRE	137
ORDU	KUMRU	324	BURSA	M.KEMALPAŞA	137
BARTIN	MERKEZ	320	TUNCELİ	OVACIK	136
KARAMAN	AYRANCI	319	MUĞLA	KAVAKLIDERE	136

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
SAMSUN	AYVACIK	319	NİĞDE	ULUKIŞLA	134
ÇORUM	BAYAT	310	KAYSERİ	MELİKGAZİ	134
AYDIN	SULTANHİSA	310	BOLU	AKÇAKOCA	134
KASTAMONU	İNEBOLU	308	İÇEL	TARSUS	133
ÇORUM	KARGI	306	AYDIN	KOÇARLI	131
GAZİANTEP	OĞUZELİ	302	KÜTAHYA	DOMANIÇ	131
YALOVA	MERKEZ	300	KIRKLARELİ	MERKEZ	129
KÜTAHYA	SİMAV	299	İÇEL	ANAMUR	129
BİNGÖL	KİĞİ	298	TRABZON	VAKFIKEBİR	127
ERZİNCAN	KEMAH	289	DENİZLİ	ÇİVRİL	126
ŞANLIURFA	HALFETİ	286	ANTALYA	MANAVGAT	126
BALIKESİR	SINDIRGI	285	BALIKESİR	İVRİNDİ	126
KARABÜK	SAFRANBOLU	282	AFYON	SULTANDAĞI	125
İZMİR	ÖDEMİŞ	282	K.MARAŞ	AFŞİN	124
ÇORUM	MERKEZ	277	KASTAMONU	TAŞKÖPRÜ	124
İZMİR	BEYDAĞ	277	BİLECİK	YENİPAZAR	123
SAKARYA	GEYVE	273	ELAZIĞ	BASKİL	123
ANTALYA	MERKEZ	272	KASTAMONU	DOĞANYURT	123
TOKAT	MERKEZ	268	ANKARA	POLATLI	122
ORDU	FATSA	265	BALIKESİR	EDREMİT	122
GİRESUN	DERELİ	264	TEKİRDAĞ	MALKARA	122
AKSARAY	MERKEZ	263	MUĞLA	FETHİYE	121
ANKARA	Ş.KOÇHİSAR	262	SAMSUN	ALAÇAM	120
AFYON	DAZKIRI	257	HATAY	YAYLADAĞI	117
K.MARAŞ	ANDIRIN	252	ELAZIĞ	MADEN	116
SAKARYA	HENDEK	250	SİİRT	BAYKAN	116
KARABÜK	YENİCE	249	ESKİŞEHİR	MİİHALIÇCIK	115
HATAY	İSKENDERUN	248	UŞAK	BANAZ	115
ANTALYA	KAŞ	248	HAKKARİ	YÜKSEKOVA	114
ELAZIĞ	MERKEZ	248	ŞANLIURFA	MERKEZ	114
ERZURUM	PAZARYOLU	245	DENİZLİ	ÇAMELİ	114
ISPARTA	MERKEZ	244	İZMİR	URLA	112
KASTAMONU	CİDE	244	SAMSUN	TEKKEKÖY	112
OSMANİYE	KADIRLI	242	BALIKESİR	BALYA	111
ISPARTA	AKSU	242	BOLU	MENGEN	110
BİLECİK	İNHİSAR	242	KONYA	SELÇUKLU	110
AKSARAY	AĞAÇÖREN	241	ARTVİN	HOPA	108
BURSA	ORHANELİ	241	KARAMAN	SARIVELİLER	108
ÇANAKKALE	BİGA	241	BURSA	İZNİK	107
BALIKESİR	BİGADİÇ	240	AFYON	MERKEZ	106
UŞAK	SİVASLI	236	ARTVİN	ARHAVİ	106
MALATYA	MERKEZ	235	ÇANKIRI	YAPRAKLI	105
AYDIN	ÇİNE	234	HATAY	SAMANDAĞI	104
BİNGÖL	SOLHAN	233	ELAZIĞ	ARICAK	104
NİĞDE	MERKEZ	233	İZMİR	KINIK	103
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	232	BİTLİS	TATVAN	102
KAYSERİ	YAHYALI	230	MANİSA	GÖRDES	102

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
MALATYA	ARGUVAN	229	MARDİN	MERKEZ	102
TUNCELİ	PERTEK	228	İÇEL	SİLİFKE	101
MANİSA	SALİHLİ	227	TRABZON	MAÇKA	101
MARDİN	SAVUR	226	UŞAK	MERKEZ	101
ANTALYA	GAZİPAŞA	225	BİNGÖL	ADAKLI	100
ELAZIĞ	SİVRİCE	223	KASTAMONU	ŞENPAZAR	100
BURSA	MUDANYA	222	ELAZIĞ	KOVANCILAR	100
DENİZLİ	MERKEZ	220	KONYA	EREĞLİ	100
SAMSUN	SALIPAZARI	220			
HATAY	MERKEZ	219	Diğer Toplamlar:		16328
ADİYAMAN	GERGER	219	Toplam Üretim:		116637

Tablo 23..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama ceviz üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 26. Türkiye'de Ceviz Üretimimin Dağılışı .

2.3.11. BADEM

Gülgiller familyasından bir ağaçtır. Ana vatanı Orta Asya'dır. Yurdumuzun yaz devresi uzun ve sıcak geçen yerlerinde yetişir. Sıcak ılıman iklim bitkisidir. Özellikle meyvelerin olgunlaşması için yüksek yaz sıcaklıkları ister Kurağa dayanıklı ve soğuklanma isteğinin düşük oluşu nedeni ile farklı iklim şartlarına adaptasyon yeteneği oldukça yüksektir. Fas, İran, İtalya, Portekiz, ABD, Türkiye badem üreticisi ülkelerdir. Günümüzde Akdeniz'i çevreleyen ülkelerde 1500 m. yükseltiye kadar çıkabilmektedir (AĞAOĞLU,1987).

Kışın soğuklarına dayanım hemen hemen şeftali ile aynı düzeydedir. Sıcaklığın -18° C' ye düştüğü dönemlerde tomurcuklar zarar görür. Badem için düşük sıcaklıklar arasında en önemlisi ilkbahar geç donlarıdır. Çiçekler, çiçeklenme döneminin başlangıcından -3 °C ve -4 °C'ye kadar dayanabildikleri halde küçük meyve döneminde -1 °C'de zarar görmeye başlar. Badem ılıman iklim meyveleri arasında en erken çiçek açan tür olması nedeni ile özellikle ülkemizin iç ve yüksek kesimlerinde ilkbahar geç donları çok sık zarara uğratmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Soğuklanma isteği oldukça düşüktür. Badem çeşitlerinin 5 °C'nin altındaki soğuklanma isteklerinin 90-247 saat arasında değiştiği belirtilmektedir. Kurak şartlara iyi adapte olmasına rağmen yıllık yağışı toplamı 300 mm'nin altındaki alanlarda verim düşük olmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Kıraç, yüzlek ve taşlı topraklara kolay adapte olmuş bir kültür bitkisidir. Bu nedenle yurdumuzda geniş bir coğrafi dağılışı göstermektedir (DOĞANAY, 1995).

Hasat mevsimi için kabukların çatlaması beklenirse de genellikle ağustos, eylül aylarında toplanmaya başlar (KÜTEVİN, 1990).

Yazları serin geçen Karadeniz kıyı illeri ile Erzurum-Kars bölümü illeri hariç diğer alanlarda üretim yapılmaktadır. Üretimin yoğunlaştığı alanlar ülkenin güney kuşağı ile batı kesimi ve Güneydoğu Toroslar çevresidir.

Toplam Türkiye üretimi 42.950 tondur. En fazla üretim yapılan merkezler Gazipaşa 1.474 ton, Datça 1.474 ton, Anamur 1.394 ton, Pertek 997 ton, Elazığ Merkez ilçe 859 tondur (Tablo,24).

Üretimin en yoğun olduğu alan % 25'lik üretim ile Akdeniz kıyı bölgesi ve iç kesimidir. Bu alanda Çukurova'nın batı ucunda başlayan üretim Mersin Ovasında yoğun bir şekilde devam edip daha sonra Silifke Ovasının batısına kadar yoğunluğunu kaybedip Gülnar'dan Alanya'ya kadar olan kıyı ile iç kesimlerde üretimin en yoğunlaştığı alana karşılık gelir. Bu alandan iç kesimlere Geyik Dağları boyunca Karaman'a doğru üretim devam etmektedir. Antalya Ovasından sonra kesintiye uğrayan üretim Finike Ovasında

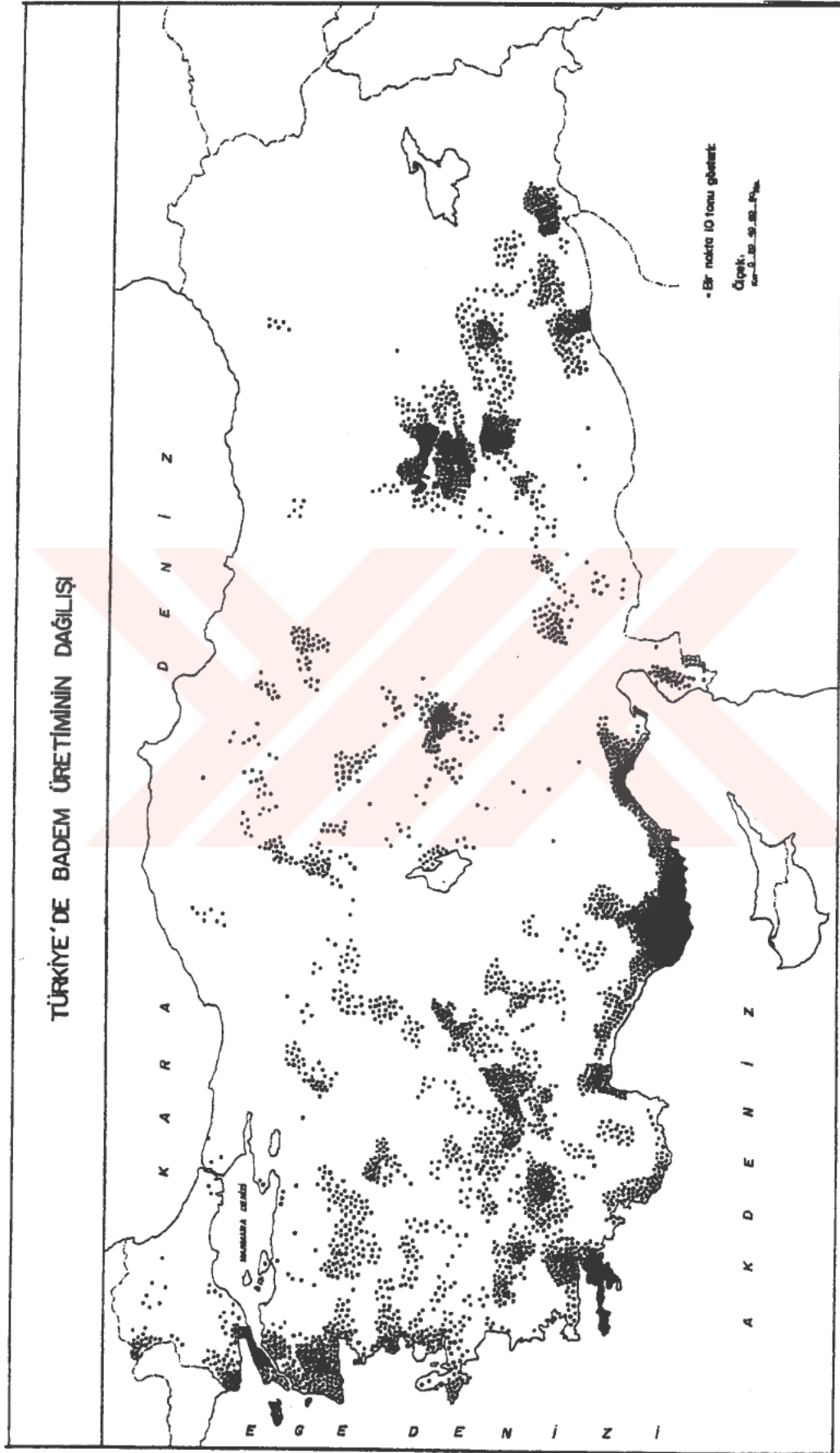
tekrar başlamakta, Güre Dağlarının bulunduğu kesimde tekrar kesintiye uğramış ve Datça' da üretim yine yoğunlaşmıştır. Menteşe Dağlarının güneyine kadar üretim yer yer yapılmaktadır. Akdeniz kıyı şeridinde Türkiye üretiminin % 26'sı karşılanır. Üretimin en yoğunlaştığı yer % 15'lik üretim payı ile Alanya'dan Gülnar'a ve Geyik Dağlarının bulunduğu Ermenek ilçesi arasında kalan üçgene aittir.

Üretimin yoğunlaştığı ikinci alan ise Ege kıyıları ile iç kesimler arasındaki geçiş kuşağıdır. Bu kıyılarda ülkemizin depresyon ovaları ve çevrelerinde üretim devam etmektedir. En yoğun olan üretim alanı Datça civarında karşımıza çıkmaktadır. Menteşe Dağlarının güneyine kadar Türkiye üretiminin %8'i karşılanır. Denizli civarında Acıpayam Ovası ve çevresinde Menteşe Dağlarının kuzeydoğusuna doğru Türkiye üretiminin %4'ü üretilir. Göller yöresinde Isparta civarında % 4'lük üretim yapılır. Büyük Menderes ve Gediz depresyonu çevresinde Kozak Dağlarının güneyine kadar olan alanlarda Türkiye üretiminin % 8'i yapılmaktadır. Ege bölgesi ile iç bölgeler arasındaki bu geçiş kuşağında Türkiye toplam üretiminin % 24' ü karşılanır.

Balıkesir Ovası boyunca yapılan üretim Marmara bölgesi kıyı şeridinde de devam etmekte, Çanakkale Ovasını da içine alan bu kesimde % 10'luk üretim sağlanır.

Üretimin bir başka yoğunlaştığı alan ise Güneydoğu Toroslar yöresinin Elazığ Ovası, Uluova, Menzir Dağları güney yamaçları boyunca uzanan Keban baraj gölünün kuzey kesiminde ayrıca Güneydoğu Toroslar'ın güneyinde Fırat nehri boyunca uzanan Çüngüş, Çermik, Ergani polyesinde bir gruplaşma görülmektedir. Güneydoğu Toroslar'ın kuzey ve güney yamaçlarını kapsayan bu alanda Türkiye üretiminin % 16'sı karşılanmaktadır. Yine Güneydoğu Anadolu bölgesinin doğu kesiminde Batman, Mardin, Siirt alanında Türkiye üretiminin % 4'ü karşılanır. Bahsettiğimiz bu alanlarda Türkiye badem üretiminin % 80'i karşılanmakta, geri kalan üretim ise diğer iç bölgelerden karşılanmaktadır (Şekil,27).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ANTALYA	GAZİPAŞA	1474	BURDUR	MERKEZ	191
MUĞLA	DATÇA	1474	BALIKESİR	MERKEZ	189
İÇEL	ANAMUR	1394	ÇORUM	KARGI	187
TUNCELİ	PERTEK	997	AYDIN	MERKEZ	181
KARAMAN	ERMENEK	899	DENİZLİ	ÇİVRİL	175
ŞIRNAK	MERKEZ	871	ESKİŞEHİR	MİHALIÇCIK	175
ELAZIĞ	MERKEZ	859	HATAY	MERKEZ	175
İÇEL	MERKEZ	805	ISPARTA	MERKEZ	167
İÇEL	AYDINCIK	680	MARDİN	DERİK	166
İÇEL	GÜLNAR	595	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	164
AFYON	SULTANDAĞI	554	MUĞLA	MARMARIS	163
ANTALYA	MERKEZ	539	MANİSA	SARIGÖL	162
ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	530	BOLU	GÖYNÜK	160
KAYSERİ	MERKEZ	515	ELAZIĞ	KOVANCILAR	158
ÇANAKKALE	GELİBOLU	511	MANİSA	GÖRDES	154
İÇEL	SİLİFKE	500	ELAZIĞ	PALU	149
ANTALYA	ALANYA	496	İZMİR	BERGAMA	148
TUNCELİ	ÇEMİŞKEZEK	492	DENİZLİ	ACIPAYAM	146
MARDİN	MERKEZ	484	ANTALYA	ELMALI	145
ELAZIĞ	AĞIN	481	EDİRNE	KEŞAN	141
DIYARBAKIR	ÇERMİK	456	UŞAK	SİVASLI	140
DIYARBAKIR	ÇÜNGÜŞ	416	AFYON	EMİRDAĞ	138
DENİZLİ	SERİNHİSAR	379	ADIYAMAN	GÖLBAŞI	138
KÜTAHYA	EMET	372	İZMİR	MENEMEN	137
ÇANAKKALE	AYVACIK	371	MARDİN	DARGEÇİT	136
MUĞLA	MERKEZ	370	ANKARA	Ş.KOÇHİSAR	134
DIYARBAKIR	HAZRO	366	TUNCELİ	MERKEZ	134
ANTALYA	MANAVGAT	362	BİLECİK	İNHİSAR	133
KONYA	MERAM	353	MARDİN	MİDYAT	133
MUĞLA	FETHİYE	331	DIYARBAKIR	KULP	132
ISPARTA	KEÇİBORLU	328	ÇANAKKALE	MERKEZ	132
BALIKESİR	DURSUNBEY	327	ÇANAKKALE	EZİNE	130
İÇEL	BOZYAZI	315	İZMİR	DİKİLİ	129
İÇEL	TARSUS	294	ISPARTA	EĞİRDİR	127
ELAZIĞ	KEBAN	294	BALIKESİR	KEPSUT	124
ISPARTA	SENİRKENT	292	DIYARBAKIR	MERKEZ	119
MUĞLA	YATAĞAN	290	BURSA	BÜYÜKORHAN	119
YOZGAT	MERKEZ	290	ANKARA	POLATLI	118
KARAMAN	MERKEZ	288	HATAY	ALTINÖZÜ	117
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	285	KONYA	BEYŞEHİR	116
ELAZIĞ	BASKİL	281	ESKİŞEHİR	GÜNYÜZÜ	115
TOKAT	MERKEZ	270	ADANA	SEYHAN	115
AYDIN	BOZDOĞAN	262	KONYA	BOZKIR	112
EDİRNE	ENEZ	262	DIYARBAKIR	ERGANİ	110
BATMAN	GERCÜŞ	259	İZMİR	ÇEŞME	110
ANKARA	KALECİK	256	ÇANKIRI	MERKEZ	110
K.MARAŞ	MERKEZ	250	AFYON	DİNAR	110

Şekil 27. Türkiye'de Badem Üretiminin Dağılışı .

2.3.12. ANTEP FISTIĞI

Dünyada Antep fıstığının ana vatanı Anadolu'dur. Antep fıstığı kültüründe anaç olarak kullanılan *Pastacia* türlerinin sayısı on biri bulur. Güneydoğu Anadolu bölgesinde bu türlerden Battum, Melengiç, Atlantik Sakızı ağaçlarının aşılansarak yada tohumlarından yetiştirilen fidanlarla kültürü yapılmaktadır. Yüksekliği 3–10 m'yi bulan Antep fıstığı ağacının kökleri uzun olup toprağın derinliklerine kadar ulaşmaktadır (KALELİOĞLU, 1987).

Yetiştirme koşulları kış mevsiminde soğuğa karşı zeytinden çok daha dayanıklıdır. Bu mevsimde fıstık -19 °C'ye kadar dayanabilmektedir. Meyvelerin olgunlaşma döneminde haziran, temmuz, ağustos aylarında sıcaklığın yüksek olması gerekir. Buna karşılık çiçeklenme ve dölleme zamanı olan nisan ve mayıs aylarında fıstık iklim şartlarına karşı çok hassaslaşır. Bu iki ayda sıcaklığın 3 °C'den düşük, 25 °C'den yüksek olmaması gerekir. Düşük sıcaklıklarda çiçeklenme ve dölleme gerçekleşmemektedir. Yüksek sıcaklıklarda Antep fıstığında salkım silkme şeklinde çiçek dökümleri görülmektedir. Nisan ve mayıs aylarında özellikle sıfır ve sıfırın altındaki düşük sıcaklıklar çiçeklerde öldürücü etkiler yapmaktadır. Bu nedenle ilkbaharı soğuk ve sıcak olan yerlerde Antep fıstığı kültürü yapmak mümkün değildir (AĞAOĞLU, 1987).

Antep fıstığı çiçeklenme ve dölleme dönemi olan nisan ve mayıs aylarında çok nemli, çok kuru havalardan hoşlanmaz. İklimi fazla nemli olan bölgelerde fıstık meyveleri olgunlaşmaz. Nisan–mayıs aylarında nispi nemin % 50–65 olduğu yerlerde fıstık iyi gelişir. Ayrıca ilkbaharda görülen sağanak ve devamlı yağmurlar tozlaşmayı azalttığı gibi salkım seyrelmesi şeklinde çiçek ve meyve dökümlerine sebep olur (KALELİOĞLU, 1987).

Antep fıstığı ağaçları taban suyunun toprağa yakın bulunan vadi tabanlarında ve ovalarda kökleri çürüdüğünden yetişmez. Fıstık ağaçlarının en çok uyum sağladığı yerler, tepelerin etekleri ve eğimi fazla bulunmayan hafif esintili güneşe bakan yamaçlardır. Fıstık toprak seçen bir ağaç sayılmaz. Ağaçları verimsiz, kireçli, taşlık alanlarda hatta kayalık yerlerde dahi derinlere kadar dik kökler salarak tutunabilir. Buna karşılık en verimli olduğu topraklar orta derinlikte geçirgen, fazla kireç içeren tınlı topraklardır (KALELİOĞLU, 1987).

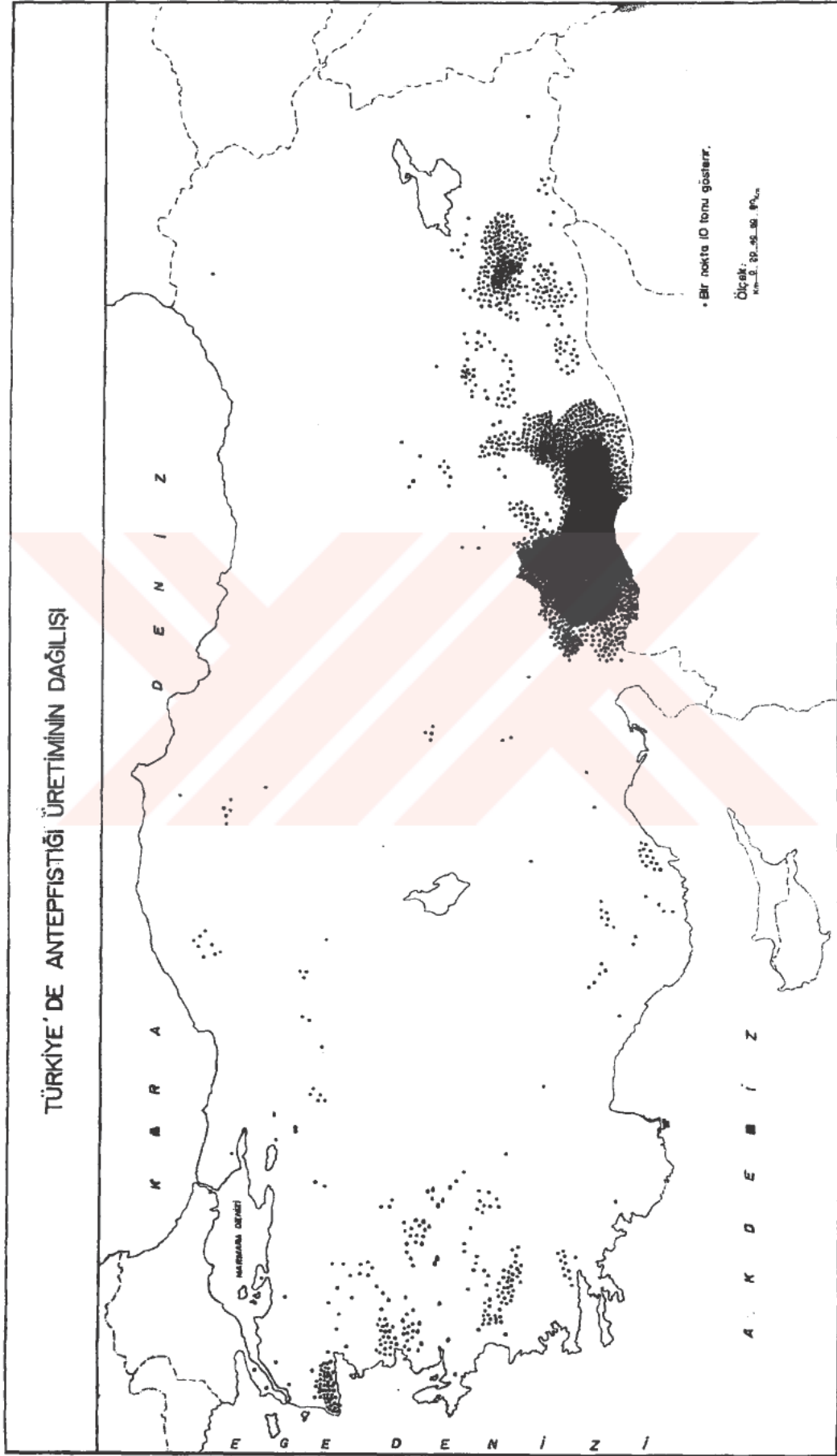
Türkiye toplam üretimi 47.776 tondur. Üretimin en yoğunlaştığı alanlar Güneydoğu Anadolu bölgesinde Urfa, Gaziantep, Kilis ve Siirt civarlarıdır. En yoğun olarak üretim yapan merkezler Birecik 7.474 ton, Nizip 5.237 ton, Urfa Merkez ilçe 4.606 ton, Gaziantep Merkez ilçe 2.392 ton, Adıyaman Besni 2.061 tondur (Tablo,25).

DİE' nin 1992–1997 yılları ait istatistiki bilgilerini ilçeler bazında incelediğimizde 6 yıllık ortalamalara göre antep fıstığı üretiminin dağılışında yoğunlaşan birinci bölge dış

cephesini batıdan doğuya doğru Amanos, Ahır, Engizek ve Karaca dağın çevrelediği ovalık alanlar ve plato sahasıdır. Bu alan Türkiye üretiminin % 88'ini karşılamaktadır. Bu alanda Urfa platosu, Harran Ovası ve Suruç Ovası üretimin tek başına % 50'sini karşılamaktadır. Gaziantep platosu % 26'sını, Adıyaman % 7'sini karşılar. Maraş platosundan üretiminin % 7'si karşılanır. Bu alandan doğuya doğru gidildikçe üretimde ciddi bir şekilde azalma göze çarpmaktadır. Mardin platosunda üretim ancak % 1'e karşılık gelmekte, Siirt'e doğru gidildikçe % 4'lük üretim göze çarpmaktadır. Diyarbakır'da üretimin % 2'si karşılanmaktadır. Bu değerler gösteriyor ki Güneydoğu Anadolu bölgesinde yoğun bir şekilde üretimi yapılan antep fıstığı Türkiye üretiminin % 92'sine karşılık gelmektedir. Geri kalan üretim ise kıyı bölgelerimizde Balıkesir, Muğla, İzmir, Manisa ve Aydın' da % 1'lik değerlerle karşılanmaktadır (Şekil,28).

İl Adı	İlçe	Üretim	İl Adı	İlçe	Üretim
ŞANLIURFA	BOZOVA	7474	ŞANLIURFA	BİRECİK	229
GAZİANTEP	NURDAĞI	5237	GAZİANTEP	KARKAMIŞ	219
ŞANLIURFA	AKÇAKALE	4606	DİYARBAKIR	ÇINAR	208
ŞANLIURFA	HARRAN	3921	AFYON	DAZKIRI	204
ŞANLIURFA	VİRANŞEHİR	2476	GAZİANTEP	NİZİP	203
GAZİANTEP	ARABAN	2392	ŞANLIURFA	SİVEREK	202
ŞANLIURFA	CEYLANPINAR	2160	MARDİN	NUSAYBİN	200
ADİYAMAN	ÇELİKHAN	2061	SİNOP	BOYABAT	170
K.MARAŞ	TÜRKOĞLU	1965	SİİRT	BAYKAN	161
ŞANLIURFA	SÜRÜÇ	1324	İÇEL	TARSUS	141
KİLİS	MERKEZ	1278	BATMAN	HASANKEYF	131
GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	1119	BATMAN	SASON	129
GAZİANTEP	İSLAHİYE	1110	BATMAN	GERCÜŞ	127
UŞAK	MERKEZ	664	BALIKESİR	MERKEZ	122
GAZİANTEP	YAVUZELİ	555	DİYARBAKIR	ÇERMİK	117
ADİYAMAN	KAHTA	540	DİYARBAKIR	LİCE	109
SİİRT	AYDINLAR	492	MANİSA	AHMETLİ	105
ÇANAKKALE	BAYRAMİÇ	488	İZMİR	TORBALI	104
KAYSERİ	MERKEZ	349	İZMİR	BEYDAĞ	101
SİİRT	KURTALAN	295	SİİRT	ŞİRVAN	100
ŞANLIURFA	HALFETİ	295			
K.MARAŞ	PAZARCIK	281	Diğer Toplamlar:		3.312
ADİYAMAN	BESNİ	234	Toplam üretim:		47.776

Tablo 25..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama antep fıstığı üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 28. Türkiye'de Antepfıstığı Üretiminin Dağılışı

2.3.13. FINDIK

Yeryüzünde çok geniş bir alana yayılmış olmasına karşın kültür fındıkları 37°-41° paralelleri arasında 750 m'yi aşmayan yüksekliğe kadar, yıllık ortalama ısı 13-16 °C'de ılıman ve nemli iklim koşullarında, serin topraklarda 6-7 m ye kadar büyüeyebilen, kıraç ve derin, tınlı, humuslu, zengin topraklarda iyi gelişme gösterir. Fındık iklimi denildiğinde kışları ılık, yazları orta derecede sıcak ve nemli Karadeniz iklimi akla gelmektedir. Asıl fındık iklimine sahip Karadeniz sahil kuşağında kış süresinde bile sıcaklık -5 °C'nin altına nadiren düşmektedir. Fındık ağacının gövdesi dinlenme durumunda iken -25 °C ve -30 °C'ye dayanabilirse de çiçeklenme dönemi bütün kış süresince devam ettiğinden ürün açısından, kış ve ilkbahar donlarının büyük önemi vardır (AKDAĞ, 1990).

Dişi çiçekler -8 °C'de erkek çiçekler ise -2 °C'den sonra zarar görmeye başlamaktadır. Yine ilkbaharda fındıklar vejetatif gelişmenin başlamasından sonra sıcaklığın 0 °C'nin altına düşmesi zarara neden olmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Fındıklarda döllenme iklim koşullarına göre Ocak - Şubat - Mart aylarında meydana gelir. Genellikle nisan ayı sonlarında meyveler belirmeye başlar. Yine iklime bağlı olarak ağustos ayında hasat olgunluğuna erişir (AKDAĞ, 1990).

Yıllık yağış tutarlarının 700-800 mm ile 1500 mm den az olmadığı kış sıcaklık ortalamalarının 0 °C ile 6-7 °C dolayında kaldığı, yaz sıcaklık ortalamalarının da 20-25 °C'yi pek aşmadığı bölgelerde uygun doğal yetiştirme bölgeleri vardır. Bahçeler kurulduktan 5-6 yıl sonra fındık ağacı meyve vermeye başlar. En yüksek verimine 8-10 yıl içinde ulaşır. Bu bitkinin en büyük zararlısı ilkbahar donlarıdır. 1-2 saatlik şiddetli don olayı o yıl bahçelerde verimin % 50 ve hatta % 80 düşmesine yol açar. Zaten ülkemizde bahçelerin 500-600 m'lerden daha yükseklerle pek yayılmayışının esas nedeni ilkbaharda sık sık görülen bu don olaylarıdır. Yaz kuraklıkları da meyve verimini düşürür ama bu sorun sulama ile çözümlenebilir (DOĞANAY, 1995).

Önceleri yalnız Giresun yöresinde başlayan fındık yetiştiriciliği gerek fındığın çok değerli bir çerez olması ve gerekse tarımındaki bazı avantajları nedeni ile önce yakın çevresindeki Trabzon ve Ordu, zamanla da Samsun ve Rize yörelerine yayılmıştır. Daha sonra da Karadeniz'de arazi yetersizliği nedeni ile geçimini başka yörelerde arayan halkın özellikle Bolu ve Sakarya'nın ormanla kaplı ve nüfus yoğunluğu az olan kesimlere göçleri sırasında bu alanlarda üretimine başlanmıştır. Yeni yetiştirme alanlarının toprak yapısı ile de tarıma daha elverişli ve yeni kurulduğu için bahçelerin genç olması bu yörelerde verimin yüksek olmasını sağlamıştır. Bu bölgeler içinde Giresun , Trabzon ile Ordu' nun bazı ilçeleri fındıklık alan yönünden artık doyma noktasına ulaşmış bulunduğundan bu noktalarda alan artışlarına pek rastlanamamıştır (AKDAĞ, 1990).

Dünya toplam fındık üretimi 610.000 tondur. En fazla üretim 430.806 tonla Türkiye'ye aittir .Bundan sonra sırası ile İtalya 94.000 ton, ABD 43.000 ton, İspanya 20.000 ton, Çin 10.000 ton, İran 10.000 tondur (FAO,2000).

Ülkemizde en fazla üretim yapılan alanlar Kocaeli 19.522 ton, Giresun Merkez ilçe 18.128 ton, Fatsa 16.582 ton, Terme 16.389 ton, Ordu Merkez ilçe 15.952 ton, Ünye 15.223 ton, Bulancak 15.197 tondur (Tablo,26).

Türkiye fındık üretiminin coğrafi dağılışı başta Ordu ili olmak üzere Trabzon – Giresun ve Ordu yöresi yurdumuzda fındık yetiştiriciliğinin en büyük merkezleri durumundadır. Bu illerimizin üçü birden Türkiye fındık üretiminin % 59'unu karşılamaktadır. Doğu Karadeniz sahillerinde kıydan itibaren 0–500 m yükseltiye yer yerde 600 m'lere kadar çıkmakta ve hemen gerisinde bir duvar gibi uzanan Canik Dağları, Giresun Dağları ve Doğu Karadeniz Dağlarının yamaçlarına kadar fındık tarımı yapılabilir. Türkiye'de randımanı en yüksek fındık 'ordu levanı' diye bilinen bu türün randımanı % 55 – 56 'yı bulur. Ayrıca giresun fındığı türleri de (tombul, palas, sivri, badem, kalın, kara gibi) randımanı yüksek fındık meyvesidir. % 53 oranında randıman verir. Trabzon sivrisi ve Trabzon tombulunda randıman düşmeye başlar. Bu düşüş % 40'lara varır. İthalatta en büyük paya bu grup sahiptir (DOĞANAY, 1995).

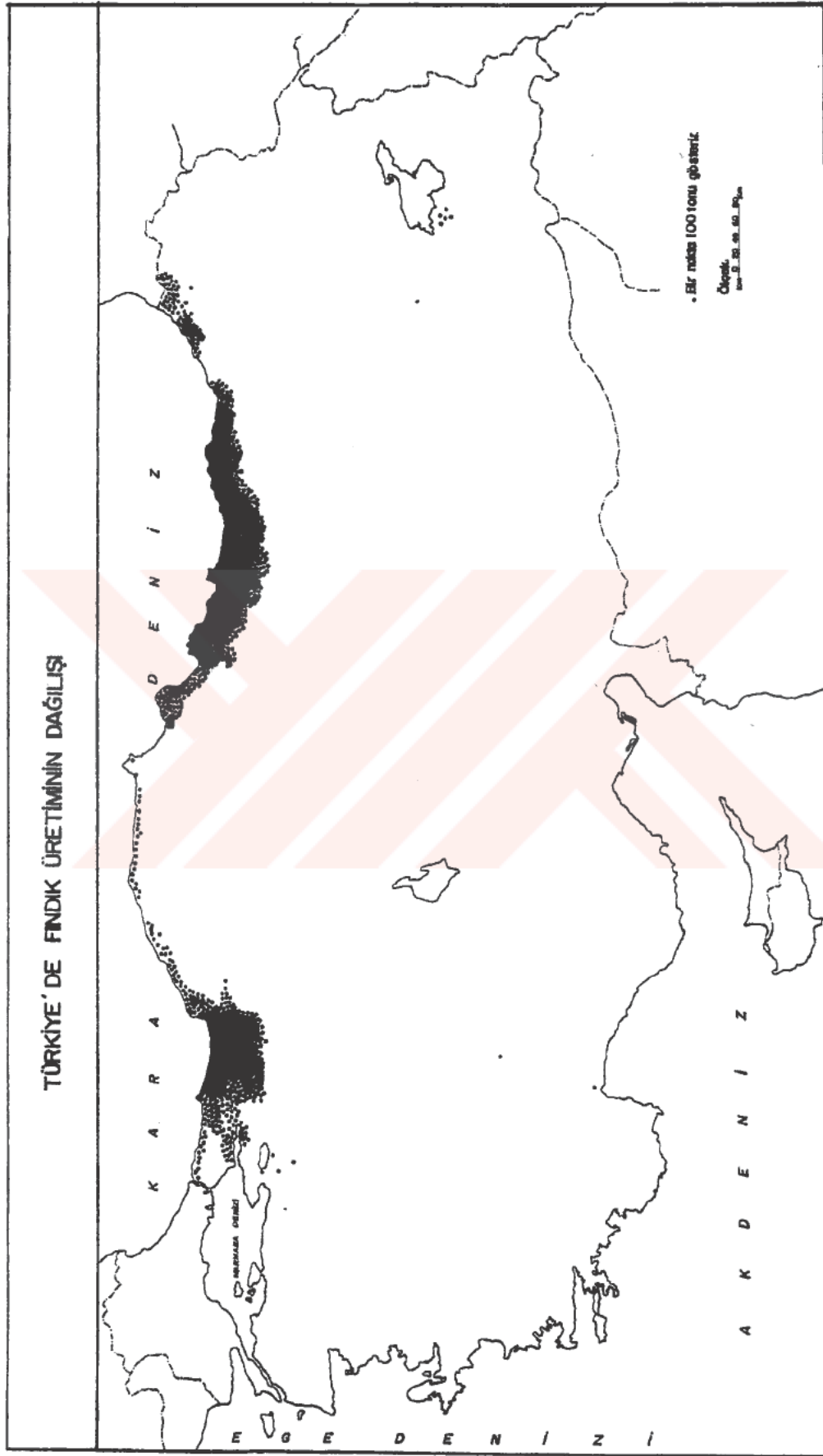
Karadeniz bölgesinin orta ve batı Karadeniz bölümlerinde bahçeler monokültür olma özelliğini yitirir. Orta Karadeniz bölümünde Samsun ili % 9'luk bir paya sahiptir. Bu alana gidildikçe üretim seyrekleşmeye başlar. Bu alanda özellikle Çarşamba Ovasında üretim yoğunlaşmıştır.

Üretimin Doğu Karadeniz'den sonra yoğunlaştığı ikinci yöre Düzce ve Sakarya Ovalarını içine alan kesimde görülmektedir. Bu alandan batıya gidildikçe güney Marmara da İzmit Ovasının bulunduğu alandan Samanlı Dağlarına doğru üretim gittikçe azalmaya başlar. Bu alanda Türkiye üretiminin Zonguldak'tan başlayarak Sakarya–Bolu illerini içine alan kesiminde % 27'lik üretime karşılık gelmektedir. (Sakarya % 14, Bolu % 11, Zonguldak % 2). Bu alanda özellikle Akçakoca ve Düzce çevresi yoğun fındık bahçeleri durumuna gelmiştir. Geniş araziler yer yer Sakarya Ovasına doğru yayılan monokültür fındık bahçeleri durumundadır.

Yine Doğu Karadeniz kıyılarında en doğuda Artvin ilinden Hopa, Kemalpaşa, Sarp gibi kıyı yerleşmeleri Türkiye üretiminin % 3'ünü karşılamaktadır. Rize üretimde % 1'lik bir paya sahiptir.İstanbul ve Kocaeli çevrelerinde fındık üretimine rastlanmamaktadır (Şekil,29).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
SAKARYA	KOCAALI	19522	TRABZON	VAKFIKEBİR	2749
GİRESUN	MERKEZ	18128	ORDU	ÇATALPINAR	2731
ORDU	FATSA	16582	ARTVİN	BORÇKA	2679
SAMSUN	TERME	16389	ORDU	KABATAŞ	2608
SAKARYA	KARASU	16387	ORDU	MESUDİYE	2607
ORDU	MERKEZ	15952	TRABZON	ÇARŞIBAŞI	2533
ORDU	ÜNYE	15233	SAKARYA	KARAPÜRÇE	2333
GİRESUN	BULANCAK	15197	SAKARYA	MERKEZ	2314
BOLU	DÜZCE	13339	SAMSUN	ONDOKUZ MAYIS	2297
BOLU	AKÇAKOCA	13322	ORDU	AYBASTI	2282
ORDU	ULUBEY	12625	TRABZON	MAÇKA	2274
TRABZON	MERKEZ	12553	GİRESUN	GÜCE	2240
ORDU	PERŞEMBE	10968	BOLU	GÜMÜŞOVA	2205
GİRESUN	TİREBOLU	9889	SAMSUN	MERKEZ	2044
SAKARYA	HENDEK	8962	SAMSUN	BAFRA	2033
SAMSUN	ÇARŞAMBA	8864	ORDU	AKKUŞ	1993
BOLU	CUMAYERİ	8122	SAKARYA	KAYNARCA	1985
GİRESUN	ESPIYE	7417	GİRESUN	EYNESİL	1702
TRABZON	YOMRA	6862	KOCAELİ	GEBZE	1616
ORDU	ÇAYBAŞI	6842	SAMSUN	AYVACIK	1524
ZONGULDAK	ALAPLI	6576	GİRESUN	DOĞANKENT	1428
TRABZON	ARSİN	6291	TRABZON	SÜRMENE	1384
ORDU	GÖLKÖY	6263	SAMSUN	TEKKEKÖY	1305
GİRESUN	PİRAZİZ	6173	GİRESUN	ÇANAKÇI	1106
GİRESUN	KEŞAP	6150	İSTANBUL	ŞİLE	992
SAKARYA	AKYAZI	6015	ARTVİN	ARHAVİ	796
ORDU	İKİZCE	5996	RİZE	FINDIKLI	755
TRABZON	ARAKLI	5433	KOCAELİ	MERKEZ	728
ORDU	GÜRGENTEPE	5343	SAKARYA	SÖĞÜTLÜ	649
SAMSUN	SALIPAZARI	5109	KOCAELİ	GÖLCÜK	602
GİRESUN	GÖRELE	4103	ZONGULDAK	MERKEZ	598
BOLU	YİĞİLCA	4079	TRABZON	ŞALPAZARI	584
BOLU	GÖLYAKA	3999	BARTIN	MERKEZ	579
TRABZON	AKÇAABAT	3832	KASTAMONU	CİDE	560
ORDU	KUMRU	3592	BİTLİS	HİZAN	487
ORDU	GÜLYALI	3436	SAMSUN	ALAÇAM	462
GİRESUN	DERELİ	3377	KASTAMONU	BOZKURT	418
KOCAELİ	KANDIRA	3343	ARTVİN	HOPA	374
TRABZON	BEŞİKDÜZÜ	3173	SİNOP	AYANCIK	351
ORDU	KORGAN	3117	TRABZON	OF	347
BOLU	ÇİLİMLİ	3089	İSTANBUL	BEYKOZ	342
SAKARYA	FERİZLİ	3005	BARTIN	KURUCAŞIL	330
ORDU	ÇAMAŞ	2976	SAKARYA	GEYVE	272
GİRESUN	YAĞLIDERE	2942	SAKARYA	SAPANCA	265
ZONGULDAK	EREĞLİ	2893		Diğer Toplam:	4042
ORDU	KABADÜZ	2848		Toplam Üretim:	430806

Tablo 26..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama fındık üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 29. Türkiye'de Fındık Üretiminin Dağılışı .

2.3.14. NAR

Nargiller familyasından bir ağaçtır. Çiçekleri büyük, parlak, kırmızı renkte ; dalları dört köşeli bazen de dikenlidir. Bu ağacın yuvarlak biçimli sert bir kabukla örtülü içinde çok sayıda sulu taneleri olan bir meyvesi vardır. Nar genel olarak sıcak ülkelerde yetişen bir bitkidir. Yabani olarak en çok Batı Asya'da, kuzeybatı Hindistan'da bulunur. Yabani nar özel olarak yetiştirilen nar bitkisinden farklıdır. Dış görünüş bakımından fundaya benzer. Kültüre alınan nar bitkisi ağaç gibi boylanırlar. 4,5-5 m'ye kadar yükselebilirler (HAYAT ANSK.,III.CİLT).

Nar aynı zamanda endüstriyel olarak kullanılan bir türdür. Farklı iklim ve toprak koşullarına adaptasyon yeteneğinin yüksek olması üretim sınırlarının genişlemesine olanak vermektedir. Yıllık dallar ve üzerindeki gözler -10 °C'ye, 2 ve daha yaşlı dallar -15 °C'ye dayanmaktadır. Geç çiçek açtığından ilkbahar geç donlarından genellikle etkilenmez . Özellikle ilkbahar döneminde yoğun olmak üzere yıllık 500 mm yağış yeterli olmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Kuzey rüzgarlarına kapalı kuytu vadilerde, ovalara dikilmelidir. Tınlı, süzek ve derinliği en az 1 m olan topraklarda iyi sonuç verir. Bahçenin sulanması gereklidir. Kadı narı ve Tir beyi narı diye iki değerli çeşidi vardır (YÜCEL, 1980).

Türkiye toplam üretimi 55.837 tondur. En fazla nar üretilen merkezler İnhisar 3.966 ton, Kuyucak 2.308 ton, İncirli Ova 1.998 ton, Silifke 1.884 ton, Erdemli 1.587 ton, İskenderun 1.388 tondur (Tablo,27).

Nar üretiminin coğrafi dağılışına gelince ülkemizde en fazla üretim % 30'luk payla Akdeniz kıyı şeridinde bulunan ovalar ve vadi tabanlarında karşılanmaktadır. Bu alanlarda doğudan Amik Ovasında başlamak üzere İskenderun körfezi çevresi, Dilbek Dağları, Ala dağlar, Bolkar Dağlarının doğu yarısı tarafından kuşatılmış Çukurova, batıya gidildikçe Mersin Ovası ve Silifke Ovasına kadar yoğun bir şekilde üretimi yapılmaktadır. Tekrar Anamur'dan başlamak üzere yoğunlaşan üretim Antalya kıyıları boyunca kesintisiz devam etmektedir. Üretim bu alandan Muğla'ya doğru gidildikçe azalmaya başlar . Bu yoğun alanda % 14'lük payla Mersin Ovasından Silifke Ovasına kadar olan ilçeler üretimde ilk sırayı almakta, % 8'lik payla Amik Ovası onu izlemekte, Çukurova, Antalya kıyı kesimi de % 4'lük paylarla nar üretimini gerçekleştirmektedir.

Nar üretiminde ikinci sırayı Ege bölgesinde bulunan depresyon ovaları alır. Büyük ve Küçük Menderes, Gediz depresyonunda Türkiye üretiminin % 30'u karşılanır. Bu alanda üretimin % 20'sini büyük Menderes Ovası karşılar.

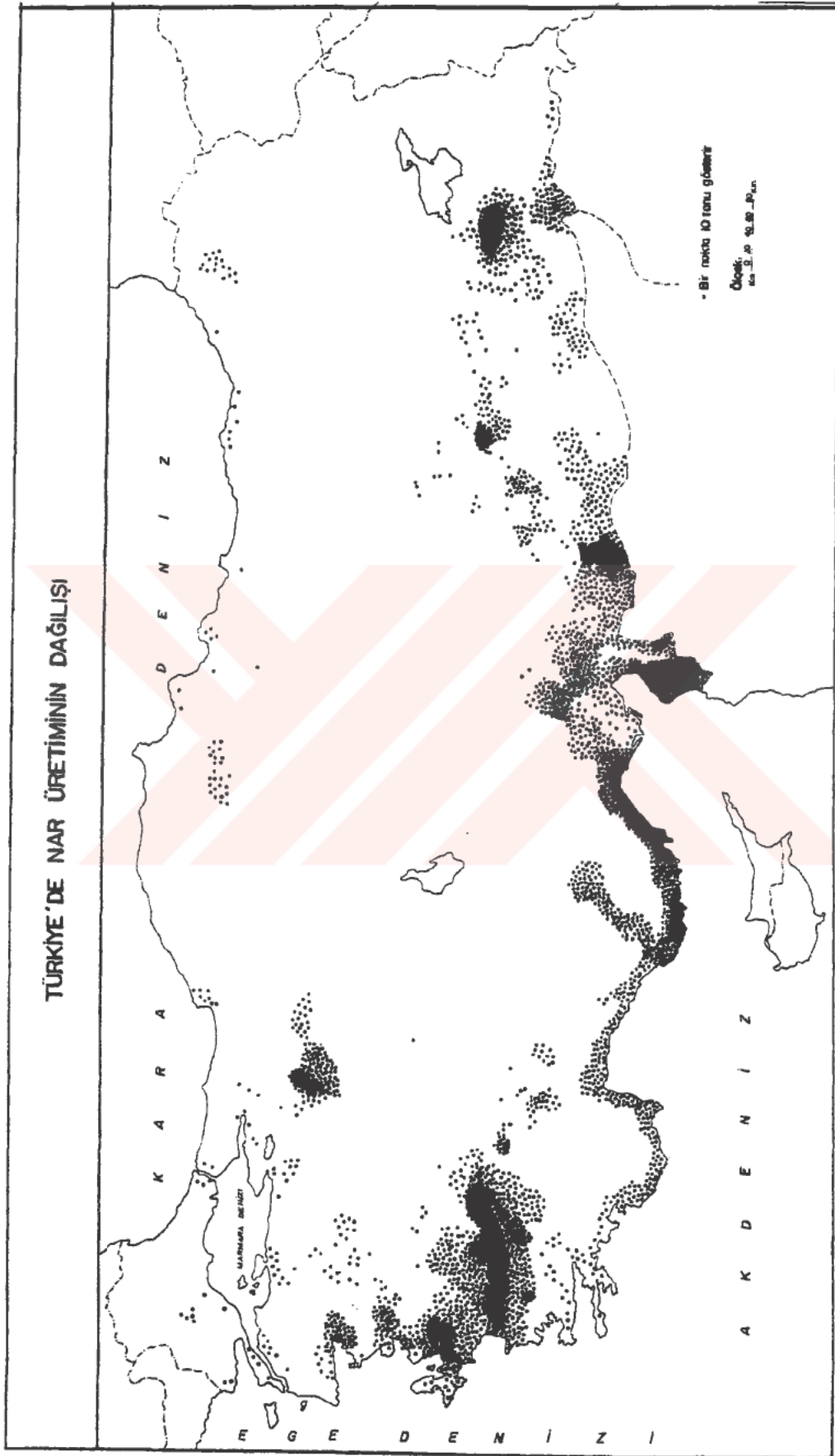
Güneydoğu Anadolu bölgesinde üretime elverişli alanlar dağınık bir şekilde görülmektedir. Üretimde en fazla pay % 8'lik bir payla Siirt'e aittir. Gaziantep platosu ve

Şanlıurfa Ovalarının bulunduğu kesimde % 8'lik bir üretim yapılmaktadır. Diğer alanlar üretimin % 2'sini vermektedir. Böylece Güneydoğu Anadolu bölgesindeki alçak düzlüklerde Türkiye üretiminin % 18'i karşılanır. Geri kalan % 22'lik üretim ise % 8'i Bilecik – İnhisar Ovasından karşılanmak üzere diğer iç bölgelere irili ufaklı dağılmıştır (Şekil,30).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
SIĞIRCI	ŞIRVAN	4192	ANTALYA	SERİK	248
BİLECİK	İNHİSAR	3966	ANTALYA	KEMER	241
DENİZLİ	BULDAN	3649	DENİZLİ	TAVAS	241
AYDIN	KUYUCAK	2308	MUĞLA	FETHİYE	225
AYDIN	İNCİRLİOVA	1998	AYDIN	ÇİNE	223
İÇEL	SİLİFKE	1884	BALIKESİR	HAVRAN	204
İÇEL	ERDEMLİ	1587	HATAY	YAYLADAĞI	203
GAZİANTEP	NİZİP	1581	OSMANİYE	DÜZİÇİ	198
HATAY	İSKENDERUN	1398	DİYARBAKIR	ÇERMİK	192
İÇEL	MUT	1140	ŞANLIURFA	AKÇAKALE	191
HATAY	MERKEZ	1083	İZMİR	TİRE	181
İZMİR	MERKEZ	914	MARDİN	KIZILTEPE	181
İÇEL	ANAMUR	871	İZMİR	ÖDEMİŞ	179
ADANA	KOZAN	861	AFYON	DAZKIRI	179
GAZİANTEP	OĞUZELİ	814	AYDIN	BOZDOĞAN	179
HATAY	ALTINÖZÜ	797	ADANA	KARAIŞALI	176
KARAMAN	MERKEZ	728	İZMİR	TORBALI	174
İZMİR	BORNOVA	720	ESKİŞEHİR	SARICAKAYA	165
İÇEL	GÜLNAR	642	HATAY	HASSA	162
ŞIRNAK	SİLOPI	606	OSMANİYE	BAHÇE	161
AYDIN	KARACASU	596	ŞANLIURFA	SÜRÜÇ	161
İÇEL	TARSUS	566	AYDIN	SÖKE	161
İÇEL	MERKEZ	544	HATAY	KIRIKHAN	156
OSMANİYE	KADIRLI	521	ŞANLIURFA	CEYLANPINAR	150
ANTALYA	GAZİPAŞA	505	AYDIN	KUŞADASI	150
AYDIN	NAZİLLİ	482	ANKARA	NALLIHAN	147
DİYARBAKIR	ÇÜNGÜŞ	478	OSMANİYE	MERKEZ	144
DENİZLİ	GÜNEY	469	HATAY	DÖRTYOL	143
MANİSA	SALİHLİ	466	SIĞIRCI	ERUH	141
KARAMAN	ERMENEK	430	BURDUR	ÇELTİKÇİ	138
GAZİANTEP	MERKEZ	391	İÇEL	ÇAMLIYAYLA	136
KİLİS	MERKEZ	372	ANTALYA	KAŞ	135
DENİZLİ	SARAYKÖY	369	ÇORUM	KARGI	126
ANTALYA	MERKEZ	353	İZMİR	KIRAZ	125
HATAY	BELEN	333	İZMİR	BERGAMA	124
ESKİŞEHİR	MİHALGAZİ	332	OSMANİYE	SUMBAS	122
ADYAMAN	KAHTA	327	ANTALYA	KUMLUCA	122
AYDIN	MERKEZ	316	ANTALYA	GÜNDOĞMUŞ	119
İÇEL	BOZYAZI	309	ADANA	CEYHAN	119
İZMİR	KINIK	296	İÇEL	AYDINCIK	119
İZMİR	MENEMEN	294	ISPARTA	SÜTÇÜLER	116
ŞANLIURFA	MERKEZ	290	AYDIN	KARPUZLU	112
HATAY	SAMANDAĞI	288	ADANA	SEYHAN	110
BALIKESİR	BURHANİYE	270	BİLECİK	SÖĞÜT	109
Diğer Toplamlar:					7418
Toplam Üretim					55837

Tablo 27..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama nar üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 30. Türkiye'de Nar Üretiminin Dağılışı .

2.3.15. BAĞCILIK

Asmanın ve bağcılık kültürünün ana vatanı olan Türkiye, doğal olarak bağcılık için son derece elverişli iklim koşullarına sahiptir. Bu yüzden geniş bir çeşit ve tip zenginliğinin sonucu olarak oluşan büyük bir bağcılık potansiyeli ile dünya bağcılığı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ülkemiz sırasıyla İspanya, Fransa, İtalya ve Rusya' nın ardından beşinci sırada gelmektedir. 1200'ü aşkın sofralık, kurutmalık, şaraplık ve şıralık üzüm çeşitlerinin yetiştirildiği ülkemizde bağcılık ülkemizin tarımsal yapısı içerisinde önemli bir yer tutmakta ve ülkemiz ekonomisine çok önemli katkılar sağlamaktadır (ÇELİK, GÖKÇAY, BARIŞ, 1990).

İklim isteği yönünden bir sıcak ılıman iklim bitkisi olmasına rağmen, daha soğuk ve daha sıcak iklim şartlarına adaptasyon yeteneği yüksek çok yıllık bahçe bitkileri arasında bulunmaktadır. Asma yetişmesi için en uygun şartların 30 ° ve 50 ° kuzey ve güney enlem dereceleri arasında bulunmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Herhangi bir alanda bağcılık yapılabilmesi için yıllık ortalama sıcaklığın 9 °C' nin, en soğuk ayları ortalama sıcaklıkları -2 °C'nin altında olmaması gerekir. Etkili sıcaklık toplamının 900 gün derecenin üzerinde, yine ortalama sıcaklığı 10 °C'nin üzerinde olan günlerin toplamı olarak ifade edilen vejetasyon süresinin 160 günden fazla olması gerekmektedir (AĞAOĞLU, 1987).

Asmanın iyi odunlaşmış bir yıllık sürgünleri -20 °C dolayındaki soğuklara dayanabilmektedir. Soğuğun süresine, sürgünlerin odunlaşma durumlarına ve çeşidine bağlı olarak -12 °C'den sonra kışlık gözler -16 °C'den sonra ise odun dokuları zararlanmaya başlamaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Yerkürenin bağcılık açısından en elverişli kuşağında yer alan ülkemizde Doğu Anadolu'nun yüksek kesimleri ile yıllık toplam yağışın 1000 mm ' nin üzerinde olduğu Doğu Karadeniz sahil şeridi dışında kalan bütün tarım bölgelerimizde, ekonomik anlamda bağcılık yapılabilmektedir. Ülkemiz çekirdekli ve çekirdeksiz kuru üzüm toplamı ile dünyada ilk sıradadır. Çekirdeksiz kuru üzüm üretimi Ege bölgesinde, Çekirdekli kuru üzüm üretimi ise daha çok Güneydoğu ve İç Anadolu tarım bölgelerinde yoğunluk kazanmıştır (ÇELİK, GÖKÇAY, BARIŞ, 1990).

Asma yaz mevsiminde ılık ve sakin yağmurların ve güneşin, üzümün olgunlaşma zamanında ise sıcaklıkların artmasını ister toprak konusunda seçiciliği yoktur. Çeşitli ve karışık yapıdaki topraklarda kumlu, kireçli, taşlık ve volkanik arazilerde iyi netice verir (YEĞİN, 1965).

Asmada ilkbahar geç donları sık sık zararlara yol açmaktadır. Böyle alanlarda bağların meyilli arazilere kurulması, yüksek terbiye sistemlerinin uygulanması ve mümkün

olduğu kadar geç budama yapılması ilkbahar geç donlarından korunmada yararlı olmaktadır (AĞAOĞLU, 1987).

Türkiye tarım bölgelerinin yıllık ortalama sıcaklığının 8, 4 °C ile 16, 9 °C arasında değiştiği göz önüne alınırsa bölgelerimizin tümünde yıllık toplam yağış susuz bağcılık için sınır olarak kabul edilen 300 mm ' nin üzerindedir. Susuz bağcılık için sınır 300–600 mm'dir (AĞAOĞLU, FİDAN, SÖYLEMEZOĞLU, 1998).

2.3.15.1. ÇEKİRDEKLİ ÜZÜM

Toplam Türkiye üretimi 2.292.056 tondur. En fazla üzüm üreten alanlar ise Gaziantep Merkez ilçe 105.086 ton, Karaman Merkez ilçe 92.270 ton, Geyve 70.777 ton, Tarsus 61.171 ton, Kilis Merkez 59.909 ton, Ürgüp 49.686 ton, Islahiye 47.180 ton, Çal 40.063 tondur(Tablo,28).

Çekirdekli üzümün dağılışını incelediğimizde Karadeniz kıyı kuşağı ve Doğu Anadolu' nun Erzurum–Kars, Van bölümü ve, Hakkari bölümü ile İç Batı Anadolu ve Sivas çevrelerinde üretimine pek rastlanılmamaktadır.

Üretimin yoğun bir şekilde ilk gözüme çarpan alanı Çukurova'nın batı bölümünden başlayarak Mersin Ovası ve çevresinde yoğunlaşan üretim Akçalı Dağlarının kuzey yamaçlarını da içlerine alarak Karaman ilinin Merkez ilçesi, Ermenek ve Sarıveliler ilçelerinde geniş ölçüde görülmektedir. Orta Toroslar'ın kuzey yamaçlarındaki üretim Konya Ovasının güneyi boyunca da devam etmektedir. Bu alan İç Anadolu bölgesinin kuzeyine doğru orta Karadeniz Dağlarına kadar bir hat şeklinde uzanmaktadır. Bu alan Türkiye üretiminin % 20'sine karşılık gelir. Bu yoğun alandan kuzeye gidildikçe Aksaray'dan başlayan üretim, Nevşehir ve Kırşehir illerinde de devam ederek Tuz gölünün doğusundaki Kayseri Ovası ve Seyfe Ovası civarında da Türkiye üretiminin % 11'i karşılanmaktadır.

Üretimin yoğunlaştığı bir diğer alan Amik Ovasının kuzeyinde başlayarak Güneydoğu Anadolu bölgesinin batı kısmını içine alan ovalık ve plato alanlarından oluşur. Bu alanda Gaziantep platosu, Urfa Ovasının batı bölümü, Kilis Merkez ilçe, Kahramanmaraş Merkez ilçe ve Islahiye ve Adıyaman çevresi Türkiye üretiminin % 16'sını karşılamaktadır. Gaziantep platosu ve Kilis civarı Türkiye üretiminin yoğun olduğu alanları oluşturur. Daha doğuda Güneydoğu Toroslar'ın güney eteklerinde Diyarbakır platosu, Mardin Eşiği, Batman ve Siirt illerini kapsayan bu alanda Türkiye toplam üretiminin % 12'si üretilmektedir. Ege bölgesinde Denizli civarında yoğunlaşan üretim kıyıya doğru depresyon ovalarında yer yer yapılmaktadır. Bu bölümde çekirdeksiz üzüm kadar ticari değeri yüksek olmayan bu tür Türkiye üretiminin ancak % 9'unu karşılar. Güney Marmara bölümünde Bursa Ovası, Adapazarı Ovası ve İzmit Körfezi çevresinde Türkiye üretiminin % 10'u karşılanır. Trakya

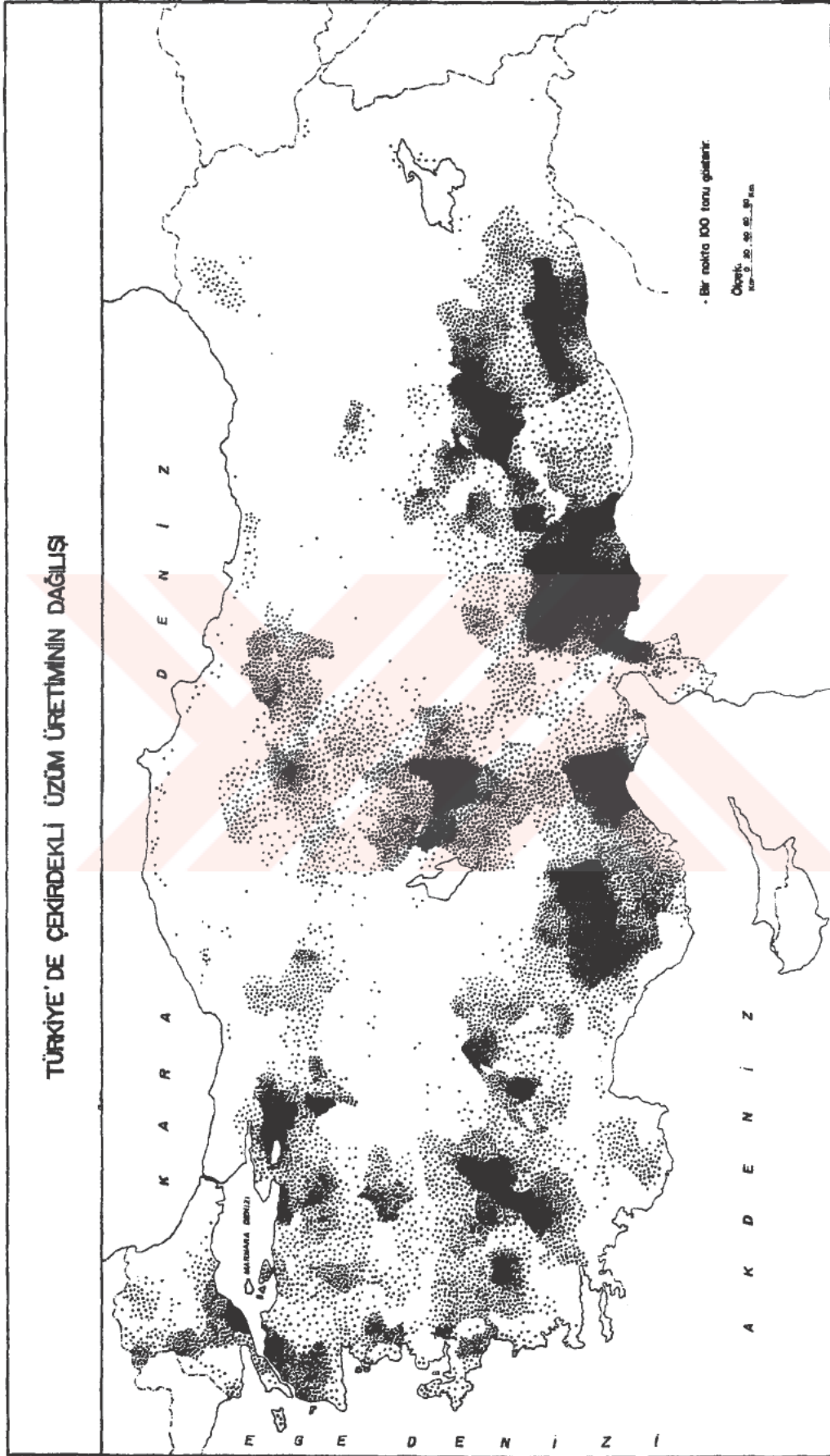
bölgesinde Türkiye'nin şaraplık üzümü önem kazanmış ve Türkiye üretiminin % 3'ü karşılanır. İç kısımlarda Elazığ çevresi ve Erzincan civarında da üzüm üretimi yapılmakta ve Türkiye üretiminin % 1'ine karşılık gelmektedir (Şekil,31).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
KİLİS	MERKEZ	105086	ANKARA	GÜDÜL	3588
KARAMAN	MERKEZ	92270	NİĞDE	BOR	3567
SAKARYA	GEYVE	70777	YOZGAT	MERKEZ	3526
İÇEL	TARSUS	61171	BİLECİK	GÖLPAZARI	3514
GAZİANTEP	MERKEZ	59989	İZMİR	ÖDEMiŞ	3493
NEVŞEHİR	MERKEZ	54714	DİYARBAKIR	HANİ	3441
K.MARAŞ	MERKEZ	53886	ADANA	YÜREĞİR	3438
NEVŞEHİR	ÜRGÜP	49686	ESKİŞEHİR	MİHALGAZİ	3419
GAZİANTEP	İSLAHİYE	47180	BURDUR	MERKEZ	3410
DENİZLİ	ÇAL	40063	EDİRNE	MERKEZ	3407
TEKİRDAĞ	ŞARKÖY	39509	ISPARTA	ATABEY	3347
BURSA	İZNİK	37010	MALATYA	YEŞİLYURT	3340
İÇEL	MERKEZ	33984	İZMİR	KEMALPAŞA	3213
HATAY	HASSA	31286	ANKARA	KALECİK	3195
KONYA	HADİM	29135	ESKİŞEHİR	SARICAKAYA	3169
NEVŞEHİR	AVANOS	26658	AKSARAY	GÜZELYURT	3127
KONYA	BOZKIR	26192	NİĞDE	ÇİFTLİK	3125
ADIYAMAN	GÖLBAŞI	24725	BİLECİK	İNHİSAR	3068
MARDİN	SAVUR	22880	MUĞLA	MERKEZ	3063
DİYARBAKIR	ÇERMİK	22630	YOZGAT	ŞEFAATLİ	3053
ŞANLIURFA	BOZOVA	21582	UŞAK	EŞME	3036
ISPARTA	YALVAÇ	19906	ANTALYA	GÜNDOĞMUŞ	3020
BURSA	MUDANYA	19765	UŞAK	SİVASLI	2905
AKSARAY	MERKEZ	19454	MANİSA	TURGUTLU	2860
BATMAN	GERCÜŞ	19054	ÇORUM	ALACA	2823
K.MARAŞ	PAZARCIK	19045	KONYA	HÜYÜK	2802
ADIYAMAN	MERKEZ	19010	GAZİANTEP	YAVUZELİ	2757
DENİZLİ	TAVAS	18352	KONYA	TUZLUKÇU	2740
DİYARBAKIR	ERGANİ	16673	BALIKESİR	DURSUNBEY	2740
KARAMAN	ERMENEK	16570	MALATYA	DOĞANŞEHİR	2734
MARDİN	MAZIDAĞI	16074	MANİSA	KULA	2715
NEVŞEHİR	GÜLŞEHİR	14624	KONYA	DOĞANHİSAR	2647
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	14138	KIRIKKALE	DELİCE	2598
NEVŞEHİR	ACIGÖL	13416	GAZİANTEP	KARKAMIŞ	2549
ÇANAKKALE	BOZCAADA	13109	NİĞDE	ALTUNHİSAR	2538
İÇEL	GÜLNAR	12900	ÇANAKKALE	EZİNE	2535
SAKARYA	PAMUKOVA	12829	K.MARAŞ	ÇAĞLIYANCERİT	2521
MARDİN	DARGEÇİT	12778	NEVŞEHİR	KOZAKLI	2521
DİYARBAKIR	DİCLE	12586	BATMAN	KOZLUK	2516
ÇORUM	MERKEZ	12095	AFYON	DİNAR	2496
MARDİN	MİDYAT	11830	MANİSA	SARIGÖL	2488
İÇEL	MUT	11429	AKSARAY	SARIYAHŞI	2473
ŞANLIURFA	HALFETİ	11286	MALATYA	YAZIHAN	2457

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
KÜTAHYA	SİMAV	11166	DİYARBAKIR	ÇINAR	2456
ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	10693	İZMİR	SELÇUK	2439
MARDİN	NUSAYBİN	10684	İZMİR	BAYINDIR	2402
KONYA	TAŞKENT	10468	KIRIKKALE	SULAKYURT	2402
İZMİR	BERGAMA	10162	BURSA	KELES	2394
MARDİN	DERİK	10018	EDİRNE	KEŞAN	2394
UŞAK	KARAHALLI	9957	ÇANAKKALE	GELİBOLU	2377
İÇEL	SİLİFKE	9956	ADANA	KARAIŞALI	2364
ELAZIĞ	MERKEZ	9868	İZMİR	KONAK	2295
DENİZLİ	MERKEZ	9678	ŞANLIURFA	SÜRÜÇ	2225
ŞANLIURFA	MERKEZ	9302	ADANA	FEKE	2208
DİYARBAKIR	ÇÜNGÜŞ	8952	İZMİR	BORNOVA	2205
K.MARAŞ	AFŞİN	8944	MARDİN	KIZILTEPE	2205
GAZİANTEP	ARABAN	8423	TOKAT	NİKSAR	2199
KIRŞEHİR	MERKEZ	8345	KAYSERİ	İNCESU	2189
TOKAT	MERKEZ	8267	KONYA	HALKAPINAR	2180
ELAZIĞ	ARICAK	8226	ISPARTA	KEÇİBORLU	2164
BALIKESİR	MERKEZ	8086	KONYA	AHIRLI	2159
BİLECİK	OSMANELİ	7812	AYDIN	MERKEZ	2152
MARDİN	YEŞİLLİ	7730	ARTVİN	MERKEZ	2136
BİLECİK	SÖĞÜT	7730	MANİSA	GÖRDES	2135
DİYARBAKIR	SİLVAN	7642	KONYA	EREĞLİ	2059
EDİRNE	UZUNKÖPRÜ	7608	BURDUR	BUCAK	2051
AMASYA	MERKEZ	7479	ADANA	TUFANBEYLİ	1996
MALATYA	MERKEZ	7409	K.MARAŞ	TÜRKOĞLU	1993
DENİZLİ	ÇİVRİL	7243	SİİRT	ERUH	1993
BURSA	M.KEMALPAŞA	7220	BOLU	SEBEN	1992
MARDİN	ÖMERLİ	7184	AKSARAY	AĞAÇÖREN	1992
KARAMAN	SARIVELİLER	7139	BURDUR	YEŞİLOVA	1981
KIRŞEHİR	MUCUR	7125	MANİSA	DEMİRCİ	1970
KONYA	ÇUMRA	7056	OSMANİYE	BAHÇE	1960
ADANA	POZANTI	6732	KONYA	AKŞEHİR	1952
KIRŞEHİR	KAMAN	6697	YOZGAT	BOĞAZLIYAN	1937
DİYARBAKIR	KULP	6638	DENİZLİ	SERİNHİSAR	1910
AKSARAY	ORTAKÖY	6470	BALIKESİR	BANDIRMA	1901
ÇORUM	SUNGURLU	6381	SİİRT	KURTALAN	1883
ADYAMAN	GERGER	6302	ADANA	KOZAN	1878
TEKİRDAĞ	MERKEZ	6100	ELAZIĞ	SİVRİCE	1863
İZMİR	MENDERES	6014	UŞAK	MERKEZ	1861
KARAMAN	KAZIMKARABEKİR	5875	ANTALYA	AKSEKİ	1825
DENİZLİ	BAKLAN	5848	BALIKESİR	BALYA	1800
TOKAT	ZİLE	5801	BALIKESİR	BİĞADİÇ	1787
DİYARBAKIR	MERKEZ	5791	UŞAK	ULUBEY	1781
GAZİANTEP	OĞUZELİ	5756	BALIKESİR	GÖNEN	1758
ÇANAKKALE	MERKEZ	5747	ÇANAKKALE	BİGA	1713
KÜTAHYA	EMET	5669	ÇORUM	UĞURLUDAĞ	1713
DİYARBAKIR	LİCE	5652	MALATYA	DARENDE	1696

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ISPARTA	MERKEZ	5528	BURSA	İNEGÖL	1685
DİYARBAKIR	EĞİL	5504	NİĞDE	CAMARDI	1685
AKSARAY	GÜLAĞAC	5485	MUĞLA	ULA	1660
İCEL	ERDEMLİ	5448	DENİZLİ	BOZKURT	1660
GAZİANTEP	NURDAĞI	5381	MARDİN	MERKEZ	3770
ANKARA	BEYPAZARI	5319	DENİZLİ	ACIPAYAM	3770
TOKAT	ERBAA	5314	DENİZLİ	BULDAN	3765
KASTAMONU	TOSYA	5307	KAYSERİ	DEVELİ	3758
SANLIURFA	BİRECİK	5296	ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	3649
KONYA	MERAM	5291	NİĞDE	ULUKISLA	3635
İZMİR	MERKEZ	5144	AYDIN	KOCARLI	1651
BURSA	MERKEZ	5020	ARTVİN	YUSUFELİ	1615
OSMANİYE	HASANBEYLİ	5004	ERZİNCAN	MERKEZ	1592
MANİSA	ALASEHİR	4984	MANİSA	KIRKAĞAC	1573
KONYA	GÜNEYSINIR	4966	YOZGAT	AKDAĞMADENİ	1563
SİİRT	MERKEZ	4962	BİLECİK	MERKEZ	1559
İCEL	CAMLIYAYLA	4901	YALOVA	MERKEZ	1531
AYDIN	NAZİLLİ	4899	EDİRNE	ENEZ	1488
TEKİRDAĞ	MALKARA	4892	ISPARTA	SARKIKARAAĞAC	1464
AMASYA	TASOVA	4877	KONYA	SEYDİSEHİR	1416
MALATYA	ARAPKİR	4784	BOLU	KIBRISCIK	1402
GAZİANTEP	NİZİP	4731	ELAZIĞ	AĞIN	1396
DENİZLİ	BEKİLLİ	4657	NEVSEHİR	HACİBEKTAS	1386
KAYSERİ	MERKEZ	4613	MANİSA	SALİHLİ	1383
SANLIURFA	HİLVAN	4612	BURSA	YENİSEHİR	1356
ANTALYA	ELMALI	4496	DENİZLİ	SARAYKÖY	1346
KONYA	DEREBUCAK	4424	K.MARAS	EKİNOZÜ	1322
İZMİR	TİRE	4380	YOZGAT	SARIKAYA	1321
KONYA	ILGIN	4316	KONYA	AKÖREN	1276
KONYA	BEYSEHİR	4227	KAYSERİ	KOCASINAN	1274
ADIYAMAN	KAHTA	4220	USAK	BANAZ	1269
NİĞDE	MERKEZ	4193	KÜTAHYA	GEDİZ	1267
ELAZIĞ	MADEN	4166	ADIYAMAN	CELİKHAN	1251
AYDIN	SULTANHİSA	4160	YOZGAT	CEKEREK	1249
K.MARAS	ELBİSTAN	4146	KİRSEHİR	CİCEKDAĞI	1246
ADIYAMAN	BESNİ	4140	ELAZIĞ	KARAKOCAN	1213
ANKARA	NALLIHAN	4079	SANLIURFA	CEYLANPINAR	1211
YOZGAT	SORGUN	4053	EDİRNE	HAVSA	1204
ADANA	SAİMBEYLİ	4011	KİRSEHİR	BOZTEPE	1193
TOKAT	TURHAL	3971	CORUM	ORTAKÖY	1186
OSMANİYE	MERKEZ	3952	KAYSERİ	MELİKGAZİ	1183
DİYARBAKIR	HAZRO	3941	KIRIKKALE	BALİSEYH	1182
KIRKLARELİ	MERKEZ	3929	KOCAELİ	MERKEZ	1177
BURSA	ORHANELİ	3890	ELAZIĞ	KEBAN	1165
ANTALYA	KAS	3873	HATAY	REYHANLI	1158
ISPARTA	SENİRKENT	3863	CORUM	BAYAT	1156
DENİZLİ	GÜNEY	3845	İZMİR	KARABURUN	1131
K.MARAS	GÖKSUN	3802	Diğer Tonlamalar:		115416
			Tonlam Üretim:		2292056

Tablo 28.- 1992 – 1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama çekirdekli üzüm üretimi Kaynak: DİE

Şekil 31. Türkiye'de Çekirdekli Üzüm Üretiminin Dağılışı .

2.3.15.2. ÇEKİRDEKSİZ ÜZÜM

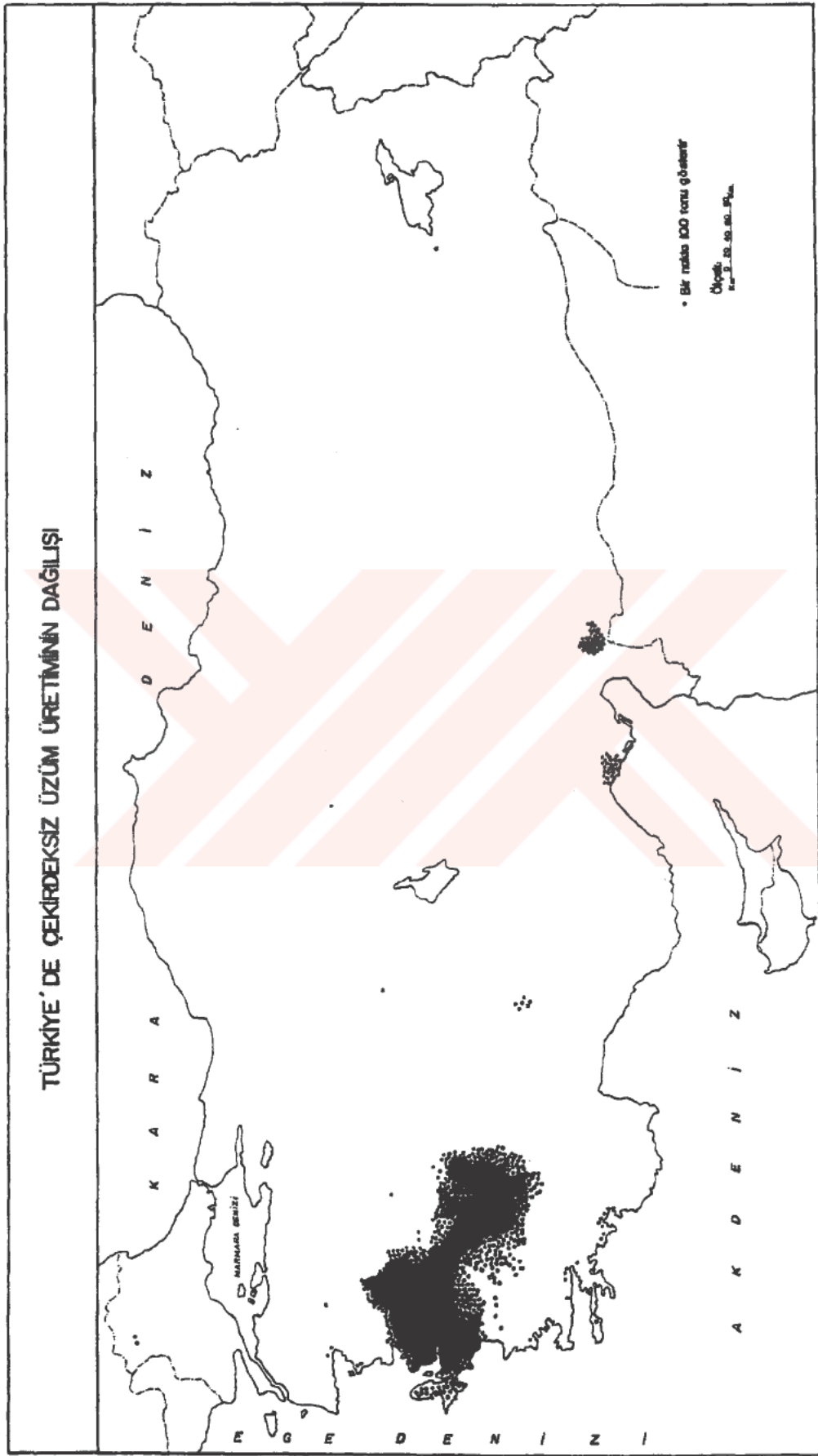
Devlet İstatistik Enstitüsünün 1992 – 1997 yılları arasındaki ortalama üretimine göre toplam Türkiye üretimi 1.273.951 tondur. En fazla üretimi yapılan alanlar ise Ege bölgesinde karşımıza çıkmaktadır. Alışehir 279.762 ton, Salihli 175.065 ton, Sarıgöl 133.379 ton, Manisa Merkez ilçe 87.475 ton, Turgutlu 85.601 ton, Kemalpaşa 84.449 ton, Saruhanlı 78.426 ton, Ahmetli 56.139 ton, Menemen 37.532 ton, Çal 35.301 ton, Menderes 33.177 ton, Çivril 27.202 tondur (Tablo,29).

Çekirdeksiz üzüm üretiminin coğrafi dağılışına baktığımızda Ege bölgesinin Manisa, İzmir ve Denizli illerini içine alan orta kesimidir. Ege bölgesinde Gediz depresyonu adeta bir üzüm bağları vadisi görünümündedir. Bu vadi boylarında İzmir ve Çandarlı körfezi kıyılarında başlayan bağlar Uşak yakınlarına kadar 150–200 km uzunlukta bir bölgeye yayılmıştır. Manisa ilinde Alışehir, Salihli, Merkez ilçe Turgutlu, Sarıgöl, Saruhanlı, Ahmetli ilçeleri önemli bağcılık merkezleridir. Bu alanda Türkiye çekirdeksiz üzüm üretiminin % 75'i üretilir. İkinci yoğun alanda Çivril Ovasından başlayan üretim Büyük Menderes vadisi boyunca Çal, Çivril, Buldan, Tavas ilçelerini içine alan kesimde Türkiye üretiminin % 9'u üretilmektedir.

Üçüncü üretim alanı ise yine Ege bölgesinde Kemalpaşa, Menderes, Menemen ilçelerini kapsayan alanda % 15'lik bir üretim vardır. Ege bölgesinin bu orta kesiminde Türkiye çekirdeksiz üzüm üretiminin % 99' u karşılanmaktadır (Şekil,32).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
MANİSA	ALAŞEHİR	279762	AYDIN	SULTANHİSA	538
MANİSA	SALİHLİ	175065	AYDIN	KUŞADASI	485
MANİSA	SARIGÖL	131379	İZMİR	FOÇA	479
MANİSA	MANİSA	87475	MUĞLA	DALAMAN	367
MANİSA	TURGUTLU	85601	AYDIN	KUYUCAK	344
İZMİR	KEMALPAŞA	84449	UŞAK	SİVASLI	296
MANİSA	SARUHANLI	78426	MANİSA	DEMİRCİ	292
MANİSA	AHMETLİ	56139	UŞAK	UŞAK	243
İZMİR	MENEMEN	37532	İZMİR	TİRE	243
DENİZLİ	ÇAL	35301	MUĞLA	MUĞLA	241
İZMİR	MENDERES	33177	AYDIN	KÖŞK	200
DENİZLİ	ÇİVRİL	27202	MUĞLA	ORTACA	189
DENİZLİ	BULDAN	25976	MANİSA	KÖPRÜBAŞI	184
MANİSA	AKHİSAR	24202	BALIKESİR	EDREMİT	182
İZMİR	TORBALI	14184	DENİZLİ	ACIPAYAM	158
MANİSA	GÖLMARMARA	9881	MUĞLA	DATÇA	154
MANİSA	KIRKAĞAÇ	8617	BİTLİS	BİTLİS	150
UŞAK	KARAHALLI	7596	BALIKESİR	AYVALIK	149
İZMİR	İZMİR	5915	İZMİR	KIRAZ	142
İZMİR	BAYINDIR	4814	KÜTAHYA	SİMAV	140
DENİZLİ	DENİZLİ	4761	DENİZLİ	AKKÖY	137
DENİZLİ	BAKLAN	4602	AYDIN	ÇİNE	127
DENİZLİ	BEKİLLİ	4450	EDİRNE	SÜLEOĞLU	119
DENİZLİ	HONAZ	4427	İZMİR	BEYDAĞ	119
UŞAK	EŞME	4274	MUĞLA	MİLAS	105
GAZİANTEP	İSLAHİYE	3987	ESKİŞEHİR	GÜNYÜZÜ	99
DENİZLİ	SARAYKÖY	3573	İZMİR	BALÇOVA	96
DENİZLİ	GÜNEY	2738	İZMİR	ÇEŞME	91
AYDIN	BUHARKENT	2659	BALIKESİR	BALYA	88
İZMİR	BORNOVA	2340	AYDIN	YENİHİSAR	86
İZMİR	BUCA	1860	İZMİR	KINIK	75
İÇEL	TARSUS	1766	İZMİR	ÇİĞLİ	60
AYDIN	KARACASU	1516	İZMİR	SELÇUK	58
AYDIN	NAZİLLİ	1354	MUĞLA	ULA	54
İZMİR	URLA	1263	MUĞLA	FETHİYE	52
İZMİR	GÜZELBAHÇE	1056	AYDIN	YENİPAZAR	44
UŞAK	ULUBEY	1050	AYDIN	SÖKE	41
İZMİR	ÖDEMİŞ	1023	KONYA	AKÖREN	41
İZMİR	SEFERİHİSAR	970	İZMİR	BERGAMA	40
İZMİR	KONAK	780	AYDIN	AYDIN	40
İZMİR	KARABURUN	715	AFYON	DAZKIRI	30
DENİZLİ	BOZKURT	670	ÇANAKKALE	GÖKÇEADA	24
KONYA	BEYŞEHİR	658	GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	23
MANİSA	KULA	609	MUĞLA	BODRUM	20
İZMİR	ALİAĞA	598		Diğerleri Toplamı	131
AYDIN	BOZDOĞAN	590		Toplam Üretim:	1273951

Tablo 29..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama çekirdeksiz üzüm üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 32. Türkiye'de Çekirdeksiz Üzüm Üretiminin Dağılışı .

2.3.16. DUT

Dutgiller familyasındandır. Meyvesi ve yaprakları için yetiştirilir. Yapraklarından ipekçilikte faydalanılır. Orta iklim bölgelerinde yetiştirilir. Dutun siyah, beyaz, mor renkli çeşitleri vardır. Beyaz dutun ana vatanı Çin, kara dutun doğu ülkeleridir. Ülkemizde Malatya, Bursa, İstanbul, İzmir dutları en tanınmışlarıdır (HAYAT ANSİKLOPEDİSİ, Cilt III.).

Pratikte asma ve incirin yetiştirilebildiği iklim ve toprak koşulları dut içinde elverişlidir. Vejetasyon süresi uzun ve bu süre içinde ortalama sıcaklığın 13 °C'nin altına düşmediği yöreler dut yetiştiriciliği için daha uygundur. Bir yıllık sürgünleri ve üzerindeki gözler -20 °C'ye kadar dayanabilmektedir (AĞAOĞLU, 1987).

Bahçeler kurulurken tepe, yayla gibi yüksek yerlerde güneye bakan yerlere dikilmelidir. Sulanmayan, kırıç ve taşlık yerlerde bile yetişir. Toprak açısından seçiciliği yoktur, süzek, derin ve marnlı topraklarda verimi artar. Taban suyu 2 m aşağıda bulunmalıdır (YÜCEL, 1980).

Toplam Türkiye üretimi 76.716 tondur. En yoğun olarak Erzincan Merkez ilçe 5.534 ton, Üzümlü 1.362 ton, Erzurum - İspir 3.353. ton, Elazığ Merkez ilçe 1.515 ton, Baskil 1.412 ton, Malatya Merkez ilçe 1.048 ton, Arapgir 1.622 ton, Ankara Beypazarı 1.152 ton, Kalecik 1.264 tondur (Tablo,30).

Dut meyvesi üretiminde yoğun olarak karşımıza çıkan ilk alan Güneydoğu Toroslar boyunca uzanan ovalık alanlar ile bu alandan kuzeydoğuya doğru gidildikçe Tunceli civarında, Keban baraj gölünün kuzeyinde Pertek ve Çemişgezek'te devam eden üretim Kemah, Kemaliye ve Erzincan Ovasında Türkiye üretiminin en yoğun olduğu alanları oluşturmaktadır. Batıda Malatya Ovasında % 7 ile başlayan üretim Elazığ ve Uluova'da % 6 ile devam etmiş doğuya doğru Bingöl Ovasında % 2, Tunceli' de % 2, daha kuzeyde Erzincan Ovasında % 11'lik üretime sahiptir. Bu alanın güneyinde Fırat vadisinde Ergani, Çüngüş ve Çermik ilçelerinde % 2'lik bir üretim yapılmaktadır. Bu bahsettiğimiz alan Türkiye toplam üretiminin % 31'ine karşılık gelir. Bu yoğun alanın kuzeydoğusunda Erzurum-Kars bölümünün kuzeyinde Karasu-İğdir oluğunda Artvin'e doğru uzanan oluklarda Türkiye toplam üretiminin % 10'u üretilmektedir (Erzurum'da % 7, Artvin % 3).

Üretimin yoğun olarak göze çarptığı bir diğer alan Adapazarı Ovasından en doğuda Artvin' e kadar kesintisiz bir şekilde devam eden Karadeniz kıyı şeridinde dut üretimi görülmektedir. Elbette ki bu alanda üretim hep yoğun bir şekilde devam etmemektedir. Şöyle ki üretim Adapazarı Ovasından Karabük, Zonguldak ve Bartın'ı içine alan kesimde yoğun olarak devam etmektedir. Sinop'un doğusuna kadar bu alanın üretimi Türkiye üretiminin % 10'unu karşılamaktadır. Sinop'tan başlayarak kıyı ve iç kesimlerde devam eden üretim

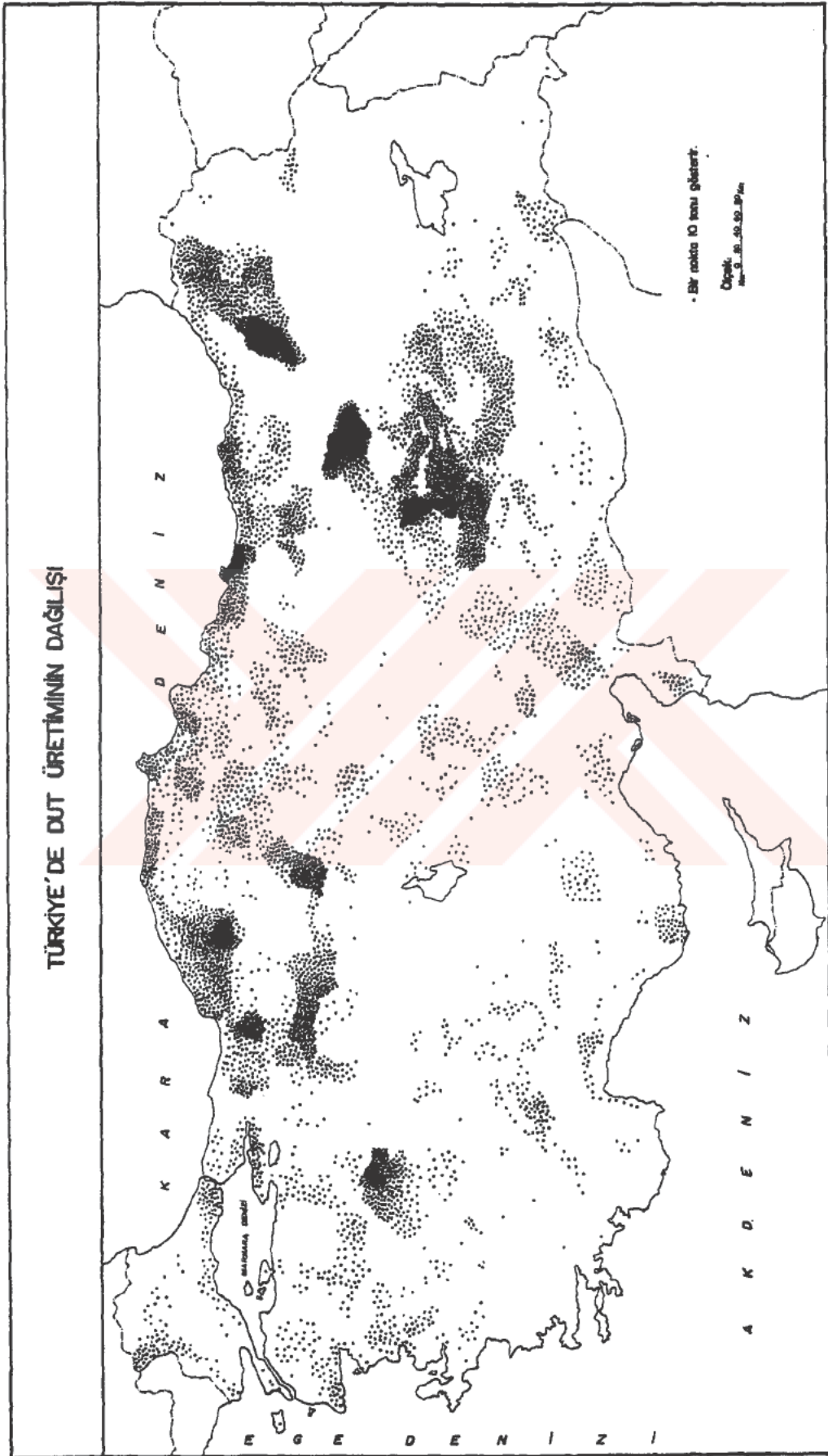
Ordu’ da tekrar yoğunlaşmaktadır. Doğu Karadeniz bölümü Türkiye dut üretiminin % 10’unu karşılar . İç Anadolu bölgesinde Yukarı Kızılırmak bölümünde Sündiken Dağları ile Kapıorman Dağları arasında uzanan Nallıhan, Beypazarı, Gündül civarında Türkiye üretiminin % 8’i karşılanır.

Dut üretimi Karadeniz kıyılarının aksine Ege, Marmara ve Akdeniz’de pek yapılmamaktadır. Ayrıca Doğu Anadolu bölgesinin doğu kesiminde üretim yapılmamaktadır. Van bölümü, Hakkari bölümü ve Erzurum – Kars bölümünün güney kesiminde dut üretimine rastlanmamıştır (Şekil,33).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
ERZİNCAN	MERKEZ	5554	BURDUR	MERKEZ	349
ERZURUM	İSPİR	3353	DİYARBAKIR	ÇERMİK	341
KÜTAHYA	EMET	1981	ELAZIĞ	KEBAN	340
MALATYA	ARAPKİR	1622	ARTVİN	ARDANUÇ	336
ELAZIĞ	MERKEZ	1515	BOLU	GÖYNÜK	322
ELAZIĞ	BASKİL	1412	NİĞDE	MERKEZ	317
ANKARA	AYAŞ	1404	GÜMÜŞHANE	MERKEZ	312
ERZİNCAN	ÜZÜMLÜ	1362	DİYARBAKIR	ERGANİ	311
ANKARA	NALLIHAN	1351	MALATYA	BATTALGAZİ	292
ANKARA	KALECİK	1264	ESKİŞEHİR	MERKEZ	291
KARABÜK	MERKEZ	1214	BALIKESİR	DURSUNBEY	290
ANKARA	BEYPAZARI	1152	ORDU	ÜNYE	287
MALATYA	MERKEZ	1048	TUNCELİ	MAZGİRT	287
GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	911	EDİRNE	MERKEZ	286
BİNGÖL	GENÇ	869	KAYSERİ	MERKEZ	276
ERZURUM	OLTU	853	ÇORUM	OSMANCIK	275
BOLU	DÜZCE	847	MALATYA	HEKİMHAN	273
MALATYA	AKÇADAĞ	847	SAKARYA	MERKEZ	271
ARTVİN	ŞAĞŞAT	801	KÜTAHYA	GEDİZ	270
ARTVİN	YUSUFELİ	768	GİRESUN	GÖRELE	266
DİYARBAKIR	MERKEZ	720	K.MARAŞ	AFŞİN	265
ELAZIĞ	KOVANCILAR	700	SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	260
MALATYA	YAZIHAN	694	SİNOP	DURAĞAN	252
TUNCELİ	ÇEMİŞKEZEK	601	İZMİR	BERGAMA	250
KARABÜK	YENİCE	578	BARTIN	ULUS	250
TOKAT	MERKEZ	578	ÇORUM	MERKEZ	247
KASTAMONU	TOSYA	573	MALATYA	YEŞİLYURT	244
ORDU	MERKEZ	553	DİYARBAKIR	KULP	242
SAMSUN	ALAÇAM	531	GAZİANTEP	MERKEZ	236
İÇEL	ANAMUR	530	DİYARBAKIR	ÇÜNGÜŞ	233
KARABÜK	SAFRANBOLU	520	ERZİNCAN	KEMAH	233
SİNOP	BOYABAT	514	KARAMAN	MERKEZ	230
ANKARA	ELMADAĞ	513	ERZİNCAN	KEMALİYE	227
ÇANKIRI	MERKEZ	504	KASTAMONU	DOĞANYURT	224
KASTAMONU	İNEBOLU	490	SİVAS	KOYULHİSAR	223
ORDU	PERŞEMBE	459	ANTALYA	MANAVGAT	221
TUNCELİ	PERTEK	453	HATAY	MERKEZ	212
K.MARAŞ	MERKEZ	433	İÇEL	TARSUS	212
ZONGULDAK	EREĞLİ	433	İSTANBUL	ÜMRANİYE	200
ARTVİN	MERKEZ	429	KIRŞEHİR	MERKEZ	200
ERZURUM	TORTUM	420			
KÜTAHYA	SİMAV	415			
ZONGULDAK	DEVREK	410			
AMASYA	MERKEZ	350			
			Diğer Toplamlar:		23541
			Toplam Üretim:		76716

Tablo 30..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama dut üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 33. Türkiye'de Dut Üretiminin Dağılışı .

2.3.17. ÇİLEK

Gülğiller familyasından bir meyvedir. Çilek yıllık otsu bir bitkidir. Yaprakların diplerinden çıkan incecik uzantılar çileğin toprak üstü sürünücü dallarıdır. Bunların boğum yerlerinden toprağa dokunan kısımlarında ek kökler çıkar. Yazın bitkilerin toprak üstü kesimleri kurur, toprak altı kısımları ise kışın bile yaşar. Düşük soğuklanma isteği ve örtüleme yoluyla kış soğuklarından kolaylıkla korunabilmesi nedeni ile dünya üzerinde geniş bir iklim kuşağında yayılmıştır. Bazı melez kültür çeşitleri -40 °C'ye kadar dayanabildiği halde kültür çeşitlerinin çoğu - 9 °C'de zarar görmeye başlar. Yine kültür çeşitlerinden çiçeklerin -2,2 °C 'de öldükleri belirlenmektedir. Çilekler için en uygun sıcaklığın 21-23 °C olduğu kabul edilmektedir. Çilekler genellikle 'Kısa Gün ' bitkisi olduklarından 12 saat ve altındaki gün uzunluğunda çiçeklenirler. 14 saatin üstündeki gün uzunluğunda ise kol oluşturmaya yönelirler (AĞAOĞLU, 1987).

Türkiye toplam üretimi 82.515 tondur. En fazla üretilen merkezler Anamur 18.420 ton, Silifke 13.805 ton, Orhaneli 7.020 ton, Bursa Merkez ilçe 6.916 ton, Kestel 5.341 ton, Menemen 6.045 tondur (Tablo,31).

Çilek çok narin bir bitkidir. Yağmurdan çok çabuk bozulur, daha çok kurak yerlerde killi, kumlu, kırmızı topraklarda iyi yetişir. Dağ çileği, frenk çileği, osmanlı çileği gibi türleri vardır (YÜCEL, 1980).

Türkiye'de çilek üretiminin dağılışıma baktığımızda % 40'lık payla İçel ilinin Anamur ve Silifke ilçesi ilk sırada yer alır. Silifke Ovasında yoğunlaşan üretim Aydıncık ve Bozyazı civarında seyrekleşmiş, Anamur'da tekrar yoğunlaşmıştır. Bu alanda batıya doğru gidildikçe azalan üretim Antalya Ovasında tekrar yoğunlaşmıştır. Akdeniz bölgesinin kıyı kesiminde ki bu üretim Türkiye toplam üretiminin % 42'sini oluşturur.

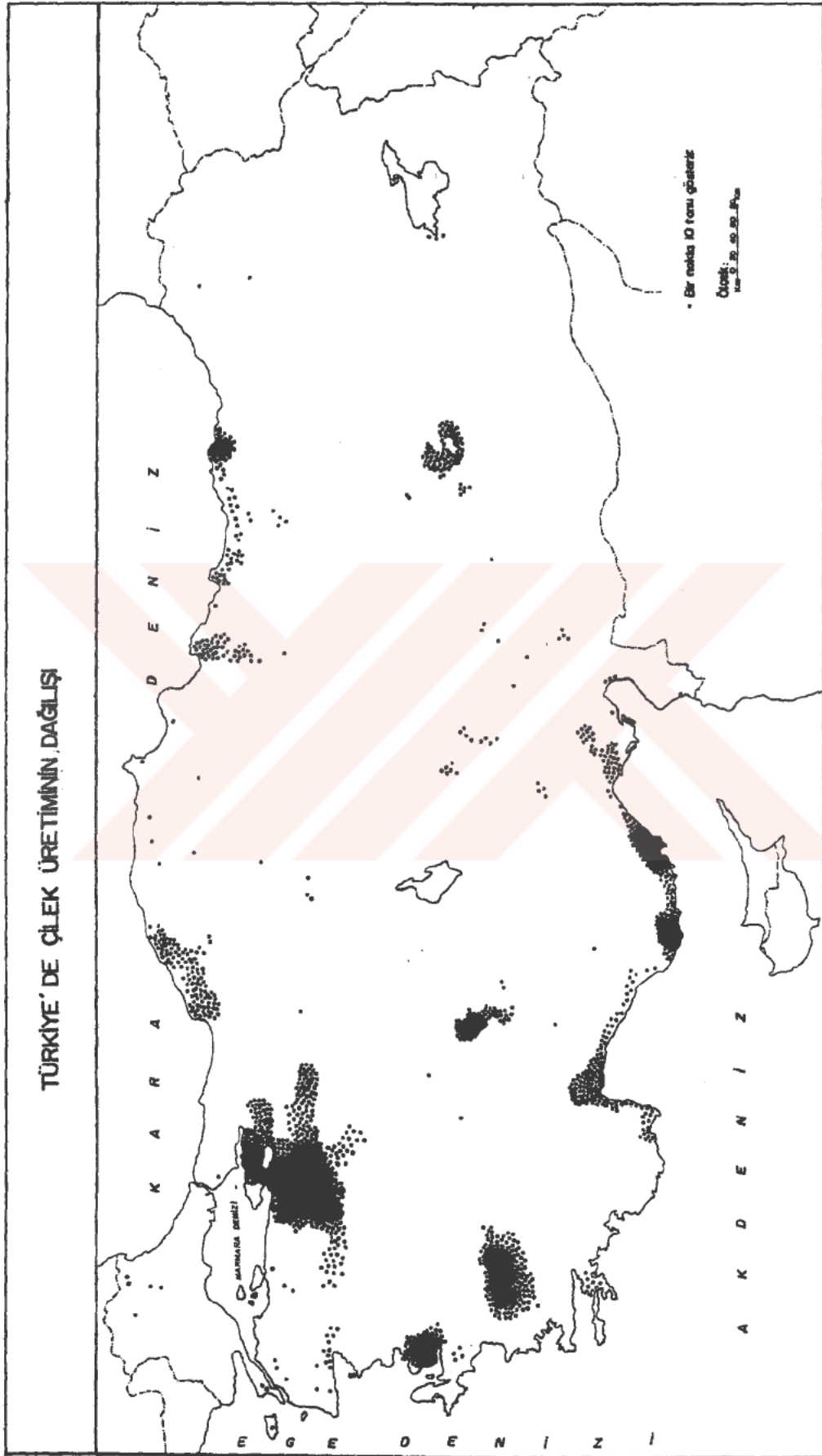
Bir diğer yoğun alan ise Bursa Ovası ve çevresinde karşımıza çıkmaktadır. Bursa Ovası, İnegöl ve Yenişehir Ovaları ile İzmit Körfezi çevresinde üretim devam etmiş, Adapazarı Ovasına doğru üretim azalmaya başlamıştır. Bu alanın üretim merkezleri İnegöl, Kestel, Orhaneli ilçeleridir .Sakarya vadisine doğru sokulan üretim doğuya doğru gidildikçe yapılmamaya başlamıştır. Bu alanda Türkiye üretiminin % 34'ünü karşılamaktadır.

Ege bölgesinde özellikle Büyük Menderes vadisi boyunca Nazilli, Köşk, Yenipazar, Bozdoğan ilçelerinde Türkiye üretiminin % 7'si karşılanmaktadır. Yine İzmir ilinde Menemen Ovası civarında ve Gediz vadisinde Türkiye üretiminin % 7'si yapılmaktadır. Ege bölgesi toplam Türkiye üretiminin % 14'ünü karşılar.

Akşehir gölü güneyinde, Zonguldak ve Bartın'da, Doğu Karadeniz sahillerinde, Samsun-Trabzon arasında ve Elazığ Uluova'da çilek üretimine rastlanmakta, Türkiye üretiminin % 10'unu karşılamaktadırlar (Şekil,34).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
İÇEL	ANAMUR	18420	BİLECİK	PAZARYERİ	226
İÇEL	SİLİFKE	13805	KONYA	DOĞANHİSAR	188
BURSA	ORHANELİ	7020	İSTANBUL	YALOVA	174
BURSA	MERKEZ	6916	KOCAELİ	KARAMÜRSEL	170
İZMİR	MENEMEN	6045	BALIKESİR	KEPSUT	150
BURSA	KESTEL	5341	TOKAT	ERBAA	127
BURSA	İNEGÖL	3701	TRABZON	MERKEZ	125
BURSA	KELES	2766	OSMANİYE	MERKEZ	121
AYDIN	SULTANHİSA	2751	KÜTAHYA	DOMANIÇ	108
AYDIN	NAZİLLİ	1854	BURSA	GEMLİK	103
ANTALYA	MERKEZ	1525	ORDU	PERŞEMBE	100
KONYA	AKŞEHİR	1169	KÜTAHYA	MERKEZ	97
BURSA	BÜYÜKORHAN	1120	ANTALYA	FİNİKE	93
UŞAK	SİVASLI	551	ANTALYA	ALANYA	89
ESKİŞEHİR	SARICAKAYA	542	SAMSUN	SALIPAZARI	80
ZONGULDAK	EREĞLİ	538	ELAZIĞ	SİVRİCE	79
ELAZIĞ	MERKEZ	381	BURSA	İZNİK	78
KOCAELİ	KANDIRA	379	BURSA	KARACABEY	74
SAKARYA	PAMUKOVA	367	KOCAELİ	MERKEZ	74
BURSA	ORHANGAZI	337	BALIKESİR	EDREMİT	69
AYDIN	KÖŞK	337	BARTIN	AMASRA	66
BARTIN	MERKEZ	336	ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	63
TRABZON	AKÇAABAT	332	MALATYA	KALE	62
AYDIN	ÇİNE	286	BURSA	HARMANCIK	62
İÇEL	TARSUS	285	BALIKESİR	DURSUNBEY	60
BURSA	YENİŞEHİR	268	BİLECİK	MERKEZ	58
ELAZIĞ	MADEN	254	NEVŞEHİR	ÜRGÜP	55
SAMSUN	ÇARŞAMBA	253	Diğer Toplam:		1892
Toplam Üretim:					82515

Tablo 31..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama çilek üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 34. Türkiye’de Çilek Üretiminin Dağılışı .

2.3.18. MUŞMULA

Gülgillerden bir ağaç ve bunun meyvesidir. Ana vatanı Kafkasya ve İran'ın kuzeyidir. Ilık ve soğuk yerlerde yabancı halde bulunur ve ormanların içerisinde yayılmak suretiyle büyür. Boyu 35 cm yüksekliğinde, eğri bükür, dallı budaklı bir ağaçtır. Mayıs–haziran aylarına doğru çiçek açar ve topaç şeklinde bir meyvesi olur. Muşmulanın erkenci muşmula, iri muşmula, uzun muşmula ve çekirdeksiz muşmula gibi çeşitleri vardır (MAGDEN, 1951).

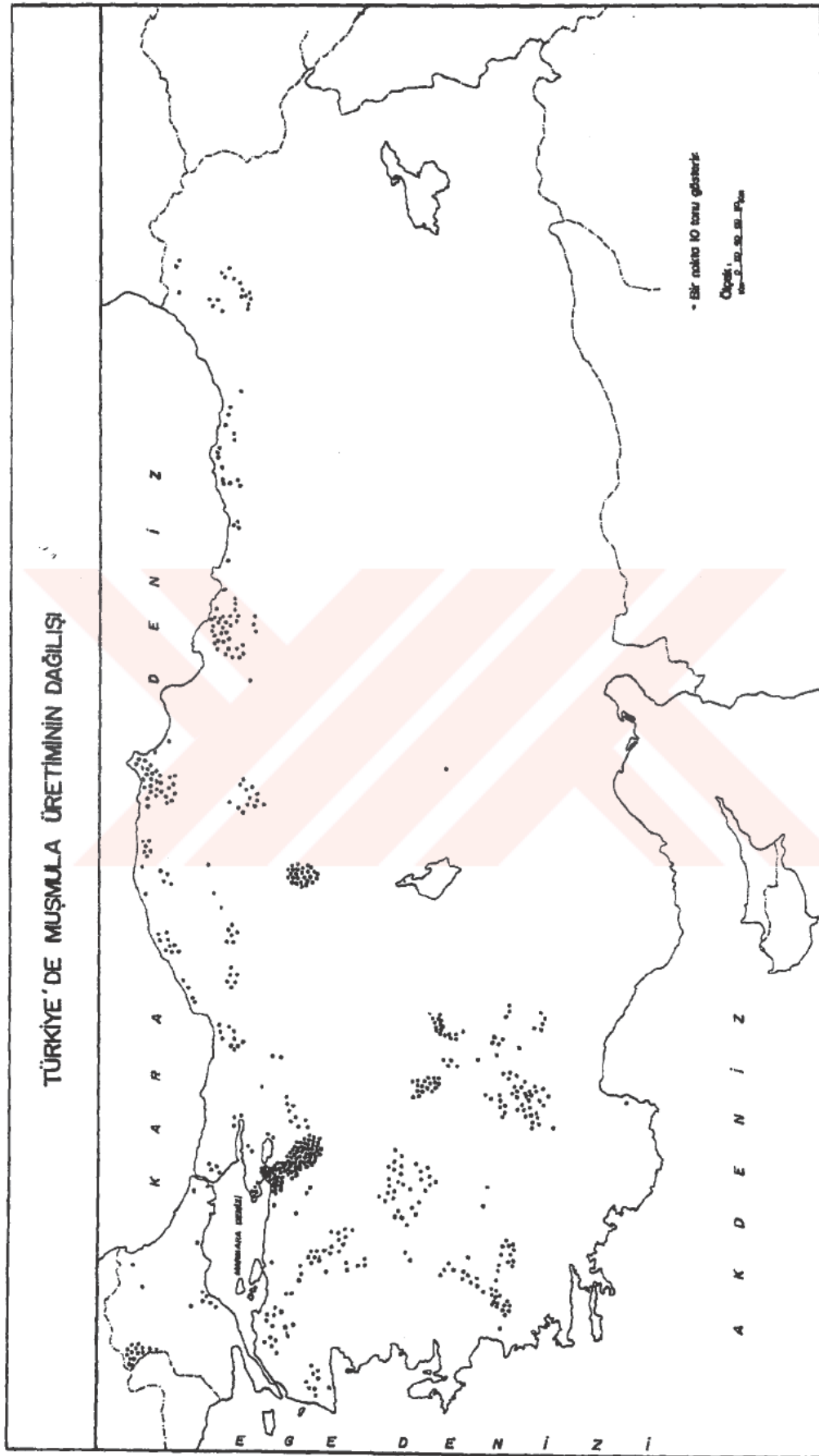
Dağ ve tepelerde, ormanlarda ve yol kenarlarında yetiştirilir. Çiçeklenme zamanında görüntüsünün güzelliğinden parklarda da yetiştirilir. Ilık ve soğuk iklimlerde iyi sonuç verir. Fazla ıslak, sert ve zayıf toprakları sevmez. Muşmula için en iyi toprak serin ve gevşek olanıdır. Kumlu, killi topraklarda iyi yetişir. Tohumdan ve aşılama suretiyle üretimi yapılır. Nisan ayında yapraklanır, mayıs ayında çiçekleri açar, ekim ayında meyveleri olgunlaşır. Meyveleri için yetiştirilir, ilk donlara kadar dalları üzerinde bırakılır. Sert bir meyvedir. Olgunlaşmadan sonra yumuşatılır ve öyle yenir. Muşmulaya başbıyık ve döngelde denir (MAGDEN, 1951).

Türkiye toplam üretimi 5.750 tondur. En fazla üretilen alanlar İnegöl 586 ton, Antalya Kalecik 250 ton, Afyon Sultandağ 173 ton, Afyon Merkez ilçe 158 tondur (Tablo,32).

Coğrafi dağılışına gelince haritada görüldüğü gibi yurdumuzun batı ve kuzey kesimlerinde yetiştirilmekte, iç ve doğu kesimlerinde üretimi yapılmamaktadır. Belirgin olarak gruplaştığı bir alan pek göze çarpmamakta ve grup grup dağılımlar söz konusudur. En yoğun olduğu alan İnegöl ve Yenişehir Ovalarında İzmir körfezine doğru sokulan alandır. Uludağ eteklerinden Samanlı Dağlarının güney eteklerine doğru kuzey – batı doğrultusunda bir yayılım göstermektedir. Bursa Ovası ve çevresi Türkiye üretiminin % 17'sini karşılamaktadır. İç batı bölümünde Sincan Ovası ve Şuhut Ovasında Türkiye üretiminin % 7'si karşılanır. Balıkesir Ovasında % 6, Çanakkale çevresinde % 5, Bilecik civarında % 2'si karşılanır. Kocaeli Yarımadasında İstanbul–Beykoz civarında % 1 ile Marmara bölgesinin güney bölümü Türkiye üretiminin % 26'sını vermektedir. Göller yöresinde Türkiye üretiminin % 10'u, Batı Karadeniz'den Sinop'a kadar olan alanda Türkiye üretiminin % 14'ü karşılanır. Ege bölgesinin iç kesimlerinde Simav Ovasında % 3, Akhisar Ovasında % 4, Uşak' ta % 1, Büyük Menderes graben ovasında, Aydın Dağları civarında % 4' ü üretilmektedir. Bu alanlar Türkiye üretiminin % 12'sini karşılar. Geri kalan üretim ise diğer alanlardan karşılanmaktadır (Şekil,35).

İl	İlçe	Üretim	İl	İlçe	Üretim
BURSA	İNEGÖL	586	SAMSUN	ÇARŞAMBA	41
BURSA	GEMLİK	327	ÇANAKKALE	EZİNE	41
ANKARA	KALECİK	250	AYDIN	KARACASU	40
AFYON	SULTANDAĞI	173	SİNOP	MERKEZ	40
AFYON	MERKEZ	158	MANİSA	DEMİRCİ	39
EDİRNE	MERKEZ	149	TOKAT	ERBAA	38
SİNOP	ERFELEK	145	MANİSA	SELENDİ	37
BURDUR	MERKEZ	114	AFYON	ÇAY	36
ERZURUM	UZUNDERE	97	KONYA	HÜYÜK	35
ÇORUM	İSKİLİP	84	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	35
KÜTAHYA	GEDİZ	82	TEKİRDAĞ	MERKEZ	35
BARTIN	MERKEZ	77	KÜTAHYA	PAZARLAR	34
BALIKESİR	DURSUNBEY	72	BOLU	AKÇAKOCA	33
ISPARTA	MERKEZ	72	TRABZON	AKÇAABAT	32
KÜTAHYA	SİMAV	70	KOCAELİ	MERKEZ	31
KASTAMONU	İNEBOLU	68	İSTANBUL	ÇATALCA	30
BOLU	MENGEN	66	ZONGULDAK	MERKEZ	30
UŞAK	MERKEZ	65	KASTAMONU	HANÖNÜ	30
BURDUR	AĞLASUN	63	BALIKESİR	MANYAS	29
SAMSUN	SALIPAZARI	62	BOLU	CUMAYERİ	28
AYDIN	KOÇARLI	61	SAMSUN	AYVACIK	27
ÇANAKKALE	BİGA	61	BİLECİK	MERKEZ	27
KARABÜK	ESKİPAZAR	60	TOKAT	NIKSAR	27
İZMİR	ÖDEMiŞ	58	GİRESUN	MERKEZ	26
BALIKESİR	SUSURLUK	58	BALIKESİR	SINDIRGI	26
ISPARTA	KEÇİBORLU	57	BURSA	İZNİK	25
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	52	ERZURUM	OLUR	25
KONYA	BEYŞEHİR	52	BALIKESİR	GÖNEN	24
SİNOP	TÜRKELİ	52	BURSA	MERKEZ	24
SAMSUN	TERME	51	KOCAELİ	KARAMÜRSEL	24
SİNOP	BOYABAT	51	İZMİR	TİRE	24
BİLECİK	GÖLPAZARI	49	BARTIN	AMASRA	23
YALOVA	ARMUTLU	48	BOLU	GÖYNÜK	21
ORDU	ÇAYBAŞI	47	GİRESUN	GÖRELE	21
AYDIN	BOZDOĞAN	47	TRABZON	MAÇKA	21
ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	47	BİLECİK	PAZARYERİ	21
ARTVİN	YUSUFELİ	46	ISPARTA	ULUBORLU	21
KASTAMONU	AZDAVAY	46	BURDUR	BUCAK	20
AYDIN	MERKEZ	45	BURDUR	ÇELTİKÇİ	20
ISPARTA	EĞİRDİR	42			
BALIKESİR	KEPSUT	41	Diğer Toplam		729
MANİSA	SALİHLİ	41	Toplam Üretim:		5750

Tablo 32..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama muşmula üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 35. Türkiye'de Muşmula Üretiminin Dağılışı .

2.3.19. İĞDE

İğdegiller familyasının örnek bitkisidir. Ilık iklimli ülkelerde yetişen bir ağaçtır. Meyvesi kızcılık biçimindedir. Meyve sert, sarı bir deri kabukla kaplıdır. Bu deriyle çekirdek arasında ki eti beyaz un halindedir. Lezzeti mayhoş ve burukçadır.

Toplam Türkiye üretimi 5.914 tondur. En fazla üretilen merkezler Konya Meram 222 ton, Kütahya Gediz 158 ton, Tavşanlı 211 ton, Ankara Kızılcahamam 454 tondur (Tablo,33).

İğde meyvesinin coğrafi dağılışıma baktığımızda bu meyvenin genel olarak kıyılardan uzaklaştığını ve ülkenin orta kesiminde dağıldığını görüyoruz. İç kesimlerdeki vadi tabanları bu üretimin yoğun olarak yapıldığı alanlara karşılık gelir. Üretimin en yoğun yapıldığı alan % 18'lik üretim ile Ankara civarında Mürtet Ovası ve Kızılırmak vadisi boyunca kuzeyine doğru uzanan alanlarda karşımıza çıkar.

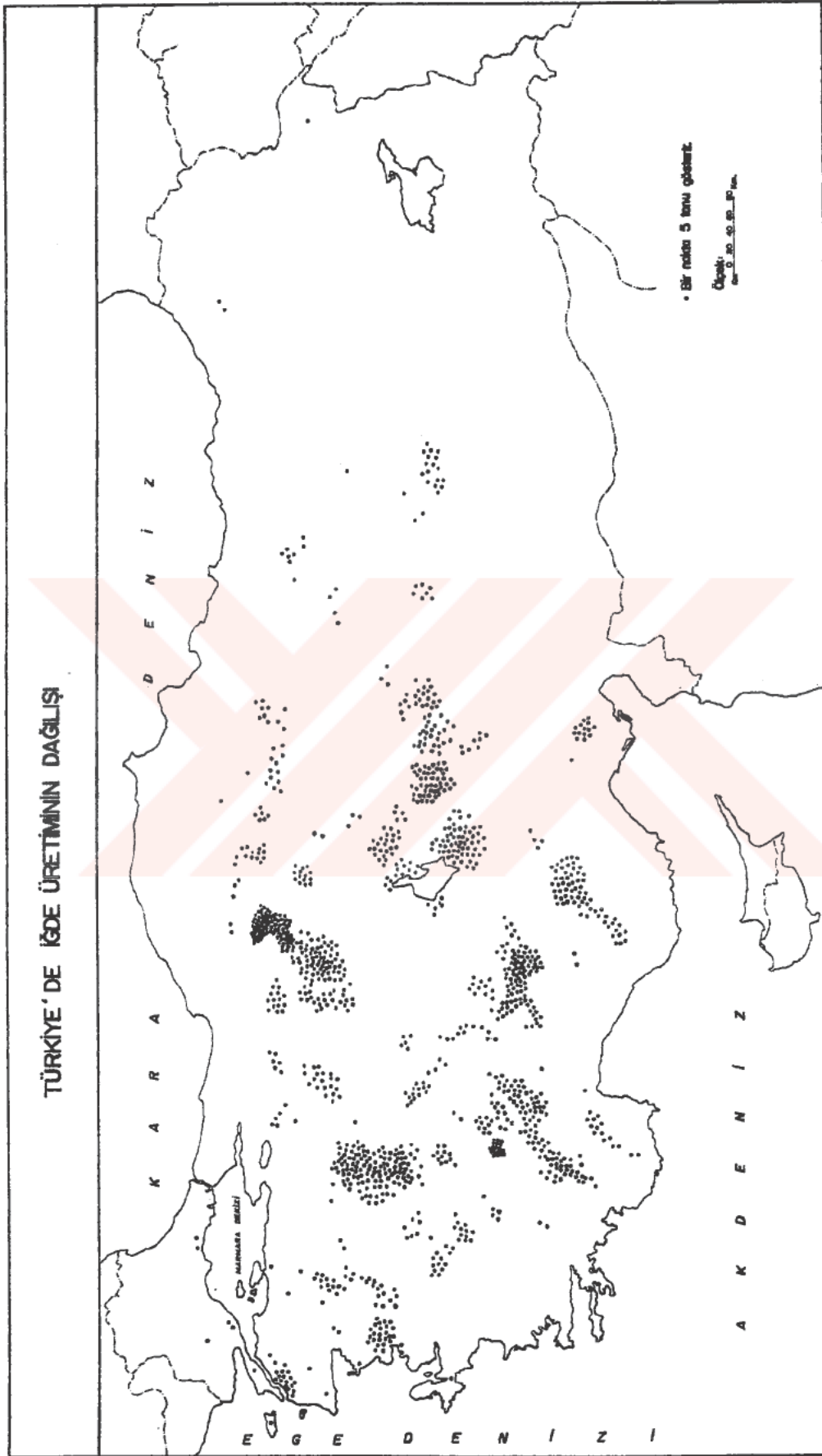
İkinci yoğun alan Akşehir gölünün doğusunda uzanan Erenler dağı yamaçlarıdır. Bu alanda Türkiye üretiminin % 10' u üretilmektedir. Bu alandan sonra Göller yöresindeki Acıpayam ve Tefenni Ovaları boyunca Türkiye üretiminin % 10'u üretilir. Kuzeye doğru gidildikçe güneyinde Simav Dağları ile Murat Dağları kuzeyinde Uludağ ile Çatçat Dağları arasında uzanan Simav depresyonunda % 10'luk bir üretim vardır.

Yine İç Anadolu bölgesinde Tuz gölü doğusunda uzanan vadi tabanlarında Aksaray % 5, Nevşehir % 3, Kırşehir % 3'lük üretimlerle toplam Türkiye üretiminin % 11'inin karşılar.

İğde üretiminin geri kalanı Ege bölgesinin kıyı ve iç kesimleri, İç Anadolu ile Doğu Anadolu bölgesinde karşılanmaktadır. Ekonomik olarak fazla bir üretim değeri taşımamaktadır (Şekil,36).

il	İlçe	Üretim	il	İlçe	Üretim
ANKARA	KIZILCAHAMAM	454	NEVŞEHİR	AVANOS	36
AKSARAY	MERKEZ	241	KAYSERİ	İNCESU	35
KONYA	MERAM	222	KARAMAN	ERMENEK	34
KÜTAHYA	TAVŞANLI	211	NEVŞEHİR	ÜRGÜP	34
ANKARA	AYAŞ	160	NEVŞEHİR	GÜLŞEHİR	34
KÜTAHYA	GEDİZ	158	ANKARA	NALLIHAN	34
KARAMAN	MERKEZ	143	ÇORUM	BAYAT	34
KÜTAHYA	EMET	136	NEVŞEHİR	HACİBEKTAŞ	32
KONYA	BEYŞEHİR	115	BURDUR	TEFENNİ	30
ELAZIĞ	MERKEZ	112	İZMİR	KINIK	29
ANKARA	POLATLI	97	KONYA	KARATAY	29
BURDUR	GÖLHİSAR	92	SİVAS	KOYULHİSAR	28
BURDUR	MERKEZ	88	ELAZIĞ	BASKIL	27
ESKİŞEHİR	MERKEZ	88	ÇORUM	MERKEZ	26
AFYON	DAZKIRI	82	KONYA	CİHANBEYLİ	26
KAYSERİ	BÜNYAN	81	KÜTAHYA	ÇAVDARHİSAR	25
KIRŞEHİR	KAMAN	80	KONYA	SELÇUKLU	25
ISPARTA	MERKEZ	80	MANİSA	DEMİRCİ	24
BOLU	SEBEN	77	DENİZLİ	ACIPAYAM	23
KARAMAN	AYRANCI	74	AFYON	EMİRDAĞ	23
ANKARA	KALECİK	73	DENİZLİ	SARAYKÖY	22
İZMİR	BERGAMA	71	ANKARA	SİNCAN	22
BALIKESİR	MERKEZ	69	ANKARA	GÜDÜL	22
ANKARA	Ş.KOÇHİSAR	69	KAYSERİ	KOCASINAN	21
NEVŞEHİR	MERKEZ	62	KIRŞEHİR	MUCUR	21
KONYA	ILGIN	61	MANİSA	ALAŞEHİR	21
KÜTAHYA	SİMAV	60	AFYON	DİNAR	20
UŞAK	SİVASLI	58	BALIKESİR	BİGADİÇ	20
ESKİŞEHİR	MİTHALİÇCIK	56	BOLU	GÖYNÜK	19
BURDUR	YEŞİLOVA	55	KARAMAN	BAŞYAYLA	18
AFYON	MERKEZ	53	KONYA	AKŞEHİR	18
ÇANKIRI	MERKEZ	50	ISPARTA	ŞARKIKARAAĞAÇ	18
MANİSA	SARIGÖL	49	KAYSERİ	SARIOĞLAN	17
ISPARTA	KEÇİBORLU	48	KAYSERİ	YAHYALI	17
ESKİŞEHİR	SİVRİHİSAR	46	AFYON	SULTANDAĞI	17
BURDUR	ÇELTİKÇİ	46	ÇORUM	ORTAKÖY	17
KONYA	HÜYÜK	46	KAYSERİ	MELİKGAZİ	17
KAYSERİ	MERKEZ	44	ISPARTA	EĞİRDİR	17
MANİSA	KIRKAĞAÇ	44	KARAMAN	SARIVELİLER	17
MANİSA	SALİHLİ	44	UŞAK	BANAZ	16
KONYA	EREĞLİ	43	BİLECİK	OSMANELİ	16
ANTALYA	KORKUTELİ	40	MANİSA	SELENDİ	16
KIRŞEHİR	MERKEZ	39	ANTALYA	ELMALI	16
ANKARA	BEYPAZARI	39		Diğer Toplamlar:	815
SİVAS	GÜRÜN	37		Toplam Üretim:	5914

Tablo 33..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama iğde üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 36. Türkiye'de İgde Üretiminin Dağılışı .

2.3.20. KESTANE

Kayıngiller familyasından olan bir orman ağacı ve meyvesinin adıdır. Güney Avrupa kökenli olup daha çok İtalya'da Alp'ler eteğinde yetiştirilir. Bundan başka Fransa, İspanya, Yugoslavya, Türkiye ve Yunanistan'da üretimi yapılmaktadır.

Ülkemizin Karadeniz, Marmara ve Ege sahil kesimlerindeki orman alanlarında değişik orman ağaçları ile birlikte kendiliğinden yetişmektedir. Doğal bir orman ağacı olarak yetişen kestane ağaçlarından toplayıcılık yoluyla meyve elde edilir. Bu yüzden meyve türü olarak fazla sıcak ve kuraklıktan hoşlanmaz. Doğal yayılış alanı içinde kış soğuklarından genellikle etkilenmemektedir. Dinlenme halinde - 30 °C hatta - 36 °C'ye kadar dayanıklı olduğu bilinmektedir. Ancak ilkbahar geç ve sonbahar erken donlarına karşı duyarlıdır. Kestane yıllık toplamı 600–1600 mm arasında bulunan alanlarda yetiştirilen ve düşük ışık isteyen bir gölge ağaçtır (AĞAOĞLU, 1987).

Kumlu, tınlı, humuslu, derin topraklarda iyi yetişir. Kireçten hoşlanmaz, orta yükseklikteki dağlar, rüzgar tutmayan doğu yamaçları sever. Meyve veren kestaneler 4–5 m boyunda olur. Kestane ağaçları 10–12 yaşına geldikleri zaman meyve verirler. Değerli kestane çeşitlerimiz Bursa kestanesi, kuzu kestanesidir.

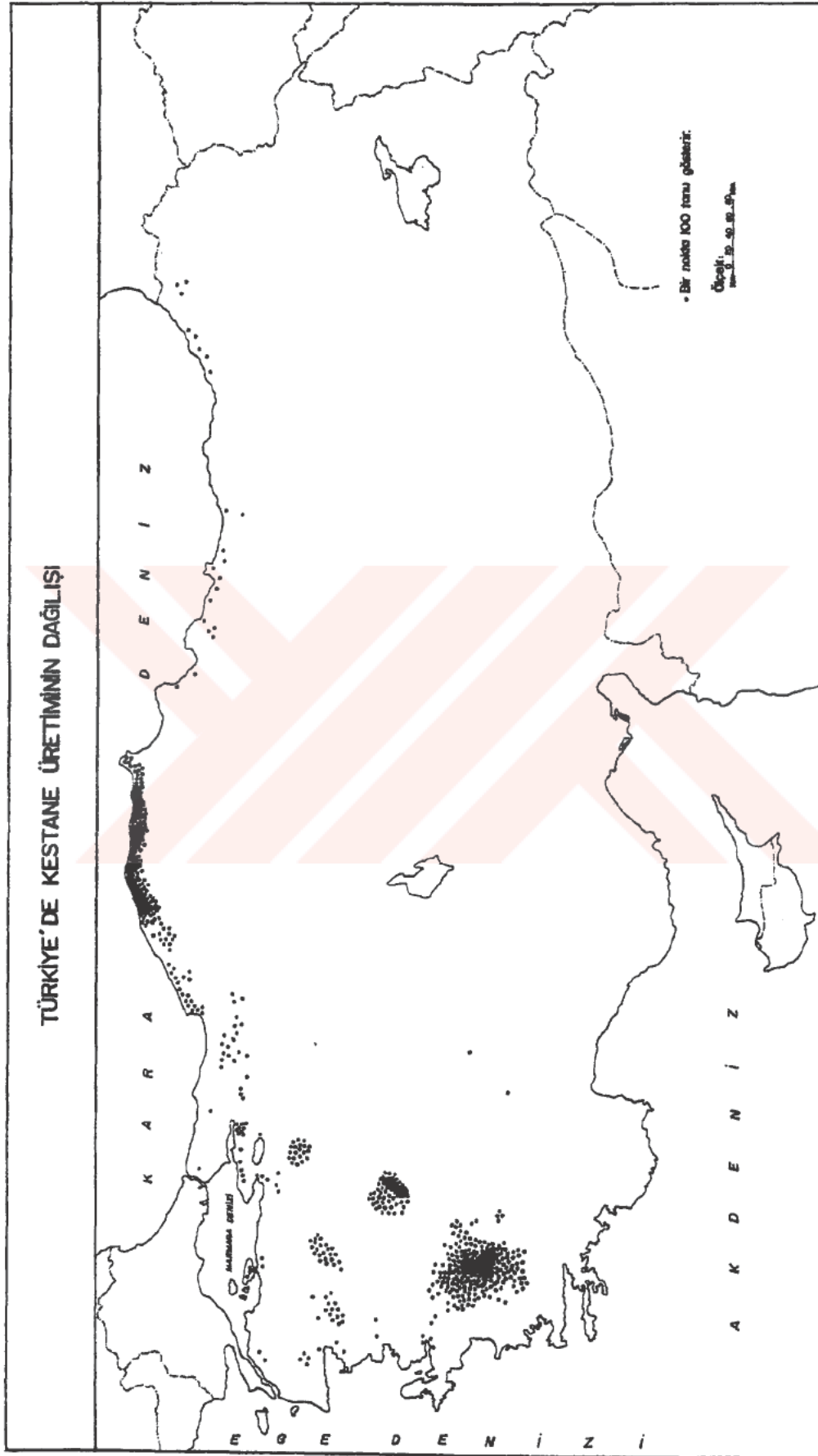
Toplam Türkiye üretimi 77.360 tondur. En fazla kestane üretimi yapılan merkezler Nazilli 23.339 ton, Sultanhisar 4.210 ton, İnebolu 4.336 ton, Cide 2.835 ton, Pazarlar 2.335 ton, Türkeli 2.059 tondur (Tablo,34).

Kestane üretiminin en yoğun olduğu alan güneyde Menteşe Dağları ile kuzeyde Aydın Dağları arasında kalan alanlardır. Bu alanda Büyük Menderes ve Küçük Menderes Ovaları ve Bozdağlar, Aydın Dağları ve Menteşe Dağları yamaçlarında üretimi yapılmaktadır. Bu alanlarda toplam Türkiye üretiminin % 48'i karşılanmaktadır. Nazilli Ovası ve çevresinde Türkiye üretiminin % 30'u karşılanır, İzmir civarında bu oran % 7'dir.

Bu alandan sonra Küre Dağları ve Karadeniz kıyı kuşağında bulunan alanda Sinop'a kadar üretimin % 14'ü karşılanır. Balıkesir Ovası ve çevresinde üretimin % 6'sı, Simav Dağları eteklerinde % 6'sı karşılanır. Kestanesiyle ünlü Bursa Ovasında üretimin ancak % 3'ü karşılanır. Geriye kalan % 23'lük üretim ise Marmara bölgesi ve Doğu Karadeniz boyunca karşılanmaktadır (Şekil,37).

İl	ilçe	Üretim	İl	ilçe	Üretim
AYDIN	NAZİLLİ	23339	İZMİR	KEMALPAŞA	211
KASTAMONU	İNEBOLU	4336	SAKARYA	KOCAALİ	196
AYDIN	SULTANHİSA	4210	DENİZLİ	BULDAN	192
İZMİR	BEYDAĞ	3499	AYDIN	KARPUZLU	191
KASTAMONU	CİDE	2835	ORDU	ULUBEY	182
KÜTAHYA	PAZARLAR	2335	BURSA	GEMLİK	182
İZMİR	ÖDEMİŞ	2081	ÇANAKKALE	LAPSEKİ	164
BALIKESİR	KEPSUT	2068	MANİSA	ALAŞEHİR	152
SİNOP	TÜRKELİ	2059	BALIKESİR	GÖMEÇ	143
BURSA	İNEGÖL	1999	BALIKESİR	BANDIRMA	143
KÜTAHYA	SİMAV	1916	BURSA	BURSA	143
SİNOP	AYANCIK	1382	KASTAMONU	ŞENPAZAR	139
BALIKESİR	İVRİNDİ	1309	MANİSA	TURGUTLU	138
KASTAMONU	BOZKURT	1265	AYDIN	KOÇARLI	130
AYDIN	BOZDOĞAN	1140	YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	119
SİNOP	ERFELEK	1131	İZMİR	BERGAMA	106
KASTAMONU	DOĞANYURT	1108	SİNOP	MERKEZ	104
AYDIN	ÇİNE	1048	SAMSUN	TERME	104
İZMİR	TİRE	947	BOLU	ÇİLİMLİ	101
İZMİR	KIRAZ	946	BARTIN	KURUCAŞİLE	101
AYDIN	KOŞK	884	BARTIN	AMASRA	101
ZONGULDAK	EREĞLİ	882	RİZE	ÇAMLIHEMŞİN	96
KOCAELİ	GÖLCÜK	835	AYDIN	KARACASU	92
MANİSA	SARIGÖL	781	ORDU	ÜNYE	88
BARTIN	BARTIN	625	SAKARYA	AKYAZI	88
İZMİR	BAYINDIR	476	KASTAMONU	KÜRE	87
BARTIN	ULUS	447	İZMİR	KINIK	86
DENİZLİ	BABADAĞ	424	SAMSUN	MERKEZ	86
AYDIN	AYDIN	404	ISPARTA	ISPARTA	84
KASTAMONU	ÇATALZEYTİN	376	BURSA	KESTEL	84
BALIKESİR	ERDEK	371	ORDU	KUMRU	83
YALOVA	MERKEZ	368	KASTAMONU	ABANA	75
ZONGULDAK	ÇAYCUMA	364	GİRESUN	KEŞAP	72
MANİSA	DEMİRCİ	352	ORDU	FATSA	71
ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	338	ARTVİN	MERKEZ	65
ZONGULDAK	MERKEZ	326	BOLU	CUMAYERİ	64
BOLU	DÜZCE	315	RİZE	MERKEZ	64
SAKARYA	SAPANCA	305	BALIKESİR	BİGADIÇ	62
SAKARYA	HENDEK	290	KOCAELİ	KARAMÜRSEL	62
ZONGULDAK	DEVREK	278	MUĞLA	KAVAKLIDERE	61
SAMSUN	SALIPAZARI	272	ZONGULDAK	ALAPLI	61
MANİSA	SALİHLİ	264	RİZE	PAZAR	59
SAKARYA	KARASU	253	Diğer Toplam:		1298
BOLU	BOLU	251	Toplam Üretim:		77360

Tablo 34..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama kestane üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 37. Türkiye'de Kestane Üretiminin Dağılışı .

2.3.21. KIZILCIK

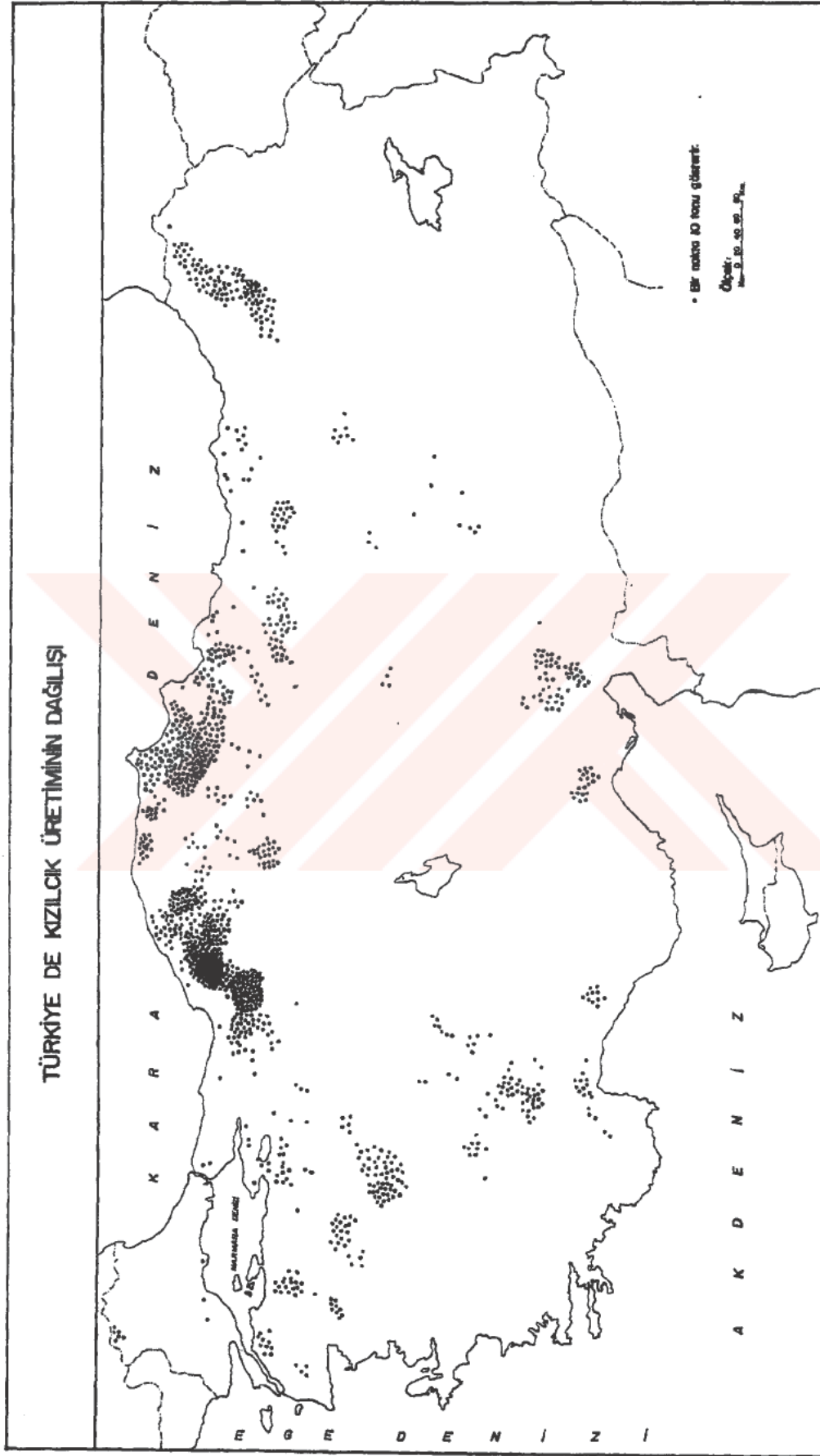
Dağlarda, bahçelerde yetişen bir meyve ağacıdır. Baharda çok erken sarı küçük çiçekler açar. Bu çiçekler yaz sonlarına doğru zeytin iriliğinde, kırmızı, mayhoş, buruk lezzetli meyveler verir. Kızılcıkgiller familyasına ait bir bitkidir. Kızılcık meyvesi orman alt florasında tıpkı kestane gibi yetişen bir ağaçtır. Genellikle Karadeniz bölgesinin batı ve orta kesiminde meşe, karaçam ve kızıl çam ormanlarının alt florasında 800–850 m yükseltilerindeki ormanların içinde yetişir.

Türkiye toplam üretimi 13.759 tondur. En fazla üretilen merkezler Devrek 1.230 ton, Bolu Merkez ilçe 934 ton, Eflani 438 ton, Boyabat 435 tondur (Tablo,35).

Kızılcık meyvesinin en yoğun olduğu alan % 20'lik payla Bolu Dağlarından başlayıp Karabük'e kadar uzanan Karadeniz ormanlarında görülür. Karadeniz kıyı kuşağı ardından yükselen dağlarda üretimi yapılmaktadır. Bu alandan doğuya doğru üretim seyrekleşmektedir. % 20'lik payla Karabük, % 10'luk payla Bolu, % 10'luk üretimle Sinop ve % 10'luk payla Samsun gelmektedir. Bu alan toplam Türkiye üretiminin % 50'sini karşılamaktadır. % 20'lik payla Doğu Karadeniz illeri bu alanı takip eder (Şekil,38).

il	İlçe	Üretim	il	İlçe	Üretim
ZONGULDAK	DEVREK	1230	ARTVİN	ARDANUÇ	86
BOLU	MERKEZ	934	İÇEL	ÇAMLIYAYLA	85
KARABÜK	EFLANİ	438	DENİZLİ	ÇIVRİL	85
SİNOP	BOYABAT	435	ÇANKIRI	ELDİVAN	84
SAMSUN	VEZİRKÖPRÜ	398	SAMSUN	LADİK	83
SİNOP	DURAĞAN	330	ÇORUM	KARGI	83
ZONGULDAK	GÖKÇEBEY	300	SAMSUN	AYVACIK	80
KARABÜK	MERKEZ	286	BOLU	MUDURNU	79
ERZURUM	UZUNDERE	284	SAMSUN	MERKEZ	75
SİNOP	SARAYDÜZÜ	280	AFYON	SULTANDAĞI	67
BOLU	DÜZCE	236	KASTAMONU	MERKEZ	66
KASTAMONU	CIDE	213	ERZİNCAN	MERKEZ	65
KÜTAHYA	SİMAV	210	ÇORUM	İSKİLİP	63
SAMSUN	ALAÇAM	194	TRABZON	MAÇKA	63
ARTVİN	YUSUFELİ	190	BARTIN	MERKEZ	63
ERZURUM	TORTUM	189	KASTAMONU	AZDAVAY	61
BALIKESİR	DURSUNBEY	183	KARABÜK	ESKİPAZAR	60
KÜTAHYA	GEDİZ	182	KASTAMONU	ARAÇ	60
GİRESUN	Ş.KARAHİSAR	179	KÜTAHYA	EMET	60
BARTIN	ULUS	179	EDİRNE	LALAPAŞA	59
ÇANKIRI	MERKEZ	173	BURSA	MERKEZ	59
KARABÜK	YENİCE	169	SAMSUN	HAVZA	59
BALIKESİR	GÖNEN	165	SİNOP	AYANCIK	59
KASTAMONU	İNEBOLU	163	BURDUR	MERKEZ	58
K.MARAŞ	ANDIRIN	163	KASTAMONU	TOSYA	55
ADANA	KADIRLI	162	ISPARTA	YALVAÇ	54
ISPARTA	MERKEZ	153	KÜTAHYA	MERKEZ	54
TOKAT	MERKEZ	150	AMASYA	MERKEZ	52
ARTVİN	ŞAĞSAT	133	BURSA	YENİŞEHİR	49
TOKAT	ALMUS	114	ERZURUM	İSPİR	49
ANTALYA	AKSEKİ	112	SAMSUN	KAVAK	47
TOKAT	REŞADİYE	112	SİNOP	MERKEZ	44
BOLU	MENGEN	110	TOKAT	NIKSAR	43
İÇEL	TARSUS	110	ÇANAKKALE	BAYRAMIÇ	42
SAMSUN	TEKKEKÖY	108	SİVAS	GEMEREK	39
ANTALYA	MERKEZ	107	AMASYA	TAŞOVA	39
BURDUR	ÇELTİKÇİ	97	BARTIN	AMASRA	39
ARTVİN	MERKEZ	95	ÇANKIRI	ÇERKEŞ	38
KASTAMONU	ÇATALZEYİN	95	KARABÜK	SAFRANBOLU	38
BALIKESİR	İVRİNDİ	92	BURDUR	AĞLASUN	34
ADANA	KOZAN	91	OSMANİYE	FEKE	33
SİNOP	ERFELEK	91	ISPARTA	KEÇİBORLU	33
ÇANAKKALE	LAPSEKİ	86	Diğer Toplam:		1517
SİNOP	GERZE	86	Toplam Üretim		13759

Tablo 35..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama kıvılcık üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 38. Türkiye'de Kızılciik Üretiminin Dağılışı .

2.3.22. AHUDUDU

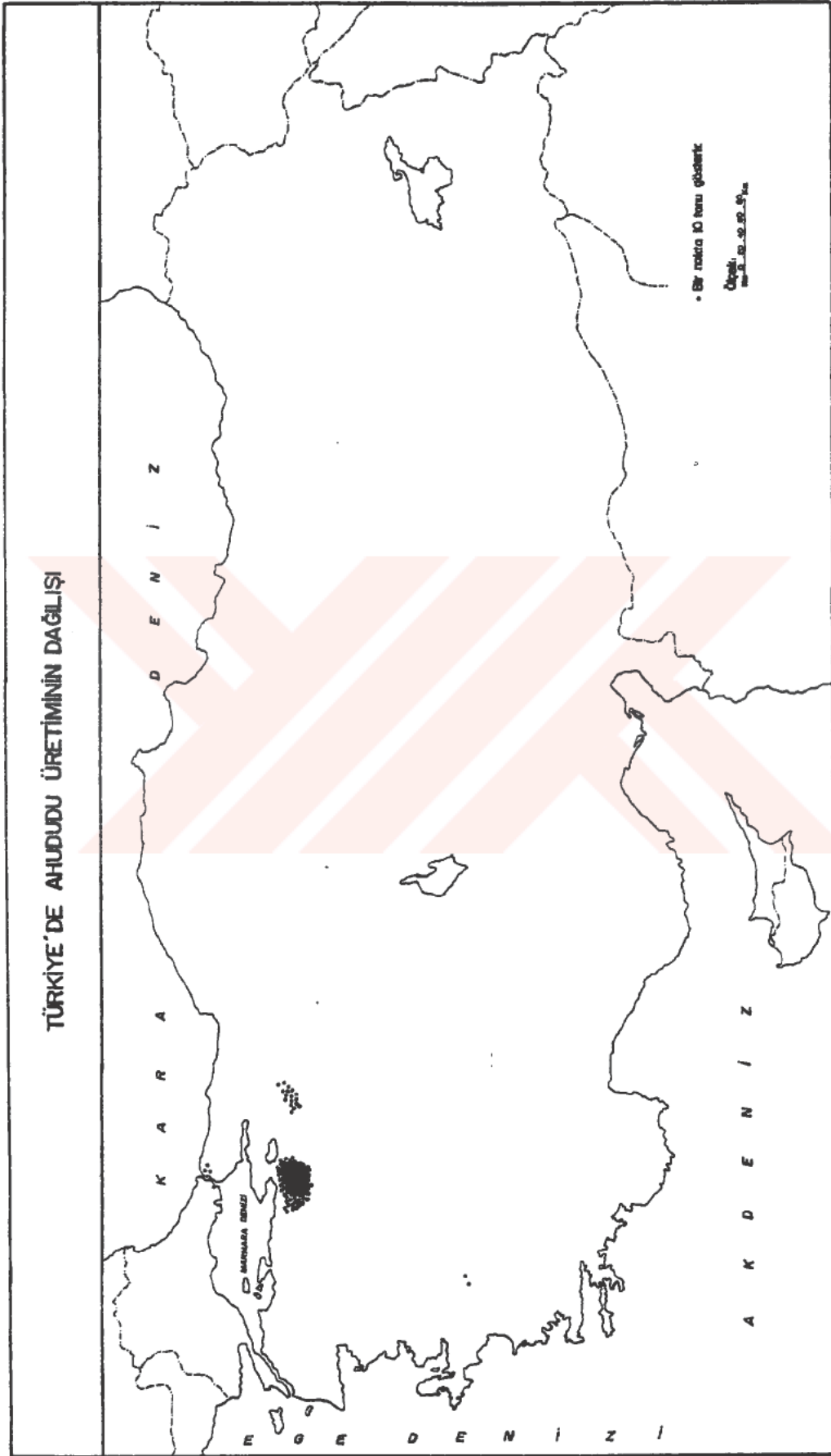
Gülgillerden yarı çalı biçiminde bir bitkidir. Ormanlarda, ağaçlık yerlerde, özellikle hafif gölgelik nemli topraklarda yabancı olarak yetişir. İyi hazırlanmış toprağa sonbaharda köklü yabancılar dikilerek üretilir. Üretildikten 2 yıl sonra da meyve vermeye başlar. Sürgünü 2 yıl çiçek açıp kurur sonra yeni sürgünler verir. Ahududular kışları ılık, yazları ise güneşli ancak serin geçen yerleri tercih ederler. Kırmızı ahududular, siyahlara göre düşük sıcaklıklara daha dayanıklıdır. Sıcaklığın -18 °C'nin altına düşmesi ile sürgünlerde zararlanma başlar (AĞAOĞLU, 1987).

Türkiye toplam üretimi 2.273 tondur. En fazla üretilen merkezler Kestel 1.562 ton, Bursa Merkez ilçe 520 ton, Gölpazarı 140 tondur (Tablo,36).

Ahududu üretiminin coğrafi dağılışına baktığımız zaman üretimin % 91'inin Bursa ve İnegöl Ovasından karşılandığını görüyoruz. Geri kalan üretimin % 6' sı Bilecik, Gölpazarı ilçesinden % 2'sini Beykoz'dan ve % 1'i de Ödemiş ilçesinden karşılanmaktadır. Diğer alanlarda ekonomik önemi fazla olmadığından dolayı üretimi yapılmamaktadır (Şekil,39).

İl adı	İlçe adı	Ahududu
BURSA	KESTEL	1542
BURSA	MERKEZ	528
BİLECİK	GÖLPAZARI	140
İSTANBUL	BEYKOZ	32
İZMİR	ÖDEMiŞ	15
SAKARYA	TARAKLI	7
MUĞLA	MARMARİS	3
UŞAK	EŞME	3
BİLECİK	YENİPAZAR	2
BURSA	GEMLİK	2
Toplam		2273

Tablo 36..1992 –1997 yılları arasında Türkiye’de ortalama ahududu üretimi .Kaynak : DİE

Şekil 39. Türkiye'de Ahududu Üretiminin Dağılışı .

3. TÜRKİYENİN MEYVE ÜRETİM YÖRELERİ

Ülkemizin tarımsal bölgelere ayrılması çalışmaları ilk önce Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan tarımsal yapı ve üretim adlı bültenlerde karşımıza çıkar. Bu bültenlerde Türkiye dokuz tarım bölgesine ayrılmıştır. 1937 yılında bu kez H. Sadi SELEN tarafından bir bölge ayırımına gidilmiş, “İktisadi Türkiye” adlı eserinde on tane bölge ayrılmıştır. 1952 yılında Sırrı ERİNÇ ve Necdet TUNÇDİLEK tarımsal bölge ayırımını gerçekleştirmiş ve ülkeyi altı ana bölgeden ve on dokuz bölüme ayırmıştır.

Biz de meyvecilik üretimini esas aldığımız bu çalışmamızda D.İ.E.’den alınana 1992-1997 yıllarına ait altı yıllık üretim değerleri işlenerek ortalama üretime bağlı dağılış haritaları oluşturduk. Bu ortalama değerlerin yanında ülkemizin yeryüzü şekilleri, iklim özellikleri, meyvelerin yetiştirme koşulları gibi faktörler birleştirilerek 36 ayrı meyvenin dağılış haritaları hazırlandı . Hazırlanan bu haritalar Erinç- Tunçdilek tasnifinde olduğu gibi üst üste çakıştırılarak üretiminin yapıldığı alanlar yoğun olarak meyve üretilen merkezler belirlendi. Bu haritada meyve üretim yöreleri belirlendiği gibi Meyveciliğin hiç yapılmadığı ya da çok az yapıldığı alanlar da belirlenmiştir. Meyveciliğin yapılmadığı bu alanlar ülkenin dağlık kuşaklarına karşılık geldiği kendiliğinden belirlenmiştir.

Bundan hareketle belirlediğimiz meyve üretim yörelerini genel olarak kıyı bölgeleri, geçiş bölgeleri, iç bölgeler ve doğu bölgeleri şeklinde isimlendirip yöre ayırımını da bunların alt bölümleri olarak verdik.

Daha önce yapılan çalışmalarda ele alınan kriterle, daha çok genel bir bölgelendirmeye gidilecek türde hakim ekonomik faaliyetin türü yapılan ürün dağılışlarında illere göre istatistiki veriler yer almıştır. Bizim değerlendirmemizde ise ilçelere göre değerler incelenmiştir. Tropik, subtropik, ılıman iklim özelliklerinde yetiştirilen 36 ayrı meyve ele alınıp bir değerlendirmeye gidilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda ülkemiz 28 ayrı meyve üretim yöresine ayrılmıştır.

3.1. KIYI BÖLGELERİ

3.1.1. AKDENİZ KIYILARI

3.1.1.1. AKDENİZ KIYI ŞERİDİ MEYVE ÜRETİM YÖRESİ:

Akdeniz kıyıları ülkenin gerçek anlamda bir tarım yöresidir. Bu yörede tarım alanlarının dağılışında toprak ve su faktörü önemli rol oynamaktadır. Ülkenin güney ve batı sahilleri boyunca uzanır. Akdeniz iklimi etkisi altında uzanan bir meyve üretim yöresidir. Güney kıyılarımızda iklim koşullarıyla ayrılabilen dar bir şerittir. Bölgenin doğusunda Çukurova dışında tarıma elverişli düzlükler çok azdır. Batısında Dalaman , Finike,

Antalya Ovaları ile orta kesiminde Silifke Ovası akarsularca oluşturulmuş küçük alüviyal sahalarır.Meyvecilik bu alüviyal ovalarda ve yer yer vadi tabanlarında yoğunluk kazanmıştır.Kıyıda yer alan bu tarım alanlarında tipik Akdeniz iklimi özelliklerinin görülmesi ve sulamanın kolay olması özellikle tropikal ve Subtropikal ürünlerin yoğun bir şekilde yetiştirilmesini sağlamıştır.

Akdeniz Kıyı Şeridi Meyve Üretim Yöresi doğuda Amanos Dağları ile İskenderun Körfezi arasında kalan kıyı ovalarından başlayıp, batıya doğru Çukurova, Mersin Ovası, Silifke Ovası ve Antalya Ovalarını takiben Batı Torosların Yanartaş ve Beydağları doğusuna kadar uzanır.

Bu meyve üretim yöresi Akdeniz ikliminin en güzel görüldüğü alandır.Tarımın en çarpıcı karakteristik özelliği çeşitliliğdir. Bu yörede meyvecilik özel bir öneme sahiptir.Meyvecilik deyim yerindeyse mono kültür şeklinde yapılır.Ülkemizin en verimli ovaları bu yörede bulunur.Bu ovalar Akdeniz kıyı kuşağında 3000 m yükseltiye kadar çıkabilen Batı ve Orta Toroslar ile çevrelenmiştir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi bu yörede meyvecilik özel bir öneme sahiptir. En belirgin özelliği çeşitliliğdir.Bu yörede Türkiye muz üretiminin tamamı Gazipaşa-Anamur arasında karşılanır. Subtropikal ürünlerin büyük bir kısmı bu yörede üretilir. Altıntop, turunç, avakado yeni dünya üretiminin tamamı, portakal üretiminin % 92'si, limon ve keçi boynuzu üretiminin % 95'i, mandalina üretiminin % 62'si, trabzon hurması üretiminin % 70'i, çilek üretiminin % 40'ı, incir üretiminin % 10'u, zeytin üretiminin % 12'si bu meyve üretim yöresinden karşılanır.

Sonuç olarak Akdeniz kıyıları muz, yeni dünya, avakado, turunç ve altıntop üretiminin tamamı, turuçgiller, trabzon hurması, nar, keçi boynuzu, üretiminin büyük bir kısmını karşılar.

3.1.1.2.MENTEŞE KIYILARI MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre Akdeniz Kıyı Şeridi meyve üretim yöresinin batıda sona erdiği Kaş dolaylarından başlayıp, kuzeybatıya doğru, iç bükey bir yayla Akdağları dışarıda bırakır. Burudan aynı doğrultuda Menteşe Dağlarının batı kesimlerine ulaşan sınır yöreyi Ege kıyılarına bağlar.

Bu meyve üretim yöresinin tarım alanlarını Eşen Ovası, Dalaman Çayı Vadisi ile, Ortaca, Ula ve Marmaris üçgeninde yer alan kıyı ovaları, Reşadiye yarımadası ile Bozburun yarımadasının bulunduğu kıyı ovaları oluşturur.

3.1.1.3.EGE KIYILARI MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi güneyde Menteşe Kıyı Yöresinden kuzeye doğru Büyük Menderes Çöküntü hendeğinden Edremit Körfezine kadar olan ve Kaz Dağlarının güney etekleri ile sınırlanan, tümüyle Ege kıyılarını kapsayan bir meyve üretim yöresidir.

Akdeniz iklimi özellikleri ülkemizin batı kıyıları boyunca da geniş tektonik depresyonlarda görülür.Bu depresyonlar Ege Denizi kıyılarına dik uzanır.Böylece Akdeniz iklimi etkisi iç kısımlara kadar sokulabilir.Bu alanlar kuzeyden güneye doğru doğu-batı doğrultulu, içerisinde akarsuların bulunduğu tektonik oluklardır. Bu yörede içerisinde Edremit ve Havran Çayının aktığı Edremit Ovası ile, Bakırçay-Kumçay, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes Ovaları meyve üretim alanlarını oluşturur.

Ege meyve üretiminin gerisindeki dağlar kıyı şeridine dik uzanır, geniş ovalar iç kısımlardaki platolar arasında yer alır. Ülkenin en verimli graben ovaları bu alandadır. Bu alanın yıllık yağış ortalaması 500-1000 mm'dir.

Bu meyve üretim yöresinde çekirdeksiz üzüm üretiminin % 99'u (Ege Bölgesi kıyılarında Manisa –Aydın illerinde) karşılanır, incir üretiminin % 80'ni Büyük ve Küçük Menderes Ovalarında karşılanır, zeytin üretiminin % 50'sini, muşmula üretiminin % 30' u mandalina üretiminin % 27'sini, nar üretiminin % 20'sini, şeftali üretiminin % 16'sını ve portakal üretiminin % 2'sini karşılar.

3.1.2.KARADENİZ KIYILARI

3.1.2.1. RİZE - TRABZON MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Batıda Ordu yakınlarında Melet Irmağı civarında Gürcistan sınırına kadar uzanana bu yörede kıyı kuşağı yok denecek kadar daralmış olan şelf kuşağına çok dik yamaçlarla iner. Bu nedenle kıyı kuşağında tarım alanları çok az yer işgal eder. Yaz kuraklığı görülmez. Kafkas Dağları kuzey ve kuzeydoğudan gelen soğuk hava kütlelerini engellemekte bu yörede daha ılıman şartların belirmesine neden olmaktadır.

Bu yörede kivi üretiminin % 44'ü, trabzon hurması üretiminin % 20'si, fındık üretiminin % 10'u turuncgillerden mandalina üretiminin % 5'i, portakal üretiminin % 4'ü, kızılcık üretiminin % 5'i üretilmektedir.

3.1.2.2.GİRESUN-ORDU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yörenin kıyıda kalan kesimleri Terme-Fatsa arasına karşılık gelir. Yörenin iç kesimlere doğru olan uzantıları ise Giresun dağlarında iyice daralarak Trabzon-Rize meyve üretim yöresine yamanmaktadır. Bu yörenin tarım alanları Fatsa ve terme arasında kalan kıyı ovalarıdır.

Bu yöreyi gerçek anlamda sınırlayan ürün fındıktır. Kıyıdan itibaren 600-700 m. ye kadar çıkabilen fındık hemen gerisinde uzanan Giresun ve Doğu Karadeniz dağları ile kıyı arasında kalan kuşakta yetiştirilir. Karadeniz Bölgesinin bu doğu kesiminde monokültür şeklinde yetiştirilen fındık Türkiye üretiminin % 60 'ını karşılar.

3.1.2.3.SAMSUN-SİNOP MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Kocaeli-Sinop meyve üretim yöresinin sona erdiği Erfelek-Boyabat hattından Canik dağlarını izleyerek Erbaa Ovasının kuzeyine ulaşır. Oradan kuzeye doğru yönelerek Samsun yakınlarındaki Terme civarında sona erer. Bu yörenin tarım alanları Sinop-Samsun arasındaki Bafra ve Çarşamba Ovalarıdır. Bu alanda da Türkiye fındık üretiminin % 10'u karşılanmaktadır. Ayrıca kivi, kızılcık, ceviz gibi ürünler de yetişmektedir.

3.1.2.4.KOCAELİ-SİNOP MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi batıda Kocaeli yarımadasından başlayarak Sinop'a kadar uzanır. İzmit körfezi çevresinden Adapazarı ve Düzce Ovalarını da içine alarak Ilgaz Dağlarının batısından itibaren kuzeye doğru yönelerek bu kesimde Küre Dağları doğrultusunda ilerleyerek Sinop yakınlarındaki Erfelek dolaylarında sona erer. Bu yörenin önemli tarım alanları Kocaeli yarımadası, Adapazarı ve Düzce Ovaları, Bartın kıyı ovası ve dar bir şerit halinde Sinop'a kadar uzanan kıyı kesimleridir.

Doğu Karadeniz de monokültür şeklinde üretilen fındık bu alanda bu özelliğini yitirir. Türkiye fındık üretiminin % 30'u, kızılcık üretiminin % 31'i, kestane üretiminin % 20'si, ayva üretiminin % 16'sı, ceviz üretiminin de % 10'u bu meyve üretim yöresinden karşılanır.

3.2.GEÇİŞ KUŞAĞI

3.2.1.AKDENİZ GEÇİŞ KUŞAĞI

3.2.1.1.KAYSERİ-NİĞDE MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi Orta Toroslar'ın kuzeydoğusunda uzanan volkanik dağlar olan Erciyes ve Hasan Dağı arasında kalan İç Anadolu bölgesinin güneydoğusundadır. Volkanik topraklar genel olarak uygun tarımsal şartların oluşmasını sağlamıştır. Bu yörede tarımsal alan oranı İç Anadolu Bölgesinin diğer kesimlerine oranla daha fazladır. Dağların alçak yamaçları, vadiler ovaların çoğu meyve bahçeleri ve üzüm bağlarıyla kaplıdır. Akdeniz Bölgesi ardında uzanan Toroslar'ın içinden geçen Göksu Irmağı Vadisi ile İç Anadolu'ya sokulan bu yöre Karaman'dan başlayıp Erciyes Dağına kadar uzanır.

Bu yörede Türkiye Elma üretiminin % 35'i, vişne üretiminin % 23'ü, zerdali üretiminin % 21'i, kayısı üretiminin % 15'i, şeftali, içde ve çekirdekli üzüm üretiminin % 11'i armut ve muşmula üretiminin % 10'u , dut üretiminin % 10'u, badem üretiminin % 4'ü,

erik üretiminin % 2'i ,bu yörede karşılanır.Ayrıca diğer ılıman iklim meyvelerinin de yetiştirme bölgesidir.

3.2.1.2.GÖLLER YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi İç Anadolu Bölgesinin batı kesimidir.Doğusunda platolar arasındaki dağ sıraları ve Ege bölümünün derin yamaçları vardır.Karstik bir alana karşılık gelir.Bundan dolayı kurak bir alandır.Akdeniz kıyı kuşağı gerisinde uzanan Batı Toroslar' ın

İç Anadolu'ya geçiş bölgesini oluşturur.Kıyından itibaren Elmalı ve Bey Dağları kuzeyinde uzanan ,Elmalı ve Korkuteli Polyelerini içine alan ,kuzeye doğru da Bozova ,Acıpayam, Teffeni ve Çivril Ovalarını barındıran bu yörede bir çok irili ufaklı göl mevcuttur.Bu meyve yöresi Emir Dağlarının güneyine kadar uzanır.

Bu meyve üretim yöresinde elma üretiminin % 27'si, vişne üretiminin % 23'ü, ayva üretiminin % 10'u, çekirdekli üzüm, armut ve badem üretiminin % 5'i üretilmektedir.

3.2.1.3.İÇ EGE MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi Ege Bölgesi Kıyılarından uzak graben ovalarının iç Anadolu'ya sokulmuş 900-1300 m. yükseltiye sahip platolar arasına oturmuş, tek başına dağların hakim olduğu bir eşik görünümündedir. Bu bölüm iklim ve dolayısıyla tabii bitki örtüsü itibarıyla İç Anadolu'dan başka Marmara yoluyla, Karadeniz, Ege yoluyla da Akdeniz İkliminin sokulma imkanı bulduğu bir geçiş sahasıdır. Kıyıya depresyonlar aracılığıyla da sokulan bu yörede denizin ılımlı etkisi kendini hissettirir.

Bu yörenin başlıca tarım alanları Akhisar ovası, Selendi, Demirci, Simav depresyonu, Gördes ovası, Gediz depresyonunun doğu kısmı, Salihli, Akşehir ovaları ile büyük ve Küçük Menderes depresyonlarının doğu kısımlarıdır. Bu yöre kıyından farklı olarak daha çok ılıman iklim meyvelerinin yetiştirme imkanı bulduğu bir alandır. Çekirdeksiz üzüm üretiminin kıyıyla beraber % 99, incir üretiminin % 80'i, kestane üretiminin % 48'i, çilek üretiminin % 14'ü, bu yöreden karşılanır. Bunlardan başka şeftali, badem, ceviz, muşmula, kaysı, elma, ayva, antepfıstığı gibi meyvelerinde yetiştirme yöresidir.

3.2.1.4. GÜNEY MARMARA MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Marmara Denizinin güneyinin çevreleyen bu yörede yer alan önemli tarım alanları İznik, Ulubat, Manyas Gölleri çevresindeki Bursa, Yenişehir, İnegöl, Balıkesir Ovaları ile Sakarya, Susurluk, Nilüfer gibi akarsuların vadileri boyunca uzanan Aluviyal düzlüklerdir. Bu yöre Karadeniz ve Ege Bölgeleri arasında uzanır. bu yörenin büyük bir kısmında Akdeniz iklimi özellikleri görüldüğü için kuzey rüzgarlarından korunana sahalarsa zeytinlikler , bağlar ve meyve bahçeleri görülür.

Bu tarımsal yörede muz ve turunçgiller hariç diğer bütün meyveler yetişebilmektedir. Ahududu üretiminin tamamı, kivi üretiminin %44'ü, şeftali üretiminin %41'i, ayva üretiminin %35'i, çilek üretiminin %34'ü, zeytin üretiminin %33'ü, muşmula üretiminin %26'sı, erik üretiminin %21'i, armut ve kestane üretiminin %20'si, kiraz üretiminin %19'u, çekirdekli üzüm, badem, ceviz üretiminin %20'u, Trabzon hurması ve elma üretiminin %5'i, bu yörede üretilmektedir.

3.2.1.5. GAZİANTEP-ŞANLIURFA MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre doğusunda Amanos Dağları, kuzeyinde Güneydoğu Toroslar ile güneyinde Suriye sınırı arasında uzanan bir tarımsal yöredir. Yörede Maraş Ovası, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman Platoları tarım yapılan alanlara karşılık gelir. Bu ovalar ve plato alanları Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi arasındaki geçiş kuşağını oluşturur. Akdeniz ikliminin özelliklerinin hissedildiği yöre meyvecilik açısından yoğun bir alan karşılık gelir.

Bu yöreyi sınırlandıran antepfıstığı üretimidir. Tarım arazisinin önemli bir kısmı antep fıstığı plantasyonları ile örtülüdür. Türkiye antepfıstığı üretiminin % 88'i, bu yöreden karşılanır. Çiçek açma döneminde aşırı sıcaklıklardan hoşlanmayan fıstık ağaçları daha serin olan Gaziantep civarında toplanmıştır. Fakat Gaziantep'in fıstık üretimi sanıldığı gibi fazla değildir. Üretim en yoğun olduğu alan Şanlıurfa Platosudur. Bu alan toplam üretimin %50'sini; karşılar. Gaziantep'in üretimdeki payı ancak %26'dır. Adıyaman Platosunda Besni ve Gölbaşı'nda % 7'i, Kahramanmaraş'ta % 5'lik bir üretim vardır.

Antepfıstığından sonra yörede çekirdekli üzüm üretimi önem kazanır. Türkiye üretiminin %16'sının karşılar. Üzüm üretiminin en yoğun olduğu alan Gaziantep Platosu, Nizip ve Kilis çevresidir. Zeytin üretiminin %5'i Nizip ve Kilis çevresinden karşılanır. Türkiye ,Nar üretiminin %8'i, Trabzon hurması üretiminin %5'i, ayrıca ceviz, badem, dut, elma yörede görülen diğer meyvelerdir.

3.2.1.6. MENTEŞE MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre batıda Menteşe Dağları, doğuda Gölgeli Dağları tarafından doğal olarak sınırlandırılmıştır. Kuzeyinde Büyük Menderes vadisi, güneyinde ise Menteşe kıyı yöresine birleşir. Tamamıyla dağlık bir kütle olduğundan dolayı sadece soğuğa dayanıklı meyveler önemsiz de olsa yamaçlarda yetişmektedir. Bu yörede ceviz, kiraz, badem gibi meyveler üretilir.

3.2.2. KARADENİZ GEÇİŞ KUŞAĞI

3.2.2.1. ÇORUH-YUKARI KELKİT OLUĞU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi doğuda Gürcistan sınırından başlayıp Yanlızçam Dağları ile Allahuekber Dağları arasında bir kavis çizerek Oltu, Tortum, Uzundere, Narman civarını içerisine alan sınır batıya doğru Mescit Dağlarını izleyerek tümüyle Çoruh Vadisini içerisine

alır. Daha batıda Otlukbeli Dağlarını izleyerek Kelkit ırmağının yukarı kesimlerini içine alarak Doğanşar civarında sona erer. Bu yörenin en önemli tarım alanları Kelkit ve Çoruh ırmağı boyunca uzanan alüviyal ovalardır. Gümüşhane çevresi ,Gölova, Yusufeli meyve üretim merkezlerini oluşturur.

Bu yörede Gümüşhane ve çevresi elma, armut, zerdali ve vişne üretimi ile önemlidir. Yağışların daha azaldığı ve Akdeniz iklimine benzer bir mikroklima alanı halindeki Yusufeli ve Artvin'e doğru zeytinlikler belirir. Bu yörede kiraz, dut, ceviz üretiminin % 10'u, şeftali ve muşmula üretiminin % 5'i , ayva üretiminin % 4'ü üretilmektedir.

3.2.2.2. AMASYA-TOKAT MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi Karadeniz kıyıları ardında yükselen dağlık kuşağın deniz tarafından gelen yağışları engellemesi sonucunda daha kurak bir özellik taşır. Karadeniz'den İç Anadolu'ya geçişi sağlar. Bu yöre Canik Dağlarının güneyindeki Boyabat ile Erbaa arasındaki Yeşilirmak vadisi boyunca uzanan alüviyal ovaları içine alan yöre güneybatıya doğru Devinci Dağlarına kadar uzanır. Buradan kuzeybatıya doğru yönelerek Köse Dağının kuzeyinden Ilgaz Dağlarına kadar uzanır.

Bu yörenin önemli tarım alanları Yeşilirmak vadisi boyunca uzanan Tokat , Turhal, Erbaa, Niksar, Taşova çevresi ile Havza-Boyabat arasındaki kesim ile daha güneyde Amasya Ovası ve Çorum Ovası yörenin meyvecilik yapan önemli alanlarıdır. Bu alanda şeftali üretiminin % 5'i , kıvılcık üretiminin % 4'ü, dut, kiraz ve elma üretiminin % 6'sı üretilmektedir.

3.2.2.3. BOLU-KASTAMONU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi Batı Karadeniz dağları ile Küre, Ilgaz ve Güneyde Koroğlu Dağları arasında uzanan akarsu vadilerine doğru bir dağılışı göstermektedir. Gökırmak boyunca Taşköprü, Boyabat, Devrez Çayı boyunca Tosya, Filyos Çayı boyunca da Karabük Çaycuma, Hisarönü arasında uzanan düzlükler bu yörenin başlıca tarım alanlarını oluşturur. Bu bölümde kıvılcık ve muşmula üretiminin % 5'i üretilmektedir. Ayrıca ayva, armut, elma, erik, vişne, dut, ceviz gibi meyvelerde üretilir. Fakat doğudaki geçiş kuşağı kadar yoğun değildir.

3.3. İÇ BÖLGELER

3.3.1. İÇ BATI ANADOLU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu tarımsal yöre İç Ege meyve üretim yöresi ile Göller Yöresi ve Güney Marmara meyve üretim yöresi arasında uzanır. Morfolojik bakımdan İç Anadolu'ya benzer. İklim yönünden daha çok Ege Denizinin etkisiyle bozulmaya yüz tutan İç Anadolu'nun step iklimi hüküm sürer. Bu yörede yazlar daha sıcak olup, kış yağışları payı fazlalaşır. Bu yörenin başlıca tarım alanları Simav, Seyfe ve Çivril Ovalarıdır. Bu yöre en güneyde Menteşe

Dağlarına kadar uzanır. Bu meyve üretim yöresinde iğde üretiminin % 15'i, muşmula üretiminin % 12'si, erik üretiminin % 10'u, armut üretiminin % 5'i, kiraz üretiminin % 4'ü üretilmektedir.

3.3.2. İÇ ANADOLU'NUN KUZEYİ MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve yöresi morfolojik bakımdan kuzey ve güneyinde Toroslar ile Kuzey Anadolu Dağları arasında hap solmuş, batıdan doğuya doğru yükselen bir çukur sahadır. Bu yörede tarım alanlarının dağılışı birinci derecede yer şekillerinin etkisi altındadır. Kızılırmak ve Sakarya gibi güçlü ırmakların yardığı bir plato görünümündedir. Hafif dalgalı aşınım yüzeyi halindeki bu platolar haymana, Cihanbeyli, Obruk, Uzunyayla ve Bozok Platolarıdır.

Orta Anadolu kışları soğuk, ilkbaharda yağışlı, yazları sıcak ve kurak bir iklime sahiptir. Bu iklim tipine uyan bir meyvecilik kültürü vardır.

Bu yörenin meyve bahçeleri daha çok Kızılırmak Vadisi boyunca karşımıza çıkan vişne ve iğde üretiminin % 18'i, zerdali üretiminin % 17'si, armut ve ayva üretiminin % 6'sı, kayısı üretiminin % 4'ü, bu yöreden karşılanır.

Orta Anadolu Bölgesi içerisinde Tuz Gölü ve çevresi ve Emir Dağlarının batısında kalan alanda meyvecilik faaliyetine rastlanmaz.

3.3.3. KONYA-TUZGÖLÜ ÇEVRESİ MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre Kayseri-Niğde meyve üretim yöresi ile Göller Yöresi arasında kalan, kuzeyinde kurak bir saha olan Tuz Gölünü içine alan bir yöredir. Bu yörenin tarım alanları Konya ve Ereğli Ovalarıdır. Bu yörede vişne üretiminin % 6'sı, armut üretiminin % 4'ü, elma üretiminin % 3'ü ve zerdali üretiminin % 2'si üretilmektedir.

3.3.4. İÇ ANADOLU'NUN DOĞUSU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Amasya-Tokat yöresi ve Yukarı Kelkit-Çoruh oluşunun güneyinde yer alan yöre güneye doğru Tecer ve Tahtalı Dağlarının zirvelerini izleyerek, Akdeniz kıyı yöresi kuzeyine kadar iner. Sınır daha batıda Orta Anadolu'nun kuzeyi ve Erciyes Dağının doğusundan Deveci Dağlarına ulaşarak Amasya Ovası civarında sona erer. Bu yöre ülkenin dağlık kuşağına karşılık geldiğı için meyvecilik açısından önemli değildir.

3.3.5. YUKARI FIRAT MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi topografya, iklim ve hidrografya şartlarının daha elverişli olması nedeniyle Doğu Anadolu'nun meyvecilik açısından en gelişmiş kısmıdır. Yörenin güneyinde bir duvar gibi yükselen Güneydoğu Toroslar uzanır. Kuzeyinde Munzur Dağları ile Şerafettin Dağları, doğusunda Muş güneyi Dağları arasında uzanan depresyonlar zinciri yöreyi sınırlandırır. Yağış rejimi Akdeniz ikliminin geçiş tipidir. Bu yöreyi İç Anadolu, Güneydoğu ve Akdeniz Bölgelerinin geçiş yöresi olarak nitelendirmek yanlış olmaz.

Bu yöre Elbistan Ovasından başlayıp, Malatya Ovası ve Uluova'yı içine alan ovalar zinciri ile Gürün çevresi, Ergani-Çermik kesimlerini de içine alır.

Yöreyi sınırlandıran başlıca ürün kaysıdır. Türkiye kaysı üretiminin %67'sini bu yöreden karşılır. Malatya çevresi % 60'lık üretimle en fazla üretim yapan alana karşılık gelir. Bu yörede ayrıca badem üretiminin %16'sı ceviz ve dut üretiminin %12'si, çilek üretiminin % 10'u, vişne üretiminin % 3'ü üretilmektedir. Kiraz, elma, şeftali, armut, ayva gibi ılıman iklim meyveleri de yörede üretilir.

3.3.6. ERZİNCAN MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu meyve üretim yöresi Munzur Dağları kuzeyinde Karasu Irmağının kazdığı derin boğazlarla bağlantı kuran Erzincan-Tercan Ovalarından oluşur. Bu alan oldukça geniş bir çukur sahaya karşılık gelir. Kuzeyin sert rüzgarlarından Keşiş Dağlarının koruduğu bu ovada Zerdali üretiminin %27'si, ceviz ve dut üretiminin %10'u üretilir. Ayrıca vişne üretiminin % 5'i üretilmektedir. Elma kaysı armut gibi meyvelerin üretimi de görülür.

Bu bölümün kuzeyinde Erzurum çevresinde önemli olmasa da, elma, erik, üzüm, ceviz gibi soğuğa dayanıklı ürünlerin üretildiği görülmüştür. Bu yörenin kuzey ve doğusunda meyvecilik üretimi görülmemektedir

3.3.7. ERGENE MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre meyvecilik açısından fazla yoğun değildir. Yalnız Ganos Dağlarının güneye bakan yamaçları bağlarla kaplıdır. İklimin ılıman geçmesi yüzünden zeytin ağaçları ve dutluklar yöredeki tarım alanlarının işgal eder. Bu tarım alanları Ergene Nehrinin drenaj havzalarına karşılık gelir. Doğal bitki örtüsü ve iklimi İç Anadolu'ya benzerlik gösterir. Çatalca Yarımadasında incir ve şeftali üretimini, Tekirdağ civarında çekirdekli üzüm üretimine rastlanır.

3.3.8. İSTIRANCA MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöreyi bütünüyle Ispiranca Dağları doğal olarak sınırlar. Yıldız dağlarının batısında ceviz ve dut üretimi önemsizde olsa görülmektedir.

3.4. DOĞU BÖLGELER

3.4.1. DOĞU ANADOLU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre kuzeydoğuda ve doğuda tümüyle siyasi sınırlarla çevrilidir. Güneydoğusu ve güney sınırları ise Hakkari ve Bitlis meyve üretim yöresi ile Van Gölü çevresi meyve üretim yörelerinin bitim sınırını kapsar. Batısında Bingöl Dağlarından daha kuzeyde Palandöken Dağlarını izleyerek, Yukarı Kelkit havzasına kadar sokulur. Kuzeyinde ise Yalnızçam Dağlarından Mescit Dağlarına uzanan sınır, Aşkale-Tercan ovalarını içerisine

olarak Muş Ovası kuzeyinde sona erer. Bu yörede dut, ceviz, elma gibi ürünler önemsiz de olsa yetiştirilmektedir.

3.4.2. IĞDIR MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre güneyde Büyük Ağrı Dağı volkanik kütlesi, kuzeyde Alaca Dağlar ve Güllü Dağları, batısında Arasgüneyi Dağları ile çevrilidir. Aras Vadisi boyunca uzanan Kağızman'dan Iğdır'a kadar olan depresyonlar zincirini kapsar. Bu depresyonlar tümüyle 1000 m. nin altındadır.

Esasında Iğdır Yöresi Doğu Anadolu'daki sert iklimin yanında bir sıcaklık adasıdır. Bu yöre sınırlarımız ötesinde uzanan Aras Irmağının havzasını oluşturan Erivan Ovasının sınırlarımız içerisinde kalan bir parçasıdır. Bu yönüyle Iğdır Yöresi Doğu Anadolu'nun bir parçası değil Erivan Havzasının sınırlarımız içerisindeki bir uzantısıdır. Çünkü tarımsal faaliyet, iklim özelliği, Erivan Havzası ile aynıdır.

Bu yörede kaysı üretiminin %5'i, Çekirdekli üzüm, elma, armut, ceviz, erik, şeftali üretimleri görülmektedir.

3.4.3. VAN GÖLÜ ÇEVRSİ MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Van gölü çevresindeki depresyonlar yy.lar dır yörenin ekonomik ve kültürel merkezini oluşturur. Bu yörede güçlü su kaynakları vardır. Çukurda kalan sulanabilir yerler tarım alanlarını oluşturur. Kaysı, zerdali, çekirdekli üzüm, ceviz üretimi görülür

3.4.4. BİTLİS – HAKKARİ MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre batıda Muş Ovasını kuşatan yöre sınırı Diyarbakır havzası ile Van Gölü çevresi meyve üretim yöresi arasındaki koridoru izleyerek en doğuda Yüksekova'ya kadar ulaşır. Burada İran-İrak sınırı ile çevrelenerek son bulur. Bu yörenin en önemli tarım alanı Muş Ovası'dır. Tarım yapılan alanlar korunaklı çevresine göre daha sıcak, taşınmış topraklarla örtülü, sulama imkanının arttığı alanlarda meyve bahçeleri kurulmuştur. Batısında bulunan Yukarı Fırat meyve yöresi kadar yoğun bir üretim görülmediğinden yöreden ayrılır. Daha çok soğuğa dayanıklı dut, ceviz ve zerdali gibi meyveler üretilir. Ayrıca Hakkari çevresinde ceviz üretimi görülmektedir ve bu alan Türkiye ceviz üretiminin % 10'unu karşılar.

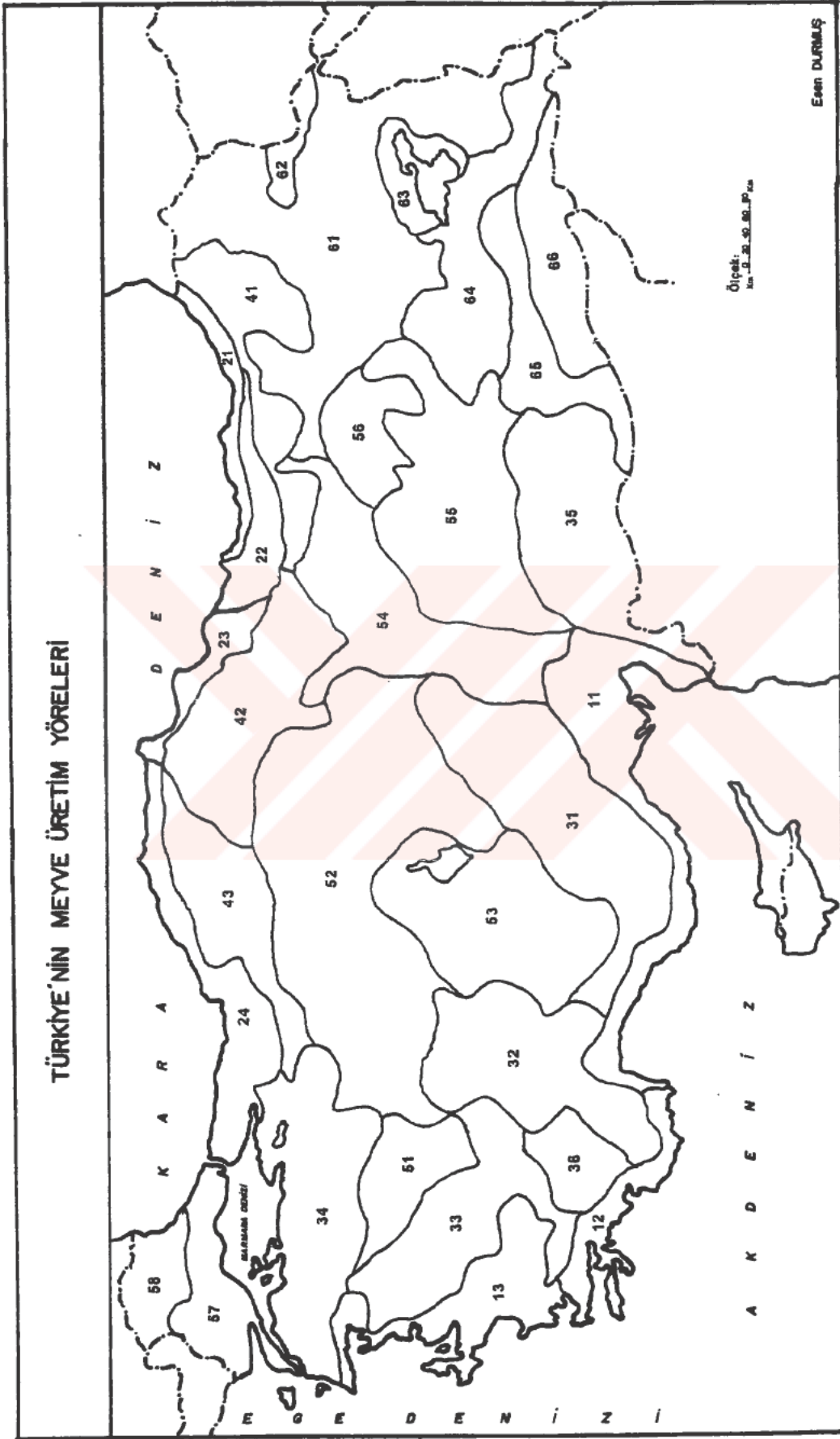
3.4.5. DİYARBAKIR-SİVEREK PLATOSU MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre doğuda Siirt dolaylarından önce kuzeye daha sonra batıya doğru yönelerek Güneydoğu Toros yayını izleyen sınır Diyarbakır havzasını içine alarak Ceylanpınar ve Harran dolayında güneye doğru yönelerek Suriye sınırında sona erer. Bu yörenin en önemli tarım alanları Güneydoğu Torosların kuzey yamaçlarıdır. Bu alanda ceviz, dut nar üretimi önemsizde olsa görülmektedir.

3.4.6. MARDİN EŞİĞİ GÜNEYİ MEYVE ÜRETİM YÖRESİ

Bu yöre doğuda Mardin Eşiğinden başlayıp, Hakkari dağlık kütesine kadar uzanır. Kuzeyinde Güneydoğu Toroslar yer alır. Dicle Nehri ve kolları tarafından yarılan vadi boyları meyveciliğin yapıldığı alanlara karşılık gelir. Bu yöre yılda 640-700 mm arasında yağış alan Mardin Eşik arazisi, Diyarbakır Havzası ile Suriye arasında bol yağışlı bir alan olarak belirir. Bu alanda Türkiye çekirdekli üretiminin %12'si, Nar üretiminin %10'u Antepfıstığı üretiminin %6'sı badem üretiminin '4'ü, üretilmektedir.

Şekil 40. Türkiye’nin Meyve Üretim Yöreleri .

TÜRKİYE MEYVE ÜRETİM YÖRELERİ

- 11-Akdeniz Kıyı Şeridi Meyve Üretim Yöresi
- 12-Menteşe Kıyı Şeridi Meyve Üretim Yöresi
- 13-Ege Kıyıları Meyve Üretim Yöresi
- 21-Rize-Trabzon Meyve Üretim Yöresi
- 22-Giresun-Ordu Meyve Üretim Yöresi
- 23-Samsun-Sinop Meyve Üretim Yöresi
- 24-Kocaeli-Sinop Meyve Üretim Yöresi
- 31-Kayseri-Niğde Meyve Üretim Yöresi
- 32-Gölleri Yöresi
- 33-İç Ege Meyve Üretim Yöresi
- 34-Güney Marmara Meyve Üretim Yöresi
- 35-Gaziantep-Şanlıurfa Meyve Üretim Yöresi
- 36-Menteşe Meyve Üretim Yöresi
- 41-Çoruh-Kelkit Oluğu Meyve Üretim Yöresi
- 42-Amasya-Tokat Meyve Üretim Yöresi
- 43-Bolu-Kastamonu Meyve Üretim Yöresi
- 51-İç Batı Anadolu Meyve Üretim Yöresi
- 52-İç Anadolu Kuzeyi Meyve Üretim Yöresi
- 53-Konya-Tuz Gölü Meyve Üretim Yöresi
- 54-İç Anadolu Doğusu Meyve Üretim Yöresi
- 55-Yukarı Fırat Meyve Üretim Yöresi
- 56-Erzincan Meyve Üretim Yöresi
- 57-Ergene Meyve Üretim Yöresi
- 58-Istranca Meyve Üretim Yöresi
- 61-Doğu Anadolu Meyve Üretim Yöresi
- 62-Iğdır Meyve Üretim Yöresi
- 63-Bitlis-Hakkari Meyve Üretim Yöresi
- 64-Diyarbakır-Siverek Platosu Meyve Üretim Yöresi
- 65-Mardin Eşiği Güneyi Meyve Üretim Yöresi

(Şekil,40)

SONUÇ

Türkiye'nin Meyve Üretim Yöreleri adı altında yapmış olduğumuz bu çalışma ile aşağıda belirteceğimiz bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Ülkemizin kıyı kuşakları özellikle Akdeniz kıyı kuşağı tropik ve subtropik meyvelerin önemli bir yetiştirme merkezi olarak belirlenmiştir. Subtropik meyveler ve bazı ılıman iklim meyveleri kıyı ile iç kesimler arasında geçiş kuşağını belirlemiş, ılıman iklim meyveleri ise daha çok iç bölgelerde yetiştirme imkanı bulmuştur.

Kışların uzun ve sert geçtiği yazların da kısa geçtiği Hakkari ve Erzurum Kars bölümlerinde, Doğu Anadolu meyve üretim yöresi, İç Anadolu'nun doğu yarısı, Diyarbakır-Siverek platosu, Menteşe yöresi ve Istanca yörelerinde meyvecilik diğer alanlara göre yok denecek kadar azdır. Buradaki üretim değerleri Türkiye ortalamalarında yüzde olarak ifade edilememektedir.

Meyve Üretim yörelerini toplu bir değerlendirmeye aldığımız zaman ülke genelinde Akdeniz iklimi etkisinin kendini geniş bir alanda hissettirdiğini görmekteyiz. Güneyde Amanos dağlarından başlayan Ak deniz kıyı şeridini takip ederek batıda Bakırçay havzasına kadar uzanan alanda hakim Akdeniz ikliminin etkisi görülmektedir. Ak deniz bölgesi ardında uzanan Göller yöresi ve Orta Torosların kuzeyinde uzanan Niğde Kayseri yöresi, Ege bölgesinin iç kısımlarında yer alan İç Ege Tarım yöresinde yine Akdeniz ikliminin geçiş özelliği görülmektedir. Bunun yanında Amanos dağlarının doğu kesiminden Güneydoğuya sokulan plato alanlarında Gaziantep-Urfa meyve yöresinde ve daha iç kesimlerde yer almasına rağmen Güneydoğu Toroslar koridorunu oluşturan Yukarı Fırat bölümünde de Akdeniz ikliminin geçiş özelliği görülmektedir.

Ülkenin kuzey kesimlerinde ise Karadeniz iklim özelliği hakimdir. Doğuda Gürcistan sınırından başlayıp Kocaeli yarım adasına kadar uzanan kıyıya kuşağı boyunca Karadeniz iklimi görülür. Kıyı gerisinde uzanan ve İç Anadolu ile Karadeniz bölgesi arasında yer alan Kastamonu-Bolu ile Amasya-Tokat, Yukarı Kelkit-Çoruh Oluğu meyve üretim yörelerinde Karadeniz iklim tipinin geçiş özelliği görülmektedir.

İç Anadolu meyve yöresi kendine has iklim özelliği taşır. İç Batı Anadolu, Ergene meyve üretim yörelerinde İç Anadolu'nun step iklimi altında şekillenen meyvecilik kültürüne rastlanmıştır. Doğu Anadolu bölgesinde ise Meyve yöreleri Akarsu vadileri ve ovalık alanlarda olduğu için dağınık bir şekilde yer almıştır. Doğu Anadolu bölgesi içinde kalan Iğdır yöresinin bir mikro klima özelliği gösterdiği ve Erivan havzasının ülkemizdeki bir parçasının oluşturduğu, dar olsa da Posof'ta da böyle bir mikro klima özelliği görülmektedir.

Yapılan değerlendirmelerde ülkenin meyvecilik açısından en yoğun yöreleri Akdeniz kıyı şeridi, Menteşe kıyı şeridi, Ege kıyıları, İç Ege, Güney Marmara, Kocaeli-Sinop, Giresun-Ordu, Yukarı Fırat ve Gaziantep-Şanlıurfa meyve üretim yöreleridir. Bu yöreler, belirli ürünlerin ön plana çıktığı ve çeşitliliğin bol olduğu alanlardır. Örneğin Akdeniz kıyı şeridi turunçgiller ve keçiboynuzu, yeni dünya, trabzon hurması gibi meyvelerin neredeyse tamamına yakınını üretmektedir. İç Ege meyve üretim yöresi çekirdeksiz üzüm ve incir üretiminin tamamına yakınını üretmektedir. Göller yöresi ve Kayseri-Niğde meyve üretim yörelerinde elma üretimi ön plana çıkmış, Karadeniz kıyılarında özellikle Giresun-Ordu meyve üretim yöresi ile Kocaeli-Sinop yörelerinde fındık üretimi ön plandadır.

Gaziantep-Şanlıurfa meyve üretim yöresinde antep fıstığı üretimi ile çekirdekli üzüm üretimi ilk sıradadır. Yukarı Fırat meyve üretim yöresinde Doğu Anadolu'nun diğer yörelerine oranla meyvecilik daha önemlidir. Bu yörede kayısı üretimi ilk sıradadır. Bunun yanında üzüm, dut gibi meyveler de önemli ölçüde yetişmektedir.

Güney Marmara meyve üretim yöresinde turunçgiller, fındık ve muz üretimi hariç diğer bütün meyvelerin önemli yetiştirme bölgesidir. Örneğin şeftali, çilek, ahududu gibi meyveler de ilk sırada yer alır.

Türkiye her yanı başka özelliklere sahip bağlarla, bahçelerle kaplıdır. Bir çok bağ, bahçe kültürünün beşiğı olması çeşitli meyvelerin özel üretim, üretim ve işletme yörelerinin meydana gelmesine neden olmuştur. Örneğin şeftali denince Bursa, kayısı Malatya, çekirdeksiz üzüm Manisa, incir Aydın, fıstık denince Antep-Urfa, fındık da Giresun-Ordu akla gelmektedir. Dünya piyasalarında bu ürünler şehirleriyle birlikte birer kalite sembolü olarak anılırlar.

BİBLİYOGRAFYA

- AĞAOĞLU, Y.S. 1987, Bahçe Bitkileri, Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yay. No: 1009 Ank.
- AĞAOĞLU Y.S., Çelik, H. FİDAN, Y., SÖYLEMEZOĞLU, G., 1998, Genel Bağcılık, Su Fidan A.Ş., Mesleki Kitaplar Serisi I. Manisa.
- AKDAĞ, Y.Z., 1990, Türkiye'de Fındık Yetiştiriciliği ve pazarlaması, Türkiye Ziraat Müh. III. Tek. Kong. sf. 409-423 Ank.
- AKOVA, S.B., 1997, Türkiye'de Muz Ziraatının Dağılışı ve Özellikleri İst. Üniv. Ed. Fak. Coğ. Böl. Derg. S. 5, sf. 139-178 İst.
- AKSU, S., 1990, Türkiye'de Zeytin Yetiştiriciliği, Sorunları ve Çözüm Yolları Türkiye Ziraat Müh. III. Tek. Kong. sf. 393-408 Ank.
- ANAMERİÇ, M., 1986, Genel Meyvecilik I, Tarım Orman ve Köy işleri Bakanlığı, Teşkilatlanma ve Desteklenme Genel Müdürlüğü, Yay. No: 4 Ank.
- ANAMERİÇ, M., 1986, Genel Meyvecilik II, Tarım Orman ve Köy işleri Bakanlığı, Teşkilatlanma ve Desteklenme Genel Müdürlüğü, Yay. No: 4 Ank.
- ARDEL, A., 1961, Güneydoğu Anadolu'da Coğrafi Müşahedeler, Türk. Coğrafya Derg. S. 21, sf. 140-148 Ank.
- ARDOS, M., 1985, Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi I-II., İst. Üniv., Yay. No: 3321, Ed. Fak. Yay. No: 3215 İst.
- ATALAY, İ., 1994, Türkiye Vegetasyon Coğrafyası, Ege Üniv., Basımevi. İzmir.
- ATALAY, İ., 1997, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniv., Basımevi. İzmir.
- ATALAY, İ., MORTAN, K., 1997, Türkiye Bölgesel Coğrafyası, İnkılap Kitabevi, Yay. Ankara.
- BARIŞ, C., ÇELİK, H., GÖKÇAY, E., MARSALI, B., 1990, Türkiye'de Bağcılığın Sorunları ve Çözüm Yolları, Türkiye Ziraat Müh. III. Tek. Kong. sf. 432-480 Ank.
- DARKOT, B., 1943, Memleketimizin Bazı Ziraat Problemleri, T.C.D., S. 3-4, sf. 277-287 Ankara.
- DARKOT, B., 1955, Türkiye İktisadi Coğrafyası, İst. Üniv., İkt. Fak., Yay. No: 80 İst.
- DARKOT, B., 1955, Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri Hakkında, T.C.D., S. 13 - 14, sf. 141-149 Ankara.
- DARKOT, B., 1966, Türkiye'de Coğrafi Bölgelerin Teşkilinde Kriterlerin Araştırılması, İ.T.Ü., Şehircilik Konferansları (1963-1964), sf. 31-47 İst.
- DARKOT, B., 1968-1969, Akdeniz Bölgesi Ders Notları, İst. Üniv., Ed. Fak., Coğ. Böl. (basılmamış). İst.
- DEVECİ, L., 1967, Şeftali Ziraatı, Türkiye Ziraatçılar Cemiyeti Yayını No: 7 İst.
- DOĞANAY, H., 1995, Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Özeğitim Yay. Konya.
- DOĞANAY, H., ŞAHİN, C., 1999, Türkiye Coğrafyası, Gündüz Eğitim Yay. Ank.
- DOKUZOĞUZ, M., 1990, Türkiye'de İncir Yetiştiriciliği Sorunları ve Pazarlaması, Türkiye Ziraat Müh. III. Tek. Kong. sf. 384-392 Ank.
- DURMUŞ, E., 1999, Türkiye'nin Tarımsal Bölgeleri, Fırat Üniv., Sos. Bil. Enst., Yüksek Lisans Semineri (basılmamış) Elazığ.
- ERİNÇ, S., TUNÇDİLEK, N., 1952, The Agricultural Regions of Turkey, The Geographical Review, S. 42/2, sf. 82-90.
- ERİNÇ, S., 1953, Doğu Anadolu Coğrafyası, İst. Üniv., Coğ. Enst. Yay. No: 15 İst.
- ERİNÇ, S., 1956, Türkiye'de Son Zirai Gelişmeler Hakkında, T.C.D., S. 15-16, sf. 47-64 İst.

- ERİNÇ, S., 1958, Bölge Sınırlandırmasının Esasları, II.İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, sf.69-94 Ankara .
- ERİNÇ, S., 1959, Bölge Planı Nasıl Yapılır, İst.Ünv., Coğ.Ens.Derg., S:10, sf.36-51 İst.
- ERİNÇ, S., 1961, Planlamada İklim Müdahaleler İmkanlar ve Metodlar, İst.Ünv., Coğ Ens Derg., sf.47-68 İst.
- ERİNÇ, S., 1973, Türkiye:İnsan ve Ortam, İst.Ünv., Coğ.Ens.Derg., S:18-19, sf.1-33 İst.
- EROL, O., 1993, Türkiye'nin Doğal Yörelere ve Çevreleri, Ege Coğ.Derg., S:7, sf.13-42 İzmir.
- GENÇ, K., 1998, Türkiye Muz Üretiminde Gazipaşa'nın Yeri, Fırat Ün., Fen Ed.Fak., Coğ.Böl., Lisans Tezi (Basılmamış) Elazığ.
- GÖNEY, S., 1986, Sıcak Bölgelerde Ziraat Hayatı, İst.Ünv., Yay.No:116, Ed. Fak. Yay. No:2732 İst.
- GÖNEY, S., 1987, Türkiye Ziraatının Esasları, İst.Ünv.Rektörlüğü Film Merkezi ve Matbaası İst.
- GÜLER, M., KARACA, M., DURUTAN, N., 1990, Türkiye Tarımsal İklim Bölgeleri, Tarla Bitkileri Merkez Araşt.Enst., Ank.
- GÜRSOY, C., R., 1957, Türkiye'nin Coğrafi Taksimatında Yapılması İcap Eden Bazı Tahsisler, Ank.Ünv.D.T.C.F.Derg., C:15, S:1-3, sf.219-239 Ankara.
- İZBIRAK, R., 1945, Uzunyayla'da Coğrafi Araştırmalar, Ank.Ünv., D.T.C.F.Derg., S:3, sf.271-288 Ank.
- İZBIRAK, R., 1955, Yöre Mefhumu ve Yöre Bilgisi, Harita Derg., S:51, sf.23-48
- İZBIRAK, R., 1983, Türkiye Jeomorfolojisi, Ankara.
- İZBIRAK, R., 1996, Türkiye I-II, M.E.B.Yay., Öğretmen Kitapları Dizisi, No:196 Ank.
- KALELIOĞLU, E., 1964, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Antepfıstığı Alanları, Türk. Coğ.Derg., S:18-19, sf.22-23 den ayrı basım. Ankara.
- KALELIOĞLU, E., 1989, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Tarımsal Yapısı, A.K.D.T. Y.K.Coğ.Araşt., S:1, sf.159-167 Ank.
- KARA, H., 1988, Türkiye'de Pamuk Üretim Alanları, Coğrafya Araşt.Derg., D.T.C.K., Coğ.Bil.Yay., S:11, sf.71-90 Ankara.
- KURTER, A., 1979, Türkiye'nin Morfoklimatik Bölgeleri, İst.Ünv., Yay.No:2885, Ed.Fak.Matbaası. İst.
- KUŞCU, V., 1999, Akdeniz ile Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Arasındaki Sınırın Tarımsal Açidan Belirlenmesi Üzerine Bir Deneme, Fırat Ün., Sos.Bil.Enst. (Basılmamış) Yüksek Lisans Semineri . Elazığ
- KUŞCU, V., 2000, Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile Akdeniz Arasındaki Sınırın Yeniden Belirlenmesi Üzerine Bir Deneme, Fırat Ün., Sos.Bil.Enst. (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi . Elazığ
- KÜTEVİN, E., KÜTEVİN, Z., 1990, MEYVECİLİK, Genel Meyve Tarımı, Prensipleri ve Pratik Meyvecilik Yöntemleri, İnkılap Kitapevi İstanbul
- LOUIS, H., 1943, İç Anadolu ve Coğrafi Hudutları, Türk.Coğ.Derg., S:1, sf.51-70 Ank.
- MAĞDEN, R.Z., 1951, Özel Meyvecilik Bilgisi I-II. İst.
- MUTLUER, M., 1989, Bölge Planlaması Açısından Coğrafi Sınırlar Konusunda Yeni Yaklaşımlar ve Sorunlar, II.Ulusal Bölge Planlaması Kong., İ.T.Ü., sf.135-140 İst.
- NİŞANCI, A., 1986, Türkiye'de Kurak Aylar Sayısına Göre Belirlenmiş Bölgeler ve Bitki Örtüsü, Atatürk Ün., Fen Ed.Fak., Araşt.Derg., S:15, sf.73-88 Erzurum

- ÖKTEM, B., 1974, Turunçgillerin Türkiye ve Dünyada Üretim – Tüketim ve Ticareti, Yurdumuzda İhraç Olanakları, İGEME. Adana
- ÖZGÜR, M., 2000, Türkiye Coğrafyası, Hilmi Usta Matbaacılık . Ank.
- ÖZVEREN, H., Türkiye’de İncir Sahaları, Ank.Ünv., D.T.C.F., Yıl.Çalış.Derg., S:1 den ayrı basım Ankara.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1988, Türkiye’de Tarım Alanlarının Coğrafi Dağılışının Doğal Çevre ile İlişkisi, Ank.Ünv., D.T.C.F., Coğ.Araşt.Derg., S:11, sf.131-150 Ank.
- ÖZÇAĞLAR, A., 1992, Türkiye’de Şekerpancarı Ekim Alanlarının Coğrafi Dağılışı, T.C.D., S:1, sf.15-54 Ank.
- SELEN, H.S., 1937, İktisadi Türkiye, İstanbul.
- SELEN, H.S., 1941, Türkiye’nin Coğrafi Bölgeler Taksimatına Dair Bir Muhtıra, I.Coğ.Kong.Kitabı, sf.251-255 Ankara.
- SOMUNCU, M., 1996, Kayseri’de Bağcılık, Ank.Ünv., D.T.C.F., Coğ. Araşt. Derg., S:12, sf.107-114 Ank.
- SÖZER, A.N., 1984, Güneydoğu Anadolu’nun Doğal Çevre Şartlarına Coğrafi Bir Bakış, Ege Coğ.Derg., S:2, sf.8-30 İzmir.
- SÖZER, A.N., 1993, Herbert Louis’in Landeskunde Der Turkei Adlı Yapıtı Üzerine Bazı Düşünceler ve Notlar, Ege Coğ.Derg., S:7, sf.1-12 İzmir.
- TANOĞLU, A., 1942, Ziraat Hayatı I, Orta İklim Bölgelerinde Ziraat, İst.Ünv., Ed.Fak. Coğ.Enst. İstanbul.
- TANOĞLU, A., 1944, Ziraatımızın Coğrafi Karakterleri ve Başlıca Meseleleri, İkt. Fak.Derg., S:4 İst.
- TEMUÇİN, E., 1993, Türkiye’de Zeytin Yetişen Alanların Sıcaklık Değişkenine Göre İncelenmesi, Ege Ün., Ege Coğ.Derg., S:7, sf.129-144 İzmir
- TUNCEL, M., 1961, Türkiye Coğrafi Bölgelerinin Zirai Karakterleri, İst.Ünv.Coğ. Ens.Derg., S:6, sf.76-101 İst.
- TUNÇDİLEK, N., 1978, Türkiye’nin Kır Potansiyeli ve Sorunları, İst.Ünv., Coğ.Enst., Yay.No:96 İst.
- TUNÇDİLEK, N., 1987, Doğal Bölgeler – Geokolojinin İlkeleri, İst.Ünv., Deniz Bilimleri ve Coğ.Enst.Yay.No:5 İst.
- TÜMERTEKİN, E., 1954, Whittlessey’in Ziraai Mıntukalar Tasnifi ve ABD’de Mandıracılık Mıntukaları, İst.Ünv., Coğ.Enst.Derg., S:5-6, sf.95-111 İst.
- TÜMERTEKİN, E., 1957, Kurak Bölgelerde Ziraat, İst.Ünv., Yay.No:713, İkt.Fak., Yay.No:96 İst.
- TÜMERTEKİN, E., 1961, Bölge Planlamasında Coğrafyacının Rolü, İst.Ünv. Coğ. Enst. Derg., S:11, sf.51-55 İst.
- TÜMERTEKİN, E., 1987, Türkiye’de Tarımda Yeni Gelişmeler, İst.Ünv., Ed.Fak., Coğ.Derg., S:2, sf.1-34 İst.
- TÜMERTEKİN, E., 1994, Ekonomik Coğrafya, İst.Ünv., Ed.Fak., Yay.No:2926 İst.
- TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N., 1997, Ekonomik Coğrafya, Çantay Kitabevi İst.
- ÜLKÜMEN, L., ÖZBEK, S., 1950, Modern Meyvecilik, Ank.Ünv.Basımevi Ank.
- ÜLKÜMEN, L., 1973, Bağ – Bahçe Ziraati, Atatürk Ün., Ziraat Fak., Yay.No:275 Erzurum
- YEĞİN, Ş., 1965, Ekonomik Coğrafya, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Yay.No:12. Berkay Matbaası İst.
- YİĞİT, A., 1990, Sivrice – Maden Yöresinin Mevzii Coğrafyası, Fırat Ün., Sos.Bil. Enst.(Basılmamış) Doktora Tezi Elazığ.
- YİĞİT, A., 1995, Doğu Anadolu Bölgesi Ders Notları (Basılmamış).

- YİĞİT, A., 1996, Türkiye'nin Doğu Bölgelerinin Yeniden Belirlenmesi Hakkında Düşünceler, Fırat Üniv., Sos.Bil.Derg., C:8, S:1, sf.359-378 Elazığ
- YÜCEL, T, 1980, Meyvecilik Bilgisi, İnkılap ve Aka Kitapevleri No:95 İstanbul
- YÜCEL, T., 1987, Türkiye Coğrafyası, Türk Kültürü Araşt.Enst., Yay. Ankara
- YÜCEL, T., 1989, Türkiye'de Zeytinliklerin Dağılışı, AKDITYK., Coğ.Araşt., S:2, sf.1-10 Ankara
- DİE, 1992 1997 Yılları Arası Meyve Üretim Değerleri

